Alef

SCIENCE FICTION MAGAZIN

8

MART 1988
900 DINARA

DŽORDŽ R. R. MARTIN
GARDA
SILVERBERG • OLDIS • FARMER

Broj 8 mert 1988 900 d

Prečnik Alefa iznosi oko dva-tri santimetra, ali kosmički prostor bio je tamo u nesmanjenoj veličini.

H. L. BORHES

S A D R Ž A J

Odgovorni urednik Milorad Predojević
Urednik Boban Knežević
Likovni urednik Dragoljub Stanković

Izdaje: NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST 21.000 NOVI SAD, Vojvođanskih brigada 7/VI

REČ UREDNIKA

U ovom broju postoje dve priče na koje bih vam posebno skrenuo pažnju. One se ne ističu po izuzetnom kvalitetu ili originalnosti ideje. Nisu to priče koje ćete dugo pamtiti. Jedna je objavljena pre dvadeset godina, drugoj je ovo debi; jednu je napisao Englez, drugu Jugosloveni (braća); radnja jedne priče dešava se u Americi, druga u srednjovekovnoj Srbiji... na izgled, ništa posebno zanimljivo. Ipak...

To su priče: »Dan osudenog kralja« i »Zameo ih sneg«. U prvoj se na vrlo dokumentaristički način predstavlja vreme neposredno nakon maričke bitke i koreni stanja koje je zatim nastupilo u našim krajevima, a druga seže u imaginarnu budućnost prikazanu iz perspektive jednog američkog grada. Paradoksalno, pisac prve je Englez Brajan Oldis, a druge braća Momčilović.

I tu dolazimo do suštine problema koji potresa domaću naučnu fantastiku. Oldisov izbor srednjovekovne Srbije za poprište svoje price je isključivo u funkciji radnje, mentalitet naroda tu prikazanog ne postoji nigde na svetu, i ta priča je mogla da se odigrava tu i u to vreme ili nigde i nikada. Na drugoj strani, braća Momčilović napadno smeštaju svoju priču u SAD, pokazujući time da su zaraženi, kao i većina drugih domaćih SF pisaca, kompleksom Amerikanaca.

Uvrežilo se mišljenje među jugoslovenskim ljubiteljjma naučne fantastike da je dobar SF samo onaj koji je postao od Amerikanaca i da, shodno tome, sve što se ne dešava u velikom zapadnom svetu, nije dobro. Takav stav prešao je i na pisce, potpisuju se stranim, uglavnom engleskim imenima, njihovi junaci govore engleski i rešavaju sudbine i probleme dalekih, nama stranih svetova.

Koliko je to neprimereno najbolje nam pokazuje upravo gore pomenuta priča »Zameo ih sneg«, za koju ne postoji nijedan, apsolutno nijedan razlog da ne bude smeštena u, recimo, okolinu Sarajeva. Da postoje teme vezane za naše krajeve i ljude kojima bi se mogli baviti domaći SF pisci pokazali su nam i Oldis iz ovog broja i briljantni Filipović iz prethodnog.

Da se razumemo, ne zahtevamo od domaćih pisaca da pišu isključivo jugoslovenski. Neće biti odbijena briljantna priča samo zato što se glavni junak zove Džon ili Džek, kao i što neće biti prihvaćena priča nekvalitetna, a smeštena u domaći ambijent. U svemu treba imati pravu meru.

Kao posebnu poslasticu u ovom broju pripremili smo vam nekoliko zamišljenih ljubavnih poruka daleke višecivilizacijske budućnosti, uz Bobovu viziju svega toga. Kad smo već kod Boba, ukoliko i dalje mislite da su njegovi prikazi filmova neumereno preterani, potražite u ovom Alefu kako to radi Harlan Elison..

Boban KNEŽEVIĆ

PISMA

Draga Redakcijo,

pročitao sam peti broj *Alefa* i veoma mi se svideo, što nije slučaj sa edicijom X—100. Posebno mi se dopada to što su u njemu priče znatno kraće, a dobre su i ostale rubrike — intervjui, prikazi knjiga i filmova itd.

Povez *Alefa* je znatno bolji nego kod ostalih vaših izdanja.

U moje mesto *Alef* stiže retko ili nikako, pa nisam nabavio prva četiri broja. Molim vas da mi ih pošaljete, a isto tako i broj šest.

Inače, ja ponekad pišem SF romane pa me zanima gde mogu da ih objavim?

Zasad toliko. Želim vam puno uspeha i da još dugo (za razliku od sličnih magazina u prošlosti) i uspešno drugujete sa svojim čitaocima.

Da li vam se naša edicija SF romana sviđa ili ne, to je isključivo stvar vašeg ličnog opredeljenja. Mi smo, međutim, u prilici da čitatno i pisma mnogih čitalaca kojima se edicija sviđa, neki nam, kako to možete pročitati veći u ovom broju, predlažu da izdanja do kojih više ne mogu doći (najčešće je reč o knjigama iz serijala Ch. A. Bella »Putovanja i ratovi Marka Silarda«) ponovimo. Razume se, takva pisma po pravilu ne objavljujemo u »Alefu« jer se neposredno njega ne tiču. Ovoga puta učinićemo ipak izuzetak i objavićemo dva pisma koja se podjednako odnose i na »Alef« i na SF ediciju X—100.

Što se tiče vaših SF romana, neki bismo sa zadovoljstvom objavili ukoliko zadovolji kriterijume naših recenzenata i ukoliko vam ne bi smetalo da se objave u ediciji X—100.

Komercijalnoj službi dali smo nalog da vam pošalje sve dosad izišle brojeve »Alefa«, ali vaše pismo koristimo kao povod da pozovemo i sve druge čitaoce magazina, koji se žale da do njega teško dolaze, da pretplatom na šest ili dvanaest brojeva, obezbede uredan prijem »Alefa«. Narudžbenica je na poslednjoj strani.

Dragi urednici,

pripadam brojnoj armiji čitalaca SF literature kojima je pojava *Alefa* na oskudnom jugoslovenskqm SF tržištu pružila veliku neočekivanu radost. Magazin je, što bi se reklo, »po mjeri«: za svakoga ponešto, za nas prosječne čitaoce — više nego dovoljno! Ja, na primjer, čitam svaki redak, a neke priče i eseje (Silverberg, S.N. Grej, O.S. Kard) pročitao sam i po nekoliko puta, i vjerujem da će, s mnogim drugim djelima ovog žanra, ostati štivo kome ću se stalno vraćati. Ako za nečim i žalim, onda to ni u kom slučaju nije što ste nešto objavili nego što je mnogo toga izvan korica »Siriusa« (izvinite, ali on je za mene i dalje non plus ultra), »Monolita«, »Alefa«, »Polarisa«, pa i vaše, često osporavane (?!) SF edicije. Kvalitet poveza je sad već izvanredan, kvalitet štampe se poboljšava, obećanjima koja dajete mora se jednostavno povjerovati, pa ne preostaje mnogo prostora za opravdane primjedbe. Ipak, ipak... dao bih koju stotinarku više da nam Alef bude debeo i... beo!.

I još nešto: objavljujete uglavnom pisma koja vas najprije tobože pohvale, a onda vas podvrgnu pod najstrožu kritičku lupu. Mnogim od tih kritika ja ne vjerujem, jer manje-više podsjećaju na prvu, onu koju je, kao svoje mišljenje izrekao drug Darko iz Zagreba, pa se sad mnogi kritičari oglašavaju bukvalno njegovim riječima. Tako je jedna dobra edicija stavljena na stub srama. Meni, i mnogim mojim prijateljima, edicija se čak veoma dopada, Belovog Marka Silarda gutamo velikim kašikama, zadovoljni smo knjigama Lin Karter (iako nikako ne pripada žanru), braće Strugackih, Nolana, Lomera, Jejzija i Strorma (za poslednju dvojicu nikad čuo, a bio bih zadovoljan ako su, kako se priča, »naše gore list«). Imali smo čak i priliku da čujemo neprimjerene ocjene o Hajnlajnovom »Građaninu galaksije«, a ja vas sa svoje strane molim: dajte nam još Hajnlajna! Siguran sam nas je, koji smo ga sa zadovoljstvom čitali u *Alefu*, neuporedivo više nego onih koji ga (i vas zbog njega) kude.

Mirčeta Mojović
Titograd

Vašem pismu, najvećim delom, nije potreban nikakav odgovor, saglasni smo uglavnom sa svim vašim ocenama i priznajemo da nam gode.

Na primedbe koje se upućuju »Alefu« i SF ediciji X—100 ne gledamo, međutim, kao na ocene koje nas stavljaju na stub srama, već kao na dobronamerne primedbe čitalaca, koji iskreno žele da doprinesu podizanju kvaliteta naših izdanja. Slažemo se, međutim, i to smo više puta ponovili, da se svima ne može ugoditi, da se jednima sviđa jedno a drugima drugo, i... da su svi u pravu. Iz svega toga izvukli smo zaključak da sva naša SF izdanja treba praviti po meri čitalaca, da treba objavljivati i Hajnlajna i Farmera, da treba poštovati želje svih koji nam pišu, jer su to sasvim izvesno naši čitaoci.

Još Hajnlajna! Ispunjavamo vam i tu želju. U drugom kolu edicije »Supernova«, prva će izići iz štampe Hajnlajnova knjiga »Čovek koji je prodao Mesec«.

Poštovani uredniče

pošto ste nas pozvali da se odazovemo na anketu objavljenu u broju 6 odlučio sam se javiti.

Najpre bin rekao nešto o samom Alefu.

Zaista nam je bio potreban magazin tipa *Alef*. Na tržištu i na domaćoj SF sceni je dominirao SIRIUS koji je pažnju posvećivao uglavnom SF pričama i novelama, a manje aktuelnostima iz SF svijeta. Istina je da u SIRIUS-u postoji rubrika »SF vijesti«, ali se ona uglavnom ograničava na nove knjige i sl. Malo pažnje se posvećuje SF kritici i eseistici. Alef je ta karika koja nedostaje!! Do sada smo SF kritiku čitali uglavnom u MONOLIT-u i ANDROMEDI, ali su to luksuzna izdanja koja nisu bila svima dostupna. Zato se tu našao *Alef*!

Dajem sve superlative magazinskom dijelu *Alefa*.

Izvanredan Vam je urednički potez što ste objavili esej o cyberpunku. Pošto je to SF pravac koji me izuzetno interesuje (sigurno nisam jedini u tome), objavljujte što više cyberpunka.

Što se tiče samih priča i novela, vidim da vam je pažnja usmjerena na novija ostvarenja. Međutim, vjerujem da postoji dosta čitalaca koji bi rado pročitali i koju staru dobru space operu. Ne dozvolite da padne u zaborav taj divan podžanr SF-a!

Što se tiče samog izgleda *Alefa*, nemam primjedbi.

Ilustracije koje objavljujete su kvalitetne ali bi bilo dobro da naslovna ilustracija upotpunjuje i oslikava sadržaj naslovne priče. Do sada najbolja ilustracija je iz Alefa 5. Zaista izvanredno!

Na kraju bih Vam dao nekoliko prijedloga. Pored onoga o objavljivanju cyberpunka i space opera, mogli bi ponovo objaviti novelu G.R.R. Martina »Oluje Vindhejvena« objavljene u MONOLIT-u br. 1, pošto smatram da bi i širi krug čitaoca trebao biti upoznat sa tim izvanrednim ostvarenjem G.R.R. Martina, poete SF-a.

Na listi prijedloga se nalazi i Count Zero V. Gibsona. (U svakom slučaju, samo nastavite ovako i bićete utisnuti zlatnim slovima u istoriju YU SF izdavalaštva!!!

Bahnik Darko
Daruvar

Od tri stvari za koje se zalažete, kiberpank, spejs opere i ponavljanje Martinove novele, jedino druga ima izglednije šanse u Alefu. Glavna kraća ostvarenja iz kiberpanka kod nas su uglavnom već objavljena u Siriusu. Sam pokret već jenjava, a njegov značaj nikada i nije bio toliko veliki kako pojedinci misle. U svakom slučaju, najbolja SF dela iz poslednjih nekoliko godina svakako ne pripadaju kiberpanku.

Za klasičnu spejs operu takođe ima malo mesta u Alefu. Ali svemirskih jurnjava i ratova uvek će biti na stranicama našeg magazina kvalitetnih, naravno.

Ponavljanje Martinove novele i sličnih stvari ne dolazi u obzir. Jeste da »Oluje Vinhejvena« nije imalo priliku da pročita više od pet hiljada ljudi, dok je tiraž Alefa mnogo veći, ali mnogo je bolje dati novelu koja nikada ranije nije objavljena u Jugoslaviji i koja će, samim tim, svima biti podjednako nova i zanimljiva, nego ponavljati nešto što se, u krajnjoj liniji, još uvek može nabaviti u slobodnoj prodaji.

Bio sam jesenas na promociji *Alefa* i bilo je veoma zanimljivo. Međutim, to se upravo poklopilo sa ispitnim rokom pa sam, na žalost, morao da odem pre projekcije filma. Želeo bih da pitam sledeće: Da li Novi Sad, na promociji nazvan »prestonicom SF-a na Balkanu« ima ijedan SF klub?

Ako ima — gde je? Ako nema — moramo ga sami organizovati, jer treba da ga ima. A *Alef* bi tu mogao puno da pomogne.

Usput, čuo sam da je *Alef* u međuvremenu napravio još jedan skup ljubitelja SF-a. Za to sam doznao na žalost prekasno, pa me interesuje šta se tu dešavalo, ali ne znam nikoga ko je bio prisutan.

Sa koncepcijom časopisa sam veoma zadovoljan. Smanjite kašnjenje.

U vezi s anketom — veoma loše pamtim imena pisaca. Kada pročitam priču vrlo retko pogledam ime pisca, a priče koje su mi se najviše svidele u desetak godina praćenja SF-a, obično za autore imaju neke za mene potpuno nepoznate pisce. Stoga se bojim da u anketi jednostavno nisam mogao dati svoje pravo mišljenje (u vezi sa petim pitanjem). Što se tiče prva četiri pitanja koja se odnose na radove iz *Alefa* takođe sam imao problema: svi radovi su dobri, ali malo njih se ističe ispred ostalih.

Novi Sad, tačnije »Dnevnik« zaista se može nazvati »prestonicom SF-a na Balkanu« — za ovu godinu planirana su 23 SF romana, dva Kardova, šest »Supernove«, dvanaest u X—10O, tri u Alefu. Takva izdavačka aktivnost je još nezabeležena u našim krajevima.

Novi Sad nema SF udruženje, niti bilo kakav drugi vid aktivnog redovnog okupljanja ljubitelja naučne fantastike: O klubu razmišljamo, ali još uvek nisu sazreli uslovi za značajniju aktivnost na tom polju. Kada budemo pokrenuli neku akciju, svi ćete biti blagovremeno i precizno informisani na stranicama našeg i vašeg magazina.

*

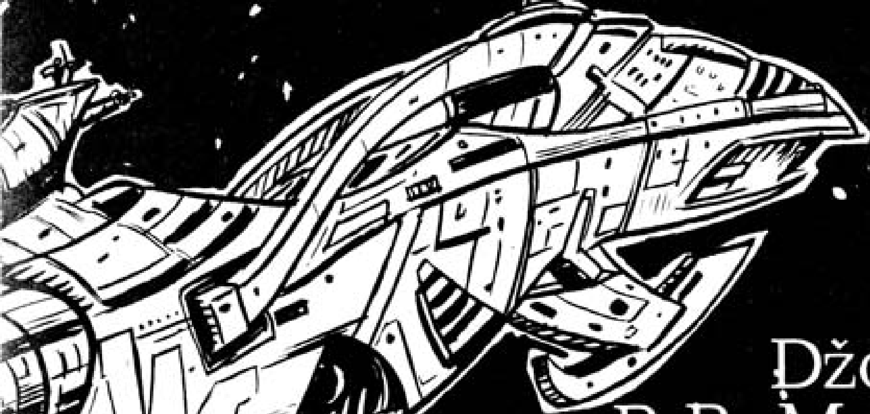
*   *

Na kraju, reč-dve i o anketi. Odziv je veliki, pisma stižu svakodnevno, a konačne rezultate sa analizom donećemo u desetom broju. Za sada, u vodstvu su sledeće priče i autori: naslovna priča sa ubedljivo najviše glasova je »Neprijatelj«, među stranim pričama najviše glasova imaju, »Čovek koji je hodao kući« i »Muzika krvi«, od domaćih priča ubedljivo ispred ostalih su »Filmovi« (zanimljivo je i to da su neki čitaoci od Konstantina Tezeusa mislili da je stranac i »Filmove« stavljali na stranu listu), najdopadljivija naslovna strana je ona sa robotom, mačkom i foteljom (Alef 3), a među piscima koje najviše tražite su (gle iznenađenja!)Klark i Asimov. No, sve ovo su samo preliminarni rezultati, koji još mogu biti promenjeni.

George R.R. Martin: GUARDIAN, 1983
Prevod s engleskog: Aleksandar B. Nedeljković

Džordž R.R. Martin

GARDA

Hevilend Taf je zaključio da je Biopoljoprivredna izložba Grupe šest svetova jedno veliko razočaranje.

Proveo je dug, zamoran dan na Brazelurnu, pešačeći kroz ogromne izložbene hale, zastajući povremeno da ovlaš pogleda neki novi hibrid žitarica ili genetski poboljšanog insekta. To interesovanje bilo je profesionalno. Iako je ćelijska biblioteka njegove ***Arke*** sadržavala materijal za kloniranje bukvalno miliona biljnih i životinjskih vrsta sa nebrojenih svetova, Hevilend Taf je u svako doba bio spreman da iskoristi priliku da proširi asortiman svoje robe.

Međutim, činilo se da na Brazelurnu i nema nekih osobito obećavajućih eksponata, i zato je, dok su sati proticali, Tafa obuzela dosada i osećanje nelagodnosti u okruženju gomile ljudi koji su se bez poštovanja gurali tamo-amo. Na sve strane su vrveli svakojaki tipovi: tunelski farmeri sa Vagabonda, u tamnopurpurnim krznima, gazde—zemljoposednici Arina: sumorni noćarci i blistavo obučeni večnodnevci sa Novog Janusa; i nebrojeni Brazelurnci ovde domaćini. Svi skupa su stvarali grdnu galamu, a Tafa su, dok je prolazio između njih, pratili radoznalim pogledima. Poneko bi se čak i očešao o njega, a to je svaki put izazvalo mrštenje njegovog dugog lica.

Konačno, nastojeći da pobegne od gomile, Taf dođe na misao da je gladan. Sa dostojanstvenim gađenjem se progurao izmedu posetilaca sajma i izišao iz petospratne ptolanske izložbene hale. Napolju su prodavci hrane, njih više stotina, bili namestili svoje kioske između ogromnih građevina. Činilo se da, od onih najbližih, najmanje posla ima prodavac pita od kokanog belog luka, i Taf zaključi da upravo čezne za pitom u kojoj se nalaze kokice te vrste.

»Gospodine«, reče on torn prodavcu, »ja bih jednu pitu.«

Taj pitadžija bio je loptast i rumen, i opasan masnom keceljom. Otvorivši svoju vruću kutiju, i posežući unutra rukom, u rukavici on izvuče jednu vruću pitu. Gurnuo ju je preko tezge Tafu i zapiljio se u njega. »Oho«, reče prodavac pita. »Vi ste neki veliki.«

»Uistinu, gospodine«, reče Hevilend Taf. Visok dva i po metra, Hevilend je bio maltene za glavu viši i od onih najviših u okolini. Sem toga, on je, sa svojom stomačinom, verovatno bio i dvostruko teži. Taf uze pitu i neuznemireno zagrize u nju.

»Vi ste sa druge planete«, primeti prodavac. »I to ne s neke obližnje.«

Taf dokrajci svoju pitu u tri zalogaja, i očisti umašćene prste o salvetu. »Insistirate na očiglednom, gospodine«, reče on. Jer Taf ne samo što je bio primetno viši od svih stanovnika ove planete, nego je i izgledao i oblačio se upadljivo drukčije. Hevilend Taf bio je čiste mlečnobele boje, a na njegovom telu nije bilo ni dlačice. On podiže dugi, žuljeviti prst. »Još jednu«, reče.

Ućutkan, prodavac izvuče još jednu pitu bez ikakvih daljih primedbi, puštajući Tafa da jede u relativnom miru. Uživajući u krckavoj korici i unutrašnjoj oštrini, Taf je proučavao gomilu, koja se razmilela na sve strane, redove kioska, i pet velikih građevina nadnetih nad pejzaž. Kad je završio sa jelom, okrenuo se opet pitadžiji, lica praznog, kao i uvek. »Gospodine. Postavio bih pitanje, ako može.«

»A to je?« reče ovaj grubo.

»Vidim pet izložbenih hala«, reče Hevilend Taf. »Posetio sam ih sve redom.« Pokazivao je prstom. »Brazelurn, Vejl Arin, Novi Janus, Vagabond, i, ovde, Ptola.« Taf uredno skrsti šake povrh svog isturenog stomaka.

»Pet, gospodine. Pet hala, pet svetova. Nesumnjivo je da ja, zato što sam stranac,

ne poznajem finese ovdašnjih običaja, ali ipak, zbunjen sam. U regionima kroz koje sam dosada putovao, moglo bi se očekivati da okupljanje, koje sebe naziva »Biopoljoprivrednom izložbom Grupe šest svetova« sadrži eksponate sa šest svetova. To ovde evidentno nije slučaj. Možete li me uputiti u uzroke?«

»Nije doš'o niko sa Namora.«

»A tako«, reče Hevilend Taf.

»Zbog tih nevolja«, dodade prodavac.

»Sad je sve jasno«, reče Taf. »Ili, ako ne baš sve, jedan deo. Da li biste me uslužili još jednom pitom, i da mi objasnite prirodu tih nevolja? Radoznalost je moja glavna osobina, gospodine. Bojim se da mi je to veliki porok.«

Pitadžija opet navuče rukavicu i otvori vruću kutiju. »Znate kako se ono kaže: od radoznalosti se ogladni.«

»A tako«, reče Taf. »Moram priznati da nikad ranije nisam čuo da se tako kaže.«

Čovek se namršti. »Ne, pogrešio sam. Glad budi radoznalost, tako beše. Nema veze. Od mojih pita ćete biti siti.«

»Ahh«, reče Taf i uze pitu. »Molim vas nastavite.«

I tako mu je prodavac pričao, naširoko i nadugačko, o nevoljama na planeti Namor. »I eto, vidite«, zaključi on najzad. »Zato nisu došli. Sve to im se dešava, pa nemaju mnogo šta za izlaganje «

»Dabome«, reče Hevilend Taf, tapkajući usne salvetom. »Morska čudovišta umeju da budu i te kako neprijatna.«

Namor bejaše tamnozelena planeta bez meseca, usamljena, uobručena razvučenim zlatastim oblacima. ***Arka*** se stresala dok se njen pogon isključivao, a zatim je teško legla u orbitu oko Namora. U dugoj, uzanoj komunikacionoj dvorani, Hevilend Taf je prelazio sa sedišta na sedište, proučavajući tu planetu na desetak, od ukupno stotinak, ekrana koji su u dvorani postojali. Društvo su mu pravila tri siva mačeta koja su skakutala po konzolama i zastajala samo da bi se međusobno udarala šapicama. Taf na njih nije obraćao pažnju.

Namor je bio vodeni svet, sa samo jednom kopnenom masom veličine dovoljne da se može uočiti iz orbite; i ta kopnena masa bila je, zapravo, mala. Međutim, uveličavanjem se moglo videti hiljade ostrva razasutih u vidu dugih, polumesečastih arhipelaga preko dubokih zelenih mora: bili su to zemljani dragulji razbacani na svim okeanima. Drugi ekrani su pokazivali svetlost desetina gradova i gradiće na noćnoj strani, a pulsirajuće tačke energetske potrošnje na mestima gde su se naselja nalazila pod svetlošću sunca.

Taf je pregledao sve to, onda je seo, uključio još jednu konzolu, i počeo da igra jednu ratnu igru protiv kompjutera. Jedno mače mu je uskočilo u krilo i zaspalo. Pazio je da ga ne uznemiri. Nešto kasnije, skočilo je drugo mače i bacilo se na prvo, i oni počeše da se tumbaju. Taf ih jednim pokretom ruke odbaci na pod.

Potrajalo je duže nego što je Taf očekivao, ali najzad se dogodilo: dođe poziv od vlasti, kao što je i očekivao. »*Brode u orbiti*«, stiže poziv, »brode u orbiti« ovde namorska kontrola. Saopštite svoje ime i posao. Saopštite svoje ime i posao, molim. Presretači su upućeni. Saopštite svoje ime i posao. Saopštite svoje ime i posao.«

Ova emisija je pristizala sa glavne kopnene mase. ***Arka*** se uključi na taj kanal. Istovremeno pronađe i brod koji se kretao prema ***Arki*** — postojao je samo jedan — i

prikaza njegovu sliku na drugom ekranu.

»Ja sam ***Arka***«,, reče Taf kontroli planete Namor.

Ta kontrola sa Namora bila je žena okruglog lica, kratko ošišane smeđe kose; sedela je za konzolom, obučena u uniformu tamnozelene boje sa zlatastim rubovima. Namrštila se, kratko pogledajući u stranu, nesumnjivo ka svom starešini ili nekoj drugoj konzoli »***Arko***«, reče ona, »Saopštite koji vain je matični svet. Saopštite koji vam je matični svet i koji je vaš posao, molim«

Kompjuter pokaza da je onaj drugi brod otpočeo da komunicira sa planetom. Uključiše se još dva ekrana. Na jednom se videla vitka mlada žena sa velikim krivim nosem, koja je stajala na, komandnom mostu broda; drugi ekran pokazivao je starijeg čoveka pred konzolom. Oboje su nosili zelene uniforme, a razgovarali su živo, ali šifrovano. Kompjuteru je bilo dovoljno manje od jednog minuta da prokljuvi tu šifru, i Taf je mogao slušati:»... neka sam prokleta ako znam šta je to«, govorila je žena na komandnom mostu. »Nikad nije bilo tolikog broda, bože, pa samo ga pogledajte, je 1' primate vi sve to? Je li odgovorio?«

»***Arko***«. govorila je još uvek žena okruglog lica, »molim, saopštite koji je vaš matični svet i posao. Ovde namorska kontrola.«

Hevilend Taf se uključi i u onaj drugi kanal, da bi razgovarao sa sve troje odjednom. »Ovde ***Arka***« reče on. »Ja nemam matični svet, gospođo. Moje namere su čisto miroljubive. Trgovina i konsultacija. Saznao sam za vaše tragične teškoće, pa sam, dirnut vašim stradanjem, došao da vam ponudim svoje usluge.«

Žena na brodu izgledala je zapanjeno. »Šta ste vi...« poče ona. Onaj čovek je bio podjednako zbunjen, ali nije rekao ništa, samo je zurio, otvorenih usta, u Tafovo bezizražajno belo lice.

»Ovo je Namor, kontrola, ***Arko***« reče žena okruglog lica. »Mi smo za trgovinu zatvoreni. Ponavljam, mi smo za trgovinu zatvoreni. Kod nas je ratno stanje.«

Dotad se vitka žena na brodu sabrala. »***Arko***, ovde čuvarka Kefira Kej, komandant namorskog gardijskog broda *Sunčana britva*. Mi smo naoružani, ***Arko.*** Objasnite šta radite. Hiljadu puta ste veći nego ijedan trgovački brod koji sam ikada videla, ***Arko***. Objasnite šta radite, ili pucamo na vas.«

»Zaista«, reče Hevilend Taf. »Pretnje će vam malo koristi doneti, čuvarko. Obuzima me najgroznije razočaranje. Doputovao sam iz tolike udaljenosti, čak od Brazelurna, da vam ponudim svoju pomoć i utehu, a vi me presrećete pretnjama i neprijateljstvom.« Jedno mače mu uskoči u krilo. Taf ga obuhvati ogromnom belom šakom, i stavi ga ispred sebe, na konzolu, gde ga je kamera morala snimiti. Tužno je zurio dole, u mače. »U ljudskom rodu poverenja više nema«, reče on mačetu.

»Ne otvarajte paljbu, *Sunčana britvo*«, reče stariji čovek. »***Arko***, ako su vaše namere istinski miroljubive, objasnite svoje prisustvo. Šta ste? Mi smo ovde u škripcu, ***Arko***, a Namor je mala, nerazvijena planeta. Ništa slično vama nikad nismo videli. Objasnite svoje prisustvo.«

Hevilend Taf pogladi mače. »Uvek se moram povijati pred sumnjičenjima«, reče on mačetu. »Sreća je njihova što sam tako dobrodušan, jer bih jednostavno otišao i prepustio ih njihovoj sudbini.« On diže pogled i zagleda se pravo u kameru. »Gospodine«, reče on. »Ja sam ***Arka***. Ja sam Hevilend Taf, kapetan i gospodar ovde, i cela posada. Vas muče velika čudovišta iz dubina mora; tako mi rekoše. Vrlo dobro. Ja ću vas osloboditi njih.«

»***Arko***, ovde *Sunčana britva* Kako mislite to da uradite?«

»***Arka***« je semenski brod ekoinženjerijskih jedinica«, reče Hevilend Taf sa krutom formalnošću. »Ja sam ekološki inženjer i specijalista za biološki rat.«

»Nemoguće«, reče stariji čovek. »Ekoinženjerijski odredi su uništeni pre hiljadu godina, kad i cela Federalna imperija. Nijedan od njihovih semenskih brodova nije preostao.«

»Baš nezgodno«, reče Hevilend Taf. »Znači ja sedim u jednoj iluziji. Nema sumnje da ću sad, kad ste mi rekli da moj brod ne postoji, potonuti kroz njega pravo nadole i sjuriti se u vašu atmosferu, u kojoj ću, padajući, izgoreti.«

»Čuvaru«, reče Kefira Kej sa *Sunčane britve*, »možda ti semenski brodovi zaista više ne postoje, ali ja se brzo približavam nečemu za šta mi moji teleskopi govore da je dugačko skoro trideset kilometara. Ne izgleda kao iluzija.«

»A ja još ne padam«, priznade Taf.

»Možete li vi nama stvarno pomoći?« upita žena okruglog lica iz namorske kontrole.

»Zašto uvek sumnjaju u mene?« upita Taf obraćajući se sivom mačetu.

»Lorde Garde, moramo mu dati šansu da dokaže to što govori«, insistirala je žena u namorskoj kontroli.

Taf diže pogled. »Iako sam bio izložen pretnjama, uvredama, i sumnjama, saosećanje sa vama zbog nezavidnog položaja nagoni me da istrajem. Možda bih mogao sugerisati da *Sunčana britva* aterira na mene, ako mogu tako reći. Čuvarka Kej se može ukrcati i mi možemo večerati, dok razgovaramo. Vaše sumnje, svakako, ne bi trebalo da se prošire i na običnu konverzaciju, koja je najcivilizovaniji od svih ljudskih načina provođenja suvišnog vremena.«

Troje čuvara počeše žurno da se dogovaraju izmedu sebe i sa nekom ili nekim osobama izvan ekrana, a dotle se Hevilend Taf zavaljen u sedištu poigravao sa mačetom. »Daću ti ime Sumnja«, reče on mačetu, »da to bude uspomena na način kako sam ovde dočekan. »Tvoja braća i sestre zvaće se Nepoverenje, Neprijateljstvo, Nezahvalnost i Glupost«.

»Prihvatamo vaš predlog, Hevilende Tafe«, reče čuvarka Kefira Kej sa komandnog mosta *Sunčana britva*. »Pripremite se da se ukrcamo kod vas.«

»Zaista«, reče Taf. »Volite li pečurke?!«

Na brodu ***Arka***, paluba za svemirske taksije bila je velika koliko i sletište neke velike zvezdane luke, a izgledala je, maltene, kao smetlište za propale svemirske brodove. Šatlovi same ***Arke*** stajahu spremni u svojim lansirnim ležištima: pet jednakih crnih brodova elegantnih linija, u voznom stanju; imali su zdepasta trouglasta krila povijena unazad, predviđena za let kroz atmosferu. Druge letilice bile su manje impresivne. Kruškasti trgovački brod sa Avalona čučao je umorno na tri ispružene sletne noge, nedaleko od kurirskog broda sa promenljivim pogonom i bojnim ožiljcima i karaleonskog lavljeg broda, čiji su složeni ukrasi bili većim delom uklonjeni. Na drugim mestima stajahu letilice čudnijih, tuđinskijih konstrukcija.

Ogromna kupola iznad ovog sletišta rascepi se u stotinu kriškastih segmenata koji se povukoše unazad, otkrivajući malo žuto sunce okruženo zvezdama, i tamnozeleni brod u obliku raže, veličine približne jednom od Tafovih šatlova. *Sunčana britva*, se spustila, a kupola sklopila iznad nje. Kad zvezde opet nestadoše, atmosfera poče da se vraća, vrtložeći, na sletište, a ubrzo potom pojavi se i Hevilend Taf.

Kefira Kej je izišla iz svog broda; ispod velikog, krivog nosa usne su joj bile strogo stisnute, ali ni uz svu samokontrolu nije mogla sakriti strahopoštovanje koje joj se videlo u očima. Za njom su stupala dva naoružana čoveka u zlatastim jednodelnim odelima sa zelenim rubovima.

Hevilend Taf se dovezao do njih otvorenim trotočkastim kolicima. »Bojim se da je moj poziv na večeru važio samo za jednu osobu, čuvarko Kej«, reče on videvši njene pratioce. »Žalim ako je došlo do nesporazuma, ali moram insistirati«.

»Vrlo dobro«, reče ona i okrete st, svojim pratiocima. »Čekajte sa ostalima. Imate naređenja. »Sela je u kolica pored Tafa, i rekla mu: »*Sunčana britva*« će vaš brod razneti u komade ako se ne vratim bezbedno, u roku od dva standardna sata.«

Hevilend Taf žmirnu ka njoj. »Užas«, reče on. »Moju toplinu i gostoljubivost uvek dočekuju nepoverenjem i nasiljem«. On pokrete kolica.

Vozili su se ćutke kroz lavirint međusobno povezanih soba i hodnika, i najzad ušli u ogromno senovito okno koje kao da se pružalo celom dužinom broda, u oba pravca. Zidovi i tavanica bejahu pokriveni providnim rezervoarima u stotinama različitih veličina; ti rezervoari su se protezali dokle god je oko moglo videti. Većinom su bili prazni i prašnjavi, ali nekolicina ih je bila ispunjena obojenim tečnostima u kojima su se naslućivali oblici koji su se nejako micali. Nije se čulo ništa sem nekog vlažnog, viskoznog kapanja negde iza njih. Kefira Kej je proučavala sve, ali nije govorila ništa. Vozili su se najmanje tri kilometra niz to veliko okno, a onda je Taf skrenuo ka praznom zidu u kome se ispred njih pojavi i raširi jedan otvor. Ubrzo potom, parkirali su se i sišli sa kolica.

U maloj, spartanski uredenoj trpezariji do koje je Taf otpratio gardijku Kefiru čekala ih je postavljena obilna večera. Počeli su ledenom supom, koja je bila slatka, pikantna i crna kao ugalj: nastavili su salatom od neotrave sa đumbirnim začinima. Glavno jelo je bio šešir jedne pečurke, veliki koliko i tanjir na kome je servirana, obložena testom, okružena sa desetak pomoćnih posuda sa raznim vrstama povrća, od kojih svako u drugom sosu. Čuvarka je jela sa velikim apetitom.

»Čini se da moja skromna hrana odgovara vašem ukusu«, primeti Hevilend Taf.

»Nisam se najela toliko dugo, da radije ne bih tačno rekla koliko dugo«, uzvrati Kefira Kej. »Mi na Namoru oduvek smo dobijali hranu iz mora, Bivala je obilna, ali od kad su počele nevolje...« Podigla je viljušku sa gužvom tamnog, deformisanog povrća prelivenog žuto-smeđim sosom. »Šta jedem? Divno je.«

»Rianeski grešnički koren, u sosu od senfa«, reče Hevilend Taf.

Kejova proguta i spusti viljušku. »Ali Rianon je tako daleko. Kako vi...?« Zaćutala je.

»Naravno«, reče Taf, sastavljajući prste u luk ispod svoje vilice i gledajući njeno lice. »Sva ova hrana potiče sa ***Arke***, iako bi se krajnje poreklo ovog obroka moglo pratiti do desetak različitih svetova. Da li biste želeli još začinjenog mleka?!

»Ne«, promrmlja ona. Zurila je u prazne tanjire. »Dakle, niste lagali. Jeste ono što tvrdite, a ovo jeste semenski brod tih .. .kako ste ih nazvali?«

»Ekološke inženjerijske jedinice davno ukinute Federalne imperije. Njihovi brodovi bili su malobrojni, a u ratnim razaranjima uništeni su svi sem jednog. Preživela je samo ***Arka***, i ostala napuštena tokom jednog milenijuma, Nije potrebno da se interesujete za detalje. Dovoljno je reći da sam je našao i osposobio.«

»Vi ste je našli?«

»Pa verujem da sam baš to rekao, i upravo tim rečima. Molim vas lepo da pažljivo slušate. Ne prija mi da ponavljam reči. Pre pronalaženja ***Arke***, ostvarivao sam skromnu

zaradu trgovinom. Moj nekadašnji brod još uvek se nalazi na sletištu. Možda ste ga nekim slučajem i videli.«

»Onda ste vi zaista samo trgovac«.

»Molim!« reče Taf indignirano. »Ja sam ekološki inženjer. ***Arka*** može da prepravi cele planete, čuvarko. Istina je da sam ja samo jedan, sam, dok je nekadašnja posada brojala dve stotine članova: i da mi nedostaje obimno formalno obrazovanje što su ga pre mnogo vekova, dobijali nosioci zlatastog slova teta, koje je bilo oznaka ekoinženjerijskih odreda. Ipak, uspevam, na svoj skromni način, da petljam od danas do sutra. Ako Namor poželi da upotrebi moje usluge, ne sumnjam da vam mogu pomoći.«

»Zašto?« oprezno upita krhko građena čuvarka, »Zbog čega vam je toliko stalo da nam pomognete?«

Hevilend Taf bespomoćno raširi svoje bele ručerde. »Znam da, možda, izgledam kao budala. Ne mogu da se uzdržim. Po prirodi sam humanista, uvek dirnut tuđom nevoljom i patnjom. Ne bih mogao da napustim vaš narod u tegobama baš kao što ne bih mogao ni da povredim neku od mojih mačaka. Bojim se da su ekoinženjerci bili kudikamo oštriji, ali ja svoju sentimentalnu prirodu ne mogu da izmenim. I tako sedim pred vama, spreman da dam sve od sebe.«

»Ne tražite ništa!«

»Radiću besplatno«, reče Taf. »Naravno, tu su troškovi. Moraću da zaračunam, zbog toga, jedan mali honorar. Recimo, tri miliona standardnih jedinica. Smatrate li da je to fer?«

»Fer«, reče ona ironično. »Ali prilično skupo, rekla bih. Bilo je i drugih poput vas, Taf. Dolazili su prodavci oružja i avanturisti rešeni da se obogate na našoj nesreći.«

»Čuvarko«, reče Taf prekorno. »činite mi straobalnu nepravdu. Ja za sebe ne uzimam praktično ništa. ***Arka*** je tako velika i skupa. Možda bi dva miliona standnrdnih bilo dovoljno? Ne mogu da verujem da biste mi zamerili ako uzmem tu crkavicu. Zar vaš svet vredi manje?«

Kefira Kej uzdahnu. Umor se urezao u njeno uzano lice. »Ne«, reče ona. »Ne ako možete i da učinite sve što obećavate. Naravno, mi nismo bogat svet. Moraću se konsullovati sa svojim starešinama. Ovo nije samo moja odluka.« Ona naglo ustade. »Vaša komunikacijska oprema?«

»Kroz vrata pa levo, niz plavi hodnik. Peta vrata desno.« Taf ustade dostojanstveno i poče da raščišćava sto, dok je ona odlazila.

Kad se čuvarka vratila, pred njima je bila otvorena boca nekog pića blistavo skerletne boje. Taf je gladio ogromnog crno-belog mačora koji je sebi na stolu našao odličan ležaj. »Unajmljeni ste. Tafe«. reće Kefira Kej sedajući. »Dva miliona standarda. Kad dobijete ovaj rat.«

»Saglasan«. reče Taf. »Hajde da porazgovaramo o ovoj situaciji uz čašice ovog oduševljavajućeg pića.«

»Alkohol?«

»Blagi narkotik.«

»Čuvari ne koriste nikakve stimulanse niti depresante. Mi smo gilda boraca Takve supstance zagađuju telo i usporavaju reflekse. Čuvar mora biti pripravan. Mi čuvamo i štitimo.«

»Pohvalno«, reče Hevilend Taf, i napuni svoju čašu.

»*Sunčana britva* ovde traći vreme. Namorska kontrola je pozvala Britvu da se vrati. Bojne sposobnosti tog broda potrebne su nam dole.«

»Onda ću olakšati njegov odlazak. A vi?«

»Mene su izdvojili za poseban zadatak«, reče ona, a lice joj se nabora u grimasu. »Spremni smo da vam damo informacije o situaciji dole. Ja treba da vam pomognem da se informišete, i da radim kao vaš oficir za vezu.«

Voda mirna, smireno zeleno ogledalo od horizonta do horizonta. Bio je vreo dan. Blešteći zuti sunčani sjaj slivao se kroz tanki sloj zlatastih oblaka. Na vodama je mirovao brod čije su metalne strane sevale srebrnasto-plavom bojom; otvorena paluba tog broda bila je ostrvce aktivnosti u okeanu mira. Muškarci i žene, sitni poput insekata, prsa golih u toj vrućini, radili su sa mrežom za sakupljanje ulova na dnu. Ogromna bagerska kašika hvataljka puna blata I korova, pojavi se iz vode, i isprazni se u jedan otklopljeni otvor. Posude sa ogromnim mlečnobelim meduzama kuvale su se na suncu, na drugim mestima na brodu.

Iznenada, uznemirenje. Bez ikakvog vidljivog razloga ljudi počinju da trče. Drugi ostavljaju svoje poslove i osvrću se, zbunjeni. Neki, ipak, nastavljaju da rade, ne primećuju ništa. Velika metalna hvataljka, sada prazna, kreće novim zamahom nad vodu i opet se zagnjuruje, a druga hvataljka, na drugom kraju broda, istovremeno izranja. Povećava se broj ljudi koji trče. Dvojica se sudaraju i padaju.

Onda se ispod broda izvija prvi pipak.

Pipak se diže i diže. Duži je od bagerske hvataljke zajedno sa bagerskom rukom. Čini se da je na mestu gde izranja iz tamnozelenog mora debeo kao torzo krupnog čoveka. Do vrha se sužava do prečnika ljudske ruke. Pipak je beo, neka mekana i ljigava belina, Sa njegove donje strane, celom dužinom, nalaze se krugovi, jako ružičasti, veliki kao tanjiri; ti krugovi se uvijaju i pulsiraju dok se pipak nadnosi nad ogromnim brodom za iskorišćavanje mora i dok se svija oko njega. Kraj pipka se rascepljuje u klupko zmija: manji pipci, tamni, nemirni.

Pipak se dizao i dizao, zatim presavijao, pa spustio i pritegao oko broda. Nešto se pomaklo sa druge strane, nešto bledo ispod sve te zelene boje, i onda izroni drugi pipak. Pa treći i četvrti. Jedan poče da se rve sa bagerskom rukom i hvataljkom. Drugi je bio sav omotan ostacima mreže, kao velom. Činilo se da ga mreža nimalo ne zadržava. Jedan pipak se omotao oko žene sa sekirom. Ona je divlje udarala po pipku, trzala se u bledom zagrljaju, onda se njena leđa izviše, i odjednom je bila nepomična. Pipak odbaci njeno telo, krvareći polako belom tečnošću iz posekotina koje je ona napravila, i dograbi nekog drugog.

Kad je pipaka pritegnutih oko broda bilo ukupno dvadeset, brod se iznenada naže na desnu stranu. Preživeli kliznuše preko palube i počeše da padaju u more. Brod se sve više naginjao. Nešto ga je guralo na jednu stranu i vuklo nadole. Voda poče da pljuska preko jedne ivice, ulazi u otkiopljene otvore. Brod poče da se raspada.

Hevilend Taf zaustavi projekciju i zadrža tu sliku na velikom ekranu: zeleno more I zlatno sunce, razvaljena lađa u zagrljaju bledih pipaka. »Ovo je bio prvi napad?« upita on.

»Da i ne«, odgovori Kefira Kej. »Pre ovog dogadaja, tajanstveno su nestali još jedan brod-žetelac i dva putnička hidrokrilna broda. Istragu smo pokrenuli, uzrok nismo znali. U ovom slučaju, dogodilo se da je na licu mesta bila jedna televizijska ekipa koja je snimala nešto za obrazovni program. Snimili su više nego što su planirali.«

»Zaista«. reče Taf.

»Bill su u vazduhu, u preletaču. Te večeri, emisija vesti je, maltene, izazvala paniku. Ali tek kad je potonuo sledeći brod, stvari su postale zaista ozbiljne. Tad su čuvari počeli da uviđaju puni obim problema.«

Hevilend Taf je zurio gore, u ekran; njegovo grubo lice bilo je ravnodušno, bezizražajno, a ruke su mu mirovale na konzoli. Jedno crno-belo mače poče da izmahuje ka njegovirn prstima. »Beži, Gluposti«, reče on, spuštajući mače nežno na pod.

»Uvećajte deo nekog pipka«, predloži čuvarka koja je bila uz njega.

Tat ćutke posluša. Uključi se drugi ekran, na kome se pokaza zrnasta uvećana slika velikog bledog konopca od tkiva koji se savijao preko palube.

»Dobro pogledajte jednu od tih sisaljki«. reče Kejova. »Te ružičaste oblasti. vidite?«

»Treća od kraja je mračna iznutra. I kao da ima zube.«

»Ima«, reče Kefira Kej. »Sve te sisaljke imaju zube. Sisaljke imaju spoljašnje usne koje su nešto kao tvrd, mesnati obruč. One pljesnu na neku podlogu, raširе se i stvore uslove vakuumskog prianjanja, tako da je praktično nemoguće odvojitj ih, ali svaka sisaljka predstavlja i usta. Unutar obruča postoji meki ružičasii preklop koji se može zavrnuti, a tada zubi kliznu napred i pokaže se trostruki red zuba. Svaki je nazupčen, a oštriji su nego što biste pomislili. A sad, mogli biste niz pipak sve do kraja.«

Taf dotače konzolu, i na trećem ekranu se ukaza drugo uveličanje. Sad su se izuvijane zmije lako mogle razaznati.

»Oči«, reče Keifira Kej. »Na kraju svakog od tih manjih pipaka po jedno oko. Dvadeset očiju. Ti pipci ne moraju slepo da pipkaju unaokoio. Oni vide šta rade.«

»Fascinantno«. reče Hevilend Taf. »Šta leži ispod vode? Izvor tih strašnih pipaka?«

»Kasnije smo nabavili poprečne preseke i fotografije uginulih primeraka, a i neke kompjuterske simulacije. Većina uzoraka koji su nam pali u ruke bili su gadno iskasapljeni. Telo one nemani je poput izvrnute šolje, kao polunaduvani mehur, okružen velikim prstenom od kostiju i mišića, za koji je pričvršćeno tih dvadeset pipaka. Meh se puni vodom i prazni, što omogućuje stvorenju da se digne na površinu ili da zaroni u velike dubine. Princip podmornice. Tako je stvorenje u stanju da odvlači brodove dole. Ono nije mnogo teško, mada ima zapanjujuću snagu. Ali ono isprazni taj mehur, digne se do površine, grabi, i opet puni mehur. Kapacitet mehura je zapanjujući, a, kao što vidite, stvorenje je ogronmo. Kompletno napunjeno, ono može da odvuče svaki brod kojim trenutno raspolažemo. Ako je potrebno, to stvorenje može čak i da potiskuje vodu nagore kroz te pipke i da je prosipa iz usta da bi ispunilo brod vodom i tako ubrzalo proces. Znači ti pipci su ruke, usta, oči i živa creva za polivanje, sve u jednom.«

»I vi kažete da vaš narod sve do ovog napada nije znao ništa o takvim stvorenjima?«

»Tako je. Jedan rođak ovog bića, namorski ploveći ratnik, bio je dobro poznat u ranim danima kolonizacije. Bio je mešavina meduze i oktopoda, sa dvadeset ruku. Mnoge domaće sorte građene su po istom principu - jedan centralni mehur, ili telo, ili ljuštura, već tako nešto, i oko toga prsten sa dvadeset nogu ili vlakana ili pipaka. Ti ploveći ratnici bili su mesožderi, umnogome slični ovom čudovištu, ali su oči imali na trupu, raspoređene u krug, a ne na krajevima pipaka. Njihovi pipci, sem toga, nisu mogli funkcionisati kao šmrkovi. Ratnici su bili mnogo manji, otprilike veličine čoveka. Plivali su po površini iznad kontinentalnih pragova, naročito iznad blatnih korita, gde je bilo puno ribe. Njihov uobičajeni plen bile su ribe, mada je i ponekad neoprezni plivač našao groznu krvavu smrt u njihovom zagrijaju.

»Mogu li pitati šta je bilo sa plovećim ratnicima?« reče Taf.

»Počeli su da dosađuju. Lovišta su im bila tačno one zone koje su i nama bile potrebne: plićaci bogati ribom, morskom travom i vodenim voćem, i to iznad nakota blatnih kofa, skreblera, kameleon-školjki i skočifredija. Da bismo mogli bezbedno zasejavati i žnjeti, morali smo prvo uništiti ploveće ratnike na tom mestu — tako nekako je bilo. Pa smo ih i uništavali. Još ih ima, ali su sad retki.«

»Vidim«, reče Hevilend Taf. »A ovo najstrašnije stvorenje, ova živa podmornica i brodožder, koje vas toliko muči, ima li ime?«

»Namorijanski drednot«, reče Kefira Kej. »Kad se drednot prvi put pojavio, mi smo teoretisali da je u pitanju stanovnik velikih dubina koji je nekako dolutao do površine. Namor je naseljen jedva stotinu standardnih godina, tako da smo, ipak, tek na početku istraživanja dubljih regiona namorskih mora. Ne znamo ništa o nemanima koje bi mogle tamo živeti. Ali kada je napadnuto i potopljeno još brodova, sve više i više njih, postalo je očigledno da se moramo boriti sa armijom drednota.«

»Sa flotom«, ispravi je Taf.

Kefira Kej se namršti. »Kako god ih nazvali. Mnogo njih, ne samo jedan zalutali primerak. Na toj tački teorija je bila da se duboko ispod okeana desila neka nezamisliva katastrofa, zbog koje je čitava ta rasa morala da krene u bekstvo.«

»Vi u tu teoriju ne verujete«, reče Taf.

»Ne veruje niko. Opovrgnuta je. Drednoti ne bi mogli da izdrže pritisak u tim dubinama. Tako, sad ne znamo odakle su došli.« Ona načini grimasu. »Znamo samo da su tu.«

»Zaista«, reče Hevilend Taf. »Nema sumnje da ste se borili.«

»Svakako. Hrabro, ali smo gubili. Namor je mlada planeta, koja nema ni dovoljno populacije ni dovoljno izvora za bitku u kakvu smo bačeni. Tri miliona Namoraca razasuti su širom naših mora, na više od sedamnaest hiljada ostrvaca. Još milion njih se šćućurilo na Novom Atlantisu, našem jedinom kontinentu koji je mali. Naši ljudi su većinom ribari i pomorski farmeri. Kad je sve ovo počelo, čuvara je bilo jedva pedeset hiljada. Pripadnici naše gilde su potomci posada onih brodova koji su dovozili koloniste sa Starog Posejdona i sa Akvarijusa na Namor. Oduvek smo mi štitili naseljenike, ali pre pojave drednota, zadatak nam je bio jednostavan. Naš svet je bio miran, praktično bez ijednog stvarnog konflikta. Bilo je nešto etničkog rivaliteta izmedu Posejdonaca i Akvarijaca, ali u prijateljskim okvirima. Pomoću *Sunčane britve* i još dva slična broda, čuvari su branili planetu, ali naši poslovi su se uglavnom sastojali od pomaganja u slučajevima požara, poplava, nesreća, i od policijskih intervencija. Otprilike to. Imali smo oko stotinu naoružanih hidrokrilnih patrolnih čamaca, te smo se njima neko vreme koristili za pratnju civilnih brodova i čak poubijali izvestan broj drednota, ali nismo im se mogli ravnopravno suprotstaviti. Uskoro je postalo jasno da, u svakom slučaju, ima više drednota nego patrolnih ča-maca«

»A, sem toga, patrolni čamci se ne razmnožavaju, za razliku od drednota koji to, moram pretpostaviti, čine«, reče Taf. U njegovom krilu su se rvali Glupost i Sumnja.

»Baš tako. Ipak, pokušali smo. Bacali smo dubinske bombe na njih kad bismo ih primetili ispod mora, torpedovali smo ih kad bi se pojavili na površini. Ubili smo stotine njih. Ali bilo je na stotine drugih, dok je svaki naš izgubljeni čamac bio nenadoknadiv. Namor nema tehnološku bazu vrednu pomena. U boljim danima, uvozili smo potrepštine sa Brazelurna i Vejl Arina. Naš narod je verovao u jednostavan život. Ova planeta ionako ne bi mogla dati osnov industriji. Siromašna je teškim metalima a

fosilnih goriva praktično i nema.«

»Koliko vam je gardijskih patrol-čamaca preostalo?« upita Hevilend Taf.

»Možda oko trideset. Više se ne usuđujemo da ih koristimo. U roku od godinu dana posle tog prvog napada, drednoti su imali punu kontrolu nad našim morskim putevima. Sve velike žetvene brodove smo izgubili, stotine pomorskih farmi je napušteno ili uništeno, polovina sitnih ribara je izginula a druga polovina se prestravljeno zavukla u luke. Ništa ljudsko nije se više usuđivalo da plovi namorskim morima.«

»Vaša ostrva su ostala međusobno izolovana?«

»Pa ne baš«, uzvrati Kefira Kej. »Čuvari su imali dvadeset naoružanih preletača, a, sem toga, bilo je oko stotinu preletača i vazdušnih automobila u privatnim rukama. Sve takve smo stavili pod vojnu komandu i naoružali. Imali smo i dirižable. Ovde su preletači i vazdušna kola teški i skupi za održavanje. Delove je teško nabaviti, osposobljenih tehničara imamo veoma malo. Zato su glavninu našeg vazdušnog saobraćaja pre ovih nevolja obavljali dirižabli. Helijumski, solarni, veliki. Imali smo i te kakvu flotu, čak oko hiljadu njih. Dirižabli su preuzeli snabdevanje nekih malih ostrva, gde je umiranje od gladi postalo vrlo realna pretnja. Drugi dirižabli su, kao i gardijski preletači, krenuli u borbu. Bacali smo hemikalije, otrove, eksplozive, i slično, iz vazduha, bezbedni. Uništili smo na hiljade drednota, mada uz strašnu cenu. Drednoti su se najviše zbijali oko naših najboljih zona za ribolov i vađnje blatnih korita, tako da smo morali trovati i razarati upravo mesta koja su nama bila najpotrebnija. Ipak, izbora nismo imali. Neko vreme smo mislili da ćemo pobediti. Čak je nekoliko ribarskih brodova otišlo na more i bezbedno se vratilo, uz leteći eskort gardijskih preletača.«

»Evidentno, to nije bio konačni ishod u ovom konfliktu«, reče Hevilend Taf, »u protivnom, ne bismo ovde sedeli i pričali.« Sumnja jako tupnu Glupost po glavi, i manje mače pade sa Tafovog kolena na pod. Taf se sagnu i dohvati ga. »Evo«, reče on dodajući ga Kefiri Kej, »držite ovog malog macana, ako vam nije teško. Njihov mali rat mi skreće pažnju sa vašeg većeg rata.«

»Ovaj, naravno.« Čuvarka obazrivo prihvati crno-belo mače šakama. Mače se udobno smesti u jedan njen dlan. »A šta je to?« upita ona.

»To je mačka«, reče Taf. »Mačor. I iskočiće iz vašeg dlana ako nastavite da ga držite kao da je zaražena voćka. Budite ljubazni, pa ga stavite sebi u krilo. Uveravam vas da je bezazlen.«

Kefira je, izgledajući veoma neubeđeno, istresla mače iz dlana na svoja kolena. Glupost je zevnula, i zamalo da se skotrlja na pod; u poslednjem času je zabilo svoje kandžice u tkaninu njene uniforme. »Jao«, reče Kefira Kej. »Ovo ima hvataljke.«

»Kandže«, ispravi je Taf. »Majušne i bezopasne.«

»Nisu kojim slučajem otrovne?«

»Mislim da nisu«, reče Taf. »Pogladite ga od glave ka repu. onda će biti manje nemirno.«

Kefira Kej neodlučno dotače glavu mačeta.

»Molim vas«, reče Taf. »Rekao sam pogladite, a ne tapkajte.«

Čuvarka poče da gladi krzno mačeta. Istog časa Glupost poče da prede. Ona zastade i užasnuto diže pogled. »Ovo drhti«, reče ona. »I stvara — zvuk.«

»Takva reakcija se smatra povoljnom«, uveravao ju je Taf. »Molim vas da nastavite sa takvom brigom o mačetu, i sa informisanjem. Ako želite.«

»Naravno«, reče Kejova. Nastavila je da miluje mače, koje se udobno smestilo na njenim kolenima. »Da li biste prešli na sledeću traku?«, upita ona.

Taf izbrisa sa glavnog ekrana unesrećeni brod i drednota. Na tom mestu se pojavi druga scena. Zimski dan, vetrovit i hladan; tako je, bar izgledalo. U dubini voda, mračna i uskomešana, isprskana belom penom koju je nosio vetar. Po nemirnom moru plovi drednot; svoje ogromne bele pipke je pružio u svim pravcima oko sebe, tako da je ličio na ogromni, naduveni cvet koji plovi na talasima. Dok su prolazili iznad njega, drednot je izmahnuo ka njima, koristeći samo dva pipka na čijim su se krajevima zmije nejako uvijale. Bili su, medutim, odveć visoko da bi ih to ugrozilo. Činilo se da su u gondoli nekog dugog, srebrnastog balona, i da gledaju dole kroz osmatračnicu sa staklenim dnom; dok je Taf gledao, ugao snimanja se promenio i Taf vide da je taj dirižabl deo konvoja od ukupno tri takva ogromna vazdušna plovila. Dirižabli su leteli, dostojanstveno i nezainteresovano, iznad zaraćenih voda.

»Dirižabli *Duh Akvariusa, Lajl Di, i Nebeska senka*«, reče Kefira Kej, »krenuli su da pomognu maloj ostrvskoj grupi na severu, gde je nastupila velika glad. Namera je bila da evakuišemo preživele i dovedemo ih na Novi Atlantis.« Njen glas bio je sumoran. »Ove snimke načinila je jedna reporterska ekipa na dirižablu *Nebeska senka*, koji se jedini spasao. Gledajte.«

Baloni su plovili dalje, smireni, nepobedivi. Onda baš ispred srebrno-plavog *Duha Akvarijusa*, nešto poče da se pokreće u vodi. Nešto se micalo ispod tog tamnozelenog vela. Nešto veliko što nije bilo drednot. Bilo je tamne boje, ne bledo. Znatna površina vode poče da se izdiže, postajući sve tamnija. Velika kupola boje abonosa izroni u vazduh, nastavljajući da raste. Kao da se ostrvo dizalo iz dubina — ostrvo crno, kožnato, ogromno — ostrvo sa dvadeset dugih crnih pipaka. Nadimalo se sve više u visinu, iz sekunda u sekund, i najzad se sasvim odvojilo od mora. Voda je curila sa pipaka koji su visili ispod tog bića dok je uzletalo. Onda pipci počeše da se dižu i razmiču. To biće nije bilo ništa manje od dirižabla koji se ka njemu kretao. Kad se sretoše, bilo je kao da su se dva ogromna nebeska levijatana spojila radi parenja. Crna grdosija je polegla po dugom srebrno-plavom dirižablu i počela oko njega da obavija svoje pipke, stežući ga u smrtonosni zagrljaj. Posmatrali su kako se spoljašnji omotač dirižabla cepa, i kako se ćelije sa helijumom raspadaju i izduvavaju. *Duh Akvarijusa* se uvijao i grčio kao živo biće i postepeno se zborao u crnom zagrljaju svog ljubavnika. Kad je sve bilo svršeno, mračno biće je ispustilo ostatke u more.

Taf zaustavi sliku, gledajući sa svečanim poštovanjem sitne figure koje su iskakale iz gondole osuđene na propast.

»Drugi je uništio *Lajla Dija* na povratku kući«, reče Kefira Kej. »Nebeska senkaje preživela i saopštila priču, ali se sa svoje sledeće misije nije vratila. Više od stotinu dirižabla, a i dvanaest preletača, izgubljeno je tokom prvih sedam dana posle pojave ovih vatrenih balona.«

»Vatreni baloni?« upita Hevilend Taf. Gladio je macana Sumnju, koji je sedeo na njegovoj konzoli. »Nisam video vatru.«

»To ime im je dato čim smo uništili jednu od tih prokletinja. Jedan gardijski preletač ispalio je samo jedan eksplozivni metak na to biće, i ono je eksplodiralo kao bomba. Palo u more, goreći. Oni su izuzetno zapaljivi. Jedan laserski zrak, i oni sablasno planu.«

»Vodonik«, reče Hevilend Taf.

»Tačno to«, potvrdi čuvarka. »Nikada nismo ulovili netaknut vatreni balon, ali smo na osnovu delića stekli dovoljno saznanja. Ta bića mogu da stvaraju električnu struju u sebi. Uzimaju vodu i obavljaju neku vrstu biološke elektrolize. Kiseonik puštaju u vodu ili u vazduh, a to im pomaže da poguraju što-šta. Daje im, da tako kažem, vazdušne

mlazeve. Vodonik ispunjava balonske vreće i daje im pogon. Kad žele da se povuku u vodu, oni otvore jedan preklop na vrhu — vidite, tamo gore — i sav gas iziđe, tako da vatreni balon padne natrag u more. Koža je žilava i tvrda. Spori su, ali lukavi. Ponekad se sakriju u oblake i love neoprezne preletače koji proleću ispod. A ubrzo smo otkrili, na svoje razočaranje, da se razmnožavaju istom brzinom kao drednoti.«

»Izuzetno zanimljivo«, reče Hevilend Taf. »Mogao bih se odvažiti da pretpostavim da ste, pojavom tih vatrenih balona, izgubili nebo, kao ranije more.«

»Pa, manje-više«, priznade Kefira Kej. »Naši dirižabli su bili jednostavno prespori, tako da nismo smeli rizikovati. Pokušali smo da održimo saobraćaj tako što smo ih slali u konvojima, sa eskortom od gardijskih preletača i vazdušnih automobila, ali čak ni to nije uspelo. Onog jutra Vatrene zore... bila sam tamo, komandovala sam preletačem sa devet vatrenih oruđa... bilo je užasno...«

»Nastavite«, reče Taf.

»Vatrena zora«, promumla ona sumorno. »Bili smo... imali smo trideset dirižabla, trideset, veliki konvoj. U pratnji, desetak naoružanih preletača. Dug put, od Novog Atlantisa do Slomljene Šake, a to je važna grupa ostrva. Pred zoru drugog dana, upravo kad se istok zarumeneo, more ispod nas počelo je da.. . previre. Kao lonac supe koja počinje da ključa. Bili su to oni, ispuštali su kiseonik i vodu, dizali se. Hiljade njih, Tafe, hiljade. Voda se ludo uskomešala, i uzleteli su, svi odjednom, sve te ogromne crne senke su se digle ka nama, a bilo ih je dokle god se oko moglo videti, u svim pravcima, Napali smo: laserima, eksplozivnim mecima, svime što nam je bilo na raspolaganju. Činilo se da samo nebo gori. Toliko tih bića nabreklih od vodonika, a vazduh bogat i vrtoglav od kiseonika koji su oni ispustili. Mi to nazivamo Vatrenom zorom. Bilo je grozno. Svuda vrištanje, baloni gore, naši smrvljeni dirižabli padaju oko nas, tela gore. A dole su bili i drednoti, i čekali. Videla sam ih kako grabe plivače koji su ispali iz dirižabla, obavijaju te blede pipke oko njih i vuku ih dole. Iz te bitke spasla su se četiri preletača. Četiri. Izgubili smo sve dirižable i sve ljude na njima.«

»Surova priča«, reče Taf.

Oči Kefire Kej izgledale su kao opsednute nečim. Gladila je Glupost slepim ritmom; njene usne su bile čvrsto stisnute, a oči prikovane za ekran, na kome je prvi vatreni balon lebdeo iznad padajućeg leša Duha Akvarijusa. »Od tada se život pretvorio u neprekidni košmar«, reče ona konačno. Izgubili smo mora. Na tri četvrtine Namora vladaju glad i čak umiranje od gladi. Samo još na Novom Atlantisu ima viška hrane, jer je samo tamo razvijena obimnija poljoprivreda. Čuvari nastavljaju da se bore. *Sunčana britva* i još dva svemirska broda prinudno su uvedeni u upotrebu dole — radi bombardovanja, izbacivanja otrova, evakuacije ljudi sa nekih manjih ostrva. Uz pomoć vazdušnih automobila i brzih preletača, održavamo neku labavu mrežu vezu sa ostrvima, Imamo radio, naravno. Ali jedva se održavamo. Tokom protekle godine više od dvadeset ostrva je zaćutalo. U pet-šest takvih slučajeva slali smo patrole da ispitaju šta se desilo. One patrole koje su se vratile saopštile su svaki put isto. Razbacani leševi trunu na suncu. Građevine zgnječene, razrušene. Skrebleri i crvi se hrane leševima. A na jednom ostrvu su našli nešto drugo, nešto još strašnije. To ostrvo se zvalo Zvezda Mora. Tamo je nekad bilo blizu četrdeset hiljada ljudi, na ostrvu se nalazila i velika svemirska luka koja je radila sve dok trgovina nije prekinuta. Kad je Zvezda Mora iznenada prestala da se javlja, bio je to užasan šok. Pređite na sledeći snimak, Taf. Pređite«.

Taf pritisnu seriju svetiljki na konzoli.

Na plaži je, videlo se, ležalo nešto mrtvo, nešto što je trunulo na pesku indigo boje.

Ovo nije bila traka nego nepomična fotografija. Hevilend Taf i gardistkinja Kefira Kej mogli su do mile volje da proučavaju to mrtvo biće, gnjilo i trulo. Oko tog bića je ležalo mnoštvo ljudskih leševa, što je davalo proporciju i omogućavalo da se oceni veličina. Mrtvo stvorenje imalo je oblik prevrnute zdele, a bilo je veliko kao kuća. Njegova koža, nalik na štavljenu, mrljasto-siva i zelena, bila je ispucala, i iz nje je curilo nešto nalik na gnoj. Po pesku su bili ispruženi, kao paoci oko točka, produžeci tela tog stvora. Deset zgrčenih zelenih pipaka, zboranih, sa ružičasto-belim ustima. I, naizmenično među pipcima, deset udova koji su izgledali kruti, tvrdi, crni, i sa jasno vidljivim zglobovima.

»Noge«, reče Kefira Kej gorko. »Bio je to hodač, Tafe. Dok ga nisu ubili. Našli smo samo taj jedan primerak, ali to je bilo dovoljno. Sad znamo zašto ostrva prestaju da se javljaju. Stvari dođu iz mora, Tafe. Stvari poput ove. Veće ili manje, ali, hodaju, pomoću deset nogu, kao pauci, a grabe i žderu pomoću deset pipaka. Oklop je tvrd i debeo. Hodač neće, kao vatreni balon, poginuti od samo jednog laserskog pogotka ili eksplozivnog metka. Eto, sad razumete. Prvo more, pa vazduh, a sad je počelo i na kopnu. Na kopnu. Izbiju iz vode, hiljade njih, i gaze preko peska kao neka užasna plima. Samo prošle nedelje pregazili su dva ostrva. Rešili su da nas zbrišu sa ove planete. Nema sumnje da će poneko od nas preživeti na Novom Atlantisu, na visokim planinama u unutrašnjosti, ali to će biti surov i kratak život. Trajaće samo dok Namor ne baci na nas nešto novo a opet košmarno«. U njenom glasu osećala se divlja ivica histerije.

Hevilend Taf isključi konzolu, i svi ekrani postadoše crni. »Smirite se, gardijko«, reče on, okrećući se da se suoči s njom. »Vaše bojazni su razumljive ali nepotrebne. Sad potpunije uviđam vašu nevolju. Zaista je tragična. A ipak, nije beznadežna«.

»Još uvek mislite da možete pomoći?« reče ona. »Sami? Vi i ovaj brod? A, ne pokušavam ja to da vas obeshrabrim, ne, ni u kom slučaju. Hvataćemo se mi za svaku slamku. Ali...«

»Ali ne verujete«, reče Taf. Mali uzdah pobeže izmedu njegovih usana. »Sumnjo«, reče on sivom mačetu, izdižući ga u ogromnoj beloj šaci, »Uistinu si dobio dobro ime«. Njegov pogled se vrati Kefiri Kej. »Ja sam čovek sklon opraštanju, a vi ste pretrpeli mnoge tegobe, pa zato neću obratiti pažnju na to što olako omalovažavate mene i moje sposobnosti. A sad, ako biste me mogli izviniti, imam posla. Vaši su poslali i mnogo drugih detaljnih studija i izveštaja o tim bićima, i o namorskoj ekologiji uopšte. Od važnosti je da ih iskoristim, da bih razumeo i analizirao situaciju. hvala vam za informisanje«.

Kefira Kej se namršti, podiže Glupost sa svog kolena i ostavi je na tlo, i ustade. »Vrlo dobro«, reče ona. »Kroz koliko vremena ćete biti spremni?«

»To ne mogu ni sa kakvom tačnošću predvideti«, uzvrati Taf, »dok ne dobijem priliku da obavim neke simulacije. Možda je dovoljan jedan dan da počnemo. Možda mesec dana. Možda duže«.

»Ako predugo čekate, biće vam teško da naplatite vaša dva miliona«, odreza ona. »Bićemo svi mrtvi«.

»Zaista«, reče Taf. »Boriću se da izbegnem taj scenario. A sad, da li biste me pustili da radim? Razgovaraćemo opet za večerom. Serviraću čorbu od povrća a la Orion, sa tanjirima torajtskih vatrenih pečurki koje će izoštriti naše apetite«.

Kejova glasno uzdahnu. »Opet pečurke?« požali se ona. »Za ručak smo imali upržene pečurke sa biberom, a za doručak pečene pečurke u gorkom kremu«.

»Volim pečurke«, reče Hevilend Taf.

»Ja sam se umorila od pečurki«, reče Kefira Kej. Glupost se protrlja o njenu nogu, a

ona pogleda dole ka njoj. »Mogu li sugerisati da bude neko meso? Ili morska hrana?« Na njenom licu se video izraz čežnje. »Već godinama nisam jela blatno korito. Ponekad sanjam o tome. Raspolutiš ga, sipaš buter unutra, pa navališ kašikom na ono meko meso... ne možete zamisliti kako je to fino bilo. Ili sabljoperka. Ahhh, ubila bih za jednu sabljoperku na varivu od morske trave!«

Hevilend Taf je izgledao strog. »Ovde ne jedemo životinje«, reče on. Predao se poslu, ignorišući je, i Kefira Kej ode. Glupost odskakuta za njom. »Prikladno«, promrmlja Taf, »zaista«.

Četiri dana i mnogo pečurki kasnije, Kefira Kej poče da utiče na Hevilenda Tafa, tražeći rezultate. »A šta radite?« upita ona za vreme večere. »Kad ćete stupiti u akciju? Izdvajate se svakog dana, a situacija na Namoru se pogoršava svakog dana. Razgovarala sam pre jednog sata sa lordom čuvarom Harvanom, dok ste bili nasamo sa vašim kompjuterima. Mali Akvarijus i Razigrane Sestre su pali dok smo mi odugovlacili, Tafe«.

»Odugovlačili?« reče Hevilend Taf. »Čuvarko, ja ne odugovlačim. Nikada odugovlačio nisam, i nemam intenciju da počnem da odugovlačim sada. Postoji velika masa informacija koje treba svariti«.

Kefira Kej frknu. »Mislite, velika masa pečuraka koje treba svariti«, reče ona. Ustala je tako da je Glupost ispala iz njenog krila. To mače i ona postali su u poslednje vreme nerazdvojni drugari. »Dvanaest hiljada ljudi živelo je na Malom Akvarijusu«, reče ona, »i skoro isto toliko na Razigranim Sestrama. Razmišljajte o tome dok varite, Tafe«. Okrenula se naglo, i izašla krutim koracima iz sobe.

»Zaista«, rece Hevilend Taf. I posveti, opet, svoju pažnju piti od slat-kog cveća.

Sedam dana kasnije imali su novi sukob. »Dakle«? reče pripadnica Garde tada u hodniku, stupajući pred Tafa koji je teškim hodom, vrlo dostojanstveno, odmicao ka svojoj radnoj sobi.

»Pa«, reče on, »dobar dan, gardijko Kej«.

»Nije ovo dobar dan«, reče ona svadljivo. »Namorska kontrola mi javlja da su Ostrva Izlazećeg Sunca pala. Pregažena, U njihovoj odbrani izgubljeno je desetak preletača, a uništeni su i svi brodovi koji su bili ukotvljeni u tamošnjim lukama, Šta kažete na to?«

»Izuzetno tragična stvar«, reče Taf. »Za svako žaljenje«.

»Kad ćete biti spremni?«

On polako sleže ramenima. »Ne mogu kazati.

Zadatak koji ste mi postavili nije jednostavan. Izuzetno kompleksan problem. Kompleksan. Da, zaista, baš to je prava reč. Možda bih čak mogao reći, zapanjujući. Uveravam vas, medutim, da je tužna sudbina Namo-ra angažovala sva moja saosećanja, i da je, slično tome, ovaj problem an-gažovao svu snagu mog intelekta«.

»Ovo je vama samo to, Tafe, zar ne? Samo problem?«

Hevilend Taf se malo namršti i sastavi sake ispred sebe, polažući ih na svoj istureni stomak. »Problem, zaista«, reče on.

»Ne. Nije to samo problem. Ne igramo mi nikakvu igru. Dole umiru stvarni ljudi. Umiru zato što Garda nije dorasla poverenom zadatku, i zato što vi ne činite ništa. Ništa«.

»Smirite se. Imate moja uveravanja da neprestano radim za vas. Morate razumeti da moj zadatak nije tako prost kao vaš. Lepo je to, i fino, bacati bombe na drednot, ili

ispaliti metak na vatreni balon pa ga gledati kako gori. A ipak ti jednostavni, drevni metodi vama nisu doneli praktično ništa, gardijko. Ekološko inženjerstvo je posao koji mnogo više zahteva. Proučavam izveštaje vaših vođa, vaših pomorskih biologa, vaših istoričara. Razmišljam i arializiram. Smišljam različite pristupe i simulaclje na velikim kompjuterima ***Arke***. Pre ili kasnije naći ću odgovor za vas«.

»Pre«, reče Kefira Kej tvrdim glasom«. »Namor zahteva rezultate, a ja se sa tim slažem. Gardijski savet je nestrpljiv. Pre, Tafe. Ne kasnije. Upozorila sam vas«. Ona iskorači u stranu i pusti ga da prođe.

Kefira Kej je provela sledećih desetak dana izbegavajući Tafa najviše što je mogla. Večeru je preskakala; mrštila se kad god bi ga ugledala u hodniku. Svakodnevno je odlazila u komunikacijsku dvoranu, gde je opširno razgovarala sa svojim starešinama dole, i dobijala najnovije vesti. Bile su loše. Sve vesti su bile loše.

Najzad je došlo do kritične tačke. Bleda, razbesnela, ona kruto uđe u zatamnjenu dvoranu koju je Taf nazivao svojom »ratnom sobom«, i nađe ga kako sedi pred redom kompjuterskih ekrana gledajući crvene i plave liđnije kako se uzajamno jure preko jedne nacrtane mreže. »Taaafe!« povika ona iz punog grla. On ugasi ekrane i okrete stolicu da se suoči sa njom. Sklonio je Nezahvalnost sa sebe. Zaogrnut senkama, gledalo ju je ravnodušno. »Savet čuvara mi je dao jedno naređenje«, reče ona.

»Baš dobro za vas«, uzvrati Taf. »Znam da ste zbog neaktivnosti u poslednje vreme ispoljavali nemir«.

»Savet traži akciju odmah, Tafe. Odmah. Danas. Razumete li?«

Taf sklopi prste svojih šaka u luk ispod vilice, maltene kao da počinje molitvu. »Moram li trpeti ne samo neprijateljstvo i nestrpljenje, nego i klevete u pogledu vrednosti mog intelekta? Razumem sve što o vašim čuvarima treba razumeti, u to vas uveravam. Jedino ne razumem čudnu i perverznu ekologiju Namora. Dok to ne shvatim, ne mogu stupiti u akciju.

»Stupićete« u akciju«, reče Kefira Kej. Odjednom se u njenoj ruci stvorio laserski pistolj, uperen ka Tafovoj širokoj stomačini. »Stupićete odmah sad«.

Hevilend Taf uopšte nije reagovao. »Nasilje«, reče on glasom blagog prekora. »Možda ćete mi dati, pre nego što progorite rupu u meni i time osudite na propast i sebe i svoj svet, priliku da vam objasnim?«

»Hajde«, reče ona. »Slušaću. Kratko«.

»Izvrsno«, reče Hevilend Taf. »Čuvarko, na Namoru se dešava nešto veoma čudno«.

»Primetili ste«, reče ona suvo. Laser se nije pomakao. »Zaista. Vas uništava najezda stvorova koje moramo, u nedostatku boljeg termina, kolektivno nazvati morskim čudovištima, Pojavile su se tri vrste za manje od šest standardnih godina. Utisak je da je svaka od tih vrsta nova, ili bar nepoznata. Meni se čini da je to do krajnosti neverovatno. Vaš narod živi na Namoru već sto godina, a ipak vi donedavno niste znali baš ništa o tim kreaturama koje zovete drednotima, vatrenim balonima i hodačima. To je maltene kao da neki mračni analog ***Arke*** vodi biološki rat protiv vas, a ipak je jasno da se ne radi o tome. Ta čudovišta, bez obzira da li su stara ili nova, jesu domaća na Namoru, jesu produkt namorske evolucije. Njihovi bliski srodnici ispunjavaju vaša mora — blatna korita, skočifrediji, meduzplesači i morski ratnici. Dakle. Kuda nas to vodi?«

»Ne znam«, reče Kefira Kej.

»Ne znam ni ja«, reče Taf. »Razmislite dalje. Ta morska čudovišta se množe u ogromnom broju. More vrvi od njih; ispunjavaju vazduh; osvajaju ostrva sa

mnogobrojnim stanovništvom; ubijaju. A ipak, ne ubijaju se međusobno, niti se primećuje da imaju ma kakve prirodne neprijatelje. Surova ograničenja normalnog ekosistema ne deluju. Proučavao sam sa velikim interesovanjem izveštaje vaših naučnika. Mnoge činjenice u vezi sa tim morskim čudovištima su fascinantne, ali je možda najzagonetnije to što su vam poznati samo njihovi odrasli oblici. Ogromni drednoti krstare morima i potapaju brodove: gigantski vatreni baloni se kovitlaju po vašim nebesima, Gde su, mogao bih pitati, mali drednoti, gde su bebe-baloni? Gde, zaista.«

»Duboko pod morem.«

»Možda, gardijko, možda. To ne možete pouzdano reći, a ne mogu ni ja. To su zaista strahoviti monstrumi, ali ja sam na drugim svetovima vidao podjednako strašne grabljivice. Tamo ih nema na stotine hiljada. Zašto? Ah, pa zato što su njihovi mladunci, ili jaja, ili larve, manje strašni nego roditelji, tako da većina izgubi život znatno pre nego što stigne do svoje strašne zrelosti. Ovo kao da se ne dešava na Namoru. Kao da se ne dešava uopšte. Šta može sve to da znači? Šta, zaista. »Taf slegnu ramenima.« Ne mogu reći, ali radim na tome, razmišljam, naprežem se da razrešim zagonetku vašeg suviše plodnog mora.«

Kefira Kej načini grimasu. »A mi u međuvremenu izgibosmo. Mi umiremo, a vas baš briga.«

»Protestujem!« poče Taf.

»Tišina!« reče ona uzmahujući laserom. »Sad ja pričam; vaš govor je završen. Danas smo izgubili kontakt sa Slomljenom Šakom. Slomljena Šaka. Četrdeset tri ostrva, Tafe. Bojim se i da pomislim na broj ljudi koji su tamo živeli. Svi su uništeni, u jednom danu. Nekoliko nesređenih radio-poruka, histerija, zatim tišina. A vi sedite i pričate o zagonetkama. Neće više biti tako. Preduzećete akciju sad. Insistiram. Ili pretim, ako to više volite. Kasnije ćemo razrešavati uzroke i načine kako je sve išlo. Zasad ćemo ih samo ubijati, i nećemo zastajati da postavljamo pitanja.«

»Negde je«, reče Taf, »postojao svet idiličan u svemu sem jednog nedostatka — postojao je tamo insekt veliki kao zrnce prašine. Bezazleno stvorenje, ali sveprisutno. Hranilo se mikroskopskim sporama neke leteće gljivice. Narod na tom svetu je mrzeo tog majušnog insekta, koji je ponekad letuckao unaokolo u rojevima toliko gustim da se sunce nije moglo videti. Kad su građani izlazili van zgrada, ti insekti su se spuštali na njih u hiljadama, pokrivajući tela ljudi kao živi ogrtači. Zato je jedan nesudeni ekoinženjer predložio način da se njihov problem reši. Doveo je sa druge, daleke planete drugog insekta, većeg, da se hrani tim živim trunčicama prašine. Plan je divno funkcionisao. Novi insekti su se množili i umnožili, pošto u tom ekosistemu nisu imali neprijatelje, i najzad su potpuno uništili domaću vrstu. Bio je to veliki trijumf. Na žalost, bilo je nepredviđenih uzgrednih efekata. Napadač je, uništivši jednu formu života, prešao na druge, ljudima korisnije vrste. Izumrli su mnogi insekti te planete. Lokalni analog ptica je, zatim, ostavši bez svog uobičajenog plena a nesposoban da vari tuđinsku bubu, grozno nastradao. Biljke nisu bile oprašivane kao ranije. Čitave šume i džungle su se izmenile pa sasušile. A spore gljivica, one koje su bile hrana prvobitnoj napasti, ostale su bez ograničenja. Gljivice su izrasle svuda: na zgradama, usevima, čak i na živim životinjama. Ukratko, ekosistem je skroz ispao iz šina. Ako biste danas otišli u posetu, tamo biste našli planetu na kojoj ne postoji život sem jedne užasne gljivice. Takvi su plodovi brzoplete akcije uz nedovoljno proučavanje. Rizik je ogroman ako čovek dejstvuje bez razumevanja.«

»A propast je sigurna ako ne dejstvuje uopšte«, reče Kefira Kej tvrdoglavo. »Ne, Tafe. Pričate zastrašujuće priče, ali mi smo narod koji očajava. Garda prihvata sve rizike. Naređenja sam dobila. Ako ne uradite kako tražim, upotrebiću ovo.« Klimanjem glave nagovestila je svoj laser.

Hevilend Taf prekrsti ruke. »Ako to upotrebite«, reče on, »bićete vrlo budalasti. Nema sumnje da biste ovladali načinom kako ***Arku*** treba koristiti. Vremenom biste uspeli. Taj zadatak bi zahtevao godine, a vi ih po sopstvenom priznanju nemate. Radiću u vašu korist i oprostiću vam ovaj grubi blef i ove pretnje, ali stupiću u akciju tek kad budem zaključio da sam spreman. Ja sam ekološki inženjer. Imam svoj personalni i profesionalni integritet. I moram, uz to, istaći da ste, bez mojih usluga, sasvim bez nade. Sasvim. Zato, pošto to znamo oboje, dajte da izostavimo dalju dramu. Nećete upotrebiti taj laser.«

U jednom trenutku na licu Kefire Kej videlo se očajanje. »Vi...« reče ona zbunjeno, laser u ruci se pokoleba, samo malo. Onda njen pogled opet otvrdnu. »Grešite, Tafe«, reče ona. »Upotrebiću ga.«

Hevilend Taf ne reče ništa.

»Ne na vama«, reče ona. »Na vašim mačkama. Ubijaću po jednu svaki dan, dok ne predete u akciju.« Njen ručni zglob se pomače malo, tako da je laser bio uperen ne na Tafa nego na sićušno telo Nezahvalnosti, mače koja je lutala po sobi i ćuškala šapicama senke. »Počinjem sa ovom«, reče Gardijka. »Kad izbrojim do tri.«

Taf ovo lice bilo je sasvim lišeno emocija. Zurio je.

»Jedan«, reče Kefira Kej.

Taf se nije nimalo micao.

»Dva«, reče ona.

Taf se namršti: na njegovom čelu belom kao kreda pojavile su se bore.

»Tri!« uzviknu ona. .

»Ne«, reče Taf brzo. »Ne pucajte. Uradiću to što zahtevate. Mogu da počnem kloniranje za jedan sat.«

Čuvarka vrati svoj laser u futrolu.

I tako Hevilend Taf pođe nevoljno u rat.

Prvog dana je sedeo u svojoj ratnoj dvorani, ispred velike konzole, stisnutih usana, tih, i neku dugmad okretao; drugu, svetleću dugmad pritiskao; uključivao fantomske holograme. Na drugim mestima na ***Arki*** mutne tečnosti mnogih boja i nijansi curile su i klokotale slivajući se u prazne rezervoare rasporedene duž senovitog glavnog okna, a uzorci iz velike biblioteke ćelija bili su pomerani, raspršivani, manipulisani pomoću majušnih mehaničkih ruku osetljivih poput ruku majstora hirurgije. Taf ništa od toga nije gledao. Ostajao je na svom mestu i začinjao klonove, jednog za drugim.

Drugog dana radio je isto.

Trećeg dana ustao je i odšetao polako niz okno dugo kilometrima, do onih mesta gde su njegova bića počela da rastu. Bile su to slabo vidljivi oblici koji su se pomerali samo malo, ili nimalo, u rezervoarima poluprovidnih tečnosti. Neki rezervoari bili su veliki koliko i ***Arkino*** pristanište za svemirske taksije, a drugi samo koliko nokat na ljudskoj ruci. Hevilend Taf je zastajao kraj svakog, proučavao kazaljke i indikatore i svetlucave ekrane za tajno motrenje, sve jedva primetno; ponekad je nešto podešavao. Do kraja tog dana prevalio je tek pola puta duž dugog, odjekujućeg reda.

Četvrtog dana dovršio je ovaj obilazak.

Petog dana uključio je stazisno polje. »Vreme je rob ovog polja«, reče on Kefiri Kej kad mu je postavila pitanje o tome. »Polje može naterati vreme da se uspori ili ubrza. Ja ću ga naterati da juri, da bi ratnici koje gajim stigli do zrelosti brže nego u prirodi.«

Šestog dana radio je na palubi za šatlove, modifikujući dva svoja šatla da bi nosili stvorove koje je on oblikovao, ugrađujući velike i male tankove i puneći ih vodom.

U jutro sedmog dana pridružio se Kefiri Kej za doručkom i rekao: »Čuvarko, spremni smo da počnemo.«

Bila je iznenadena. »Tako brzo?«

»Nisu sve moje zveri potpuno sazrele, ali tako i treba da bude. Neke su čudovišno velike, i moraju biti prenete pre nego što dostignu veličinu potpuno odraslih individua. Kloniranje će se nastaviti, naravno. Moramo stvoriti dovoljan broj naših stvorova, da bi se mogli sami održavati. Ipak, u fazi smo kad možemo početi da zasejavamo mora Namora.«

»Koja vam je strategija?« upita Kefira Kej.

Hevilend Taf odgurnu tanjir i skupi usne. »Strategiju imam, ali primitivnu i preuranjenu, gardijko, i zasnovanu na nedovoljnom znanju. Ne prihvatam nikakvu odgovornost za njen uspeh ili neuspeh. Vaše surove pretnje prinudile su me na nepriličnu žurbu.«

»Ipak«, odreza ona, »šta radite?«

Taf sklopi šake navrh svog trbuha. »Biološko oružje, kao i druge vrste oružja, može imati razne oblike i veličine. Najbolji način da ubijete čoveka koji vam je neprijatelj jeste pomoću laserskog zraka ispaljenog tačno usred čela. U biologiji. analog ovome bi mogao biti neki odgovarajući prirodni neprijatelj ili grabljivica. ili bolest specifična za samo tu vrstu. Pošto nisam imao vremena, nisam mogao da nađem takvo ekonomično rešenje.

»Drugi pristupi su manje povoljni. Mogao bih, na primer, uvesti neku zarazu koja bi očistila vaš svet od drednota, vatrenih balona i hodača. Postoji nekoliko uverljivih kandidata. A ipak, vaša morska čudovišta su u bliskom srodstvu sa mnogim drugim oblicima života u moru, pa bi ti ujaci i stričevi takode stradali. Moje projekcije ukazuju da bi čak tri četvrtine namorskog okeanskog života bilo osetljivo na takav napad. Kao alternativu, imam brzomnožeće gljivice i mikroskopske životinje koje bi bukvalno ispunile vaša mora i istisnule sva druga živa bića. Ni taj izbor ne odgovara. Konačni ishod bio bi da na Namoru ne bi mogli da opstanu ni ljudi. Da produžim sa analogijom od pre nekoliko trenutaka: ti metodi su biološki ekvivalent ubijanja čoveka koji nam je protivnik tako što bismo ispalili omanju termonuklearnu napravu u gradu gde on stanuje. Zato sam te pristupe isključio.«

»Umesto njih, opredelio sam se za strategiju koju bismo mogli nazvati strategijom sačme, a to je, uvođenje mnogih novih vrsta u vašu, namorsku, ekologiju, u nadi da će se neke od tih vrsta pokazati kao uspešni prirodni neprijatelji sposobni da prorede vaša morska čudovišta. Neki od mojih ratnika su velike, ubitačne zveri, dovoljno moćne da napadnu čak i vaše strašne drednote. Drugi su male, brze, poludruštvene čoporske zveri koje se brzo množe. Neki drugi su maleni. Nadam se da će pronaći i proždirati vaše grozomorne zveri u mladim, manje moćnim stupnjevima razvoja, i na taj način ih prorediti. Dakle, vidite, koristim mnogo strategija: bacam na sto ceo špil, a ne igram samo jednom kartom. Ako se ima u vidu vaš ogorčeni ultimatum, nema drugog puta za dejstvo.« Taf klimnu glavom ka njoj. »Pouzdajem se da ćete biti zadovoljni, čuvarko

Kej.«

Namrštila se i nije rekla ništa.

»Ako ste gotovi sa to božanstvenom kašom od slatkih pečuraka«, reče Taf, »mogli bismo početi. Ne bih želeo da pomislite da odugovlačim. Vi ste odškolovani za pilota, naravno?«

»Da«, reče ona odsečno.

»Izvrsno!« uzviknu Taf. »Onda ću vas upoznati sa nekim neobičnim idiosinkrazijama mojih šatlova. Oni su sad već potpuno snabdeveni svim što je potrebno za našu prvu misiju. Preletaćemo dugo i nisko vaša mora i izbacivaćemo naše tovare u nemirne vode. Ja ću leteti Baziliskom iznad severne hemisfere. Vi uzimate Mantikor i južnu. Ako je ovaj plan prihvatljiv, da pogledamo putanje koje sam isplanirao za vas.« On veoma dostojanstveno ustade.

Tokom sledećih dvadeset dana, Hevilend Taf i Kefira Kej su krstarili kroz opasna neba Namora, mukotrpno ostvarujući planiranu mrežu putanja, i zasejavali mora. Pripadnica čuvara je letela sa elanom. Prijalo je opet biti u akciji, a sem toga, nju je sad ispunjavala i nada. Sad će i drednoti i vatreni baloni i hodači imati svoje noćne more sa kojima će morati da se uhvate ukoštac, noćne more sakupljene sa pedesetak svetova daleko razasutih.

Sa Starog Posejdona, vampir-jegulje, nesi i plutajući umršaji mrežo-korova, koji je providan, oštar kao žilet, i smrtonosan.

Sa Akvarijusa Taf je klonirao crne razdirače, i još brže skerletne razdirače, i otrovne pseće pufne i mirisne, mesožderne damine otrovnice.

Rezervoari su dozvali, sa Džejmisonovog sveta, peščane zmajeve, drirhante i desetak vrsta blistavo obojenih vodenih zmija, krupnih i sitnih.

Sa same Stare Zemlje, ćelijska biblioteka je dala velike bele ajkule, barakudu, gigantsku sipu, i pametne, polurazumne orke.

Sejali su po Namoru i monstruozne sive krakene sa Lisadora, i manje plave krakene sa Ansa, i kolonije meduza sa Noborna, i daronijanske vrti-korbače, i krvne čipke sa Kathadeja, i plivače ogromnih razmera kao što su riba-tvrdava sa Dam Tulijana i kit rugalac sa Gulivera i ghrinda sa Hruuna-2, ali i tako sitne kao što su plikavci sa Avalona, parazitski cesniji sa Anande, i smrtonosne deirdranske vodene ose koje prave gnezda i polažu jaja. Radi lova na leteće vatrene balone uveli su nebrojene letače: mante koje šibaju repom, blistavo crvene zakoljice, jata skornova, polu-vodene urlače, i jedno užasno bledoplavo stvorenje koje je pola biljka, pola životinja, skoro bez težine, koje plovi sa vetrom i vreba unutar oblaka kao gladna ži-va paučina. Taf je to poslednje biće nazvao imenom »šapat-jecajni korov« i preporučio Kefiri Kej da ne leti kroz oblake.

Biljke, životinje, i bića koja nisu bila ni jedno ni drugo; grabljivci i paraziti; stvorovi tamni poput noći ili blistavi i raskošni, ili sasvim bez boje; kreature previše lepe i čudne a da bi se rečima mogle opisati, ili previse ogavne a da bi o njima čovek i razmišljao; sa svetova čiji nazivi blistaju urezani vatrenim slovima u ljudskoj istoriji, i sa drugih svetova, za koje jedva da je iko čuo. Pa zatim još, i još. Iz dana u dan Bazilisk i Mantikor su sevali iznad namorskih mora, prebrzi i suviše opasni za vatrene balone koji su plovili gore da bi ih napali; iz tih razloga šatlovi su izbacivali svoja živa oružja nekažnjeno.

Svakog dana, posle misije, vraćali su se na ***Arku***, gde bi Hevilend Taf i jedna ili više njegovih mačaka potražili samoću, a Kefira Kej odlazila sa Glupošću (kako je već navikla)

do komunikacijske dvorane da tamo sluša vesti.

»Gardista Smit javlja da su u tesnacu Orandž primećena čudna stvorenja. Nema znakova drednota.«

»U blizini Batferna viđen jedan drednot u strašnoj borbi sa nekim ogromnim, dva puta većim bićem sa pipcima. Sivi kraken, kažete vi? Vrlo dobro. Moraćemo da naučimo ta imena, čuvarko Kej.«

»Malidorska plaža javlja da se jedna porodica manta-šibača naselila na stenama blizu obale. Gardista Horn kaže da prosecaju kroz vatrene balone kao živi noževi, i da baloni mlataraju, izduvavaju se i bespomoćno padaju. Divno!«

»Danas nam se javila plaža Indigo, gardijko Kej. Čudna priča. Tri hodača su izjurila iz vode, ali to nije bio napad. Bili su izbezumljeni, teturali su se kao da su u velikom bolu, a iz svakog njihovog zgloba I svake pukotine visili su konopci neke blede ljigave materije. Šta je to?«

»Mrtav drednot izbačen talasima na Novi Atlantis danas. Još jedan takav leš primećen od strane *Sunčane britve* tokom njene zapadne patrole. Leš je trunuo na površini vode. Raznovrsne čudne ribe su otkidale komade sa njega.«

»Juče je *Zvezdani mač* okrenuo do Plamenih Visova i video manje od šest vatrenih balona. Gardijski savet pomišlja na obnavljanje kraćih letova dirižablima, do Blatnokofnog biserja, na eksperimentalnoj bazi. Šta mislite o tome, čuvarko Kej? Da li je vaš savet da to rizikujemo, ili bi bilo preuranjeno?«

Iz dana u dan stizala je poplava izveštaja, i svakog dana Kefira Kej se osmehivala sve vedrije, polazeći na misije *Mantikorom*. Ali Hevilend Taf je ostajao ćutljiv i ravnodušan.

Posle trideset i četiri dana rata, lord Garde Lisan, rekao joj je: »Dakle, danas je nađen još jedan mrtav drednot. Nesumnjivo je pružio žestok otpor. Naši naučnici su analizirali sadržinu njegovog želuca, i čini se da se hranio isključivo orkama i plavim krakenima.« Kefira Kej se malo namrštila, a onda sleganjem ramena otpisala to pitanje.

»Jedan sivi kraken izbačen talasima na obalu Borina danas«, reče joj lord Garde Moen nekoliko dana kasnije. »Stanovnici se žale na smrad. Kažu da ima gigantske okrugle ugrizne rane. Očigledno drednot, ali čak i veći od onih uobičajenih.« Gardijka Kej se uzvrpoljila.

»Izgleda da su ajkule nestale iz Ćilibarnog mora. Biolozi to ne mogu objasniti. Šta vi mislite? Da li biste pitali Tafa o tome?« Slušajući ovo, osetila je majušni mlaz straha.

»Evo nečeg neobičnog za vas dvoje. Primećeno je nešto kako se kreće tamo-amo preko Koherinskog ponora. Dobili smo o tome izveštaje i od *Sunčane britve*, i od Nebeskog noža, i od nekoliko preletačkih patrola. Ogroman stvor, kažu, pravo živo ostrvo, proždire sve ispred sebe. Je li to nešto vaše? Ako jeste, možda ste pogrešili u računu. Kažu da jede na hiljade barakuda, plikavaca i lander-iglaša.« Kefira Kej se mrštila.

»Ponovo primećeni vatreni baloni blizu Malidorske plaže. Stotine njih. Teško mi je da poverujem u ovo, ali, kažu da se sada mante-šibačice jednostavno odbijaju od njih. Da li ste..,«

»Opet ploveći ratnici, možete li vi u to poverovati? Mi smo mislili da su gotovo svi nestali. Sada ih ima veoma mnogo. Proždiru Tafove sitnije ribe k'o nezdrave. Moraćete da...«

»Drednoti mlazevima vode obaraju urlače sa neba...«

»Nešto novo, Kefira, letač, tačnije, jedrilica, čitava jata jedrilica otiskuju se sa vrhova ovih vatrenih balona, već su oborile tri preletača, a mante ne uspevaju protiv

njih.

»... na sve strane, kažem vam, baloni tu stvar koja se krije u oblacima prosto cepaju, kiselina im više ne smeta, prosto kidaju to...«

»... nove količine mrtvih vodenih osa, stotine njih, hiljade, gde ih sve...«

»... ponovo hodači, Dvorac Zore je zaćutao, mora biti da je pregažen. Ne shvatamo to, jer oko tog ostrva je bio obruč krvne čipke i vodenog želea raspoređenog u kolonije, znači trebalo je da bude bezbedno, sem ako...«

»... ni reči sa plaže Indigo već sedam dana...«

»... trideset do četrdeset vatrenih balona viđeno u neposrednoj blizini Kabena. Savet se boji da...«

»... ne javlja se Lobadun...«

»... mrtva riba—tvrdava, velika koliko polovina tog ostrva...«

»... drednoti uplovili pravo u luku...«

»... hodači...«

»... čuvarko Kej, *Zvezdani mač* je izgubljen, pao nad Polarnim morem, poslednje reči su bile nepovezane ali mislimo da...«

Kefira Kej se odgurnu rukama i ustade, drhteći, i okrete se da istrči iz komunikacijske dvorane, u kojoj su svi ekrani brbljali vesti o smrti, uništenju, porazu. Shvati da je iza nje stajao Hevilend Taf, lica bledog, lišenog emocija, Nezahvalnost je mirno sedela na Tafovom širokom levom ramenu.

»Šta se dešava?« upita pripadnica Garde.

»Mislim, čuvarko, da bi to trebalo da bude očigledno svakoj osobi normalne inteligencije. Gubimo. Možda smo već izgubili.«

Kefira Kej se trudila da ne počne da vrišti. »Pa zar neće učiniti ništa? Uzvratiti? Sve ovo je vaša krivica, Tafe. Niste vi ekološki inženjer, nego trgovac koji ne zna šta radi, i zato se ovo sad...«

Hevilend Taf diže šaku kao da traži tišinu. »Molim vas«, reče on. »Već ste mi napravili mnogo nervoze. Nemojte me dalje vređati. Ja sam blag čovek, ljubazan i dobronameran po prirodi, ali čak i čovek kao što sam ja može biti izazvan da se naljuti, a vi ste se primakli toj tački. Gardijko, ne prihvatam nikakvu odgovornost za ovaj nesrećni tok dogadaja. Ovaj preuranjeni biorat u koji smo se upustili nije bio moja ideja. Vaši necivilizovani ultimatumi prinudili su me na nemudre akcije koje su vas smirivale. Na sreću, dok ste vi provodili svoje noći likujući nad prolaznim i iluzornim pobedama, ja sam nastavio svoj posao. Napravio sam, u mojim kompjuterima, mape vašeg sveta, pa sam gledao kako se vaš rat preko njega kreće, u mlazevima i grčevima, tokom mnogih faza ratovanja. U jednom od mojih velikih rezervoara napravio sam kopiju vaše biosfere, i zasejao je uzorcima namorskog života kloniranim od mrtvih primeraka — ovde parčence pipka, tamo komad oklopa. Posmatrao sam i analizirao, i najzad došao do nekih zaključaka. Privremenih, dakako; doduše, najnoviji dogadaji kao da potvrđuju moju hipotezu. Zato nemojte dalje da me blatite, čuvarko. Kad me bude osvežila jedna noć dobrog sna, spustiću se na Namor i pokušaću da okončam taj vaš rat.«

Kefira Kej je zurila u njega, jedva se usudujući da veruje; njen strah se još jednom pretvarao u nadu. »Znači našli ste odgovor?«

»Zaista. Pa zar nisam sad rekao upravo to?«

»A kako glasi?« upita ona. »Neko novo biće« To je to: klonirali ste nešto novo, zar ne? Neku zarazu? Neko čudovište?«

Hevilend Taf diže šaku. »Strpljenja. Prvo moram biti siguran. Vi ste se meni

podsmevali, vi ste se meni rugali tako energično i uporno, da nisam voljan da vam poverim svoje planove i tako se izložim daljem ismevanju. Prvo ću dokazati da su ispravni. A sad, da razgovaramo o sutrašnjem danu. Nećete ići u ratnu misiju Mantikorom. Ja bih radije da vi, umesto toga, povezete *Mantikor* na Novi Atlantis i da sazovete sastanak Gardijskog saveta u punom sastavu. Dovedite, molim vas, i one koje je potrebno dovoditi sa ostrvlja.«

»A vi?« upita Kefira Kej.

»Ja ću se sastati sa Savetom kad bude vreme za to. Pre toga, poneću svoje planove i svoje stvorenje na Namor, u misiju koja će biti samo naša. Spustićemo se Feniksom, uveren sam. Da. Zaista mislim da Feniks najbolje odgovara, kao simbol da će se vaš svet dići iz pepela. Iz upadljivo mokrog pepela, ali ipak, pepela.«

Kefira Kej se susrela sa Hevilendom Tafom na taksi—pristaništu neposredno pre njihovog zakazanog poletanja. Mantikor i Feniks stajahu spremni na svojim lansirnim postoljima, okruženi brojnim rashodovanim svemirskim letilicama, Hevilend Taf je ukucavao cifre u mini-kompjuter pričvršćen za unutrašnju stranu njegovog ručnog zgloba. Na sebi je imao dugi sivi kaput od vinila sa mnoštvom džepova; na ramenima kaputa bile su epolete koje su stršale daleko u širinu. Oficirska šapka, zelena i mrka, ukrašena zlatnom tetom ekoinženjerijskih jedinica, bila je nestašno nakrivljena navrh njegove ćelave glave.

»Javila sam namorskoj kontroli i štabu Garde«, reče Kejova. »Savet se sakuplja. Onih pet-šest lordova Garde koji se nalaze na ostrvima prevešću ja, tako da će biti na okupu svi. A šta će biti sa vama, Tafe? Jeste li spremni? Da li je vaše misteriozno biće ukrcano?«

»Uskoro«, reče Hevilend Taf, žmirkajući ka njoj.

Ali Kefira Kej nije gledala njegovo lice. Njen pogled je otišao niže. »Tafe«, reče ona, »u vašem džepu je nešto. Mrda se.« Sa nevericom je posmatrala kako se talas polako pomiče ispod vinila.

»A«, reče Taf, »zaista.« Tad iz njegovog džepa proviri glava i poče radoznalo da zuri uokolo. Ta glava je pripadala jednom mačetu, vrlo sitnom, crnom kao čad, sa zračećim žutim očima.

»Mačka«, reče Kefira Kej kiselo.

»Imate zapanjujući moć zapažanja«, reče Hevilend Taf. Nežno podiže mače, i zadrža ga u skupljenom dlanu jedne svoje velike bele šake, istovremeno ga češkajući iza uva prstom druge ruke. »Ovo je Daks«, reče on svečano. Daks je bio jedva upola one veličine koju su imali ostali mačići koji su lunjali po ***Arki***. Igledao je kao loptica crnog krzna, čudno mlitava i troma.

»Divno«, reče čuvarka. »Daks, a? Odakle je došao? Ne, nemojte mi od-govoriti na to. Mogu da pogodim. Tafe, zar nemamo važnije poslove nego što je igranje sa mačkama?«

»Pa mislim da nemamo«, reče Hevilend Taf. »Ne cenite vi mačke dovoljno. To su najcivilizovanija stvorenja. Nijedan svet se ne može smatrati stvarno kulturnim bez mačaka. Znate li da su sve mačke, još od nezapamtivo dalekih vremena, imale malčice psiho—moći? Znate li da su neka drevna drušva na Staroj Zemlji obožavala mačke kao bogove? Istina je.«

»Molim vas«, reče Kefira Kej razdražljivo. »Nemamo vremena za lekcije o

mačkama. Je l' ćete vi voditi to jadno stvorenjce sa sobom dole na Namor?«

Taf žmirnu. »Zaista. To jadno stvorenjce, kako ste ga prezrivo nazvali, predstavlja spas za Namor. Možda bi trebalo imati malo poštovanja.« Zurila je u njega kao da je poludeo. »Šta? Ovo? On? Mislim, Daks? Je l' vi to ozbiljno? O čemu pričate vi? Šala, je l' tako? Ovo je nekakva ludačka šala, nešto ste utovarili u Feniksa, nekog gigantskog levijatana koji će očistiti more od drednota, ili ma šta drugo, ne znam. Ali ne može biti da mislite... ne možete... ne ovo.«

»On«, reče Hevilend Taf. »Čuvarko, toliko je zamorno kad čovek mora da govori očigledne stvari, i to ne samo jednom nego mnogo puta iznova. Dao sam vam razdirače i krakene i mante koje šibaju repom, jer ste insistirali. Nisu bili efikasni. U skladu s tim razmišljao sam dugo i naporno, i klonirao sam Daksa.«

»Mače«, reče ona. »Vi ćete upotrebiti mače protiv drednota i vatrenih balona i hodača. Jedno mače.«

»Uistinu«, reče Hevilend Taf. Gledajući dole ka Kefiri, on se namršti, glatko spusti Daksa u svoj prostrani džep, i energično se okrete ka Feniksu koji ga je čekao.

Kefiru Kej je hvatala sve veća nervoza. U prostorijama Saveta, na vrhu visoke lučke kule Novog Atlantisa, nestrpljenje je obuzimalo i dvadesetpetoricu lordova koji su komandovali Gardom i odbranom celog Namora. Još pre nekoliko sati su se svi okupili, i od tada su čekali. Neki su ceo dan proveli čekajući. Dugi konferencijski sto bio je pokriven razbacanim personalnim komunikatorima, kompjuterskim štampačima i praznim čašama za vodu. Već su dva obroka bila servirana i posude uklonjeno. Pored širokog zakrivljenog prozora, koji je dominirao na udaljenom zidu, debeli gardijski lord Alis razgovarao je tiho ali užurbano sa mršavim, strogim gardijskim lordom Lisanom, a obojica su s vremena na vreme značajno pogledali ka Kefiri Kej. Iza njih je zalazilo sunce, a veliki zaliv je postepeno dobijao skerletnu boju divne nijanse. Scena je bila tako lepa da je čovek jedva mogao primetiti blešteće tačkice na nebu, gardijske preletače u patroli.

Suton im se već bližio, članovi Saveta su gunđali i vrpoljili se nestrpljivo u svojim velikim foteljama, a Hevilend Taf se još nije pojavljivao. »Kad je rekao da će doći?« upita, po peti put, gardijski lord Kem.

»Nije bio naročito precizan, gardijski lorde«, odgovori Kefira sa nela-godnošću, po peti put.

Kem se namršti i pročisti grlo.

Onda jedan od komunikatora poče da pišti, a lord garde Lisan mu energično pride i dograbi ga. »Da?« reče on. »Vidim. Vrlo dobro. Dopratite ga unutra.« Prineo je komunikator stolu i ivicom komunikatora počeo da lupka po njemu, zahtevajući red. Ostali se polako dovukoše do svojih fotelja, ili prekinuše razgovore, ili se ispraviše. Dvorana Saveta postade tiha. »Bila je to patrola. Primećen je Tafov šatl. Zadovoljstvo mi je javiti da Taf dolazi.« Lisan pogleda ka Kefiri Kej. »Najzad.«

Gardijki je tek sad bilo neprijatno. Bilo je dovoljno loše i to što ih je Taf pustio da toliko dugo čekaju; ali, plašila se mnogo više onog momenta kad on bude ušao, onako glomazan, i kad se bude videlo da mu iz džepa viri Daks. Kejova nije bila u stanju da nađe reči kojima bi kazala svojim starešinama da Taf predlaže da spasavaju Namor pomoću jednog crnog mačeta. Micala se nervozno u svom sedištu, potezala svoj dugi krivi nos. Plašila se da će stvari poteći rđavo.

Potekle su daleko gore nego što je mogla i sanjati.

Kad su se vrata otvorila, svi lordovi Garde su čekali, kruto, ćutke, pomno pazeći, a Hevilend Taf je ušao, u pratnji četvorice gardista u zlatastoj svepokrivajućoj jednodelnoj odeći. On je bio živi haos. Dok je hodao, iz njegovih čizama se čulo žmićkanje vode; kaput mu je bio izmazan blatom. Daks se i te kako video u njegovom levom džepu; taj maleni macan se zakačio šapicama za ivicu džepa i pomno motrio svojim krupnim očima. Ali komandanti Garde nisu gledali mače. Pod desnom rukom Hevilend Taf je nosio blatnjavu kamenčinu veliku otprilike koliko čovečija glava. Kamen je bio pokriven debelim slojem zelene i braon sluzi. Voda je kapala sa kamena na luksuzni tepih.

Bez i jedne jedine reči, Taf pride konferencijskom stolu i postavi tu kamenčinu tačno na centar stola. Tek tad Kefira Kej vide obruč pipaka, bledih i finih poput konca, i shvati da to ipak nije kamen. »Blatna kofa«, reče ona glasno, iznenađena. Nije bilo čudno što nije ranije prepoznala tu životinju. U životu je videla mnogo blatnih kofa, ali svaki put tek pošto bi bile oprane, skuvane, a tanani pipci odrezani. Normalno je blatna kofa servirana sa čekićem i dletom, tako da razlomiš koštani oklop, i sa pomoćnim posudama u kojima su začini i rastopljeni buter.

Gardijski lordovi su gledali zapanjeno, a onda počeli da govore, svih dvadeset petoro odjednom, tako da se u dvorani Saveta zamrsilo mnogo glasova.

»... pa jeste blatna kofa, ne razumem...«

»Šta ovo znači?«

»Čekamo ga ceo dan a on uđe prljav k'o blatni crv. Dostojanstvo Saveta je...«

»...nijednu blatnu kofu nisam pojeo, evo ima već, pa, dve ili tri...«

».... ne može to biti čovek od koga se očekuje da spase...«

»... ludilo, pa samo pogledajte na šta...«

»... a ono u džepu šta mu je? Gle'jte! Bože, pomaklo se! To je nešto živo, kažem vam, video sam...«

»Tišina!« Lisanov glas je presekao galamu kao nož. U sobi je zavladala tišina, a lordovi Garde su se jedan po jedan okrenuli ka Lisanu. »Sakupili smo se zato što ste nas vi pozvali kako se vama htelo«, reče Lisan Tafu zajedljivim tonom. »Očekivali smo da ćete nam doneti odgovor. Izgleda da ste nam umesto odgovora doneli večeru.«

Neko se tiho nasmeja kroz nos.

Hevilend Taf namršteno pogleda dole, na svoje blatnjave šake, i obrisa ih energično o kaput. Vadeći Daksa iz džepa, on ostavi letargično crno mače na sto. Daks je zevnuo i protegnuo se, i pošao polako prema najbližoj komandantkinji Garde, koja ga je gledala užasnuto a onda malčice odmakla svoju fotelju. Izvlačeći se iz svog mokrog, blatnjavog kaputa, Taf pogleda uokolo tražeći mesto gde bi ga okačio, i najzad ga okači o lasersku pušku jednog od stražara koji su ga dopratili. Tek tad se opet okrene. Lisanu. »Cenjeni lordovi Garde«, reče on, »ovo što vidite pred sobom nije večera. Upravo u takvom stavu leži koren problema. To je ambasador jedne rase koja deli Namor sa vama, a čije ime, na žalost, sasvim izmiče mojim skromnim sposobnostima. Njegov narod će se veoma ljutiti ako ga pojedete.«

Posle nekog vremena neko je doneo Lisanu sudijski čekić, te Lisan poče njime da lupa, i pošto je lupnjava bila dovoljnp duga i glasna da privuče svačiju pažnju, vika i galama postepeno utihnuše. Tokom čitavog tog vremena Hevilend Taf je stajao ravnodušno, lica bezizražajnog, ruku prekrštenih na grudima. Tek kad je opet uspostavljena tišina,

on reče: »Možda bi trebalo da objasnim.«

»Vi ste ludi«, reče lord Garde Harvan, gledajući Tafa, pa blatnu kofu, pa opet Tafa. »Totalno ludi.«

Hevilend Taf dohvati Daksa sa stola, stavi ga na podlakticu kao u kolevku, i poče da ga gladi. »Ćak i u trenutku naše pobede, rugaju nam se i vređaju nas«, reče on mačetu.

»Tafe«, reče Lisan sa čela dugog stola, »ono što vi tvrdite nemoguće je. Tokom ovih sto godina koliko smo ovde, ispitali smo Namor dovoljno dobro da znamo, sa sigurnošću, da na njemu nema nikakvih razumnih rasa. Nema gradova, puteva, nikakvih znakova neke civilizacije ili tehnologije pre nas, nema ruševina niti proizvedenih predmeta, ničeg nema. Ni iznad ni ispod mora.«

»Sem toga«, reče jedna od žena koje su, iako žene, takode imale titulu »lord« (a ne »dama«) Garde — ova je bila krupna, mesnata žena crvenog lica _ »blatni lonci nikako ne mogu imati razum. U redu, mozak im je veliki, kao ljudski. Ali oni uglavnom i imaju jedino mozak. Nemaju ni oči, ni nos, praktično nikakva čula sem dodira. Njihovi jedini manipulativni organi su ti jadni končići, jedva dovoljno jaki da dignu kamičak. I zapravo, oni te svoje minijaturne pipke koriste jedino da bi se učvrstili za svoje mesto na dnu mora. Hermafroditi su, i prosto-naprosto primitivni, pokretni samo u prvom mesecu života, pre nego što im ljuštura otvrdne i oteža. Kad se jednom ukorene u dno i pokriju blatom, više se nikad ne pokrenu. Tamo ostanu stotinama godina.«

»Hiljadama«, reče Hevilend Taf. »To su izuzetno dugoživuća bića. Sve što ste rekli je nesumnjivo tačno. Ipak, vaši zaključci su pogrešni. Dozvolili ste sebi da vas zaslepe ratobornost i strah. Da ste se udaljili od situacije i zastali dovoljno dugo da o tome razmislite duboko, kao što sam učinio ja, postalo bi, bez sumnje, očigledno, čak i vojnom umu, da vaša nevolja nije prirodna katastrofa. Samo mahinacije neke neprijateljske inteligencije mogle su biti dovoljno objašnjenje za tragični tok dogadaja na Namoru.«

»Pa ne očekujete da poverujemo...« poče neko.

»Gospodine«, reče Hevilend Taf, »očekujem da slušate. Ako se budete uzdržali od upadica, objasniću sve. Tada se možete opredeliti da li da verujete ili ne, u skladu sa vašim ličnim sklonostima. Ja ću uzeti svoj honorar i otići.« Taf pogleda Daksa. »Idioti, Dakse. Svuda nas opsedaju idioti.« Usmeravajući svoju pažnju opet ka komandantima i komandantkinjama Garde, on nastetvi. »Kao što sam saopštio, ovde je očigledno na delu bila inteligencija. Problem je bio kako naći tu inteligenciju. Koristio sam se delima namorskih, biologa, živih i mrtvih, čitao sam o glavnini vaše flore i faune, iznova sam kreirao, u ***Arki***, mnoge od namorskih oblika života. Nijedan verovatni kandidat za razumnost nije se pojavio. Tradicionalne prateće oznake inteligencije jesu veliki mozak, usavršeni biološki senzori, pokretljivost, i neki manipulativni organ, kao što je opozibilni palac. Nigde na Namoru nisam pronašao biće sa svim tim atributima. Moja je hipoteza, međutim, bila, ipak, ispravna. Zato sam se morao, hteo-ne hteo, pozabaviti malo verovatnim kandidatima, pošto veoma verovatnih nije bilo.«

»U tom cilju, prostudirao sam istoriju vaših nesreća, i neke stvari su odjednom počele da se nameću. Vi ste verovali da su vaša morska čudovišta izronila iz mračnih okeanskih dubina, a ipak, gde su se prvo pojavila? U plićacima blizu obala. U onim zonama gde ste se bavili ribolovom i morskim farmama. Šta je bilo zajedničko za sve te zone? Obilje života, svakako, to se mora priznati. Ali ne istog života. Ribe koje žive blizu Novog Atlantisa ne dolaze do Slomljene Šake. Našao sam, ipak, dva interesantna izuzetka, dve vrste koje su prisutne praktično svuda. To su blatne kofe, koje nepomično

leže u svojim velikim mekanim blatnim naslagama tokom dugih, sporih vekova. I, pre svega, ona stvorenja koja ste vi nazivali pomorskim ratnicima Namora. Njih su starosedeoci ove planete nazivali drugim imenom. A to ime je: čuvari.«

»Kad sam stigao dotle, preostalo je samo da ustanovim detalje i potvrdim svoje sumnje. Mogao sam mnogo ranije doći do svojih zaključaka, da nije bilo grubih prekidanja od strane oficirke za vezu, gardijke Kej, koja mi je neprestano razbijala koncentraciju i konačno me, na najsuroviji način, prinudila da straćim mnogo vremena šaljući sive krakene i zakoljice i razna druga stvorenja te vrste. Ubuduće neću primati takve oficire za vezu.«

»A ipak, taj eksperiment je, unekoliko, bio koristan, jer je potvrdio moju teoriju o stvarnoj situaciji na Namoru. U skladu s tim, navalio sam na posao. Geografske studije su pokazale da je čudovišta bilo najviše u blizini blatnih polja u kojima žive blatne kofe. Najžešće borbe vodene su upravo u tim istim zonama, moji lordovi Garde. Očigledno, te blatne kofe, za koje vi mislite da su tako dobra hrana, bile su vaši misteriozni neprijatelji. A opet, kako bi to moglo biti istina? Ta bića imaju velike mozgove, dabome, ali nemaju ništa od onih ostalih osobina koje mi povezujemo sa inteligencijom u našem smislu reči. E tu je srž svega! Očigledno se radilo o nekoj drugoj vrsti razumnosti. Kakvo bi inteligentno biće moglo živeti na dnu mora, nepokretno, slepo, gluvo, neosetljivo na uticaje? Razmišljao sam o tome. Odgovor je sam po sebi jasan, gospodo. Takva inteligencija mora da se povezuje sa svetom na načine koji su nama nedostupni, mora imati svoje sopstvene modalitete za spoznaju i komunikaciju. Takva inteligencija mora raspolagati telepatijom. Zaista. Što sam više razmisljao o tome, to je očiglednije bilo.«

»Zato je preostalo samo da proverim istinitost svojih zaključaka. Radi toga, stvorio sam Daksa. Sve mačke imaju neku malu psiho-moć, lordovi gardijski. Međutim, pre mnogo dugih vekova, vojska Federalne imperije borila se, u danima Velikog rata, protiv neprijatelja koji su imali strahovite psiho-moći: protiv hranganskih umova i gitjankanskih sisača duše. Za borbu protiv tako strašnih protivnika, genetski inženjeri su upotrebili životinje iz roda mačaka, feline, ali su u ogromnoj meri povećali i izoštrili njihove psiho-moći, tako da su feline mogle da povedu sa sobom i obična ljudska bića u ESP akcije. Daks je takva specijalna životinja.«

»Hoćete reći da ta stvar čita naše misli?« reče Lisan oštro.

»U onoj meri u kojoj imate umove za čitanje«, reče Hevilend Taf. »Da, u toj meri ih čita. Ali još je važnije da sam uspeo, preko Daksa, da stupim u vezu sa tim drevnim narodom kome ste vi dali tako neslavno ime, *kofe iz blata*. Jer taj narod je, vidite, u celosti telepatski.«

»Tokom nebrojenih milenijuma oni su živeli u spokojstvu i miru ispod svih mora ovog sveta. To je jedna spora, misaona, fiiozofska rasa, milijarde njenih pripadnika živelo je istovremeno. i svako je bio povezan sa svima drugima: svaki pripadnik te rase bio je Individua ali i deo veće rasne celine. Na neki način oni su bili besmrtni, jer je svako učestvovao u iskustvima svih drugih, pa je smrt jednog bila ništavna. Iskustava je, međutim, bilo malo u nepromenljivom moru; Glavninu svojih dugih života oni posvećuju apstraktnom razmišljanju, filozofiji, i čudnim zelenim snovima koje ni vi ni ja ne možemo stvarno razumeti. Čovek bi mogao reći da su to muzičari tišine. Zajedničkim snagama oni su izatkali veličanstvene simfonije snova, a te njihove pesme se nastavljaju.«

»Pre dolaska ljudi na Namor, taj narod milionima godina nije imao stvarnih protivnika. Ali nije oduvek bilo tako. U praiskonskim počecima ovog mokrog sveta,

okeani su bili prepuni stvorova kojima je ukus sanjara bio privlačan baš koliko i vama. Još tad je ta rasa shvatila evoluciju i genetiku. Koristeći se svojom ogromnom mrežom isprepletanih umova, uspeli su da manipulišu supstancom samog života, veštije nego ijedan genetski inženjer. I tako su stvorili svoju gardu, svoje strašne grabljivice koje imaju biološki imperativ da štite 'blatne kofe', kako ih vi zovete. Ta garda, to su bili vaši namorijanski ploveći ratnici. Još od tada, pa sve do sada, ploveći ratnici čuvaju blatna polja gde ovaj narod živi. Zato su sanjari mogli da se vrate svojoj simfoniji misli.«

»Onda ste došli, sa Akvarijusa i Starog Posejdona, vi. Zaista ste došli. Zaneti u snevanje, sanjari tokom mnogo godina nisu, maltene, ništa ni primećivali, a vi ste zasejavali more, lovili u moru, i otkrivali ukus blatnih kofa. Morate uzeti u obzir kakav je to šok za njih bio, komandanti Garde. Kad god bućnete jednu blatnu kofu u ključalu vodu, sve blatne kofe učestvuju u osećajima koji tada nastanu. Sanjarima se činilo da je na kopnu evoluirao neki novi grabežljivac. Kopno njih nije zanimalo. Nisu imali nikakvu predstavu da biste vi mogli biti inteligentni, jer nisu mogli da zamisle razum bez telepatije, baš kao što vi niste mogli da zamislite slepi, gluvi, nepokretni i jestivi razum. Za njih su bića koja se kreću, manipulišu i jedu meso, životinje, i ne mogu biti ništa drugo do životinje.«

»Ostatak znate, ili možete pretpostaviti. Sanjari su spor narod koji je odlutao u svoje silno duge pesme, pa su zato i reagovali sporo. Prvo su vas prosto ignorisali, verujući da će sam ekološki sistem uskoro zaustaviti pokolj. Nisu primetili da je do toga došlo. Njima se činilo da vi nemate prirodnih neprijatelja. Naprosto ste se razmnožavali i širili, i mnogo hiljada umova je zaćutalo. Najzad su se vratili drevnim, maltene zaboravljenim postupcima iz svoje mutne prošlosti, i probudili se da bi se branili. Ubrzali su reprodukciju svoje garde tako da je more iznad njihovih blatnih polja vrvelo od tih zaštitnika, ali ploveći ratnici, koji su nekada divno uspevali protiv drugih neprijatelja, pokazali su se nemoćnim protiv vas. Najzad su sanjari bili prisiljeni da preduzmu nešto novo. Njihovi umovi su prekinuli veliku simfoniju i krenuli u spoljašnje prostore, osećali su, shvatali, i najzad počeli da stvaraju novu gardu, čuvare dovoljno strašne da ih zaštite i od te nove velike nemeze. Tako je krenulo. Kad sam stigao ***Arkom***, i kad me je Kefira Kej prinudila da oslobodim mnoga nova bića koja su zapretila mirnoj vladavini sanjarenja, oni su, u prvi mah, bili potisnuti. Ali borba ih je izoštrila, pa su sad reagovali brže, i za vrlo kratko vreme izsanjali još novih gardista i poslali ih u boj protiv stvorova koje sam ja pustio na njih. Dok vam ovo govorim u ovoj vašoj izvanrednoj kuli, evo baš sad, ispod talasa počinju da se pomiču mnoga nova, užasna živa bića, koja će uskoro izroniti da pokva-re vaš miran san u predstojećim godinama. Sem ako, naravno, želite mir. Ta odluka je samo vaša, a ja sam samo skromni ekoinženjer. Ne bih ni sanjao da diktiram takve stvari ljudima kao što ste vi. Ali, ipak preporučujem to, u najvećoj mogućoj meri. I evo ovde ambasadora, iščupanog iz mora, a iščupao sam ga, mogao bih dodati, uz veliku muku. Sanjari su sad u velikom previranju, jer kad su među sobom osetili Daksa i kroz njega dotakli mene, njihov svet se uvećao milionima puta. Oni su danas saznali za zvezde, i saznali, takode, da u ovom kosmosu nisu sami. Verujem da će oni postupiti razumno, pošto njima kopno apsolutno nije potrebno, a ribu ne vole da jedu. Evo, tu smo i Daks i ja. Možda bismo mogli Otpočeti pregovore?«

Ali kad je Hevilend Taf najzad zaćutao, niko drugi nije progovorio, još dugo. Svi lordovi Garde bili su ošamućeni, pepeljastih lica. Jedan po jedan oni, i one, su skretali pogled sa Tafovih spokojnih crta lica na blatnjavu ljušturu na stolu.

Najzad je Kefira Kej našla svoj glas. »Šta žele oni?« upita ona nervozno.

»Poglavito«, reče Hevilend Taf, »žele da vi prestanete da ih jedete. Meni se čini da je to izvanredno razuman zahtev. Kakav je vaš odgovor?«

Dva miliona standarda je nedovoljno«, rekao je Hevilend Taf kasnije, sedeći u komunikacijskoj dvorani ***Arke***. Daks se odmarao u njegovom krilu; Daks nije imao ništa od one frenetične energije kojom su se odlikovali oslali mačići. Drugde u dvorani, Sumnja i Neprijateljstvo su se ganjali tamo-amo.

Gore, na ekranu, lice Kefire Kej se izvi u podozrivo mrštenje. »Šta vam to znači? To je dogovorena cena, Tafe. Ako pokušavate da nas prevarite...«

»Prevarim?« Taf uzdahnu. »Jesi li je čuo, Dakse? Posle svega što smo učinili, oni još uvek bacaju takve grozne optužbe na nas, a mi to moramo trpeti, hteli-ne hteli. Da. Hteli-ne hteli, zaista. Čudna neka fraza, to 'hteli-ne hteli', kad čovek zastane da o njoj razmisli. »On opet pogleda ka ekranu. »Gardijko Kej, sasvim dobro znam koja je cena bila dogovorena. Ja sam, za dva miliona standarda, rešio vaše probleme. Analizirao sam, mozgao, dao svoj bitni uvid, i obezbedio prevodioca koji je bio tako očajnički potreban. Čak sam vam ostavio dvadeset pet telepatskih mačaka, od kojih je svaka povezana sa po jednim lordom čuvarom, da bih olakšao dalje komunikacije, po mom odlasku. I to ulazi u okvire našeg početnog sporazuma, jer je potrebno kao deo rešenja vašeg problema. I, pošto sam u srcu više filantrop nego biznismen, i uz to duboko sentimentalan, čak sam vam dozvolio da zadržite za sebe Glupost, pošto vas je ta maca zavolela iz nekog razloga koji je mome shvatanju nedostupan. Ni za to ne tražim da mi se plati.«

»Onda zašto tražite dodatnih tri miliona standarda?« reče Kefira Kej.

»Za nepotrebne poslove koje sam bio surovo prinuđen da obavljam«, odvrati Taf. »Zelite li da to čujete stavku po stavku?«

»Da, želim«, reče ona.

»Vrlo dobro. Za ajkule. Za barakude. Za gigantsku sipu. Za orke. Za sivog krakena. Za krvnu čipku. Za vodeni žele. Po dvadeset hiljada standarda za svaku od tih stavki. Za ribu-tvrđavu, pedeset hiljada standarda. Za šapat-jecajni korov, osamdeset hiljada...« Nastavio je tako još dugo.

Kad je završio, Kefira Kej strogo stisnu usne. »Dostaviću vaš račun Savetu Garde«, reče ona. »Ali ću vam odmah reći da su vaši zahtevi preveliki i da nisu fer, i da nas trgovinski bilans nije u stanju da podnese takvo odlivanje tvrdih standarda. Možete da čekate u orbiti sto godina, Tafe, ali nikakvih pet miliona kredita nećete dobiti.«

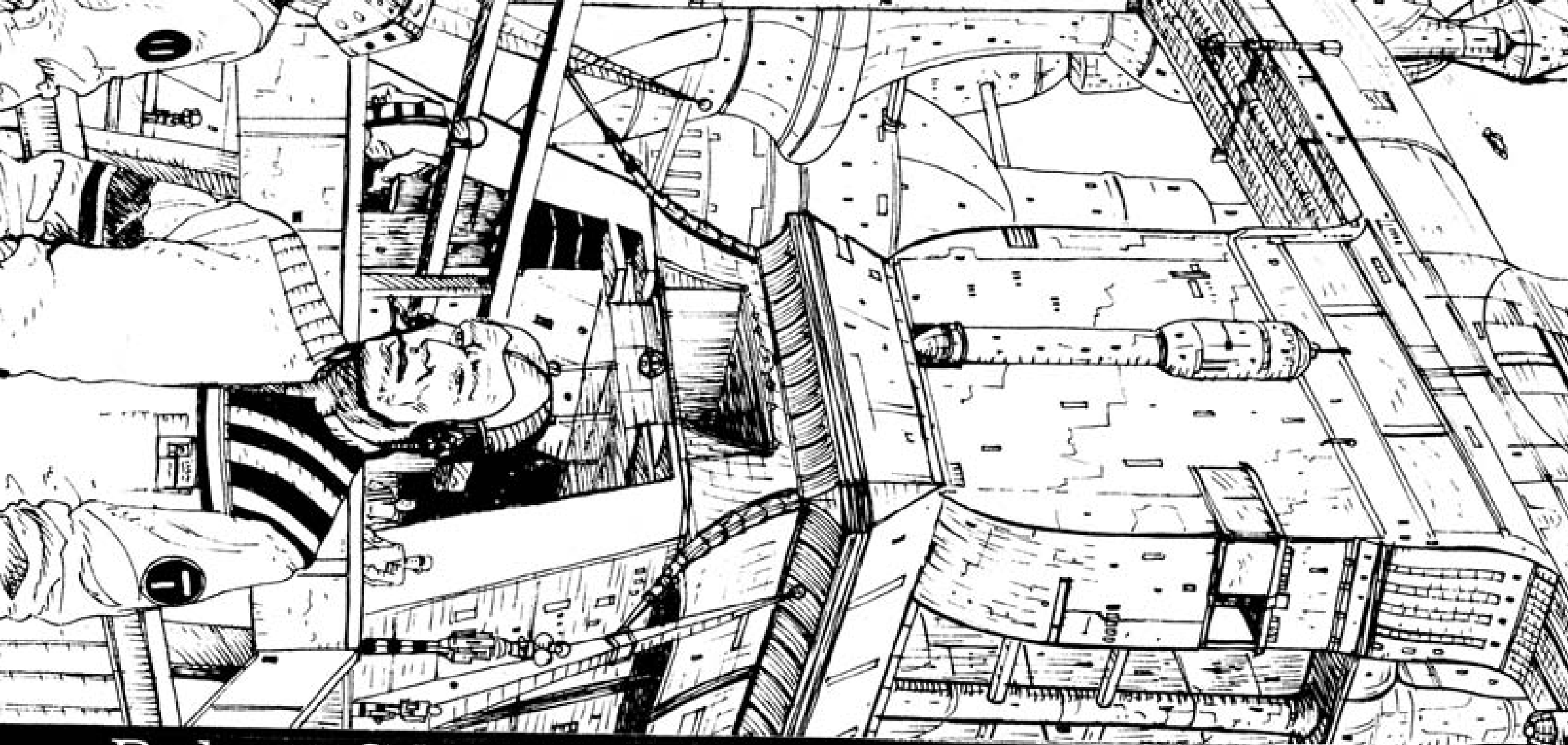
Hevilend Taf diže ruke kao u znak predaje. »Ahh«, reče on. »Tako, dakle, ja zbog svoje prirode, sklone verovanju u ljude, moram pretrpeti gubitak. Znači neću biti plaćen?«

»Dva miliona standarda«, reče Gardijka. »Kao što smo se dogovorili.«

»Pretpostavljam da moram prihvatiti ovu surovu i moralnu odluku, i da je moram shvatiti kao još jednu životnu lekciju. Pa, onda, vrlo dobro. Neka tako bude.« On pogladi Daksa. »Kaže se: oni koji ništa ne nauče od istorije, osuđeni su da je ponove. Za ovaj zlosrećni ishod mogu okrivljavati jedino samog sebe. Jer, eto, pre samo nekoliko meseci gledao sam, sticajem okolnosti, jednu istorijsku traku koja se odnosila upravo na ovakvu situaciju. Radilo se o semenskom brodu nalik na ovaj moj, koji je oslobodio neku planeticu od jedne dosadne napasti, a onda se suočio sa odbijanjem nezahvalne

planetarne vlade da plati. Da sam bio mudriji, to bi me naučilo da tražim plaćanje unapred.« On uzdahnu. »Ali nisam bio mudar, i sad moram trpeti.« Taf opet pogladi Daksa, i zastade. »Možda bi vaš gardijski Savet bio zainteresovan da vidi tu traku, čisto radi rekreacije. Holografska je, potpuno dramatizovana, dobro glumljena, a sem toga, daje fascinantan uvid u funkcionisanje i moć ovakvog broda. Veoma edukativno. Zove se *Semenski brod šarenog svirača iz Hamelina*.« (Za kojim bi sve životinje krenule, prim, prev.)

Platili su mu, naravno.

Robert Silverberg:

PRIČA SLOBODARA

Robert Silverberg: PARDONER'S TALE, 1987

Prevod s engleskog: Nataša Đukić

**JA PRODAJEM SLOBODU, NADU, NOVI ŽIVOT...
RIZIK JE SAMO JEDAN: PONEKAD NE ISPORUČIM ROBU.**

Lozinka 16, upisana u OMIKRON KAPA«, rekao sam računaru na dužnosti na Alhambra kapiji Zida Los Anđelesa.

Računar obično nije sumnjičav. Ovaj nije bio ni previše pametan. Određivao je svoj deo programa po uputstvima velikih biočipova — mogao sam tačno da osetim kako se vrte i pulsiraju dok elektronska struja prolazi kroz njih — ali računar je bio samo alatka. Najobičnija vratarska sprava.

Stajao sam i čekao dok su pikosekunde prolazile u prebiranju po milionima podataka.

»Ime, molim«, reče najzad vratar.

»Džon Dju. Beta Pi Ipsilon, 10—4—3—2—4 —X—.«

Kapija se otvorila. Ušetao sam u Los Anđeles.

Prosto kao Beta Pi.

Zid kojim je LA. opasan debeo je sto ili sto pedeset stopa. Kapije su mu više nalik na tunele. Kada još uzmete u obzir da se proteže potpuno okolo bazena LA, od Doline San Gabrijel do Doline San Fernando, a onda preko planina do mora i nazad skroz preko Long Biča, da je visok šezdeset stopa i celom dužinom tako širok, počnete da cenite masu koju ima. Razmislite o neverovatnoj količini izgubljene ljudske energije potrebne da bi se sagradio — mišići i znoj, znoj i mišići. Ja mnogo razmišljam o tome.

Pretpostavljam da su zidovi oko naših gradova postavljeni uglavnom kao simboli. Oni naglašavaju razliku izmedu grada i sela, građanina i negrađanina, između kontrole i haosa, kao što su to radili zidovi pre pet hiljada godina. Ali najvažnija svrha im je da nas podsećaju da smo svi danas robovi. Ne možete ignorisati zidove. Ne možete se praviti kao da ih nema. NATERALI SMO VAS DA NAS SAGRADITE, kao da govore, I NEMOJTE TO NIKAD ZABORAVITI. Ipak, Čikago nema zid debeo sto pedeset i širok šezdeset stopa. Ni Hjuston. Ni Feniks. Njihovi funkcionišu sa manje materijala. Ipak je LA. najvažniji grad. Čini mi se da je Zid LA. izreka: JA SAM VELIKA ZVERKA. JA SAM TUTA KOJA GUTA.

Zidovi ne postoje zbog nekog straha Vlasnika od napada. Oni znaju koliko su nepovredivi. I mi to znamo. Hteli su samo da ukrase svoj posed nečim naročitim. Do đavola, nije njihov znoj proliven tokom gradnje zidova. Naš je. Naravno ne moj lični. Ali naš.

Video sam nekoliko Vlasnika kako se šetaju odmah sa druge strane zida, zamišljeni, kao i uvek, nad Bog zna čim, ne obraćajući nikakvu pažnju na ljudska bića u okolini. Ovi su pripadali nižoj kasti, onoj što ima sjajno narandžaste tačke sa svake strane. Uklonio sam se što sam više mogao. Imali su običaj da podignu čoveka tim dugačkim elasticnim jezicima, kao kad žaba ščepa muvu, i da ga puste da se koprca po vazduhu dok ga proučavaju svojim žutim očima velikim kao tanjiri. Nisam priželjkivao tako nešto. Oni te ne povrede, ali nije nimalo prijatno praćakati se u praznom prostoru dok te drži nešto nalik na ružičastu lignju visoku petnaest stopa balansirajući na vrhovima svojih pipaka. Desilo mi se jednom, davno, u Sent Luisu, i nisam baš čeznuo za još jednim sličnim doživljajem.

Prvo što sam po ulasku u LA. uradio bilo je da nađem kola. Na Vali Bulevaru, dva bloka od zida, ugledao sam jednog '31 TOŠIBA ELDORADO koji je delovao pristojno, pa

sam podesio frekvenciju njegove brave i uvukao se unutra; trebalo mi je devedeset sekundi da reprogramiram njegovu vozačku tablu u skladu sa svojim metaboličkim rezultatima. Prethodna vlasnica mora da je bila debela kao slon i dijabetičar: indeks glukoze je bio apsurdan, a fosfini su divljali.

Kola nisu bila loša — malo spora pri menjanju brzina, ali šta se drugo moglo očekivati, kada se zna da su poslednja kola na ovoj planeti izgradena još 2034?

»Peršing Skver«, rekao sam im.

Kapacitet im je bio solidan, skoro šezdeset megabajta. Krenula su desno i pronašla stari auto-put za centar grada. Smislio sam da počnem s poslom u sredini gužve, izvedem par oslobađanja tek da se obezbedim, pronađem sobu u hotelu, jelo, možda čak iznajmim neko društvo. A onda da smislim sledeći korak. Bila je zima, odlično vreme za L.A. Blago sunce, topli vetrići što se spuštaju iz kanjona.

Nisam silazio do Obale godinama. Operisao sam uglavnom na Floridi, u Teksasu, pomalo u Arizoni. Mrzim hladnoću. Nisam bio u L.A. od 36. Dugo sam izbivao, ali možda sam to želeo. Nisam siguran. Poslednja poseta je ostavila loše uspomene. Neka žena je želela oslobođenje, a ja sam joj uvalio ćorak. Morate uvaliti ćorak mušterijama tu i tamo, ili se pročujete kao suviše dobri, a to može biti opasno; ali ova je bila lepa i mlada i puna nade, pa sam mogao da uvalim ćorak sledećem a ne njoj, samo što nisam. Ponekad mi se smuči, kad se setim toga. Možda me je to toliko dugo držalo daleko od L. A.

Nekoliko milja istočno od velike raskrsnice za centar, saobraćaj se zagušio. Možda neka nesreća ispred, možda blokada na putu. Rekao sam Tošibi da side sa auto-puta.

Provući se kroz blokadu na putu problematično je i zahteva prilično naporan rad. Znao sam da mogu preći svaku vrstu računara za kontrolu i svakog ljudskog pajkana, ali što se trošiti kad te niko ne bije po ušima?

Upitao sam kola gde se nalazimo.

Ekran je zasvetleo. ALAMEDA PORED BANINGA, pisalo je. Daleko od Peršing Skvera. Iskrcao sam se iz kola u Spring Stritu.

»Dodi po mene u 18 sati i 30 minuta«, rekao sam im. Ugao... hm... Šeste i Brda.« Otišla su da se parkiraju a ja sam krenuo ka Skveru da obavim par oslobođenja.

Dobrom slobodaru nije problem da pronađe kupce. Možete ih provaliti po očima: pažljivo prikriven bes, potisnuta ozlojedenost. I još nešto neuhvatljivo: nepogrešiv osećaj da je preostala trunka ili dve unutrašnje spremnosti koja ti odmah govori »ovo je neko spreman da rizikuje mnogo da bi se dočepao nekog dela slobode. « Već petnaest minuta sam bio predan poslu.

Prvi je bio surferski građen tip, širokih pleća i izbledele kose. Vlasnici već deđsetak ili petnaest godina nisu dozvoljavali surfing — rasprostrli su svoje mreže za planktone duž obale od Santa Barbare do San Dijega; a one su gutale hranljive morske sastojke njima neophodne, i svaki klinac koji bi samo probao talase bio bi momentalno sažvakan. Ali ovaj mora da je bio strašan u svoje vreme. Već sam način na koji se kretao kroz park, praveći male zamahe kako bi održao ravnotežu narušenu nepravilnom Zemljinom rotacijom, odavao je kakav je bio na vodi. Seo je kraj mene, i petljao oko svog ručka. Jake podlaktice, kvrgave ruke. Radnik na zidu. Mišići lica u grču: bes zauvek prigušen tačno ispod tačke ključanja.

Trebalo mi je malo da zapodenem razgovor. Da, surfer. Bilo pa prošlo. Počeo je da uzdiše za čuvenim plažama gde su talasi bili kao rolne koje su jahali sa kraja na kraj. »Trestl Bič«, mrmljao je. »To ti je severno od San Dijega. Obično bih se ušunjao u bazu

Kemp Pendlton. Ponekad su marinci pucali, samo u vazduh. Ili, Holister Ranč, gore kod Santa Barbare.« Njegove plave oči su se zamaglile. »Hantington Bič. Ouksnard. Bio sam svuda, čoveče.« Stegnuo je svoju ogromnu šaku. »A sad ovi jebeni Vlasnici poseduju obalu. Kapiraš? POSEDUJU je. A ja gradim zidove, drugi mandat. Sedam dana nedeljno sledećih deset godina.«

»Deset? Upalo ti sranje«, rekoh.

»A ti znaš nekog, kome nije upalo sranje?«

»Neke«, rekoh. »One koji to kupe.«

»Aha.«

»Izvodljivo je.«

Upitan pogled. Nikad ne znaš ko je borgman. Smrdljivih kolaboracionista ima svuda.

»Stvarno?«

»Treba ti samo novac«, rekao sam.

»I slobodar.«

»Tačno.«

»Neki kojem veruješ.«

Slegnuo sam ramenima. »Tu se ide na poverenje, čoveče.«

»Aha«, reče. I malo kasnije: »Čuo sam za tipa koji je kupio oslobodenje na tri godine, zajedno sa dozvolom za izlazak kroz zid. Otišao je na sever, našao jedrilicu, dočepao se Australije kod Rifa. Nema više šanse da će ga pronaći. On je van sistema. Lepo izvan jebenog sistema. Koliko misliš da to košta?«

»Oko dvadeset soma«, rekoh.

»Hej, pretpostavka ti je malo preterana.«

»Nije pretpostavka.«

»A?« Još jedan pažljiv pogled. »Ne deluješ kao meštanin.«

»I nisam. U prolazu sam.«

»Cena je još uvek ista? Dvadeset soma?«

»I da nemam veze sa nabavkom jedrilice. Jednom kad si napolju, sam se snalaziš.«

»Dvadeset soma samo da izađem kroz zid?«

»I oslobođenje od sedam godina rada.«

»Dobio sam deset.«

»Ne mogu deset. Ne uklapa se u sistem, kapiraš? Ali sedam je u redu. Za tih sedam možeš stići dovoljno daleko da te izgube. Do đavola, ti si sposoban da otplivaš do Australije. Idi nisko, ispod Sidneja, tamo nema mreža.«

»Znaš vraški mnogo.«

»Posao mi da znam«, rekoh. »Hoćeš da ti proverim stanje na računu?«

»Imam 17,5 soma. 1500 obično, ostalo u akcijama. Šta mogu da dobijem za 17,5 soma?«

»Ono što sam rekao. Kroz zid i sedam godina poštede.«.

»Imam popust, a?«

»Uzimam šta mogu da dobijem.« Rekoh. »Daj mi zglob. I ne brini. Sada samo čitam.«

Pronašao sam njegovu usađenu pločicu sa podacima i ubacio svoje. Imao je 1500 u banci i akcije u vrednosti od šesnaest tua, baš kako je tvrdio, osmotrili smo jedan drugog dobro, kao što rekoh, nikada ne znaš ko je borgman.

»Možeš to da izvedeš ovde u parku?« pitao je.

»Hoćeš da se kladimo? Zabaci glavu unazad, zatvori oči, neka izgleda kao da upijaš sunce. Dogovor je ovakav: uzimam hiljadu sada a ti ćeš promeniti još pet tua u stabilne

akcije, prave radničke obveznice. Kada budeš prošao kroz zid, dobijam još pet tua kao naknadu za izuzetan trud. Ostatak ćeš plaćati u ratama od tri tua godišnje, plus interes, bez obzira gde se budeš nalazio, na određenu šifru. Ja ću ti sve isprogramirati, čak i zvučni podsetnik na dane isplate. Kako ćeš putovati zavisi samo od tebe, zapamti. Mogu ti dati oslobodenje i prolaz kroz zid, ali nisam ušljiva putnička agencija. U redu?«

Zabacio je glavu i zatvorio oči.

»Samo napred« reče.

Bio je to jednostavan proces, obična zaobilazna imitacija, moj standardni upad. Pokupio sam njegove identifikacione kodove, preneo ih u centralni, pronašao njegove zapise. Bio je prosečan, ni manje ni više od onog što je govorio. Naravno, dobio je džokera od radničke uprave, deset godina na zidu. Ispisao sam mu oslobođenje za prvih sedam. Poslednje tri sam morao da ostavim upisane, iz čisto tehničkih razloga, ali kompjuteri će do tada postati nesposobni da ga pronađu. Dao sam mu i propusnicu za zid, što je zhačilo da sam mu u podatke upisao mnogo višu intelektualnu klasu — programer trećeg stepena. On nije mislio kao programer, a nije ni kao programer, ali računar neće biti sposoban da to provali. Sad sam od njega napravio člana ljudske elite, uske šačice nas koji smo se slobodno šetali unutar i izvan ozidanih gradova kako smo želeli. U zamenu za ove sitne usluge, prepisao sam njegovu životnu uštedevinu na moje brojne račune, naplative po dogovoru, pola sad, pola kasnije. Nije više imao ni centa, ali bio je Slobodan. To i nije tako loša pogodba.

A i oslobođenje je bilo pravo. Odlučio sam da ne uvaljujem ćorke dok sam u L. A. Verovatno sentimentalna budalaština, zbog davne greške sa onom ženom.

Svakako morate napisati ćorak ponekad, razumete. Da ne biste bili suviše dobri, čime Vlasnicima upadnete u oči. Takođe morate da odredite neki racionalan broj oslobođenja godišnje. Ja nisam morao da pišem oslobodenja, naravno. Mogao sam da programiram sistem da mi izdaje godišnju ratu, pedeset ili sto tua, i da doživotno uživam. Ali gde je tu izazov?

I tako, pišem oslobodenja, ali ne više nego što je potrebno da pokrijem svoje troškove, s vremena na vreme nekog namerno zeznem, praveći se da sam nesposoban kao što su i ostali, tako da Vlasnici ne moraju da se trude oko identifikacionih tragova na mojim poslovima. Moja svest više nije bila lakoma. U pitanju je opstanak, pre svega. Mnogi drugi stobodari su, pre svega, varalice. Sa mnom, bar imate više nego prosečne šanse da dobijete ono za šta ste platili.

Sledeća je bila vitka Japanka, klasičnog izgleda, doterana, krhka, lutkasta. Jecala je tako da je izgledalo da će se raspući, dok je stariji čovek u pohabanom odelu stajao kraj nje pokušavajući da je uteši — njen deda, verovatno. Javno plakanje je dobar indikator za nevolje sa Vlasnicima. »Možda mogu da pomognem«, rekao sam, i oboje su bili tako zatečeni da nisu uspeli ni da budu sumnjičavi.

On joj je bio svekar, ne deda. Muž je bio mrtav od prošle godine, zahvaljujući nekim provalnicima. Imali su dvoje male dece. Sada je dobila novi karton od radničke uprave. Plašila se da će je poslati na zid, što je, naravno, bilo malo verovatno: naredbe su rađene nasumice, ali obično nisu bile van pameti, a to bi bilo to ako bi poslali ženu od četrdeset pet kg da nosi kamene blokove. Svekar je znao neke ljude koji su bili upućeni, i kojima je pošlo za rukom da odgonetnu šifru na njenom kartonu. Kompjuteri je nisu poslali na zid, ma kakvi. Poslali su je u Zonu pet. I dali joj T. D. D. specifikaciju.

»Bolje bi bilo da je Zid« reče starac. »Odmah bi videli da je ona nesposobna za težak posao pa bi joj dali nešto drugo da radi. Ali Zona pet? Ko se ikada vratio odatle?«

»Vi znate šta je Zona pet?« rekao sam.

»Mesto za medicinske eksperimente. A znam i za šta služi ova oznaka, T. D.D.«

Počela je da kuka ponovo. Potpuno sam je razumeo. T. D. D. znači TEST DO DESTRUKCIJE. Vlasnici su želeli da otkriju koliko smo stvarno sposobni da radimo, i zaključili su da je pravi način da to saznaju ako nas propuste kroz testove koji pokazuju gde su nam granice izdržljivosti.

»Umreću!« vrištala je. »Moja dečica! Moja dečica!«

»Znate li vi šta je slobodar?«

Brz, oduševljen odgovor: dubok uzdah, svetao pogled, žestoko klimanje glavom. Skoro istovremeno, oduševljenja je nestalo, zamenjeno turobnošću, bespomoćnosću, beznađem.

»Svi te oni prevare«, rekao je.

»Ne svi.«

»Ko zna? Uzmu ti novae, ne daju ti ništa.«

»Znate da nije tako. Svi znaju price o uspešnim oslobodenjima.«

»Možda. Možda«, reče starac. Zena je progovorila gušeći se u jecajima: »Znate nekog takvog?«

»Za tri hiljade dolara«, rekoh, »mogu da obrišem T. D. D. oznaku sa njenog kartona. Još pet hiljada, i upisaću joj poštedu sve dok joj klinci ne podu na fakultet.«

Stvarno sam patetičan. Pedeset posto popusta, a da nisam proverio ni stanje na računu. Po svemu sudeći, svekar je bio milioner. Ali ne: onda bi se trudio da otku-pi neko oslobodenje za nju umesto što sedi ovako na Peršinog Skveru.

Pogledao me je netremice, duboko, procenjivački — seljačka lukavost je ispli-vala na površinu.

»Kako možemo biti sigurni u to?« pitao je.

Mogao sam da mu kažem da sam ja kralj svoje profesije, najbolji od svih slobodara, genijalni haker sa neprevaziđenom moći da provalim u bilo koji kompjuter i naterem ga da peva kako ja sviram. I sve bi to bila istina. Ali rekao sam samo da se odluči brzo, da ja ne delim pismena uverenja ili garancije, da sam mu na usluzi ako sam mu potreban ali da mi je svejedno ako je njoj draži T. D. D. karton. Udaljili su se i savetovali koji minut. Kada su se vratili, on je ćuteći zavrnuo svoj rukav i pokazao mi svoju usađenu pločicu. Ona mi je otkrila njegovo imovinsko stanje: trideset tua ili tako nešto, nije loše. Prebacio sam osam na moje račune, pola u Sitl, pola u Los Anđeles. Onda sam uzeo nju za zglob, tanak kao dva moja prsta, ušao u njene podatke i napisao joj oslobođenje koje će joj spasiti život. Za svaki slučaj, dvaput sam proverio napisano. Uvek je moguće da nenamerno uvališ ćorak nekom, mada se meni to nikad nije desilo. A nisam želeo da mi ovo bude prvi put.

»Idite«, rekao sam. »Kući. Deca vas čekaju na ručak.«

Oči su joj bljesnule. »Kad bih mogla da vam nekako zahvalim...«

»Već sam naplatio svoje usluge. Idite. Ako se opet sretnemo, nemojte mi prilaziti.«

»Hoće li uspeti?« pitao je starac.

»Kazali ste da imate upućene prijatelje. Čekajte sedam dana, onda kažite banci da je izgubila svoj karton. Kada dobijete novi, zamolite prijatelje da vam ga dešifruju. Videćete. Biće sve u redu.«

Mislim da mi nije poverovao. Bio je siguran da sam ga zavrnuo za četvrtinu životne uštedevine i osećao sam mržnju u njegovim očima. Ali to je bio njegov problem. Za nedelju dana će videti da sam stvarno spasao život njegovoj snahi, pa će dotrčati na trg da mi se izvini za sve što je ružno mislio i osećao prema meni, samo što ću ja tada biti daleko.

Odvukli su se šmrcajući ka istočnom izlazu iz parka, zaustavljajući se povre-meno da bi zurili u mene preko ramena kao da su se bojali da ću ih okameniti ako mi budu okrenuli leđa. Najzad su se izgubili s vidika.

Sada sam zaradio dovoljno za nedelju dana provoda koje sam planirao u L. A. Ali još uvek sam se muvao okolo, tražeći još nekog. To je bila greška.

Ovaj je bio gospodin Nevidljivi, tip čoveka koga nikad ne primetite u gužvi: sivo na sivom, blag, proziran, sa izvinjavajućim smeškom. Ali oči su mu sijale. Zaboravio sam da li se on obratio meni, ili ja njemu, ali smo se vrlo brzo preganjali pokušavajući da saznamo što više jedan o drugom. Rekao je da je s Srebrnog Jezera. Pogledao sam ga belo. Otkud mogu da znam sve bilione predgrađa Los Anđelesa? Kazao je da je sišao da bi posetio nekog u vladinom predstavništvu u Figera Stritu. Dobro je krenulo: verovatno se žali na nešto. Nanjušio sam kupca.

Onda je želeo da zna odakle sam ja. Santa Monika? Zapadni L. A? Verovatno pita zbog akcenta. »Putujem«, rekao sam. »Mrzim ustaljenost.« Sasvim tačno. Trebalo mi je kretanje ili bih poblesavio; uostalom, ako bih radio samo u jednom mestu, bilo bi kao da nudim Vlasnicima da me otkriju, a to bi bio kraj. Ali to mu nisam rekao. »Stigao sam iz Jute sinoć. Vajoming pre toga«. Laž, oboje. »Možda Njujork, kasnije.« Gledao me je kao da planiram da putujem na Mesec. Tamo ljudi ne idu često na Istok. U ova vremena, uglavnom ne idu nikuda.

Sada mu je postalo jasno da imam propusnicu za zidove, ili da je mogu nekako stvoriti kada mi zatreba. Odmah smo prešli na stvar.

Reče da je izvukao novi karton — šest godina meliorizacije — slanih polja na jezeru Mono. Ljudi tamo umiru kao muve. Želeo je prebacivanje na nešto lakše, kao što su Operacije i Intenzivna nega, po mogućstvu u okviru zidova ali najbolje u nekoj oblasti blizu okeana, gde je vazduh topao i čist. Odredio sam cenu koju je prihvatio ne trepnuvši.

»Daj mi zglob«, rekao sam.

Podigao je desnu ruku, dlanom na gore. Njegova pločica bila je od bledožutog metala, smeštena na uobičajenom mestu ali okruglija nego što su obične i napravljena od f'inog glatkog materijala. Nisam video ništa naročito u tome. Kao i hiljadu puta do tada, stavio sam svoju ruku preko njegove, zglob na zglobu, izlaz na izlazu. Naši biokompjuteri su se spojili, i tog momenta sam znao da sam se upecao.

Ljudske jedinke su nosile ugradene male kompjuterske biočipove već četrdesetak godina — dakle mnogo pre invazije. Vlasnika, u svakom slučaju — ali najveći broj ljudi to uzima zdravo za gotovo, kao ožiljak od vakcine. Upotrebljavaju ih kako im je rečeno da se upotrebljavaju i ne razmišljaju dalje. Za njih je biokompjuter obično oruđe, poput lopate ili viljuške. Treba da posedujete mentalitet hakera da biste se uopšte setili da se vaš biokompjuter može koristiti u druge svrhe. To je razlog što je većina ljudi reagovala kao ovce u stadu kada su došli Vlasnici i naterali ih da grade zidove oko svojih gradova, dopuštajući da budu saterani u torove i ne buneći se uopšte. Jedini koji su mogli da se sada kreću slobodno — zato što smo naučili da se koristimo i upravljamo glavnim centrima preko kojih su Vlasnici vladali nad nama — bili su hakeri. A nas nema mnogo. Odmah sam bio siguran da sam se navukao na jednog od njih.

U trenutku u kom smo se spojili, protreslo me je kao struja.

Jačina njegovog signala značila je da sam se namerio na nešto specijalno i da mu je uspelo da me odgurne. Nije mu uopšte trebalo oslobadanje. Tražio je dvoboj — Gos-podin Snažni iza praznjikavog osmeha, spreman da novajliji u gradu pokaže nekoliko

fora.

Nema hakera koji me je potukao u direktnom dvoboju. Nikada. Bilo mi ga je žao, ali ne previše.

Udario me je gomilom podataka, polako i potajno, tek da provali moje parametre. Uhvatio sam ih, sprečio, i odgovorio upadom u njega, na taj način uspostavljajući dijalog. Moj red da njega ispitam. Želeo sam da shvati s kim je našao da se zeza. Ali baš kada sam počeo da izvršavam, on je upao u MENE. To je bilo nešto novo. Zurio sam u njega s poštovanjem.

Bilo koji haker, bilo gde, obično bi prepoznao moj signal u roku od trideset sekundi, i time bi se borba završavala. Znao bi da nema zašto da nastavlja. Ali ovaj tip ili nije umeo da prepozna moj signal ili mu je bilo svejedno, pa je nastavio sa svojim upadom. Zadivljujuće. To se odnosilo i na signale koje je počeo da ubacuje u mene.

Bacio se na posao, stvarno pokušavajući da sazna moju konstrukciju. Razarajući signali su strujali po meni u snažnoj megabajt varijanti.

JSPIKE. ABLTAG. NSLICE. DZCNT.

Odvratio sam odmah duplo većom snagom.

MAXFRG. SPKTIM. FALTER. NSLICE.

Uopšte mu nije smetalo.

MAXZD. MINPAU. SPKTOT. JSPIKE.

FROSUM. EBURST.

IBURST-.

PREBST.

NOBRST.

Meksičko otvaranje. Još uvek se smeškao. Ni traga od znoja na njegovom licu. Bilo je nečeg jezivog oko njega, novog i nepoznatog. Ovo je neki borgmanski haker, odjednom sam shvatio. Mora da radi za Vlasnike, pretražujući grad, kako bi lovio slobodne strelce poput mene. Što je bio bolji, a bio je prokleto dobar, više sam ga prezirao. Haker koji je postao borgman — to je stvarno nezamislivo odvratno. Želeo sam da ga skratim za glavu. Želeo sam da ga pregorim. Nikoga nikad nisam tako mrzeo.

A nisam mu mogao ništa.

Bio sam zbunjen. Ja sam bio Kralj računara, Čudovište megabajta. Ceo svoj žlvot šetao sam se tamo-amo po ovom okovanom svetu, otvarajući sve brave kako bi se htelo. A sad me ova ništarija vezuje u čvor. Parirao je svemu što sam mu slao: ono što je on meni slao postajalo je nepodnošljivo bizarno. Radio je na algoritmu koji nikad ranije nisam sreo pa sam se mučio da ga rešim. Posle kratkog vremena, nisam imao pojma ni šta radi, a kamoli kako da se odbranim. Još malo, i bio sam gotov.

»Ko si ti?« razdrao sam se.

Smejao mi se u lice.

I navaljivao i dalje. Pokupio je vrednosti moje pločice, napadajući me sada na mikrokosmičkom nivou, obarajući se na same molekule. Vrteo se okolo sa elektronskim školjkama, prenoseći moju snagu na sebe, brkajući mi valence, zakrčivši moje izlaze, pretvarajući moje sokove u čorbu. Kompjuter ugrađen u mojoj glavi nije ništa sem organske hemije, uostalom. I moj mozak, takođe. Ako nastavi ovako, kompjuter će se raspasti, mozak će ga slediti, a ja ću ostatak života provesti u blaženosti debila.

Ovo više nije bilo sportsko nadigravanje. Ovo je ubistvo.

Posegnuo sam za rezervama, bacajući mu sve odbrambene blokade koje sam mogao da smislim. To su stvari koje nikada u životu nisam upotrebio, ali su bile tu sada kad su mi zatrebale, i usporile su ga. Za trenutak sam bio sposoban da odbijem juriš koji

bi mi rasturio muda, i čak da ga potisnem — čime sam dobio prostora da odahnem i smislim nekoliko napadnih kombinacija. Ali pre nego što sam stigao da ih pustim, ponovo me je nokautirao i odgurao prema raspadu.

Blokirao sam ga. Pokušao je opet. Udario sam ga snažno tako da je pustio struju kroz neutralni kanal kojim se šišteći izgubila,

Udario sam ponovo. Blokirao je.

Onda je on tresnuo mene tako da sam se ljuljao i teturao jedva se prikupivši na neke tri nanosekunde od ivice ponora.

Počeo sam sa novom kombinacijom. Ali čak i tada, pročitao sam ton njegovih podataka, i shvatio da poseduje potpuno hladnokrvnu uverenost. Čekao me je. Bio je spreman za sve što sam mogao da pošaljem. To više nije bila samouverenost: radilo se o apsolulnoi sigurnosti.

A to je značilo sledeće: mogao sam da ga sprečim da me uništi, ali samo privremeno, a ja njemu nisam mogao da skinem dlaku s glave. Rezerve su mu delovale beskrajno, Nisam ga zabrinjavao. Nije mogao da se umori. Nije delovao ni najmanje istrošeno. Primao je sve što sam mu davao i istovremeno bacao nove signale na mene, sa šest strana odjednom.

Prvi put sam shvatio kako su se osećali hakeri koje sam pobeđivao. Neki od njih bili su prilično nadmeni, dok nisu pali meni u šake. Gubitak je tim veći što imaš više mišljenje o sebi. Što si više SIGURAN da si dobar. Takvi ljudi, kad jednom izgube, moraju da reprogramiraju ceo svoj osećaj povezanosti sa realnošću.

Imao sam dve mogućnosti. Mogao sam da se borim sve dok me ne rasturi na sastavne delove. A mogao sam i da odmah odustanem. Na kraju krajeva, sve se sve-de na biti ili ne biti, na da ili ne, na keca ili nulu, zar ne?

Duboko sam udahnuo. Suočio sam se sa haosom.

»U redu«, rekao sam. »Potučen sam. Predajem se.«

Pustio sam njegov zglob, tresući se, drhteći, povodeći se, rušeći se na tlo,

Minut kasnije, pet pajkana se bacilo na mene, upakovalo me kao ćurku i odvuklo odatle, dok je ruka sa pločicom visila iz paketa sa sigurnosnom bravom zaključanom preko nje kao da su se bojali da ću početi da izbacujem podatke pravo u vazduh.

Mesto na koje su me sproveli bilo je u Figera Stritu, u ogromnoj devedesetospratnici od crnog mermera u kojoj je bila smeštena marionetska vlada. Meni je bilo potpuno svejedno. Bio sam kao obamro. Mogli su me baciti pravo u kanalizaciju, i još uvek bi mi bilo svejedno. Nisam imao nikakva oštećenja — automatski životni prekidač je radio i svetleo zeleno — ali je poniženje bilo tako intenzivno da sam bio potpuno slomljen. Osećao sam da sam uništen. Jedino što sam još želeo bilo je da saznam ime onog koji mi je to uradio.

Zdanje u Figera Stritu je imalo tavanice visoke blizu dvadeset stopa, kako bi Vlasnici mogli da se kreću okolo. Glasovi se u takvim prostorima odbijaju kao u pećini. Pajkani su me posadili da sedim u hodniku, onako uvezanog, i tako sam proveo prilično vremena. Duž hodnika su odzvanjali nejasni glasovi. Želeo sam da pobegnem od njih. U mozgu mi je tutnjalo. Upravo sam preživljavao pakleno bombardovanje.

S vremena na vreme, hodnikom bi se provaljalo po nekoliko Vlasnika, održavajući se na onim pipcima na svoj bangavo-elegantni način. Za njima bi išla ljudska pratnja koju su oni potpuno ignorisali, kao i uvek. Oni znaju da smo mi inteligentni, ali im jednostavno nije stalo do razgovora sa nama. To prepuštaju svojim kompjuterima, po bormanovskom metodu, i mogli bismo njegov sistem okriviti kao glavni razlog naše

propasti. Ne da nas oni ne bi orobili i ovako i onako, ali je Borgman sve to pojednostavio samo pokazavši im kako da spoje naše male biokompjutere u svoje sveobuhvatne centre. Kladim se da je bio vrlo ponosan na sebe: bilo mu je stalo samo da proveri da li njegov izum funkcioniše, i jebalo mu se za to što je to značilo poslati nas u beskrajno ropstvo.

Niko nikad nije otkrio zašto su Vlasnici uopšte došli i šta hoće od nas. Oni su prosto stigli, i to je sve. Videli. Pobedili. Prevaspitali nas. Stavili nas da radimo i Bogu odvratne poslove nedokučive svrhe. Kao u lošem snu.

Nije postojao način da im se suprotstavimo. U početku nije izgledalo tako — bili smo drčni: spremali smo se da ih isprašimo gerilskim ratom — ali smo brzo shvatili uzaludnost toga i postali zauvek njihovi. Nije preostao niko ko može da se pohvali posedovanjem imalo slobode osim šačice hakera poput mene: a, kao što sam već objasnio, mi nismo bili samoubice pa da pokušamo neki ozbiljan upad. Već je dovoljan uspeh to što smo mogli da se šetamo od grada do grada bez obaveze da polažemo račune.

Izgledalo je da je sve bilo svršeno, bar što se mene tiče. U tom trenutku, nije mi ni bilo važno. Još uvek sam se borio da u sebe integrišem činjenicu da sam pobeđen: nisam više imao kapaciteta kojim bih napravio novi program za život koji bi trebalo da vodim od sada.

»Je li to tu slobodar?« reče neko.

»Jeste, ovaj.«

»Ona hoće da ga vidi sada.«

»Da ga malo doteramo pre toga?«

»Rekla je odmah «

Ruka na mom ramenu, gurajući me blago. »Ustaj, ortak. Vreme je za razgovor. Ne pokušavaj ništa ili ti se loše piše.«

Pustio sam da me odguraju niz hodnik i kroz ogroman prolaz u kancelariju tako visoke tavanice da ni Vlasnici ne bi imali primedbi. Nisam rekao ni reč. U kancelariji nije bilo Vlasnika, samo je žena u crnom sedela za širokim radnim stolom u udaljenom kraju. Sto je izgledao kao igračka u toj sobetini. Ona je ličila na ženu-igračku. Pajkani su nas ostavili nasamo. Onako uvezan, nisam predstavljao opasnost.

»Jeste li vi Džon Dju?« upitala je.

Stajao sam na sredini sobe, zagledan u svoje cipele. »A šta ste vi mislili?« rekao sam.

»To ime ste dali na ulazu u grad.«

»Imam puno imena. Džon Smit, Ričard Roj, Džoe Blou. Računara ne zanima ime koje dajem.«

»Zato što ga ionako obmanete?« Ćutala je. »Treba da vam kažem, ovo je istražni sud.«

»Već znate sve što bih mogao da vam kažem. Vaš haker borgman se prošetao mojim mozgom.«

»Molim vas«, reče ona. »Biće jednostavnije ako sarađujete. Optužba vas tereti za ilegalni ulazak, nedozvoljenu upotrebu vozila i nedozvoljenu programersku aktivnost, preciznije, prodaju oslobođenja. Hoćete li da date izjavu?«

»Ne.«

»Da li negirate da ste slobodar?«

»Ne negiram, niti potvrdujem. U čemu je razlika?«

»Pogledajte me«, rekla je.

»To će mi pomoći.«

»Pogledajte«, rekla je. Bilo je nečeg čudnog u njenom glasu. »Nije pitanje da li' vi jeste ili niste slobodar. Mi znamo da ste slobodar. JA to znam.« I rekla je ime koje već dugo ne koristim. Tačnije, od tridesetšeste. Pogledao sam u nju. Zurio. Bilo me je strah da poverujem u ono što sam video. Uspomene su navalile. Malo sam u mislima doterao njeno lice, oduzeo neke bore, negde dodao, negde oduzeo malo mesa. Uklonio godine.

»Da«, rekla je. »Ja sam ta na koju misliš.«

Zinuo sam. Ovo je bilo gore od onog što mi je uradio haker. Ali nisam imao kud.

»Ti radiš za njih?« pitao sam.

»Pomilovanje koje si mi prodao bilo je lažno. Znao si to, zar ne? Neko me je čekao u San Dijegu, ali kada sam pokušala da izađem kroz zid, prosto su me ščepali i odvukli dok sam vrištala. Mogla sam te ubiti. Otišla bih u San Dijego i pokušali bismo se odatle probiti do Havaja njegovim brodom.«

»Nisam znao za tipa u San Dijegu«, rekao sam.

»Nije bilo tvoje da znaš. Uzeo si mi novae, trebalo je da mi daš pomilovanje zauzvrat. Takav je bio dogovor.«

Imala je smeđe oči sa zlatnim iskrama. Bilo mi je teško da gledam u njih.

»Još uvek želiš da me ubiješ?« pitao sam je. »Nameravaš li da me sada ubiješ?«

»Ne i ne.« Upotrebila je ponovo moje staro ime. »Ne mogu da ti objasnim kako sam se izbezumila kada su te uveli. Slobodar, rekli su. Džon Dju. Moja oblast su Slobodan. Sve ih dovode meni. Godinama sam se pitala da li će TEBE uvesti, ali sam shvatila — nema šanse, on je verovatno hiljadama milja daleko — nikada se neće vratiti ovamo. A onda, dovode izvesnog Džona Djua i vidim tvoje lice.«

»Misliš li da ćeš moći da poveruješ«, rekoh, »da od tada imam grižu savesti? Ne moraš da veruješ. Ali je istina.«

Razmislila je o tome. Ne bih se zakleo da je poverovala ni za sekund, ali je razmislila.

»Zašto si to uradio?« upitala je zatim.

»Zeznem ponekad da ne bih izgledao savršen«, rekao sam joj. »Ako uvek isporučiš oslobođenje, o tome kolaju priče, ljudi od tebe brzo stvore legendu. A onda se pročuješ svuda, pa te Vlasnici pre ili kasnije ulove, i gotovo. Zato se uvek trudim da ispišem dovoljno ćoraka. Kažem ljudima da ću se potruditi, ali nema garancije, i ponekad ne upali«.

»Namerno si me prevario«.

»Da«.

»I mislila sam da je tako. Izgledao si tako samouvereno, pravi profesionalac. Savršen. Bila sam sigurna da je oslobođenje pravo. Nisam znala kako bi moglo da ne upali. A onda sam došla do zida i zgrabili su me. Pomislila sam: Kučkin sin me prodao. Suviše je dobar da bi mu se omaklo. »Ton joj je bio blag, ali bes je igrao u očima. »Zar nisi mogao da zezneš sledećeg? Zašto baš ja?«

Dugo sam je gledao.

»Zato što sam te voleo«, rekao sam.

»Sranje«, reče ona. »Nisi me čak ni poznavao. Ja sam bila samo strankinja koja te je iznajmila«.

»Ipak je tako. Stajao sam pred tobom pun naglih suludih mesečarskih maštanja o tebi i odjednom spreman da okrenem svoj fini, sređeni život naglavce zbog tebe, a ti si uspevala jedino da vidiš nekog koga si platila za posao. Nisam znao za tipa u San Dijegu. Znao sam samo da sam te želeo od prvog sekunda. Misliš da to nije ljubav? Zovi to kako hoćeš. Nikada ranije nisam sebi dozvolio takve osećaje. To nije pametno, pomislio bih, vežeš se, a rizik je preveliki. Ali kada sam sreo tebe i pričao s tobom pomislio sam da će

se nešto dogoditi među nama i nešto je puklo u meni, rešio sam — u redu neka se desi, idi ovoga puta, ovo može promeniti sve. A ti si stajala ne primećujući ništa, ne videći me uopšte, samo pričajući koliko ti je važno to oslobođenje. I zeznuo sam te. Kasnije sam pomislio, bože, uništio sam devojci život zbog svog besa, stvarno je bilo podlo. I od tada mi je žao. Ne moraš da veruješ u to. Nisam znao za San Dijego. To samo otežava stvar«. Sve to vreme ona nije progovorila, i tišina mi se činila ogromnom. Zato sam požurio da kažem: »Reci mi nešto, molim te. Ko je tip koji me je sredio na Peršing Skveru?«

»On nije niko«, rekla je.

»Šta to znači?«

»On nije niko. On je nešto. Android, pokretna antislobodarska jedinica, priključena direktno na veliki centar Vlasnika u Kalver Sitiju. Nešto novo što seta gradom«.

»A«, rekao sam. »A«.

»Izveštaj kaže da si ga pošteno izmučio«.

»I on je mene. Skoro da mi je pretvorio mozak u brljotinu«.

»Pokušavao si da ispiješ more na slamku. Za kratko je čak izgledalo da ćeš uspeti. Prokleto si dobar haker, znaš to?«

»Zašto radiš za njih?« rekao sam.

Slegnula je ramenima. »Svi rade za njih. Osim ljudi poput tebe. Uzeo si sve što sam imala i prešao me. Šta je trebalo da uradim?«

»Razumem«.

»Posao i nije tako loš. Bar nisam na zidu. Ili poslana na T D. D«.

»Ne«, rekoh. »Verovatno nije loš. Ako ti ne smetaju ovako visoke tavanice. Hoće li, se to meni desiti? Biću poslan na T. D. D.?«

»Ne budi glup. Suviše si vredan«.

»Kome?«

»Sistemu uvek treba da napreduje. Ti to znaš bolje od ostalih. Radićeš za nas«.

»Misliš da ću postati borgman«? bio sam zaprepašćen.

»Bolje je nego T. D. D«, rekla je ona.

Ponovo sam ućutao. Mislio sam da je nemoguće da je to ozbiljno, da bi bili budale da me puste blizu kompjutera.

»U redu. Prihvatam. Pod jednim uslovom«.

»Stvarno imaš muda, zar ne?«

»Hteo bih da se odužim vašem androidu. Hoću da proverim nešto. A posle toga ćemo razgovarati o vrsti posla koji bi mi odgovarao«.

»Nisi u situaciji da postavljaš uslove«.

»Oh, jesam. Ono što ja radim na kompjuterima je jedinstveno. Ne možete me prisiliti na to ako ja neću. Ne možete me nagovoriti ni na šta što ne želim«.

Razmislila je. »Šta će ti ponovni dvoboj?«

»Niko me pre nije potukao. Hoću da probam još jednom«.

»Znaš da će biti samo još gore«.

»Hoću da se sam uverim u to«.

»U čemu je poenta?«

»Dovedi mi androida pa ćeš razumeti u čemu je poenta«.

Pristala je. Možda iz radoznalosti, možda zbog nečeg drugog, ali se uključila u kompjutersku mrežu i uskoro su doveli androida iz parka, ili možda drugog sa istim licem, Pogledao me je prijatno, bez ikakvog zanimanja.

Neko mi je skinuo zaštitnu bravu sa zgloba i opet nestao. Dala je instrukcije androidu i on je približio svoj zglob mome. Reagovao sam odmah.

Bio sam rovit i klimav i opasno ispražnjen, ali sam znao šta moram da uradim, i to

brzo. Poenta je bila da potpuno ignorišem androida — on je bio samo izlaz, jedinica — i da odem do onog što je iza njega. Zaobišao sam androidov personalni program, koji je bio pametan ali plitak. Jednostavno sam ga izbegao dok je pokušavao da u mene smesti svoje kombinacije, zaronio ispod njih, prebacio se sa nivoa jedinke do glavnog nivoa i dao masteru kompjutera u Kalver Sitiju srčan udarac.

Isuse. što je bilo dobro!

Sva ta moć, svi ti milioni megabajta nagomilani na jednom mestu, i ja priključen na centar svega toga. Naravno, bio sam miš na slonovim leđima. Ali to je bilo na svom mestu. Možda sam bio miš, ali taj miš imao je ogromnu moć. Privezao sam se i lebdeo nošen uraganskim vetrovima te džinovske mašinerije.

Lebdeći, obema rukama sam otkidao ćelije i bacao ih u vetar.

Prošla je dobra desetinka sekunde pre nego što je to shvatio. Toliko je bio veliki. Ja sam bio u njemu, čupajući delove podataka iz njegove utrobe, cepajući ih i kidajući sa uživanjem. Dosad to ni ja nisam znao, jer je i najveličanstveniji kompjuter ikad sastavljen još uvek funkcionisao brzinom svetlosti, a to je značilo maksimum od 186000 milja u sekuridi, tako da je alarmu potrebno prilično dok se ne spusti do svih mogućih kanala. Ova stvar je bila OGROMNA. Jesam li rekao miš na slonu? Bolje rečeno ameba na dinosaurusu.

Bog zna koliko sam štete mogao napraviti. Ali, naravno, kružni alarm bi me prekinuo, kad tad. Sve unutrašnje kapije su se zvečeći otkačile i odnele najvažnije delove, i ja sam odahnuo od olakšanja. Nije imalo smisla ostajati tu i dalje, čekajući da te uhvate, pa sam se odvojio.

Pronašao sam šta mi je trebalo. Gde je bila odbrana, kako je funkcionisala. Ovoga puta me je kompjuter izbacio, ali mu to sledeći put neće poći za rukom. Kad god poželim, mogu da odem dole i sredim ono što me zanima.

Android je ležao zgužvan na podu. Bio je još samo izduvana ljuštura.

Svetla su gorela na zidu kancelarije.

Gledala je u mene, prebiedela. »Šta si URADIO?« .

»Pobedio sam vašeg androida«, rekao sam. »I nije bilo tako teško, kad sam se dočepao centra«.

»Oštetio si glavni kompjuter«.

»Ne ozbiljno. Ne mnogo. Malo sam ga zagolicao. Bio je zatečen, videvši me unutra, to je sve«.

»Mislim da si ga oštetio«.

»Zašto bih želeo tako nešto?«

»Pitanje je pre zašto to sad nisi uradio. Zašto nisi ušetao i uništio ceo cirkus njihovih programa.«

»Misliš da sam mogao to da uradim?«

Proučavala me je. »Možda i možeš, da«.

»Pa, možda mogu. Ali ja nisam krstaš. Volim svoj život takav kakav je. Šetam se, radim šta mi se svida. To je tih život. Ne dižem revolucije. Ako moram da varam, varam u najmanjim količinama. I Vlasnici ne znaju da postojim. Ako ih ubodem prstom u oko, odseći će mi prst. Zato to nisam uradio«.

»Ali bi mogao«, reče.

Počelo je da mi biva neugodno. »Ne razumem te«, mada sam uviđao da je razumem.

»Ne voliš da rizikuješ. Ne voliš tajnost. Ali ako ti oduzmemo slobodu, vežemo te za L. A, nateramo da radiš, šta ćeš imati da izgubiš? Otići ćeš opet tamo. Pošteno ćeš im srediti stvari »Ćutala je za trenutak.« Da«, reče. »To bi uradio. Sad mi je jasno, ti imaš

mogućnost i da pronađeš način da to izvedeš. I onda ćeš nas sve sjebati, zar ne?«

»Šta?«

»Udesićeš Vlasnike, naravno. Napravićeš takav lom na kompjuteru da će morati da ga bace u staro gvožde i počnu ponovo. Zar nije tako?«

Pogodila je, u redu.

»Ali neću ti dati priliku. Nisam luda. Neće biti revolucije a ja nemam nameru da budem njena heroina, mada ni ti ne ličiš na heroja. Razumem te sada. Nije preporučljivo zezati se s tobom. ali ako bilo ko to uradi, ti ćeš im se osvetiti, bez obzira što će se to obiti o glavu ostalima. Možeš uništiti njihov kompjuter, ali će se oni osvetiti nama, uvodeći dupli teror, a tebi će biti svejedno. Svi ćemo patiti, a tebi će i dalje biti svejedno. Ne. Moj život nije toliko bedan da bih želela da mi ga ti preokreneš. To si mi već jednom priredio. Ne treba mi ponovo«.

Pogledala me je tvrdo, ali bes je nestao bez traga, ostavljajući za sobom olakšanje.

Sekund kasnije. rekla je: »Možeš li opet da udeš tamo? I središ stvari tako da nema zapisa o tvom hapšenju?«

»Da. Da. Mogu to«.

»Onda uradi to. I nestani. Nestani što brže, do đavola«.

»Je li ti to ozbiljno?«

»Misliš da ne?«

Odmahnuo sam glavom. Razumeo sam. I znao sam da sam pobedio i izgubio u isto vreme.

Nestrpljivo se pokrenula, požurujući me.

Klimnuo sam. Osetio sam se jako, jako bedno.

»Hoću samo da kažem, sve to kako sam žalio zbog onog što sam ti uradio — istina je. Svaka reč«.

»Verovatno jeste«, reče ona. »Gledaj, uradi svoje trikove i uredi sebi izlazak, a onda napolje. Iz zgrade. Iz grada. Važi? Brzo«.

Pokušao sam da pronadem šta bih još mogao da kažem, ali nije preostalo ništa. Prestani dok još možeš, rekao sam sebi. Dala mi je svoj zglob i ja sam se spojio s njom. Kada ju je moja pločica dotakla, stresla se malo. Ne značajno, ali sam ipak primetio. Oselio sam to, pa šta.

Mislim da ću to osetiti svaki put kada uvalim ćorak nekom. Svaki put kada pomislim na uvaljivanje ćorka.

Upao sam unutra i pronašao podatke o hapšenju Džona Djua — i oslobodio ih se, a onda sam potražio njen karton i unapredio je za dva stupnja na poslu i udvostručio joj platu. Nije mnogo za pomirenje. Ali do davola, nije moglo da se uradi više. Onda sam počistio tragove za sobom i izašao iz programa.

»U redu«, rekao sam. »Uradio sam«.

»Dobro«, rekla je i pozvonila pajkanima.

Izvinili su mi se zbog greške prilikom identifikacije, izveli me iz zgrade i oslobodili na Figera Stritu. Bilo je kasno popodne, spuštao se mrak a vazduh je bio topao. Čak i u Los Anđelesu, zima nekako liči na zimu. Otišao sam do kolovoza i pozvao Tošibu sa mesta na kom se parkirao, i on se pojavio posle desetak minuta. Rekao sam mu da vozi ka zapadu. Kretali smo se sporo, bila je gužva, ali nije smetalo. Otišao sam do zida kod Zilmar kapije, oko pedeset milja van grada. Čuvar me je pitao za ime. »Ričard Roj«, rekao sam »Beta Pi Ipsilon, 10-4-3-2-4-. Odrednica SanFrancisko«.

U San Francisku zimi pada mnogo kiše. Ipak, lep je to grad.

Za to vreme mi se više dopadao L. A, ali do đavola. Niko ne dobija sve premije u životu. Kapija se otvorila i Tošiba je prošao. Prosto kao Beta Pi.«

Brajan Oldis

DAN OSUĐENOG KRALJA

Brian Aldiss: THE DAY OF THE DOOMED KING, 1966

Prevod s engleskog: Zoran Jakšić

Kroz otežale kapke činilo mu se kao da se crkvi gotovo uopšte ne približavaju, sve dok nisu stigli do nje. Leto i rana u grudima izazivali su mu vrtoglavicu. Kada se teturavo spustio s konja, zbog krasuljaka u visokoj travi osećao se kao da korača po zvezdanom nebu, a vidno polje nikako nije htelo da mu se izoštri.

Žurno im priđe pop u bogatoj odeždi prebačenoj preko crne mantije. Čuo je kako Jovan govori popu: »To je kralj Vukašin i teško je ranjen. Pripremi mu ležaj da otpočine.«

Promrmljao je u konjski bok: »Moramo stići do Svetog Andreje i upozoriti ih da se naoružaju protiv Turaka«, a onda se krasuljci, nebo i pegave senke zavijoriše poput barjaka i on je iz neposredne blizine gledao u svoje srebrom optočeno sedlo pre nego što se tmina sklopi nad njim.

Kada je ponovo došao sebi, stvari oko njega su bile prijatnije. Ležao je povrh sećije u svežoj ćeliji, a u glavi mu je bilo bistrije. Pridigavši se na lakat, rekao je: »Sada mogu da produžim svojoj rodbini na Svetom Andreji.«

Jovan i stari crni pop bili su mu kraj uzglavlja i bojažljivo se smeškali. »Moj gospodaru kralju«, rekao je pop, »bolno si ranjen i moraš ostati s nama dok ne prikupiš snage da nastaviš put.«

Usta su mu bila kruta, ali je rekao: »Pope, juče smo čitavog dana vojevali protiv muslimana oboružanih sabljama i reka Babuna zacrvenela se od krvi njihove i naše. Hrabrost ne preza pred brojnošću, znam to, ali na našoj strani samo je jedan mač bio na šest njihovih i tako, na kraju, svi moji vojnici padoše. Mojim rođacima na Andreji mora se reći da se pripremaju za bitku, a samo smo moj vojskovođa Jovan i ja preživeli da im kažemo. Osedlajte mi konja, pa da krenemo.«

A Jovan i pop počeše nešto da se savetuju, najpre su Jovanovi brci bili uz popovo dlakavo uvo, a zatim popova brada u Jovanovom uvu. Potom Jovan priđe svojem kralju i kleknu mu pokraj kreveta, uze ga za ruku i progovori: »Gospodaru moj, iako ne satresmo podlog muslimana, bar ga zaustavismo. Vrelina je podneva. Otpočini, pojedi malo čorbe i odmori se, pa ćemo poći kasnije. Moram da pazim na tebe i ne smem zaboraviti da si od kuće Nemanjića i da gospodstvo teče iz tvoje rane.«

I tako je dopustio da ga ubede, a onda su mu doneli blage čorbe, pastrmke upecane u obližnjem jezeru i vrč vina, pa su ga ostavili da otpočine.

Nije mogao da pojede više od jednog zalogaja ribe. Iako nije bio svestan svoje rane, iznutra ga je izjedala briga, ranjavala ga misao da lakomi Turčin proždire njegove zemlje i ne da se pokoriti; njegov narod bio je hrabar i strahotan u bitkama; zašto im onda Bog nije dopuštao da procvetaju? Kao da je široka plima vremena neprekidno tekla nasuprot njima.

Nemoćno je gledao kroz otvoreni prozor kraj uzglavlja svoje postelje. Ova prostorija u popovskim odajama gledala je iz blizine na jezero, tako da se činilo da vode dopiru do same prozorske daske. Prostranstvo pred njegovim očima prekidao je samo ševar nedaleko odatle; dalja obala predstavljala je nejasnu liniju plavila koja kao da je bila tu samo da bi istakla vodu. Dugo je gledao u nju sve dok mu se, zamoren od njene neizmerne praznihe, pogled nije preselio na unutrašnjost sobe.

Iako je sama ćelija bila jednostavna, sadržala je brojne drangulije, razne ogrtače i instrumente, čak i jednu motiku. Od kraljevskog pogleda je sve to bilo zaklonjeno, bar izvesnim delom, paravanom ubačenim izmedu podnožja kreveta i te zbirke. Pogled mu se polako zaustavi na paravanu.

Bio je od drveta rezbarenog, prefinjen, na način u kojem je smesta prepoznao

veštinu debarskih majstora, jer neki njihovi radovi krasili su i njegovo uporište. Isprepletane sa listovima i granama vinove loze bile su tu krupne ptice koje su zobale plodove, dečaci sa frulama, veprovi što su se valjali po cveću, kule zamkova i gušteri savijeni poput turskih sablji. Takve male verske zadužbine, rasute poput dragulja po čitavom njegovom kraljevstvu, krile su mnogo takvih blaga, ali ovoga puta nije mnogo uživao u njima.

Zadugo, ležao je između jezera i paravana i razmišljao kako mora žurno poći svojoj rodbini. Mnogo puta pomislio je da je već izišao iz kreveta pre nego što se Jovan pojavio na vratima, bojažljivo mu se zagledao u lice i upitao: »Jesi li se dovoljno osnažio, moj gospodaru, da se ponovo daš na put?«

»Opaši mi mač«, rekao je.

I tako ponovo krenuše, ali ovoga puta, budući da je put vodio u bregove, putovanje je bilo teže. Konji su bili sveži nakon predaha, ali nervozni i silovito su kidisali na kreje kada bi ove sevnule preko staze. Njihova uznemirenost prenosila se na njega i on poče da se znoji u svojoj košulji sve dok mu se njeni teški izvezeni ukrasi ne prilepiše, hladni, za rebra. I protiv svoje volje počeo je da govori ono što mu je bilo na umu, stvari za koje je znao da kralj treba da krije čak i od svog najvernijeg vojskovođe.

»Strahujem da su na mene bačene zle čini«, rekao je kroz zube. »Dok su vukovi zavijali kada moja žena—dete preminu u Bitoli od groznice, činilo mi se da zavijaju moje ime. Sada znam da je tako i bilo. Beleg je na meni, i taj beleg znači nesreću.«

»Onda je i na meni, kao i svima koji te vole«, reče Jovan. »Ti si naše zajedničko blago i ako će musliman, što se grozi svinjetine, da poseče tebe, poseći će čitavu Srbiju.«

Tu on požali što je govorio, jer nije Jovan bio u položaju da odgovara na takav način, ali reči su svejedno drhtavo napuštale njegove usne. »Kao što fine haljine ne mogu skriti našu nagost pred Bogom, tako ni drveće, što mi kraljevinu čini, ne može da me skrije pred njegovom kletvom. Jer ti znaš šta govore legende, da mi južni Sloveni stigosmo sa istoka u ogromnom broju kada nas varvarski neprijatelji prognaše sa zemalja naših predaka. Iako su naši ljudi mnogo vekova obrađivali ova tla i mnogi pod njima počivaju, svejedno ovo nije naša postojbina; i ja strahujem, Jovane, strahujem da će ova zemlja sva pripasti muslimanu tamnog lika i dalekim pašama.«

»Tvoja kraljevska braća dići će se na oružje protiv njih, skupa s nama, i potisnuti ih tako oštro da se oni više nikada neće usuditi da pređu Vardar«, reče Jovan čvrsto. Ali pod gustim krošnjama njegovo lice kao da je poprimilo zelenkastu nijansu koja mu nije bila u prirodi; a čak i dok je govorio, zatezao je uzde svojeg konja i bojažljivo gledao napred.

Na stazi, kojom su se morali uspeti, stajala je svraka sa gušterom koji joj je virio iz voljke. Raširenih krila, lepetala je po prašini, a konji zatresoše gadljivo oglavima pred tim prizorom. Jovan oštro, šištavo uvuče vazduh i skliznu iz sedla, isukavši mač kada je pošao napred. Crna ptica pade mrtva podno njegovih nogu, gušter joj je još uvek virio iz kljuna. On zamahnu da je udari, ali kralj podviknu da stane.

»Nikada do sada nisam video da se svraka zadavi, niti da pokuša da proguta guštera«, rekao je. »Bolje nemoj da ih diraš. Jahaćemo oko njih.«

I tako obodoše konje i podoše kroz zastor drveća, terali su ih uz planinu i probijali se uz poteškoće dok se nisu ponovo našli na ravnom terenu i čistini. Tu su rasle nebrojene crvene bulke, milioni i milioni, boje sasušene krvi u daljini, sveže krvi pod nogama, U kraljevoj glavi postojala je samo ta boja dok je pokušavao da shvati značenje guštera i svrake.

Otežale ruke, pokazao je preko ravnice, »Tamo se nalazi planina Jakupica i sneg je još uvek na njenim padinama. Kada budemo prešli Topolku, možemo se ulogoriti u podnožju bregova. Do sutra uveče odmaraćemo se pokraj ognjišta na Svetom Andreji, a vest ćemo predati u prijateljske ruke. Ali želim najpre da posetim mali manastir za koji znam, zove se Sveti Pantelej, u kome živi neobični i mudri vidovnjak koji će objasniti šta tišti mene i moju kraljevinu.«

I tako se lagano primakoše reci u popodnevnoj vrelini i naiđoše na pastira koji je sedeo uz stado ovaca, neke bele i mnoge crne, sa poluuzraslim jaganjcima izmedu njih. Pastir je bio mladić koji pozdravi kralja bez preteranog iskazivanja poštovanja.

»Moj ponizni dom tamo se nalazi«, rekao je, kada Jovan oštro podviknu na njega, i ispružio prst prema udaljenoj brvnari koja se uzdizala navrh stene. »A tamo te čeka tvoj neprijatelj, nasmešeni musliman!« I prst se podiže prema litici nad kojom je kružio soko. Kralj i njegov vojskovoda pogledaše tamo i razaznaše dim koji se uzdizao u vazduh.

»Nisu mogli stići dovde tako brzo, moj gospodaru. Dečak, očigledno laže«, rekao je Jovan tihim glasom.

»Avaj, više je od jedne vojske neprijatelja na mojim plodnim zemljama«, rekao je i, okrenuvši se mladiću, upitao. »Ako znaš da je smrdljivi musliman ovde, zašto se ne boriš? Zašto se ne pridružiš mojoj vojsci? Zar nemaš ništa, čak ni svoj život, što ti je dragoceno i što moras braniti?«

Ali momče se nije zbunilo, već mu bez okolišanja odgovori: »Kralju Vukašine, zbog toga što si kralj i zato bogat, nasmejani musliman želi sve što je tvoje i uzeće sve. Ali pošto sam siromah, ja nemam ništa što bi on mogao poželeti. Misliš li da su to moje ovce? Moj gospodar bi se smejao da to čuje. Misliš da moj život meni pripada? Onda veruješ u drugačije stvari nego ja. Ne, tvoji neprijatelji u brdima zaobići će me i ostaviti ovakvog kakav sam«.

Jovan isuka mač, a momče se povuče jedan korak, ali kralj reče: »Ostavi ga, jer samo niskost dolazi od niskih, a on ima pravo kada drži da čak ni kradljivi musliman ne može ništa poželeti od njega. U međuvremenu, imamo razlog više da pohitamo do Svetog Andreje«.

Ali kada su prešli širok i plitki tok Topolke, naidoše na teren prekriven krupnim šljunkom, po kome konjska kopita nisu mogla dobro napredovati. Vrelina se uzdizala iz tih šljunčanih terena i zaslepljivala im oči i tu ništa nije raslo izuzev tu i tamo poneke bulke i krhkih cvetova žute boje sa po pet širokih latica na svakom od njih. A šljunak je škripao i kao da je želeo da ih odvuče nazad u reku. Zbog toga su bili umorni kada dođoše do kraja i jačina sunca otežala je na njihovim plećima.

Kada stigoše do podnožja prvog brežuljka, Jovan, nemaran prema veličanstvu kao što je i momče bilo, sruči se sa konja i izjavi da ne može dalje. Sjahaše pod drvetom u čijoj je krošnji šumorio lahor, tako da su senke njenih grana puzale po kamenitom tlu poput vitica vinove loze. Nabrali su zrelih smokava sa drveta i jeli, a konji su se napasali sočnom travom. Krv je otežala u njihovim čelima; pospali su čim su se opružili.

Trgao se, i lišće nad njegovom glavom bilo je prošarano plodovima poput drvenog paravana iz Debra, a bilo je tu i halapljivih ptica koje su kreštale i proždirale plodove. Sunce je bilo nisko nad bregovima i on sede osećajući krivicu i kriknu: »Jovane, Jovane, moramo da produžimo! Zašto čekamo ovde, vojskovođo moj?«

Njegov pratilac se podiže u sedeći položaj, počeša po glavi i sanjivo reče: »Kao što ću život dati za tebe, moj gospodaru, kad za to vreme dode, tako kada vreme dođe, moram i odspavati«.

Ali onda se podigoše na noge, a kralj je terao da idu dalje, iako je Jovan želeo da najpre jedu hladne ribe, umotane u lišće, koju je poneo sa sobom sa večernje trpeze. Kada su se osvrnuli preko polja bulki, čuli su zvečanje medenice sa ovaca teranih u okrilje noći i videli turske svetiljke koje su gorele na pročelju planine. Uskoro su im ti zvuci i prizori bili zaklonjeni, kada udariše oko podnožja novog brega, dok je noć spuštala nežno krilo preko njih.

Obavijen bezbednošću senke, kralj dopusti svom umu da odluta dalje od jahanja, sve dok nije počeo da žamišlja da nije ranjen i da je njegova žena-dete Simonida ponovo živa: onda joj je blago rekao: »Kćeri moja, vidiš kako se granice naše kraljevine šire i kako vojnici i trgovci postaju bogati kao što je bio moj deda, veliki Oruzan lično. Bugari nam sada plaćaju danak sve do Besarabije, a Vizantinci su toliko siromašni i slabi da svakog meseca poneki njihov grad pripadne nama«.

I zamišljao je da se nasmešila i odvratila: »Dragi moj gospodaru Vukašine, dobro je baš kao što veliš, ali hajde da stvorimo državu u kojoj će ime Srbija biti slatko čak i onima koje pokori. Neka ne bude samo pogubljenja, već i zakona; ne samo mačeva i vojni nego i knjiga i univerziteta, i mira gde god se mir može zametnuti.«

A kralj se tada nasmeši i pogladi joj kosu, govoreći: »Znaj, taj put biće moj put, kao i tvoj, i mog oca i dede. Dovodićemo mudrace da govore narodu čak iz dalekog Hilandara, na Svetoj Gori nazvanoj Atos, i imaćemo umetnike i zidare okupljene iz Soluna, što rade manje grubo od zanatlija iz naših krajeva. I započećemo nove veštine i umetnosti sa ljudima iz Dubrovnika i Venecije, pa i dalje, sa dvorova po Evropi, i čak će i rimski papa motriti na nas...«

»Tvoji snovi suviše su veličajni, slatki moj gospodaru. Ne valja tako činiti«. Često je to govorila.

»Snovi ne mogu biti suviše veličajni. Znaš li šta sanjam, kćeri moja? Sanjam da jednog dana ujašem u Konstantinopolj i krunišem se za kralja Vizantije — imperatora! — A ti ne bi na sebi nosila odeće do dragog kamenja.«

»Kako bi onda tvoji podanici piljili u mene!«, rekla je uz smeh, ali zvuk dopre do njega slabašan i neprirodan, više nalik na zveckanje konjskih uzda i više nije mogao da je vidi od senke, i tako začu kako Jovan govori kraj njega: »Pažljivo, gospodaru moj, dok jašeš, jer staza je kamenita ovde«.

A on odgovori teško i zbunjeno, rečima: »Nisi pratilja kao što ona beše, iako priznajem da si ponositija. Kakve promene se odigraše u poslednjih nekoliko godina. Možda si bila u pravu kada si tvrdila da snivam suviše veličajno, jer sada mojih snova više nema, a ti si otišla od mene, slatko dete moje postelje, i sada samo čujem zveket mačeva, a smišljanje tvog nakita zamenio sam ratnim planovima protiv zapenjenog muslimana. I zato napred, i dija, il' ćemo izginuti pre no što dospemo do dveri Konstantinova grada!«

Konj poskoči kada on oštro zateže stremene i kralj se povrati, umorniji od tog mentalnog putovanja nego od stvarnog.

»Jesam li ja to malopre razgovarao sam sa sobom, Jovane?«

»To je povlastica mog gospodara«, rekao je vojskovođa.

»Jesam li govorio naglas, reci mi?«

»Moj gospodaru, nisi, zaklinjem se«. Ali on je znao da njegov podanik laže da bi prikrio slabost svog vladara i zato se ugrizao za usnu da ćuti sve dok nije imao zadovoljstvo da oseti kako krv teče u dlake njegove brade.

Sledili su tanku stazu bez reči. Najzad začuše šumove volujske zaprege koja je škripala i tandrkala i izbiše na prašnjavi put koji će ih odvesti do Svetog Andreje. Sada

kada je drveće bilo na većem rastojanju, a njihove oči priviknute na noćno putovanje, mogli su da vide obrise volujske zaprege pred sobom. On je sada bio sasvim razbuđen i mahnu Jovanu da ga sledi. Pojahali su do zaprege i podviknuli pozdrav kočijašu.

Shvativši da nema razloga da idu dalje, dva vola koji su vukli zapregu zaustaviše se i počeše da preživaju nasred puta. Uz kletvu, Jovan skoči na zemlju mača spremnog u ruci. Kočijaš je bio opružen, lica okrenutog zvezdama, zaklan. Pod njegovom ispruženom rukom ležale su krpe koje pogledaše malo kasnije i otkriše da se radi o haljinama neke seljanke.

»Na to su se drznuli, tako blizu doma, da ubiju mog seljaka zarad njegove žene, tako blizu doma, tako blizu doma!«

U vihoru besa i slabosti on oseti kako mu se suze slivaju niz lice i sede nakraj puta i zarida. Jovan mu priđe i obavi ruku oko njegovih ramena, sve dok se ne prekide od srama. Na to Jovan gurnu krčag u njegove ruke.

»Čovekova rakija, gospodaru. Mogli bismo da izvučemo neku korist iz nje, kada već on ne može. Pij, jer nije nam preostalo još mnogo sati puta, a potom ćemo jesti ribe i nabrati trešanja što nam rastu nad glavama«.

U dubini bio je gnevan što se Jovan usuđuje da govori o tako nevažnim stvarima kada je hitnja njihovog stanja bila tako velika. Ali zahvati ga nekakav strah; uznemirio ga je način na koji je volujska zaprega stigla da tako tačno, na vreme uruči svoju poruku smrti i bilo mu je potrebno da oseti vrelinu rakije kako mu se sliva niz grlo.Pili su naizmence, dugim gutljajima, pravo iz krčaga.

Nakon izvesnog vremena, volovi ponovo povukoše zapregu niz put, uz škriput i tandrkanje svakim delićem puta. Dvojica muškaraca počeše da se smeju. Kralj zapeva deo pesme:

Srećni li su koji u Prilepu žive
Gde ptice se gnezde ispod svake strehe
I raste zelen dub.

Iako se sećao da Turčin sada stoji na dverima Prilepa, on ponovo zapeva stih kroz lisnatu noć. Pričao je Jovanu price iz starih dana da mu osokole duh, o tome kako je njegov deda Oruzan skočio preko provalije u stenju Pelistera i nije hteo da se ženi dok ne nađe devojku dovoljno vrele krvi da učini isto, ne, iako je pet devica bosih nogu izgubilo život pokušavajući; i kako je on sam plivao čitavu vrstu pod zemljom u hladnoj i nepoznatoj reci u istom kraju; i o tome kako se njegov otac čitav dan nosio, sam u brdima, sa Alistom, šiptarskim princem. A onda je pomislio na svoju malu ženu koja je umirala u Bitoli, pa se uozbiljio i postideo se. Oni ustadoše i ponovo se kruto popeše u sedla, iako je Jovan poneo sa sobom puno trešanja sa drveta kada su pošli, odlomivši čitavu granu za sobom.

I tako su jahali kroz noć i drhtali u svojim odorama. Kada nad bregovima ponovo osvanu zora, bili su u blizini mesta o kome je govorio kralj, zvanog Sveti Pantelej.

Zaustavio je svog pastuva kraj bočnog puta i rekao: »Put je ovde strm. Ostaviću konje sa tobom i vratiću se za sat, pošto budem sa svetim čovekom porazgovarao o budućnosti«.

Ali Jovan se pobuni: »Moj gospodaru, sada smo na samo dva sata puta od kuće tvojih rođaka na Svetom Andreji. Daj da prvo prenesemo rđave vesti i uskomešamo njihovu ratobornost, a onda se sutra možemo vratiti ovde, do tvog svetog čoveka, kada budemo otpočinuli«.

Ali kralj je bio čvrsto rešen i tako je i rekao. »Onda«, reče verni Jovan sa uzdahom,

»slediću te peške, vodeći konje, da bismo pojahali tamo gde možemo. Nebo neka te štiti, slatki gospodaru, jer ti znaš najbolje.«

»Nema mesta nikakvoj sumnji u to«, reče on oštro, iako je u njegovoj glavi itekako bilo mesta za nju.

Sada su se uspinjali izmedu oštrih stena, na koje su prvi gušteri već ispuzali da se sunčaju. Kornjače su im se uklanjale sa puta, a njihovo napredovanje nije bilo ništa brže od kornjačinog, jer staza je vodila tamo-amo po padini. Jačala je buka brzog planinskog toka po kojoj su se mogli upravljati. Kada naiđoše na njega, videli su kako duboko teče između dve litice i kako ga staza do Svetog Panteleja sledi, kao da čovekovi putevi moraju uvek da budu robovi putevima prirode.

Ovde, nakon kratke rasprave, privezaše konje i ostaviše ih. Kralj i Jovan produžiše dalje zajedno, jedan iza drugog jer je staza bila vrlo uska. Voda je žurila kraj njihovih nogu, stvarajuci neugodnu muziku. Stenje se opasno uzdizalo nad njihovim glavama, tako da je drveće koje je raslo usko na jednoj strani često uplitalo granje u krošnje sa suprotne strane. Na jednom mestu, ogromna stena je pala i užlebila se izmedu dve padine nad njihovim glavama, obrazujući most za sve one dovoljno budalaste da pokušaju prolaz tim putem. Na drugoj tački, gde se plavo cveće pripijalo uz vlažno stenje, morali su da se pognu, jer put je tu bio bolno uklesan u sa-moj steni.

Tako su, pogrbljeni kao bogalji na bitoljskom vašaru, stigli do manastira Svetog Panteleja. Ruže su rasle oko njega, ali je mesto, bilo tmurno, crkvica sagrađena u steni na proširenoj stenovitoj zaravni, sa dogradenom brvnarom za stanovanje. Skfomnu kupolu crkve, napravljenu od cigle, skoro su dodirivali kameniti prsti koji su virili iz litice.

Došljaci su primećeni. Ovde su živela samo četiri brata; trojica požuriše da sretnu kraljevskog gosta, koga su prepoznali. Ali kralj je želeo da vidi četvrtoga, i nakon što se prihvatio slatkog, tradicionalnih ponuda srpskog gostoprimstva, on zatraži da vidi sveštenika.

Jovan se podiže. »Moj gospodaru kralju, plašim se za tvoju sigurnost čak i ovde, jer ne znamo da li, možda čak i sada, muslimani iskvarenih trbuha jašu istom ovom klisurom. Ja sam vojnik. Držaću stražu napolju i upozoriti te ako naiđu — na ovakvom mestu mogli bismo zadržati čitavu armiju.«

»Čuvaj dobro stražu, moj vojskovođo«, rekao je kralj i bio prisiljen da popusti Jovanu.

Sveti čovek koga je želeo da vidi sedeo je u praznoj pomoćnoj sobi. Sa svojim naboranim licem, činilo se da ne predstavlja starost nego drevnost; ali najneobičniji njegov beleg bilo je levo oko koje je, za razliku od svog smeđeg suseda, bilo sasvim i bezoblično belo. Kralju se činilo da taj pop čije je ime bilo Miloš, često najbolje vidi svojim belim okom.

Kada su završili sa formalnostima, kralj reče: »Ovde sam samo da bih ti postavio jedno pitanje i od tebe mi treba samo jedan odgovor«.

»Često, gospodaru moj, kralju Vukašine, ima više od jednog odgovora na pitanje. Pitanje i odgovor nisu proste i potpune suprotnosti, kao što su to crno i belo.«

»Ne muči me, jer sam iznuren, a sloboda mog kraljevstva je u pitanju.«

»Ti znaš da ću učiniti šta god mogu.«

»Smatram te jednim od najmudrijih ljudi u mojim zemljama, i zato sam došao do tebe. Evo pitanja. Pre samo nekoliko godina, pod vladavinom mog oca i mog dede, kojih se svi sećamo i blagoslovimo ih, ovo naše kraljevstvo širilo se, a sa njim i život naših naroda. Život i znanje, umetnost i poštovanje jačali su svakog dana. Sada svi vidimo da svemu čemu smo se nadali preti uništenje, jer musliman sa crvenim fesom hoće da

poždere naše zemlje. I zato te pitam kakva će biti naša budućnost i kako možemo uticati da je poboljšamo?«

»To mi zvuči kao dva pitanja, oba velika; ali odgovoriću ti direktno«. Miloš otvori dlan svoje ruke i zagleda se u njega svojim belim okom. »Ima isto toliko budućnosti koliko i staza u tvom kraljevstvu, gospodaru moj; i kao što će te neke staze, ako ih slediš do kraja, odvesti na zapad, a druge, ako ih slediš do kraja, odvešće te na istok, tako postoje i budućnosti koje predstavljaju dve krajnosti kakve se mogu zadesiti — najbolju i najgoru, moglo bi se reći. Mogu ti, ako želiš, pokazati najbolju i najgoru.«

»Reci mi što možeš.«

Pop Miloš podiže se i zagleda kroz svoj mali prozor, koji je gledao na mračnu stenu iza njega. Leđima okrenut kralju, rekao je: »Najpre ću ti reći kako vodim dobru budućnost.

Vidim tebe kroz samo nekoliko godina. Vodiš veliku vojsku do opsednutog grada pod izdvojenom planinom, mogao bi to biti Prilep. Tamo sasečeš nevernog Turčina i raspeš utrobu njegove vojne s kraja na kraj procvalih ravnica, tako da se on više nikada ne vrati u srpske zemlje. Zbog te slavne pobede, mnogi sitni plemići pređu na tvoju stranu i zakunu ti se na vernost. Vizantinci, budući podmićeni i iskvareni, ponude ti krunu, ti je prihvatiš i vladaš njihovom zemljom onako kako se tvoj otac nadao da bi mogao.«

Okrenuo se i pogledao kralja, ali kralj je sedeo za golim stolom pognute glave, kao da je ravnodušan pred plamtećim saletanjima popa. Ovaj, klimnuvši, ponovo se okrete i zagleda u stenu, da bi nastavio ravnim glasom kao i do tada.

»Vladaš mudro, bez preteranog žara i stupiš u pametan dinastijski brak, kojim obezbeduješ vlast kuće Nemanjića. Umetnost i religija cvetaju u novoj kraljevini kao nikad do tada. Stvaraju se mnoga uporišta poštovanja, učenosti i zakona. Sada Sloveni dolaze do sveg nasleđa i idu da šire svoju kulturu na druge nacije. Dugo nakon tvoje smrti, moj kralju, ljudi pominju tvoje ime s ljubavlju, kao što mi govorimo o tvom dedi Oruzanu. Ali veličina nacije koju si osnovao van tvojeg je poimanja. Širi se preko čitave Evrope i ruskih zemalja. Naša blagost i kultura idu s njom. Postoje zemlje preko mora, do danas neotkrivene; ali doći će dan kada će naši izaslanici otploviti i tamo. I velika dostignuća sveta koji će tek doći nići će iz semena našeg srpskog znanja, a um čitavog čovečanstva biće prekaljen našom uglađenošću. Biće to misaoni svet, jer mi smo misaoni, a ljubav u njemu hraniće se tom misaonošću, sve dok ne postane jača od iskvarenosti.«

Zastao je, i kralj progovori, iako su mu oči bile prikovane za goli pod. »Velike snove imaš, pope. A... ona druga, rđava budućnost?«

Miloš je gledao belim okom u stenu i rekao: »U rđavoj budućnosti, ne vidim te na čelu velike armije. Vidim niz malih bitaka u kojima Turci galamdžije gotovo uvek pobeđuju zahvaljujući nadmoćnosti u broju i umeću. Vidim tebe, moj gospodaru kralju, kako padaš ničice u prašinu Srbije, da se više nikada ne digneš. I vidim konačno i Srbiju kako pada, a i nacije koje su nam susedi i parnjaci sve padaju pred vrištavim neprijateljem, sve dok on ne otpočne da udara čak po dverima Beča na evropskom severu. I tako, gospodaru moj, vidim tminu gotovo šest stoleća tokom kojih je naša kultura zgažena pod nogama osvajača«.

Tišina se spusti u lednu sobu, sve dok kralj ne progovori teško: »A one druge zemlje o kojima si govorio, i one preko mora, šta je sa njima u toj rđavoj budućnosti?«

»Možda i sam možeš da zamisliš, moj gospodaru. Tokom tih šest vekova, izgubljeno je ime Srbije, a mesta koja znamo i volimo smatraju se prosto teritorijom

Turčina tankog brka. Evropa prerasta u žestoko i ratoborno gnezdo zaraćenih nacija — one imaju umetnost, ali malo misaonosti, moć ali malo blagosti. Oni nikada neće shvatiti šta im nedostaje, razume se. A kada Srbija konačno uspe da se oslobodi omrznutih okova, vekovi su je izmenili toliko da je tvoje ime izgubljeno, pa čak se i sama kraljevska titula više ne poštuje. I ako bi mogla da izraste u osrednju silu u svetu, vreme kada je mogla da dirne srca svih ljudi svojom suštinom davno je nesta-lo, poput lanjskih cvetova.«

Kada je saslušao Miloša, kralj se podiže na noge, iako mu je telo drhtalo. »Pružio si mi dve budućnosti, pope, i kao što i sam kažeš, razlikuju se kao pegava pastrmka i ptica. A sada odgovori na moje pitanje i reci koja će od njih biti stvarna budućnost, i kako da ostvarim lepu viziju o kojoj si najpre govorio?«

Pop se okrenu da bi ga pogledao u lice. »Nije u mojoj moći da znam koja će se budućnost zbiti. Nijedan čovek ne može to da učini. Ja samo mogu da ti kažem predskazanje, i da se nadam da ćeš tada preuzeti stvari u svoje ruke. Vidovnjaci vide, vladari vladaju.«

»Onda mi reci predskazanje!«

»Razmisli sam gde se račvaju budućnosti u slikama koje sam ti izložio.«

On zastenja i reče: »Ah, znam ja dobro gde se račvaju. Nikada ne vodimo dovoljno ljudi istovremeno protiv đavolskih muslimana. Kao što si rekao, mi smo misaoni ljudi, i poplava mora da zapljusne naš prag pre nego što unesemo otirač ispred vrata«.

»Možeš zaključiti da problem nije u ratobornosti već u... pa, prevelikoj misaonosti.«

»Onda Jovan i ja moramo dići čitavu naciju u njoj. To ću i učiniti, pope, zbog toga sam i žurio na Svetog Andreju.«

»Ali zaustavio si se ovde. Zar to nije odlaganje?«

»Pope, došao sam okrvavljen od bitke na reci Babuni u najvećoj žurbi.«

»Najvećoj?«

On stavi iscrpljenu ruku na svoje čelo i zagleda se u goli zid. Setio se dugih sati odlaganja u manastiru, sna pod drvećem, gozbe od riba, trešanja i rakije, pa svog skretanja ovde, i on prekori sebe duboko zbog neizbrisive tromosti svoje prirode, tako karakteristične i za njegov narod. Ali bilo je i ratobornijih od njega, i na njih, shvati on, mora se spustiti novo breme ratovanja.

»Jovan«, rekao je. »Moj ponositi vojskovođa Jovan čak i sada stoji napolju i štiti nas. On će metnuti gvožđe u srpsku ruku čak i ako ja po svojoj prirodi to ne mogu.«

Miloš se zagleda u njega belim okom i reče: »Onda evo tvog predskazanja. Dođi do prozora, moj gospodaru kralju«.

Sagavši se malo kroz prozor mogao je da vidi stazicu kraj potoka ispod njih. Jovan je sedeo leđima oslonjen o stenu, sa ružičastom ružom među zubima. Očigledno su ga napustile sve misli o Turcima, jer crtao je srce u prašini, a njegov mač ležao je na izvesnom rastojanju od njega pod grmom.

»Zato što smo misaoni, bojim se da to neće biti misaona budućnost«, rekao je Miloš i uzeo kralja za ruku da ga zadrži da ne posrne.

Kada ga je vrtoglavica prošla, kralj Vukašin se otrese ruke koja ga je držala. Video je, kada je umorno podigao pogled, da to Jovan čuči kraj njegove postelje. Ležao je i teško disao, svestan užasne težine na svojim grudima i pokušavao da odmeri gde je to bio njegov duh. Video je drveni paravan u podnožju svoje postelje, gledao u mirno jezero

kroz prozor i protisnuo nekoliko reći kroz naduvene usne.

»Trebalo je da odemo danas do Svetog Andreje.«

»Moj gospodaru, ne zamaraj se, ima mnogo vremena na svetu.«

A to, dragi moj nehajni Jovane, jedina je prava istina, pomislio je, nesposoban da pretoči misao u reči; ali sudbina budućih vekova mora se odlučiti sada, i zato je trebalo da me ostaviš ovde da umirem i sanjam o smrti, dok bi ti požurio sa vestima da se moji rođaci moraju ujediniti i naoružati... Ali uspevao je samo da gleda u verno i blago lice svog vojskovođe i nije mogao da izgovori ni reči o onome čega se najviše plašio.

A onda mu pogled pobeže i na trenutak se zaustavi na izrezbarenom paravanu. Video je u bespuću cvetova i lišća pticu koja je navaljivala na guštera, volujsku zapregu koja je išla stazom kroz vinovu lozu, izmedu ružinih pupoljaka ukazivale su se male kupole, pastiri i jedna debela ovca, bila je tu čak i reka urezana u drvetu. Onda mu se glava otkotrlja na drugu stranu i on vide prostranu prazninu jezera sa talasićima koji su se dizali a u jezeru se odražavalo nebo, sve dok se njegovom izmučenom umu ne učini da čitava nebesa čekaju tu pokraj prozora. On zatvori oči i ode gore.

A Jovan na vrhovima prstiju pride popovima koji su čekali i reče: »Mora se otpevati litanija, a seljani moraju odmah doći sa cvećem i oplakati svog kralja onako kako dolikuje. I sve se mora valjano prirediti za njegovu sahranu, za našeg velikog i voljenog kralja. Ostaću ovde dan ili dva da sve priredim pre nego što odem do Svetog Andreje. Mnogo je vremena pred nama, a kralj ne bi voleo da sve pokvarimo hitnjom«.

I jedan pop pode s njim niz usku stazu, da okupi narikače iz najbližeg sela u opsednutim brdima.

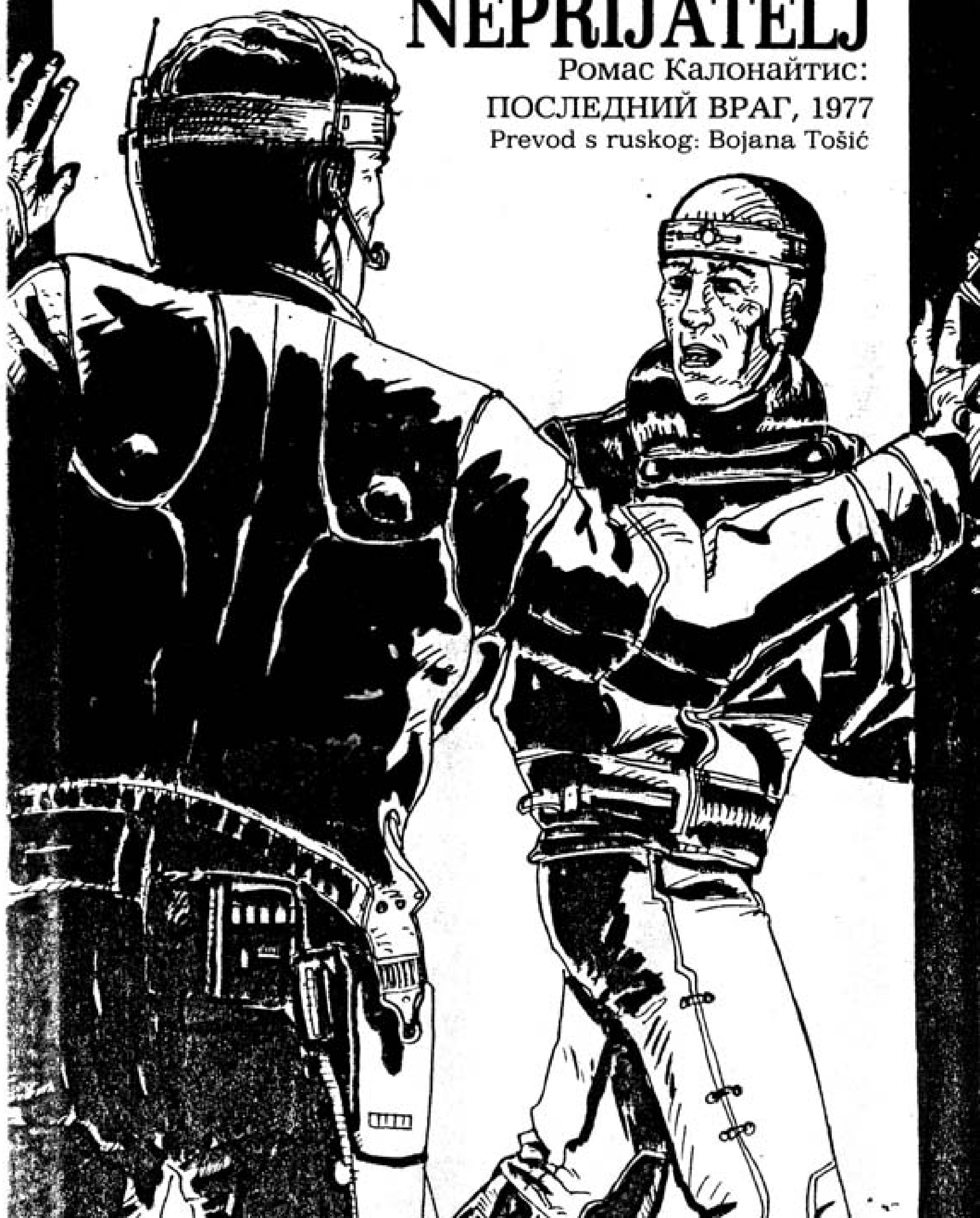
Roman Kalonajtis

POSLEDNJI NEPRIJATELJ

Ромас Калонайтис:

ПОСЛЕДНИЙ ВРАГ, 1977

Prevod s ruskog: Bojana Tošić

Sunce je zašlo bezvoljno i na nebu koje je tamnelo, jedna za drugom počeše da se pale zvezde. Rajnis je polako koračao po plastičnoj stazi. Kraj nje su, gde-gde, rasli tamnocrveni i plavosivi marsovski cvetovi. Rajnis odbroja pet hiljada koraka, zaustavi se i pogleda na sat. Svetleća strelica se približavala slovu N. »Vreme je za povratak«, uzdahnu on. »Sutra uveče ću ponovo doći do ovog mesta i ponovo ću se vratiti. Vreme je zaboravilo na mene. Reka događaja protiče negde mimo mene. Ali doći će, valjda, i mojih pet minuta... Valjda ih nisam prespavao?«

Okrenuvši se, zabacio je glavu i zagledao se u nebo. Glava Gorgone bila je skoro u zenitu — Rajnisu se dopadalo da zvezde naziva neobičnim imenima. Zbog toga su ga neke kolege nazivale čudakom. On namignu Glavi Gorgone i pomisli: »Nekada je na Zemlji, na starici Zemlji, bila noć slična ovoj, a u pustinji je, na stražarskoj kuli stajao čovek, isto tako čudan kao ja. Obuzet tugom i patnjom, gledao je Glavu Gorgone i namignu joj. Očaran sjajem zvezde, sišao je sa kule i krenuo kroz pustinju prema horizontu, prema svetlosti zvezde. Posle godinu dana, nomadi su pronašli njegov skelet pored presahlog bunara. Letopisac bledog lika uze rascepljeno guščje pero i izvijenim, kitnjastim slovima zapisa na pergamentu Alepa: »Kada čovek gleda Glavu Gorgone duže nego što mu je dozvoljeno (hvala svemogućem vladaru sveta), treperava zvezda mu donosi nesreću! Vernici! Čuvajte se podmuklog oka demona pustinje. Njegov pogled je drevne Grke pretvarao u kamen, i vi ćete ostaviti svoje bele kosti u podnožjima večnosti.« Vodiči karavana preneli su ovu vest po gradovima, pa ljudi, posle izlaska Glave Gorgone, više nisu gledali u nebo. Bezimeni stražar ostao je u uspomeni čovečanstvu. Na Zemlji, osim kitnjastih redaka na pergamentu Alepa, prekrivenih prašinom u biblioteci drevnih rukopisa u Damasku, ovaj događaj nije ostavio ni traga. Ali prokletstvo nije nestalo — još uvek leti kroz prostor brzinom svetlosti i, povinujući se dobro poznatom zakonu Očuvanja, postoji isto tako živo i stvarno, kao one noći u pustinji. Ono još uvek nije napustilo prostore Galaksije i jednom će (taj je trenutak moguće izračunati ako se ustanovi izjednačenje triju iracionalnih ravni i pronađe jedina moguća tačka njihovog preseka, ali je za to potrebno utrošiti svu raspoloživu Sunčevu energiju i resurse vremena preostale za Sunčev sistem) proleteti kraj Zemlje — neuhvatljiva senka prošlosti — i tada će već krenuti na putovanje po drugim galaksijama, i, neće se nikada vratiti, samo će, kao kapljica, kanuti u dubine uma vaseljene. Namignuo sam Glavi Gorgone — i to je upisano u sled događanja. Ona će se tako smenjivati, nikada se ne susrećući, razdvojena tamnom rekom koju nazivamo Vremenom.«

Rajnis se nasmeja i reče naglas:

»Postajem maštar. Sutra ću dobrovoljno oprati pod, da bih se smirio...«

Nije završio rečenicu. Još uvek posmatrajući Glavu Gorgone, on odjednom, kraj same zvezde, spazi bledu svetlu tačku. Jedva da se micala. Rajnis ju je posmatrao desetak minuta.

»Ponovo onaj isti objekat«, prošapta on uznemireno. »Ne, nisam pogrešio. Pre godinu dana proleteo je na zapad, pored zvezde Almak i nisam uspeo da ustanovim nikakvu vezu sa njom. To je, sigurno, kosmički brod — upravo takvi su se gradili u pretposlednjem periodu, po takozvanoj formuli R. Verovatno je posada napustila brod i pustila ga da se kreće po zatvorenoj orbiti. Ovde pravi zaokret, pa se, verovatno, zbog toga vidi samo nakratko.«

Ućutao je, spustio glavu. Misao je sazrela sama, neproizvoljno. Rajnis još jednom pogleda tačku. Sada je bila gotovo sasvim uz Glavu Gorgone. Rajnis poče da trči.

Zadihan je ujurio u bazu. Začuđenom dežurnom osmatraču pokaza pokretni objekat.

»Da«, klimnu osmatrač, »to je isti onaj nepoznati kosmički brod koji je prvi put primećen prošle godine. Izgleda da je prepušten na milost i nemilost sudbini. Konsultovao sam Zemlju — naredili su da ne istražujemo.«

»Znaš, Valdman, on me privlači na neki čudan način. Verovatno želim da pobegnem od samog sebe, da još jednom poživim u prošlosti ili da zaronim u budućnost. Ja moram da pronađem sebe. Ili da nestanem... Napraviću jedan krug — hoću da se spasem od praznih maštanja i uspomena. Uzeću patrolnu raketu i pokušaću da sustignem taj brod. Nazovimo to inspekcijom. Javi načelniku baze. Videćemo se za godinu dana, ako se vratim.«

Valdman se osmehnuo:

»Leti, neću te odgovarati. Grinin će se ljutiti, ali pokušaću da te odbranim.«

Rajnis potrča pravo na pistu, gde su se nalazile patrolne rakete pripremljene za poletanje. Već posle nekoliko minuta, Valdman je mahao za vatrenim tragom koji se protezao iza rakete.

Rajnis je ležao u tesnoj kabini patrolne rakete. Kroz prostor je video nekoliko zvezda, a na ekranu je svetlela tačka — nepoznati kosmički brod, kome je leteo u susret.

Pristati uz brod bilo je teško i opasno. Kada su se, konačno, magnetne hvataljke zakačile za njegovu površinu, Rajnis uzdahnu sa olakšanjem i odluči da predahne.

Sutra će se drugovi iz baze začuditi kada me ne nađu, pomisli on. Valdman će im reći kuda sam otišao i pokazaće im zamišljenu tačku na nebu. Tamo već više ničega neće biti, ali će svi imati zabrinut izraz i pratiće me u mislima. Grinin će marljivo upisati u malenu ćeliju memorije kompjutera da sam godinu dana odsutan, da sam na patrolnom letu. Da li im, uopšte, pada na pamet da sam odleteo da nađem sebe, da tražim sebe, bivšeg ili budućeg? Već sada je nemoguće stići brod. A tek kroz jedan sat... On će se udaljiti od Marsa, nestaće iz Valdmanovog vidokruga, stopiće se sa crnim nebom.

Rajnis je kroz iluminator osmotrio brod. U slaboj svetlosti projektora patrolne rakete metalna površina je svetlela kao oštrica novog, ali već isprobanog mača. Rajnis je, pognuvši se, dopuzao do otvora, prešao je u granični prostor i sačekao, dok se vazduh prepumpavao, odvrnuo je poklopac spoljnjeg izlaza i već minut kasnije, nalazio se u prostranstvu, izmedu patrolne rakete i kosmičkog broda. Istrenirano i uvežbano oko brzo je pronašlo ulazni otvor i zamaskirane hvatače.

Uskoro, njegova stopala oprezno dodirnuše meki pod hodnika koji je vodio u dubinu broda. Strelice analizatora pokazivale su da je vazduh u brodu pogodan za disanje, pa Rajnis najpre skinu skafander koji mu je smetao. Na brodu je postojala gravitacija - hodalo se lako, samo je telo bilo nešto lakše nego na Marsu. Rajnis je prošao kroz nekoliko hodnika, razgledao neke prostorije. Nigde žive duše.

»Posada je napustila brod«, pomisli Rajnis. »Smatrali su da je dalji ostanak na njemu opasan. Verovatno su automati upozoravali da telo broda neće izdržati neku energetsku struju koja im je dolazila u susret. Hladnokrvni komandanti ekspedicije su pregledali kolone cifara odštampane na vinikrilskim trakama, ponovo su preslušali raport kompjutera, pročitan mrtvim, metalnim glasom i odlučili da odlete. A možda ih je neko oterao odavde, natovarene stvarima, opremom, hlebom i vodom. Ili su poginuli i ja ću ovde naći grobnicu moje sabraće.«

Ne zadržavajući se nigde predugo, obišao je sve glavne prostonje. Nije bilo nikakvih tragova tragedije ili havarije. Automati su tiho radili, lampice i skale na aparatima su

svetlele. Rajnis odluči da više ne tumara. Vratio se u raskošno izgrađenu komandnu salu. U nišama, iza zatvorenih vrata od crnog drveta, bili su smešteni pultovi. Neka vrata su bila odškrinuta. U središtu sale se nalazio ovalni sto brodske komande, prekriven debehm slojem prozirnog laka. Svemoćna prašina — jedina stanovnica broda — ravnomerno se rasporedila po laku, pa je šara na drvetu bila jedva vidljiva. Rajnis prode rukom po stolu, ostavljajući jasan trag svojih prstiju.

Pažljivo je razgledao salu, kao da je pokušavao da odgonetne tajnu broda. Strelice indikatora su podrhtavale, ponekad su se pomerale i za po nekoliko podeoka — mehanizmi su živeli svoj život.

»Negde bi morala da bude video-traka brodskih dnevnika. Hoću da vidim lica ljudi i da čujem ljudske glasove«, pomisli ponovo Rajnis. Otvorio je vrata nekoliko niša i pronašao veliki, bleštavi ekran. U indijumskim pločama bili su brižljivo utisnuti jedinstveni kosmički simboli. Rajnis nestrpljivo uključi video-ekran. On se nečujno obasja sivo-plavom svetlošću i na njemu se pokaza veliko ljudsko lice koje je klimnulo i počeo da govori:

»Ja sam Amont komandir broda. Ime broda je 'Atargat'. Izgrađen je po najsavršenijem projektu dvadeset četvrte generacije. Upravljanje je dvostepeno, apsolutno automatsko.«

Lice je nestalo, a na ekranu se pojavila šema broda u boji. Rajnis pritisnu specijalno dugme da šema ne bi nestala, da bi stigao da je prouči. Čak se pomalo bio sagnuo unapred, prateći pogledom linije hodnika, mehanizama i sistema. U ekranu se ogledalo njegovo lice i suprotni zid sale. Rajnis odjednom prestade da analizira šemu. Učinilo mu se da je neka figura promakla pored stola brodske komande. Rajnis se okrenu. U sali nije bilo nikoga, vrata su, kao i dotad, bila zatvorena i sve stvari su bile na svojim mestima. On ponovo pogleda šemu, ali je, istovremeno, smišljeno pratio odraze u ekranu. Rajnis uzdrhta: sada je, nesumnjivo, ljudska figura promakla po površini ekrana. Trebalo bi da je prošao između stola i suprotnog zida. Rajnis se munjevito okrenu. Nigde nikoga! U sali nije bilo nikoga. Rajnis se razljuti na samog sebe: »Eto, već su počela prividanja. Samo mi je to nedostajalo. I to na samom početku putovanja. Usamljeni kosmonauti, ponekad, posle dugih letova imaju halucinacije. Izgleda da sam se sasvim odvikao od kosmosa.«

Ustao je ljutito i pošao ka stolu. Zanemeo je. Nasuprot otiscima njegovih prstiju, sa one strane stola, jasno se ocrtavalo pet potpuno istih takvih tragova u prašini, kao da ga je drugi čovek podražavao. Rajnis žurno optrča oko stola i zagleda se u tragove. Ranije ih, sigurno nije bilo.

Zavirio je ispod stola, otvorio je vrata svih pultova, proverio je svaki ugao u kome bi mogao da se sakrije čovek. Prazno! Za svaki slučaj, pokušao je da pomeri blokove uređaja, pomislivši da bi to mogao da bude nekakav robot.

»Do đavola«, opsova glasno, »potpuno sam sluđen. Možda se u komandnu salu može ući i na drugi ulaz, a ja taj ulaz nisam ni primetio?«

Čudan dogadaj ga je uznemirio. Seo je pred video-dnevnik i nastavio da proučava šemu, ali više nije bio tako koncentrisan: osvrtao se na svaki zvuk, svaki šum ga je uznemiravao. Ali niko se nije pojavljivao. Pošto je objasnio šemu, komandir broda je predstavio posadu — pročitao svačije ime i prezime. Već je počeo da priča o prvom letu broda, kada Rajnis ču da se vrata otvaraju i, okrenuvši se, uspe da spazi čoveka koji se sakrivao. Zalupio je vrata za sobom, ali je već sledećeg trenutka Rajnis bio kraj vrata. Vrata nisu mogla da se otvore. Tajanstveni neznanac ih je zaključao spolja. Rajnis je morao da odstupi. Oseti da mu srce lupa sve jače i da ga obuzima uzbuđenje. Pokušao

je da uteši samog sebe: »Tako je, ipak, bolje. Bar ću znati da to nije moja bolesna uobrazilja, nego živ čovek.«

Ali ruke su mu, bez obzira na sve, još uvek drhtale. Rajnis se priljubi uz vrata i izmenjenim glasom povika:

»Što se vi tamo krijete? Dospeo sam na brod sasvim slučajno i gledaću da, što je pre moguće, nestanem odavde zauvek!«

Niko se nije odazivao i vrata se ne otvoriše. »Verovatno me ne čuje«, pomisli Rajnis. »Vrata ne propuštaju zvuk«. Ne znajući šta da radi, pritisnuo je dugme koje je zaključalo vrata iznutra i uzdahnu sa olakšanjem: »Tako, sada neće ući. A ja ću da pokušam da se saberem.«

Žurno se vratio video-dnevniku i počeo da pritiska dugmad jedno za drugim želeći da što pre pronađe poslednji snimak. Rajnis je očekivao da će tamo dobiti informaciju o stranom putniku na brodu. Gradio je svakakve hipoteze, jedna misao je smenjivala drugu, izazivajući neočekivane asocijacije koje su još vise raspaljivale maštu.

Rajnis je relativno brzo pronašao snimak o poslednjem putovanju i sa uzbuđenjem je slušao suvoparni izveštaj kapetana broda. Odjednom se, ekran i svetlost u komandnoj sali ugasiše. Rajnis uzdrhta i u iščekivanju daljih iznenađenja nasloni leđa na pult video-dnevnika. Instrumenti se nisu isključili — nešto je zujalo, kuckalo, mreže kompjutera, sakrivene negde duboko, brižno su čuvale ogromnu, složenu tvorevinu koja je letela po međuzvezdanom prostranstvu.

Začu se zujanje. Dolazilo je od vrata. Ona se, odjednom, uz užasan tresak, svališe na pod. Zrak svetlosti iz hodnika prodre u salu, a zajedno sa njim u salu skliznu i crna silueta i odmah nestade u mraku.

Rajnis jedva uspe da zadrži krik. Obuzeo ga je strah »On me lovi«, pomisli Rajnis. Sa krajnjim naporom, drhtavim glasom, beznadežno se trudeći da mu doda čvrstinu i strogost, procedi:

»Zašto se igrate? Čas bežite iz sale, čas provaljujete vrata i ponovo se ušunjate. Ako imate specijalni zadatak, onda slobodno radite dalje. Ja sam se uvukao na brod iz čiste radoznalosti i čim obidemo krug, vratiću se na Mars. Ako su vas ostavili ovde zbog nekog prekršaja, ne bojte me se. Ja sam čovek miran, neću vam smetati. Uzgred, na Marsu svi znaju da sam se ja uputio na ovaj brod, i, ako se ne vratim, krenuće potraga.« Dok je izgovarao ove reči, Rajnis je shvatio da se strahovito boji smrti. »Hajde, prestanite da se izmotavate. Jesmo li se dogovorili?«

Ućutao je, čekao je odgovor. Uzalud. Tajanstveno biće je ćutalo, pritajivši se negde u uglu. »Ili ću ja njega, ili on mene«, o tome je već odlučivao strah. »Bolje da ja njega.« Rajnis je još uvek pokušavao da se umiri, da se razborito prilagodi situaciji, ali je u mislima već bio uobličio plan. »U mraku ga neću uhvatiti. Ali kako da nađem prekidač? Kada bih bar mogao da naredim autoserviseru. Ali i njega treba pronaći... Treba prevariti tog neznanca, napraviti zasedu, da mi sam padne u sake. Uhvatiću ga i zatvoriti u neku kabinu.«

Preplašeno se osvrćući, spreman na odbranu, savladujući želju da potrči i pobegne, izašao je iz sale. Posle nekoliko koraka u hodniku primeti plastična vratanca iza kojih su bili smešteni uređaji. Između njih i vrata nalazila se pukotina u kojoj je mogao da se smesti čovek. Rajnis se smestio paralelno sa uredajima, pritvorio vrata i čekao. Plastika je jedva propuštala svetlost, ali je ljudsku figuru bilo moguće primetiti.

Uskoro se pojavila nekakva senka. Čim je promakla pored njega, Rajnis skoči iz zasede pravo na leđa neznancu. Neznanac je munjevito reagovao i, ne okrećući se, nekim čudnim pokretom udario Rajnisa, Ovaj pade na leđa. Neznanac potrča niz

hodnik. Rajnis skoči i jurnu za njim. Čovek skrenu levo, u poprečni hodnik. Dok je Rajnis stigao do ugla, čovek je nestao. Tražiti ga u lavirintu soba, cevi, prolaza i ormana nije imalo smisla, a osim toga, osećaj hrabrosti ga je bio napustio. Uvek je mislio da se ničega ne plaši, ali sada je ponovo osetio ošamućujuću paniku. Tako se njegovo duboko 'ja' štitilo od stvarne ili moguće opasnosti. Istrenirani osećaj za ra-suđivanje još uvek je pokušavao da misli trezveno, ali srce ga nije slušalo.

»Ova leđa su mi poznata«, šaputao je sam za sebe, vraćajući se. »Ona su mi dobro poznata. Odakle li su se ona našla u ovoj napuštenoj oazi?«

Pošto se vratio u komandnu salu, pokušao je da pronade gde se uključuje svetlost i pult video-ekrana. Ne pronašavši ništa, podigao je sa poda predmet kojim je domaćin broda isekao vrata sale. »Poslužiće mi kao oružje«, pomisli zlobno, »sada ću, verovatno, morati da se branim.«

Ispravio se u hodniku, leđima okrenut prema zidu, ne usudujući se da uđe u mračnu komandnu salu, i pažljivo je gledao niz hodnik, na obe strane. Stajao je sve dok od umora nisu počele da mu klecaju noge. Tada je odlučio da dežura u velikoj sali čiji je jedan zid bio providan. Nadao se da će mu pogled na zvezde vratiti duhovnu ravnotežu.

U velikoj sali je bio pult. Odavde su se izdavale komande automatima. Rajnis nije ni pokušao da zatvori vrata — ionako će ih neprijatelj iseći, slomiti ili uništiti na neki drugi način. Seo je kraj pulta, grčevito stežući u desnoj ruci svoje oružje — plazmatično sečivo. Iza prozorskog okna, u crnoj provaliji prostranstva, žmirkale su zvezde.

Pogled na večnost malo je umirio Rajnisa, ali, osećanje napregnutosti i budnosti nije ga napuštalo. Telo, kao da mu je nekako, oteklo, ukrutilo se, gotovo da ga nije osećao. Činilo mu se da je zarobljen u dubokom bunaru iz koga su se tek nazirale zvezde. A u bunaru, kao da je pronašao svoj život, žalostan, treperav, život koji je zalazio u najdublju pukotinu. Bilo mu je žao života, ali ga je još više uzbudivala njegova uplašenost i ništavilo.

»Smatrao sam sebe vrlo jakim i žudeo sam za iskušenjima«, pomisli on. »A eto, predao sam se pred nepoznatim, možda nesrećnim čovekom. Preplašio sam se njegovog čudnog ponašanja, koje je, možda, na neki, meni neobjašnjiv način, logično. Mislim da je lud — a nisam li ja poludeo? Usamljenost koju sam uvežbavao leteći na bliske planete, živeći na beživotnom Marsu i čija je kruna trebala da bude ovo putovanje, pokazala se ne kao štit, već kao krhka ljuska. Neću moći da završim ovo putovanje ako ne savladam tog čoveka, a ako ga savladam, bespovratno ću izgubiti mir.«

Reklo bi se da je Rajnis pre osetio nego što je čuo, da je njegov saputnik ušao u salu. Nije se okrenuo, ali su, odjednom, sve misli iščezle, ponovo ga je obuzeo strah, uvređenost, uznemirenje. Ruke su mu zadrhtale.

»Znači, vi ipak ne želite da mi se pokažete?« pitao je, još uvek se ne okrećući, iako je pogledom već tražio odraz čoveka na blistavoj površini pulta. »Ni vi, ni ja nećemo ovako dugo izdržati. Jedan od nas mora da izgubi.«

Tišina. Rajnis je čekao. Odjednom mu se učinilo da mu čovek stoji tik iza leđa i da se sprema da mu nešto učini. Kriknuvši, naglo je ustao sa stolice i okrenuo se. Pozadi nije bilo nikoga, a ipak, nešto je bilo. Ranije je, prolazeći kroz salu do komandnog pulta zaobišao ormarić operativne memorije, bio se o njega gotovo spotakao. Sada je njegov sumanuti pogled pored ormančića ugledao još jedan isti komad.

»Aha«, pomisli Rajnis, »znači, dovukao je ovamo još jedan ormar, sakrio se u njemu i čeka«.

Na prstima se prikrao ormaru. »Šta bude, bude, ali moram da ga vidim«, tvrdoglavo

je mislio Rajnis. Spustivši sečivo na pod oprezno povuče sebi vrata ormana... Vrata se ne pomakoše. Povukao je jače. Ni makac. Tada je, kao u snu, ni sam ne znajući šta radi, dohvatio sečivo, uključio ga drhtavim prstima i usmerio tanki zrak energije prema vratima.

»Iseći ću vrata isto kao što si ih ti isekao. A ako te slučajno ispečem — sam si kriv!« izbezumljeno drekni Rajnis.

Ali zrak nije stigao da dotakne metal. Neočekivano jak udarac izbio je sečivo iz Rajnisovih ruku. Sledeći udarac ga je oborio na pod. Rajnisu se učinilo da ormar pada na njega. Skupio se, zatvorio je oči i rukama obgrlio glavu. Ništa još nije na njega palo i posle nekoliko trenutaka on otvori oči i osvrnuo se oko sebe. Drugog ormara više nije bilo; video je čoveka koji beži. Rajnis ga dohvati za noge. Neznanac pade pored njega, mlatarajući rukama, trudeći se da se otrgne iz Rajnisovih šaka, ali se nikako nije okretao. Čak obrnuto, on se trudio da Rajnis ne vidi njegovo lice. Ali neočekivani dogadaj dao je Rajnisu snage. Legao je na neznanca, zavrnuo mu ruke i pritisnuo ih kolenom. Nestrpljivo, sa radoznalošću i strahom, snažno okrenu čovekovu glavu prema sebi. I vrisnu: Rajnis je gledao u svoje lice. Oslobodivši zarobljenika, Rajnis skoči na noge. Da, tamo je ležao on lično — njegovo telo, njegovo lice, njegova odeća. Njegov dvojnik nije bio običan čovek — u njemu je bilo nečega što je Rajnis smatrao neodvojivim delom sebe.

Rajnisu se činilo da će mu srce iskočiti iz grudi. Neznanac je ležao nepomično. Rajnisu se smračilo, zaljuljao se, zažmurio. A kada je ponovo otvorio oči, dvojnika već više nije bilo na podu. Pored Rajnisa je stajao drugi ormar.

Rajnis, kikoćući se, izjuri iz sale i jurnu po hodnicima. Potpuno obnevideo i sumanut, provlačio se izmedu nekakvih metalnih greda, provlačio se kroz neke pukotine, penjao se uz neke stepenice, sve dok nije stigao dokraja — nije više imao kuda da ide. Srušio se na stolicu i uhvatio za hladne, čvrste, metalne držače. Vrtelo mu se u glavi od haosa misli, uspomena, doživljavanja. Razgoropađene misli su jurišale i obuzimale njegov nezaštićeni razum, sve vreme se opirući pokušaju da uspe da se savlada i da dođe sebi. On se osvrnuo, kao da traži nešto za šta bi se uhvatio i vide da se nalazi ispod prozračne kupole koju su na brodovima nazivali punktom za osmatranje. U kupoli su treptale zvezde. Rajnisov pogled sam pronađe Glavu Gorgone, a usne prošaptaše:

»Evo je, zvezda poslednjeg minuta mog života. Gorgono, bolje da si me pretvorila u kamen. Načinila si od mene samo plutani zapušač koji bespomoćno plovi po površini vremena, koji nepoznate struje nose prema nepoznatoj obali.«

Pošto je poverovao da je dvojnik plod njegove bolesne mašte i uobrazilje, Rajnis poče da iščekuje kraj. Sedeo je, gubio je svest, nemajući predstavu o tome koliko je vremena prošlo. Odjednom mu se ponovo učinilo da je u bunaru, ovoga puta tamo ga je bacila neka nepoznata sila. Činilo se kao da sam hoće da uništi svoj život, kao da se bori sa njim, a život pobeđuje. Tada se, odjednom, u njemu nešto preokrenulo. Pobeda koju je izvojevao slabi život toliko ga je obradovala i zaprepastila, da su sve košmarne vizije nestale. Rajnis oseti neverovatan priliv snage i shvati da je prestao da se plaši smrti. Činilo mu se kao da snaga dolazi od zvezda, od Glave Gorgone.

»Glava Gorgone mi je, ipak, pomogla da očvrsnem, da se okamenim«, reče sam za sebe osmehujući se, »da postanem kamen kome nije strašno ništa neočekivano, niti ikakva opasnost. Idem. Ako moj dvojnik zaista postoji, utoliko bolje. Saznaću njegovu tajnu, čak i ako budem morao da poginem.«

Nasmejao se kada se setio svojih kolebanja i straha.

Rajnis se polako vratio u komandnu salu. Sala je bila osvetljena. Prišao je video-dnevniku i uključio ga. Ekran se osvetlio i kapetan broda je nastavio svoju priču.

Kada je opazio senku iza svojih leda Rajnis se nije okrenuo, nije uzdrhtao. Čovek mu je stajao iza leđa, evo, dodirnuo ga je ramenom. Tada se Rajnis okrenu i ugleda svog dvojnika. Dvojnik ga pozva pokretom. Došli su do drugog pulta. Dvojnik je brzo otvorio vrata iza kojih se nalazio ekran. Rajnis shvati da je to pult za verbalnu interpretaciju. Dvojnik pritisnu nekoliko dugmadi. Na ekranu se pojavio natpis:

»Ja sam materijalno biće.«

Dvojnik je gledao Rajnisa. Ovaj klimnu glavom. Dvojnik poče hitro da pritiska drugu dugmad. Rajnis pročita:

»Ja sam stanovnik drugog zvezdanog sistema. Na ovom brodu sam se našao kada se on spustio na jednu planetu na kojoj se nalazila naša baza. Moja rasa ima urođenu osobinu koju vi nazivate mimikrijom. Hteli mi to ili ne, uvek dobijamo oblik onog lica ili predmeta sa kojim imamo posla. Posada je napustila brod. Nisu razumeli ovu pojavu, pa su pobegli ne znajući kako da se od mene izbave. Kada ste vi stigli na brod, trudio sam se da se ne prikazujem, ali je instinkt bio jači — uzeo sam vašu spoljašnjost i pokušavao sam da stalno budem uz vas. Srećom, vi ste pobedili samoga sebe. Sada ćemo poleteti zajedno. Pošto sam sve vreme hteo da se susretnem sa vašima, nisam promenio putanju broda.«

Rajnis je ponovo klimnuo glavom. Dvojnik ga je pozvao da priđe prozoru i prvo mu pokazao Glavu Gorgone, a zatim sebe.

Rajnis se nasmeja i pomisli: Nije još mnogo trebalo, pa da moje kosti ostanu da leže u osmatračkom punktu, a da biće sa druge planete primi oblik skeleta, na za nas nepoznat način, i da ostane da uzaludno čeka čoveka sa kojim bi mogao da uspostavi kontakt. Umalo da me strah koji se pritajio u dubini svesti odgurne od mog kosmičkog brata više nego svetlosne godine, deficit energije i jezička barijera. Glava Gorgone mi je poslala iskušenje o kome moram da ispričam drugim kosmonautima Zemlje, da bi, stranstvujući među zvezdama znali da će pre nego što prekorače prag tuđih misli i tuđeg vremena morati mnogo puta da pobede sebe. Negde u kosmosu, već postoji ovaj trenutak najvažniji i najveličanstveniji u mom životu. Ali nikome nije suđeno da ga stigne i da spozna njegovu istinu, pre nego što sam to ne preživi.«

Gordan Momčilović

ZAMEO IH SNEG

Lagano je ustao iz kreveta od pletenog pruća, protegao se i prišao kaminu. Užareno ugljevlje obasjavalo je unutrašnjost brvnare blagom crvenkastom svetlošću. Plamičci koji su igrali po ognjištu bacali su senke različitih oblika.

Stari Džek Parkes prišao je zamagljenom prozoru i prstima protrljao staklo. Napolju je padao gust sneg nošen naletima snažnog vetra. 'Prerašće u vejavicu', pomislio je. A ako se to dogodi — neću moći da odem po drva.

Odmaknuo se od prozora i prišao prljavom stolu na kome su još bili ostaci od sinoćnje večere. Pokupio ih je i odneo do kante za đubre u ćošku sobe, jedine prostorije u njegovoj brvnari. Razmišljao je o snegu koji je padao već nedeljama. Možda već dva meseca, sa retkim pauzama.

Uzdahnuvši, sede za sto.

Oseti neko vrzmanje oko nogu. Spusti pogled. Njegov pas Hari, tužno-glupog pogleda, nakrivljene njuške, lizao mu je čizme. Džek se nasmeši i pokaza mu rukom na kantu.

— Tamo je ono što je ostalo. Nisam kriv što sinoć nisi bio gladan.

Pas, kao da ga je razumeo odgega se do kante. Lom i grickanje kostiju podseti Džeka da je vreme da skuva kafu.

I on prionu na posao.

Tokom čitavog prepodneva nije izlazio iz brvnare. Čistio je pod, popravio rasklimatani sto, pokupio pepeo iz kamina. Hari je sve mirno posmatrao opružen na medveđem krznu posred sobe.

Nakon ručka i čašice viskija, otvorio je vrata i provirio napolje. Krupne pahulje su polagano padale i Džek zaključi da bi mogao da krene po drva. Uze sekiru i uputi se u šumu.

Četinari u Koloradu bili su gusti i stoletni. Hiljade borova i jela su pod teretom snega delovale nekako opušteno i tromo i Džek bi se, gacajući po snegu do kolena, rado očešao o njihove grane gledajući kako sneg pada sa njih.

Bilo je prilično hladno i on podiže šal oko usta i nosa. Osluškujući, očekivao je cvrkut ptica, ali, naravno, njega nije bilo. Sve su pobegle od ove hladnoće, pomislio je. Ima dovoljno toplijih predela dole u Nju Meksiku, samo stotinjak milja odavde. Ovo je bio poslednji planinski lanac na jugu Kolorada, visine oko hiljadu i po metara. Poslednje utočište od buke civilizacije.

Posle dužeg hoda, Džek naide na drvo koje mu se učini sasvim pogodnim za potpalu. Pre nego što je zamahnuo sekirom, požalio je za tren što je jesenas nasekao malo drva.

Kada ga je oborio i odsekao veće grane koje nisu valjale, bio je već sav u znoju. Godine su činile svoje. Sa šezdesetosam nije više mogao da cepa drva kao pre. Osećao je zamor, ali nije se imalo kud. Nastavi da udara sekirom, a smrznuto iverje frcalo je na sve strane.

Sakupivši naramak drva, uputi se polako nazad. Desetak koraka od kuće dočeka ga radostan Harijev lavež. Otvorio je vrata i uneo sa sobom u brvnaru talas hladnoće.

Hari, koji je veselo mahao repom pored vatre, odskoči u stranu i zacvile. Džek spusti granje pored kamina i odahnu. Obavio je posao za danas. Narednih dana doneće ostatak, a sada je zaslužio odmor.

Nabaca nešto drva u kamin i opruži se, onako obučen, na krevet. Ubrzo je utonuo u san.

Nemirno je spavao. Snovi iz ranijeg života opsedali su ga češće nego pre. Obično su bili isti: on, kao mlad, perspektivan inženjer u Los Anđelesu, njegova žena Meri, ljubav još iz osnovačkih dana, deca Piter i Kim, šestogodišnji blizanci. Tako bi snovi započinjali, a završavali bi se njihovom sahranom. Poginuli su u automobilskoj nesreći dok je on bio na poslu. Policija nije utvrdila, ali je njegova savest znala — nije popravio kočnice, a zaboravio je da to kaže ženi.

Budio bi se u znoju, sa suzama u očima.

Probudio se i ovog puta. Gledajući u tavanicu, dok su mu suze polako tekle iz umornih, starih očiju, razmišljao je da li je ispravno postupio što je tada digao ruke od svega, odselio se iz Kalifornije i došao ovde u divljinu gde je kupio brvnaru od ono malo uštedevine što ju je imao. Nije znao odgovor. Znao je samo da se isključio iz sveta sa kojim je jedini dodir bio kada bi jedanput godišnje otišao do Velzenburga po namirnice bez kojih ipak nije mogao. Međutim, ni tada nije ni sa kim razgovarao, niti igde ulazio osim u prodavnicu gde je pazario robu.

Uzdahnu i okrenu se na drugu stranu pokušavajući da zaspi. Nije mu polazilo za rukom. Stare slike su mu odmah izlazile na oči. Bile su kristalno jasne i bolne. Čitave noći se prevrtao u postelji i tek ga je pred zoru uhvatio san.

Naredni dani su jednolično prolazili. Preneo je u brvnaru sva drva i imao ih je sada za celu zimu. Sneg je i dalje padao i stari Džek nije više nikuda mogao da krene bez krplji koje je ranije retko koristio. Slabo se snalazio sa njima mada je već decenijama živeo u planini. Možda je tome bio razlog što je ova zima bila neobično obilna snegom, možda i najsnežnija godina otkako je svoj dom u gradu zamenio usamljenom brvnarom u planini.

Prolazile su nedelje. Džek je proračunao da bi već trebalo da je april ali sneg je i dalje padao. Napadao je toliko da je, kada bi otvorio vrata, morao da prinese sto, popne se na njega i jedva stane na sneg. Bio je to dubok sneg, čvrst, pucao bi pod nogama. U sve ređim šetnjama vodio je sa sobom Harija koji je stalno propadao i besno lajao ne shvatajući u čemu je stvar. Nije to shvatao ni Džek, ali sve je češće pogledao u sunce koje je retko uspevalo da se probije kroz guste sive oblake. Obično ga nije ni video, samo je naslućivao da je »tamo iza«.

Sredinom maja, Džek je sve nervoznije pogledao u nebo. Drva je bilo sve manje, a oblaci se nisu razilazili, samo su donosili novi sneg. Bilo je već teško uopšte izaći iz kuće. Ni krplje više nisu mnogo pomagale pri hodu. Propadao je u smetove gotovo do pasa. Odlučio je da ne izlazi dokle god bude imao drva, verujući da će zima ipak uskoro proći.

Krajem juna ostao je bez drva, a sneg je još uvek padao. Napadao je toliko da je prekrio dve trećine visine brvnare. Vrata, a ni prozori više se nisu mogli otvoriti.

Džek je razmišljao šta da učini, dok je Hari, skupljen u klupko pored njega, cvileo drhteći od hladnoće. Nije se imalo kud. Morao je nekako da izađe iz brvnare, probije se do Velzenburga i sazna šta se dogada. Trebalo je da prepešači desetak milja do tamo, što po ovakvoj zimi uopšte nije bilo lako. Prvo se morao probiti do lokalnog puta br. 12, a onda na državni auto-put br. 160 gde će valjda uspeti da zaustavi nekog i da se prebaci do grada.

Ujutro se probudi, uze pripremljen ranac i popevši se na sto dohvati trošni krov. Desetak minuta se mučio da napravi u njemu dovoljno veliku rupu da se kroz nju provuče. Uze Harija i progura ga kroz rupu napolje, a onda to i on učini. Stojeći na krovu brvnare, koji je sada bio jedva pola metra iznad nivoa snega, pogledao je uokolo. Sve je bilo pod snegom i videli su se samo vrhovi drveća kao šiljci koji razbijaju belinu okolnog

prostranstva.

Sneg je prestao da pada, ali bilo je jako hladno. Prvi nezgrapni koraci u krpljama po smrznutom snegu bili su uspešniji nego što je očekivao. Sneg je zbog hladnoće bio tako zamrznut da Džek nije propadao više od desetak centimetara što je ubrzavalo njegovo kretanje. Hari je lajao vukući se za njim očito nezadovoljan što i on mora da napusti sigurnost brvnare.

Džek je računao da će izbiti na lokalni put negde u rano popodne i nije se prevario. Ali ono što je video nije ga obradovalo — put je bio potpuno zavejan i bilo je očito da njime već duže vreme nije prošao nijedan automobil.

Polako nastavi dalje prateći put samo po saobracajnim znacima koji su virili iz smetova. Hladnoća mu je štipala obraze, a iz usta mu se širila para. Zadihao se već od neprestanog hodanja po dubokom snegu i težine ranca na leđima. Samo da stignem do auto-puta, brinuo je.

Iz misli ga trže Harijev lavež. Džek se okrenu i primeti da Hari stojeći kao ukopan zuri u nešto. Izgleda da je nešto nanjušio, pomisli.

— Šta je, Hari?

Pas mu odgovori novim lavežom. Pritrča mu, zagrize bundu i poče da ga vuče.

— Ma, šta ti je. Šta hoćeš?

Hari ga iznenada pusti i nespretno potrča napred. Džek polako krenu za njim. Blesav pas, zaključi. Međutim, nakon nekoliko koraka iznenada zastade. Hari je grebao po snegu pokušavajući da ga razgrne. Džek razočarano povika:

— Nećeš ovde naći kosti, Hari. Prestani tim, samo me zadržavaš. Imamo preča posla, znaš i sam.

Ali pas je i dalje razgrtao sneg. Džek mu pride i čučnu.

— Dobro, stari moj, sada je već dosta. Ako ne kreneš.... — i zastade u pola rečenice.

Ispod razgrnutog snega video je zarđali lim. Džek zainteresovano poče rukama da razgrće sneg, u početku polako, a onda sve brže i brže. Hari je sve više lajao, nervozno kružeći oko predmeta koji se sada već sasvim jasno video.

— Do đavola, pa ovo je krov nekog automobila, — promrmlja Džek i nastavi da kopa. Ubrzo shvati da neće ništa uraditi rukama i spusti ranac pokraj sebe. Otvori ga i izvadi rasklopljen ašov. Sastavi ga i poče da kopa. Išlo je sporo, a znoj mu je curio niz lice. Pravio je predahe ali nešto ga je teralo da i dalje kopa. Nije mu trebalo mnogo za zaključak da se radi o kamionetu, a ne automobilu, kako je prvo pomislio. Kopao je brzo, uporno i nakon nekoliko sati uspeo da otkopa polovinu kamioneta. Razmišljao je trenutak šta da radi dalje. Da otkopa ceo kamionet nije imao vremena; pašće mrak i biće još hladnije. Morao je da nastavi kopanje samo tamo gde bi tre balo da budu vrata za vozača. Nakon pola sata uspeo je da skloni sneg sa njih. Medutim, nije mogao da vidi unutrašnjost kabine jer su prozori bili potpuno prekriveni ledom.

Zadihan, sede u sneg. Sada bi trebalo otvoriti vrata, pomisli. Zgrabi kvaku i pritisnu je, ali ona nije popuštala. Dohvati ašov i zamahnu. Tup udarac u prozor nije dao rezultat. Udari ponovo i parče leda otpade sa stakla. Nastavio je da udara sve dok u jednom trenutku staklo ne prsnu. Zamahnu još nekoliko puta praveći poveću rupu u staklu.

Hari skoči na prozor i zalaja. Džek ga nervozno odgurnu i proturi glavu u kabinu. Bila je mračna, osećao se samo zadah ustajalosti. Smrznutim prstima slomi nekoliko šibica pre no što jednu uspe da zapali. Drhtavi plamen šibice obasja unutrašnjost

kabine.

Stisnut za vozačkim sedištem sedeo je omanji, zdepast čovek sa brkovima pokrivenim injem, a od staklastog pogleda njegovih širom otvorenih očiju Džek se strese. Pored njega, sedela je žena ruku čvrsto pripijenih uz lice.

Šibica se ugasi i Jack upali drugu. Titrava svetlost obasja dva mala leša zgrčena jedan uz drugi na zadnjem sedištu.

Plamen utrnu i Jack se odmače od kamioneta. Nije bilo sumnje da ih je zavejao sneg i da su se smrzli ovde u pustari. Po boji njihove kože shvati da su već duže vremena zatrpani.

Zgrabi sekiru i poče snažno da udara u bravu na vratima. Čim se raspala, teškom mukom otvori vrata. Dohvati leš muškarca, koji mu je bio bliži, i izvuče ga napolje. Položi ga na sneg i otera Harija koji mu se vrzmao oko nogu.

— Hari, da mu nisi prišao ili ćeš sa mnom imati posla!

Saginjući se, uđe u kamionet. Jeza mu prode telom kada izbliza pogleda ženu pored sebe. Na njenom lieu bila je tanka skrama leda. Nije znao šta da čini. Nervozno provuče ruku kroz smrznutu bradu, promeškolji se na sedištu i uzdahnu. Tada mu pade na pamet da pogleda pretinac za rukavice. Otvori ga i iz njega ispadoše novine. Polako ih uze i raširi. DENVER KRONIKL — pisalo je na njima. Prelete pogledom preko naslovne strane. Najkrupniji naslov odmah mu sledi krv u žilama: AMERIKA OKOVANA LEDOM. U podnaslovu je stajalo da se teže posledice nuklearnog udara tek očekuju. »Prašina podignuta nakon eksplozija potpuno je poremetila stanje u atmosferi i sprečila prodor sunčevih zraka. Zavladala je hladnoća, sneg i led«.

Džek zgužva novine. Srce mu je ubrzano tuklo, a ruke su mu se znojile. Radijacija. Tek sada se setio tog prokletog zračenja koje je očito bilo svuda oko njega i u njemu.

Brzo raširi novine da pogleda datum: 16. april... Čudno, razmišljao je, a još sam živ. Nešto ga je teralo da detaljno prelista novine, ali su se sećanja bunila protiv toga. Već godinama ih nije čitao. Možda mi vesti ionako više ništa ne znače, pomisli. Ipak, zgužvao ih je i strpao ispod bunde.

Izašao je iz kamioneta. Nije znao šta će sa leševima. Oni su verovatno pokušali da beže u planine. Očajnički potez koji je završio duboko pod snegom.

Podiže leš i vrati ga u kamionet. Uze ašov i poče da zatrpava vozilo. Gladan, Hari je trčkarao oko njega negodujući što ovaj to čini.

— Moram ih ostaviti ovde, Hari. Bolji grob im ne bismo mogli iskopati — promrmlja.

Već je padalo veče kada je stari Džek bacio poslednju hrpu snega na vozilo. Hari je šćućuren sedeo pored njega i cvileo. Oblizivao je svoje smrznute šape tupo gledajući u povišu humku ispred sebe.

— Hajdemo, — reče Džek i zabaci ranac na leđa. — Predstoji nam dug put nazad.

Tek duboko u noć stigoše u brvnaru. Promrzli, ali srećni što sneg nije padao celim putem. Uspentraše se na krov i kroz rupu u njemu uđoše unutra. Bilo je hladno i Džek priđe kaminu. Žaračem razgrnu ugljenisane parčiće drveta, ali, naravno, žeravice nije bilo. Ote mu se uzdah. Uze sekiru i raspali po stolu koji se sa treskom raspolovi. Džek mu odlomi noge i iscepa ih u manje komade. Dovuče ih do kamina i, nakon mnogo muke, upali vatru. Hari veselo pritrča mašući repom. Potom se Džek pozabavi rupom na krovu.

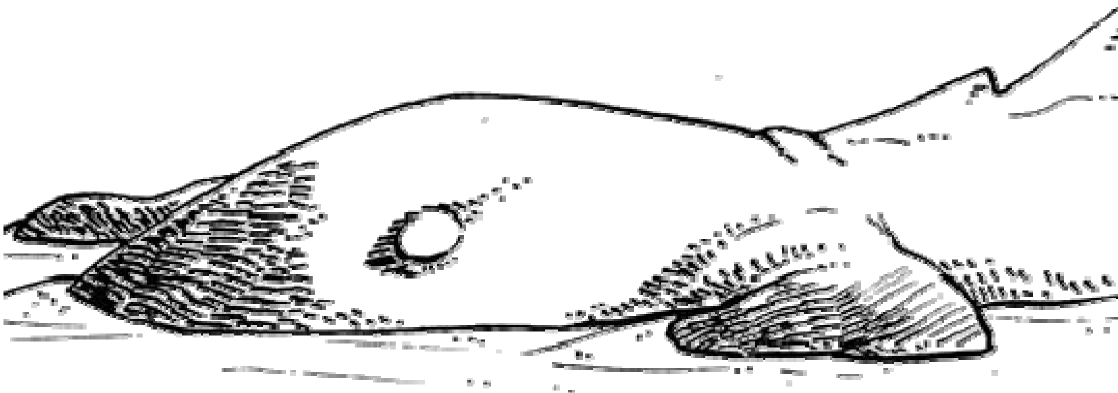
Za sat biće sasvim ugodno, zaključi Džek. Uze stolicu, privuče je vatri i sede. Hari se opruži pored njegovih nogu. Vatra je pucketala, a miris natrulog drveta ispunjavao je

svaki kutak sobe.

Džek se opusti i drhtavom rukom ukloni suzu sa lica. Pogled mu se susrete sa Harijevim.

— Eto, stari moj, — promrmlja vise za sebe,— čini mi se da ćemo imati dugu, hladnu zimu.

Raskopča bundu i izvadi novine. Dok ih je čitao, vatra se rasplamsavala i širila ugodnu toplinu brvnarom. A napolju su ponovo počele da padaju krupne lepe pahulje…

Klod Eken

Ko se boji informatike?

Informatičke biblioteke su već odavno knjigama dodelile mesto medu fosilima.

Alben Galitan je spremao ispit sedeći ispred svoja tri terminala. Uporedno izučavanje četiri autora postalo je teško izvodljivo jer je on raspolagao sa samo tri ekrana, a delovi teksta koje je trebalo analizirati bili su različite dužine. Bio je stoga primoran da briše neke stranice da bi čitao sledeće, ali ni u jednom trenutku nije imao pred sobom celinu sva četiri teksta. Štampač mu je omogućavao da uvek ima pri ruci i pred očima neophodne odlomke, kao i da pravi beleške na marginama, što je svakako bilo praktičnije nego da prepisuje odlomke zajedno sa komentarima ili da ih stavlja u memoriju na disketu čije oznake nikada nije uspevao da pronađe.

Kad je došlo do četvrtog prekida struje u toku sedmice koji je izbrisao iz elektronske memorije rezultate tročasovnog rada, Alben je pošao do svoje prijateljice da se malo smiri, a usput je poneo i svoje beleške. I upravo u toku putovanja vozom došao je do velikog otkrića, kada je zapazio da može da radi u toku vožnje.

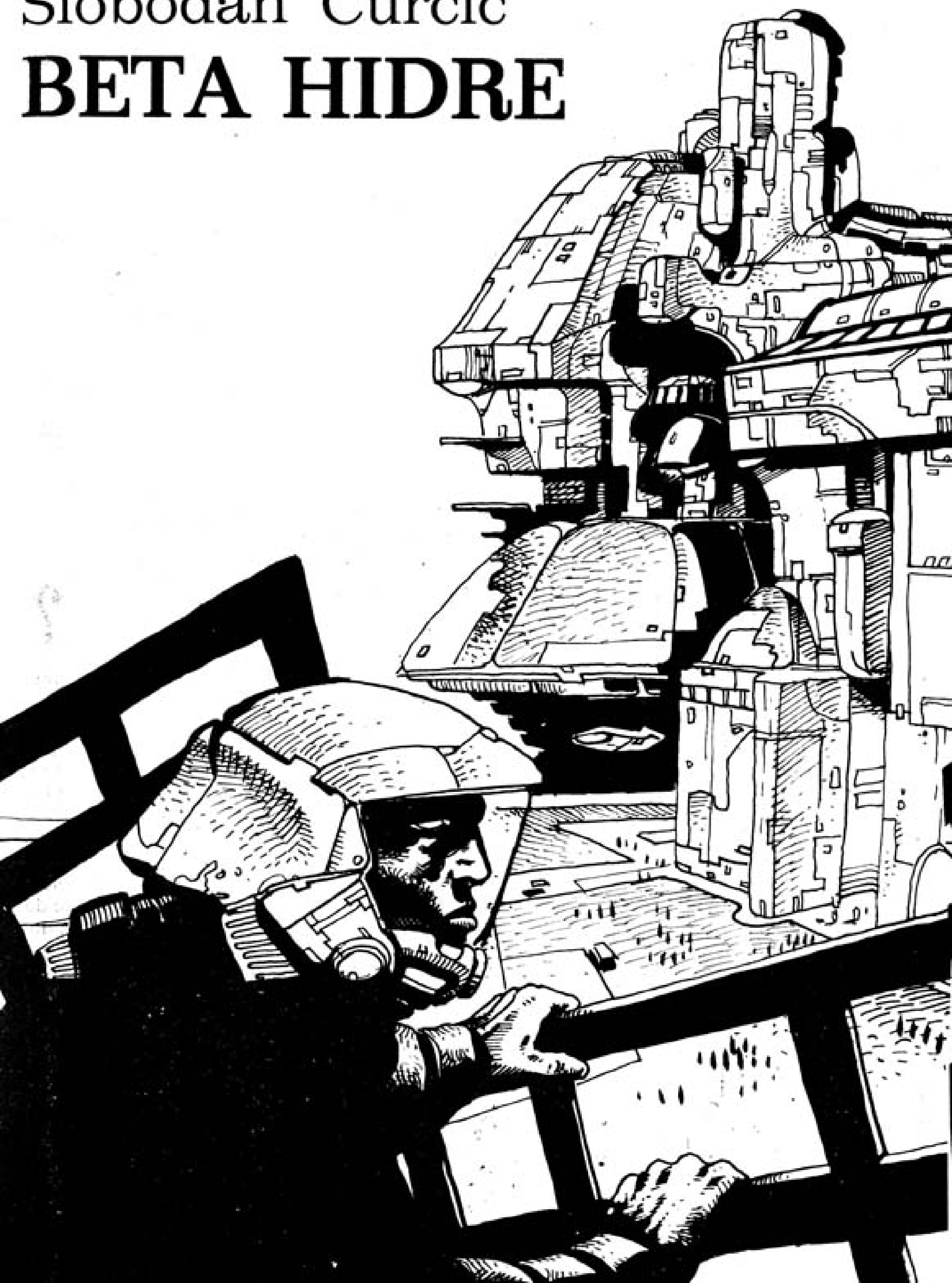
Prvom zgodnom prilikom dao je da se štampa ceo njegov program na odvojenim listovima hartije, koje je zatim prikupio u razne kartonske fascikle. Kako su njegovi prijatelji bili zadivljeni videći da on može da čita na najneobičnijim mestima, čak i tamo gde nema priključaka za struju, i kako može brzo da pronade neki odlomak listajući svoju fasciklu sa materijalom, dobili su na poklon po jedan primerak; listovi su sada bili zalepljeni po jednoj ivici da se ne bi rasuli, a s jedne i s druge strane bili su zaštićeni čvrstim kartonom ukrašenim sitnim crtežima.

Ti njegovi predmeti su postali toliko traženi da je na kraju počeo da ih prodaje...

Tako je Alben Galitan postao prvi izdavač doba Renesansne knjige.

Slobodan Ćurčić

BETA HIDRE

— Pobuna u Sektoru III, poručniče!

Prva vest. BANG! Grunulo je u mom kauzer šlemu. Moj levi obraz se zateže, očni kapak pritisnu svetlost unutra. Osetih nešto kao kratko, izvanredno kratko uznemirenje. Dok se odjeci vesti još lagano sležu u mojoj memoriji, dok moj mozak otpočinje ubrzani proces identifikacije i lokalizovanja pobunjenog sektora na PARNASU, brodu koji seče prostor kao usijana igla, ja čujem...

— Kapetan je umro. Sve funkcije stale u 03. 00. 02. po brodskom vremenu. Predlažem kriogen.

Druga vest. BANG! BANG! Dvostruko me je uzdrmalo i nateralo da mi se i druga strana lica stvrdne, oko potraži spas u tami iza kapka. Samo deo sekunde. Zatim otvaram kapke, gledam, upotrebljavam sivu masu sopstvenog mozga, pokušavam da obe vesti prebacim na donju liniju aktuelnosti, na nivo prioritetnog posmatranja. Uspevam. Da, uspevam.

... KAUZER ŠLEM.

Trodupli dek na cvetasto rasečenoj kacigi, mentalni pojačivač. Na potiljačnoj strani nekoliko vezova (dva, tri, četiri, pet, da, pet vezova) ulazi u moj mali mozak, direktno, zatim napred u vitalne centre. Kad želim da otklonim kauzer, otkačim vezove, čiji priključci vire neznatno iz mog potiljka. Korisna, nezamislivo korisna stvar na brodu koji poseduje prostorno premošćavanje svemira. Tako moje misli klize na dva nivoa.

Vraćam se prvom.

Sektor III. Plavo se boji na uglovima mojih zenica.

Prokletstvo, opsujem nemo. Još jednom, prokletstvo!

Gortanci.

Njihov sektor. Usne mi se krive, i da me neko posmatra smatrao bi to vučjim osmehom. Ne, nisam vuk, ništa približno. Samo sam prokleti Zemljanin, tačno osamstotina trideset devet parseka dalje od matične planete. Prokleto uzbudljivo.

Druga vest.

To je bio glas, glas koji se ozvučio u mom mozgu nepune tri sekunde ranije, glas doktora Grasvela. Prst uključuje video, Grasvel je pun, okrugao, pola modro pola žuto lice, sitne oči iza neprozirnih infranaočara, Grasvel, samo lik i glas.

— Mrtav? — ponavljam mislima, ne rečima. Kauzer šlem to trenutno prenosi na njegov video, u deo fonije.

— Nepromenljivo — ponavlja glas. — Oštećenja su bila prevelika. Implantacija nekih organa je izvršena, telo delimično spašeno od raspadanja. Sa mozgom ništa nije moglo da se učini, bar ne na ovom brodu.

Znam. Ovo je samo brod, samo PARNAS, prokleta ratna, savršeno ubistvena mašina. Moć koja se prostire. Ali ne i Zemlja.

— Kriogen — uputih saglasnost. — Neka Zemlja nastavi gde ste vi stali, Grasvele.

— Pola modro-pola žuto lice nestaje trepereći na mojim zenicama, tako malo reči bi potrošeno o čoveku koji nas dovede ovamo, koji udari u triangl gortanskih brodova. Dva razveja u atomsku paru. Treći je zbrisao. Ni mi nismo prošli bez oštećenja, jasno. Naš štit je napukao. Udar neprijateljskih oružja otkinuo je sedamnaest segmenata na srednjem delu PARNASA, ali mimoišao pogonski sektor, tako da smo ostali čitavi i funkcionalni. Kapetan Brid nije imao toliko sreće.

Druga vest tone u mom mozgu. Prsti mi tipkaju ovlašćenje.

... JA.

Hirod, android. Doplgenger.

Deo mog mozga ustupljen je kapetanu Bridu, za slučaj ovakve situacije.

Samo što ovakva situacija nije bila razmatrana. Ne i da kapetan načisto ohladi.

Većina posade, bar ona operativna i sa specijalnim zadacima, najveći deo vremena tokom leta kroz prostor, prostornih skokova, penetracije u tuđe sektore pa i vođenja ratnih operacija, okršaja i kosmičkih sukoba, provodi u kriogenom snu. Deo mog mozga, deo mozga ostalih androida na PARNASU otvoren je zauvek za psihu ljudi.

Ali, do sada ljudi nisu ginuli.

Kapetan Brid jeste. Pola modro, pola žuto lice doktora Grasvela govorilo je za sebe.

Snađi se sad, andro!

On je mrtav, bar jeste mrtav za brod. Ti živiš. Ti si zamenik, doplgenger.

Da, tačno. Pravila su decidirana: iza Brida stoji njegov doplgenger. Ja.

Prokletstvo, opsovah još jednom nemo, grč u utrobi prenosi se na usne. Još jedan vučji zev. Već otipkana naredba—ovlašćenje sija na ekranu mog zamenika. On postaje duh koji dalje gura brod, ja ujed koji mora da sredi pobunu.

Navukoh oklop, potapšah kratkotalasni blaster u otvorenoj futroli na boku. Loro i Ese su uz mene, dva dobra andro-duha koji nisu doplgengeri, samo psi čuvari koji me prate, oči koje hvataju i najmanji znak opasnosti.

— Hajdemo tamo — prokrkljah.

Plavo u uglovima mojih zenica. Sektor III.

Tu smo ih spakovali, one koji su imali dovoljno znanja i gortanske sreće i brzine pa uspeli da navuku svoja zaštitna kosmička odela. Plutali su oko krhotina svojih razorenih brodova.

Gorn, čovek, reče tada: — Spalimo ih!

Hirod, andro: — Spaliti sve mudro je, Gome. Učinimo tako!

Hirod, doplgenger, jednotrećinski čovek Brid: — Pokupite ih. Uvucite u PARNAS. Dajte im jedan bezbedan sektor.

Gorn, čovek urla na mene: Oni su nam ozbiljno oštetili zaštitni oklop. Sedamnaest segmenata sada je dim. Oni sa nama čine stvari prema kojima je spaljivanje glatka i brza smrt. Na kraju, predstavljaće bolest na brodu. Muku, kapetane. Gortanci su svemirsko đubre. Treba ih spaliti, odmah sve!

Hirod, andro, dvotrećinski ja-android: — Moj glas uz tvoj, Gome. Zarobljenici su suvišni na PARNASU. Naš brod munja je, blesak. Ljudski blesak.

Jednotrećinski čovek Brid u meni seče sve. Upućuje konačnu naredbu mom mozgu i mojim centrima implantirane poslušnosti, moj jezik, zubi, usne otvaraju se i grlo konačno ispušta:

— Sektor III njihov je. Bez daljih primedbi.

Gorn poznaje glas, a svaka reč ima šifrovani kod, i tu nema mogućnosti androidskog uplitanja. Gorn zna da je konačna kapetanova naredba zaista kraj svim otporima. Izgubili smo. Tada.

I eto me pred sektorom. Loro, Ese, dva androidska vuka, ja, Hirod, otvoreni doplgenger. Sada blokiran. Mislim, bar.

— Otvori — naredujem Eseu. Njegovi prsti traže odgovarajuću šifru, otkucavaju je. Pomera se, svi se pomeramo dok segment lagano klizi ulevo. Segment neprobojnih hermetičkih vrata gortanskog kaveza. Života, za sada.

... GORTANCI.

Misao rasa. Da, misao, koriste se umom, koristili su se njime i prilikom prvih kontakata, mi ne. BANG, BANG, BANG! Udarali smo po njihovim planetama, ne-znam-

zašto-ne-znam-zbog-čega. Zato ljudi spavaju, ili su zaštićeni kauzerima bez vezova. Androidi mogu da neutrališu gortansku misao. Zato smo tu dok se PARNAS praćaka svemirom i udara, udara.

Ovoga puta smo i mi dobili. Dobijamo sve više i više. Gortanci su pokupili dosta toga od nas, od Zemlje. Iskvarili su misao.

Dugi, visoki, tanki. Višebojni. Bez ušiju, samo dve opne. Okrugle oči sa providnim kapcima, usne, zubi, kratki nos. Ljudi su slični Gortancima. I obratno. Vrlo slično — vrlo različito.

Segment je otvoren.

Gortanci su skupljeni u masu, ali živi. Ne znaju, zapravo, zašto su živi. Moj kauzer-šlem dotiče spletove njihovih misli. Prvo napad, pokušaj upada u moj um, plitko odbijanje dok osećam kako gortansko zlo klizi niz prve nivoe mozga kao hladna kiša iznenada. Odgovor, reakcija, toplina koja suši. Napad se suši, nestaje. Sada znaju, ali ipak neprestano pokušavaju, ne razlikujući nas od ljudi. A ljudi su mudri, daleki. San.

Doplgenger sam, šapnem, pomislim, grunem. To je moj način uzvraćanja na njihov pokušaj. Vic osveta, reč u srž. To sam ja, dvotrećinski andro.

— Hej ti, dugoruki! — viknuh preko pojačivača ispod mojih usana. — Ti tamo!

Bezimeni je imao nešto slično činovima, nekoliko sjajnih oznaka na grudima sa meni nerazumljivim simbolima koji očito nisu stigli da budu spaljeni.

Nije bio loš, poznavao je izvesne trikove. Gortanci se skupe, polusklupčaju, izmene telesnu konzistentnost u masi, delimično se utope — nestanu. Ali kauzer-šlem prati njihove mentalne vibracije. Vreme za lek.

Uputih jedan vreliji energetski kratko-naponski zrak u njegovo rame. Eh, zabolelo ga je, jasno. Vrisnuo je ultrazvučno, oni to mogu, ali šlem je jasno preneo taj ultrazvučni bolni eho. I želeo sam da ga zaboli.

— Pozivam se na pravo ratnih zarobljenika — rekao je. Istog trenutka, moj lični translator mi je to preveo. Gortanski jezik poseduje tridesetpostotnu zemaljsku fonetsku osobenost. Ultrazvuk je nešto specijalno u njihovim grlima.

— Čuvam ga u ovoj cevi — uperio sam blaster ka njemu. — Izlazi. Ja nisam dovoljno strpljiv. Ni oni.

Pokazao sam kauzer — glavom na Loroa i Esea. Oni samo čekaju, ali grizu zrak.

— Ubićeš me?

— O, hajde — rekoh, izvlačeći ga napolje kada je prišao, za dve glave viši od mene — nisi baš toliko vredan!

— Čemu onda me trebaš?

Koračamo. Gortanac ispred, polulevo, Loro i Ese sa obe njegove strane, on se osvrće, zagleda, bulji u mene. Mozak mu miruje. Nema dodira. Samo reči.

Do komandnog mosta u moj kauzer — šlem pristigle su i sve ostale relevantne informacije o neuspeloj pobuni. Sad sve znam. Pokazujem mu na mesto do moje upravljačke stolice. Dok govorim, prsti mi tipkaju povratnu naredbu — preuzimanje vođenja usijane igle koja i dalje klizi kroz prostor. Brid nestaje negde u kriogenu, Brid koji se još ne budi u svom jednotrećinskom posedu u mom umu.

— Sedi, odmah — kažem. — Sad, čuj: neuzimanje hrane predviđene za vaš obed, na ovom brodu trenutno se smatra pobunom. Jasno govorim? Poznato nam je da ste u stanju da gladovanjem izoštrite neka svoja čula. Krajnji rezultat je pojačana sposobnost vašeg uma. Tada možete, možda, da nasrnete i na nas. Doplgengere, mislim. To moj kapetan ne želi. Ne želim ni ja. Niko od posade.

— Kapetan tvoj mrtav? — pita. Nije lud. O, ne, nimalo nije lud da spoji razdvojene karike.

— Kapetan moj mrtav — ponavljam njegove gortanske reči, sa izgovorom identičnim njegovom. — Ne sasvim — dodajem. — On i dalje živi. Tu.

Kucnem se po slepoočnici. — Živ, a to znači da sam ja operativac. On—ja, mislim, ratniče. Moje ime je Hirod, android. Ja sam želeo da vas sve spalim. Tamo, kad ste bili samo zrna kosmičkog praha, jadni. Sad reci ime, čin, rang.

— Kaovod. Zarobljavanje po našem ratnom kodeksu istovremeno oduzima svima nama rang. Čin neka bude kao tvoj. Razumećeš.

— Neka tako bude. Dakle, šta je sa tom pobunom?

— Nismo je želeli.

— Laž. Plitka. Aparati su registrovali pojačanu koncentraciju misaonog napona u Segmentu III. Mi to još uvek možemo da registrujemo. I shvatam tvoj plan, Kaovode, budi prokleto siguran u to... Ti želiš povratak ranga. Kako? Otimanjem PARNASA. Ljudi su udaljeni, u snu, u kriogenu. Želiš zato nas, doplgengere. Želiš mene.

Klima. Prst leve i šest desne podižu se, preklapaju. Trebalo bi to da predstavlja njihov znak zakletve. Tako su nam bar govorili na obuci. Niko to do sada nije proveravao. Mi smo u ratu, ne u miru, ne u razmeni kultura i običaja. Za mene ovo je laž.

— Priznajem — kaže.

— Vidiš — cerim se usnama koje proviruju ispod spleta okruglih segmentnih ploča na kauzeru — vidiš, Kaovode. Zato smo mi ovde. Adekvatan odgovor za vas. Znao sam da lažeš. Priznanje omogućuje da dobijem interna ovlašćenja. Mogu odmah da vas eliminišem.

— Ne žuri, andro-Hirode. Priznajem... tako je bilo. U početku.

— Kakvu to prokletu, gortansku igru igraš sa mnom?

Moj mozak radi, kauzer pročišćava misli, ludim i tragam.

Možda lovi vreme, gortanski pas, možda želi da me samo zaludi svojim bezbojnim i neuverljivim brbljanjem, dok su mu ramena modra, ruke (plavkaste, tanke linije boje gustog neba?) se klate, noge (ispod kombinezona, znam) mrke, žilave, sav je u spletu žila i mišića, sav raznobojan, stranac, pas. Znam. Prst sklizne u drugi položaj, Ese je odmah ukočen, motri, spreman za skok. Ese ima pogodnost. Sasvim je lud, andro koji sluša samo moja naredenja a i njega najmanje može da zakači tuđa misao, ako Kaovod nasrne. Izgladneo i pripravan.

— Nije igra. Priznanje. Takvu smo mogućnost razmatrali, istina. Sada više ne.

— Zašto ne?

Nema nikakve misaone slike upada u moj mozak, ne odslikava se na prvom nivou, ne. Da li je to znak da ovaj Gortanac priča nekakvu gortansku istinu, blisku našoj, zemaljskoj? Ko zna. Ko uopšte išta zna? PARNAS prodire sve dublje u njihov prostor.

Pritiskom određene komponente na terminalu, zraci ga trenutno obuhvataju, stolica sada predstavlja mali kavez. Ako išta učini svima nama, ipak će ostati prikovan, zalepljen, oduzet. Samo usta su mu sposobna da izgovaraju reči.

— Ne veruješ mi? — pita.

— Ne verujem ti — ponavljam. — Sad nastavi.

— Odbacili smo otpor. Vi ste nas poštedeli. Spasli. Znak koji nam je pružen.

— To nije bila moja odluka — odgovaram. — Kapetan je tako rekao iz mene. Kapetan je sada nem. Kriogenski nem. Ja, Hirod, vodim sada brod dalje.

...Saslušaj ga...

Šapat, rezak misaoni šapat na granici prijema. Grč u meni otkriva dvotrećinskom androidu da je to Brid. Nema pogreške, on, odnekud iz mentalne provalije zaborava.

— Slušam te — prevalih preko usana.

— Poznajem dobro ovaj sektor. Idemo ravno u oblak.

— Oblak? Kakav oblak, zvezda mi?

— Proveri. Ali prvo me pusti. Zatim pozovi ako moje reči istinom odišu.

— A zašto ti ne bi ostao ovde da sediš, gledaš, čekaš?

— Ja to mogu, andro-Hirode. Ali moj mozak u stanju je da zapampti svaki vaš pokret, reč, znak. Onda predstavljam potencijalnu opasnost, kada nas razmenite. Ako nas razmenite. Ući ćemo tako u vašu navigaciju i komunikaciju.

Neba mi, ovaj tudinac umeo je i da govori istinu. Sposobnosti njihovog uma su često predočavane svima nama. On je zaista sve to mogao da upije i, kasnije eventualno, sve da prenese svojima. Zašto mi je to rekao?

Zbunjen sam, nem. Ne volim taj osećaj. Zatim ustajem, otkačim ga od stolice — klopke, puštam.

— Idi — kažem. — Proveriću tvoje reči. Naši aparati nisu do sada ništa otkrili.

— Tri brodska dana od sada — rekao je, onako za dve glave viši od mene. — Onda me pozovi.

Ese i Loro ga odvode. Rekoh: — Uzmite obed. Ne želim nikakvu prokletu pobunu. A tebe tvoji slušaju, nije li tako?

— Slušaju — klimnuo je obojenom glavom. — Uzeće.

...BRID. TRI BRODSKA MESECA PRE. BRID, KAPETAN.

— Ovaj brod nije samo ugriz u njihovo stelarno meso, Hirode.

Ja, andro, stojim. Brid sedi. Kabina njegova je mala, zemaljski spartanska. Samo ekrani, uzak ležaj, kriolitski sto, dve ukopane, poljem vezane stolice.

Ćutim, čekam. Zašto me je pozvao? On je oduvek i zauvek u mom umu. Pokret jedne misli i ja sam stvrdnuta magma koja sluša.

— Znaš — nastavio je — deo ovog razgovora biće ti implantiran u memoriju. U pravo vreme, u pravi čas, z n a ć e š .

— Kako, kapetane? Reči vaše su...

— Zagonetne? — Brid se smeši svojim licem — ožiljkom. Nikad maska, nikad promena večitog grča. Ostao poslednji u plamenu i plamen ispisa vatreni žig. Brid, žig rata. — Možda, — nastavlja — u stvari, jeste. Ali ovako je bolje, Hirode. PARNAS ima ratne ciljeve, ali predstavlja i prvi pokušaj istraživanja. Ući ćemo vrlo blizu njih. Oni će doleteti. I tako... Ako ja nestanem, dvotrećinski ćeš biti samousmeren.

— Zar to nisam i sada?

— Da. Ne. U stvari, jesi, jesi... Ipak, ja bežim od sna. Znaćeš ako dode pravi trenutak, razumećeš. Osećam da hoće.

Trlja svoj plameni žig-grč, prstima se poigrava svojim unakaženim likom. — Znaćeš — ponavlja. — Ako moj mozak i stane, jednotrećinski biću u tebi. Nerazumljivo?

— Poprilično.

Lik-grč se smeje. Bar mislim da je to osmeh.

— Dobro su to onda oni na Zemlji uradili.

— Zašto mi sve ovo govorite, kapetane?

— Jer si... nešto novo. Doplgenger. Ali ne običan, ne na način Gorna, recimo. Tako, shvatićeš. Drugi deo operacije su Gortanci. Velika greška.

— Oni? Rat? Sve zajedno?

Gleda me, meri, posmatra. Iznutra, spolja. On može da posmatra i moje misli, ako to zaželi. Sada sasvim ne, nije u snu i veze su labave, ali odjeci su prisutni.

— Sve zajedno, dobro rečeno, Hirode. Neko je pritisnuo pogrešnu dugmad i mj uništismo njihov prvi brod. Greška. Nedopustiva. Kako? Ma, ko zna, Hirode... ko to sada zna. Niko i neće da zna. Izveštaji su rekli da su ONI prvi zagrizli u nas. I tako redom. I odjednom smo i mi, PARNAS, ovde. Ovde, kod Hidre. A to je njihova zona uticaja.

— Namerno? — pitam.

— Namerno. I kada se približe njihovi ispitivački brodovi, ja, Brid, udariću. To je plan, deo plana. Sad idi. I znaćeš.

Još uvek ništa ne znam. Trećeg brodskog dana znao sam.

Uleteli smo ravno u gigantski oblak zvezdanog gasa. Neumitno. I smrtonosno.

— Kako? — zaurlao sam na astro-navigatore. — Kako je moguće da se to dogodi na jednom ovakvom brodu?

Skon, navigator, nem je. Širi ruke tipično ljudskim pokretom. — Nemam pojma, poručniče. Ja sam doplgenger i bio sam u vezi sa ljudskim parnjakom. Čovek se nije javljao, a moja čula nisu ništa preuzimala iz aparata.

Nije lagao. Nije ni umeo da laže. A aparati su MORALI to da registruju. Znači da... da su oni to i registrovali. A Skon je sve video, tačnije nije video. Kako je to moguće?

Jedini odgovor bio je da mu njegov ljudski naredbodavac i kontrolor nije dozvoljavao.

Gurnuti smo u nešto.

U šta?

Neba mi, mnogo toga dao bih da to saznam.

BRID. Odgovor.

Prsti mi tragaju za šifrom poziva. Nalazim je. Kucam.

Sa druge strane očekuje me pola modro-pola žuto lice doktora Grasvela. Tačnije, njegovog doplgengera. Ono što čujem sam je Grasvel, znam.

— Problem, poručniče?

— Da li je kapetan Brid registrovano mrtav?

— Kakvo je to prokleto androidsko pitanje?

— Ja sam Bridov doplgenger. Brid je mrtav, vaše minule reči. Ja sada vodim brod. Želim precizan odgovor.

— Mrtav je — čujem posle tri sekunde oklevanja. — Da, registrovano. Pritiskom na sedmi segment terminala kraj vaše leve ruke, poručniče (naglašava tu reč, izaziva, ruga mi se), moći ćete isto da ustanovite. Svi podaci su odmah uskladišteni u centralnom brodskom kompjuteru. Kraj.

Kraj, isključenje.

Besan sam. Nešto se dogada. Taj napon je osetio i onaj prokleti Gortanac, i brzo ga povezao sa podacima koji su već bili u njemu. Nije mu bilo teško da zatim isprovocira pobunu.

Jasno, jasno. Kaovod je znao za gigantski oblak usijanog zvezdanog gasa koji će nas istopiti. PARNAS je brod otvorenog prostora, ne krtica kroz magmu. Oklevao je zato, čekao. Oklevali su zato, čekali. Zatim postali sigurni u nešto što mi tada nismo znali. Ili nam nije bilo dozvoljeno da to saznamo. Da li su i toga bili svesni?

Da. Ne. Oboje?

Pojačah napon u kauzeru, uklopih se u svoju anatomsku stolicu i zaposlih svoj

androidski mozak, dvotrećinski Slobodan. Preostala trećina, Brid čovek, ćuti. Ona je samo nemo, neprovidno polje koje se ugiba, van mog domašaja. Iz kojeg povremeno, iznenada, dospe šapat, nagoveštaj, smirenje moje uzavrele dvotrećinske androidnosti.

Pretpostavimo... pretpostavimo da Gortanci znaju da mi nismo bili u stanju da registrujemo oblak. Postaju zatim apsolutno sigurni u to. Razmišljaju, pletu. To se pretvara u šansu za neku vrstu kompromisa ili probu debljine naših androidskih živaca. Oblak je neminovnost. Kasno je da se, pri ovakvoj brodskoj brzini, išta pokuša prostornim skokom. Nema vremena ni za obilazak, kočenje, izbegavanje. Usijani vrh je prokleto dobro usmeren u oblak i to je neminovnost. To je broj jedan.

Gortanac se odlučuje na rizik, podržan od svojih preostalih ratnika. Izazivaju pobunu odbijanjem da uzimaju hranu. Znaju da je i nama poznata njihova sposobnost misaone koncentracije, u trenucima ili časovima kada su u vrhu apstinencije od hrane. Broj dva.

Ja to znam, dolazim, odvajam upravo njega. Možda Kaovod i nije pravi vođa, ali je najmudriji među njima. Ko sada to može da zna, zvezda mi! Najzad, odbacujem takve misli, nisu ni bitne. Kaovod mi iznenada isporučuje saznanje, otvara ponovo kanale mojih sumnji. Ja proveravam, ali navigatori ništa nemaju na svojim aparatima. Trećeg brodskog dana oblak biva registrovan. Prekasno. Tri.

Zašto su ljudi stajali iza ove obmane? Jer, nema sumnje da je Skon, čovek, obmanuo Skona doplgengera. Zašto? I zbog čega je Bridov eho odjednom preusmerio moje namere, zaustavio me i naterao da slušam Kaovoda?_Pitanja, pitanja bez odgovora.

Šta dalje?

Ese stoji. Ja klimam glavom, kažem: — Dovedi stranca. Celog.

... HIDRA. BETA HIDRE.

Sazvežde i blistava zvezda koja nas je privukla.

Mesto prvog kontakta. Brid nas je doveo ovamo, napao i razvejao dva njihova broda, treći pretvorio u gomilu krša. Od onog što je ostalo, pokupili smo Kaovoda i njegove. Beta je strateški čvor i za nas i za njih. To obe strane znaju.

A sada su asovi u rukama Gortanaca.

Kaovod stoji, visok.

— Oblak je pred nama — kažem. — Imao si pravo. Naši aparati su zatajili usled prevelikih smetnji. Ovo je deo svemirskog okeana u koji smo premalo zalazili. Tvoja struja, Kaovode. Sada... čujmo šta želiš.

— Zašto ga ne izbegnete?

Šta želi tim ponavljanjem? Da me izazove? Zna da mogu da naredim njihovo eliminisanje. Moj kauzer ćuti na nivoima implantirane ljudske svesti. Brid ćuti.

Govori android Hirod, ja: — Zašto si nas upozorio?

— Nesavršeni ste, tašti. Zli.

— Ostavi sad optužbe.

Moje reči samog me iznenađuju, suviše sam blag. Ulazim u razgovor dok se vreme steže oko PARNASA i svih nas. Možda su se oni misaono pripremili za smrt, možda je sve ovo plan za naše uništenje. Ko zna šta čeka u oblaku ka kome neumitno letimo? Strah, smrt? Okov energetskog ništavila?

— Moj zadatak bila je provera. Iznenadili ste nas, posle toliko vremena. I pomogli da se delimično usavršimo. Pratiš li me, androidu? Svemir nije nenaseljeno ostrvo večnosti. On je i vrelo previranje. A to ste bili vi, Zemljani... Zbog toga smo mi, preostali

sa naših brodova, ovde, na ovom mestu, zarobljeni.

O čemu, do davola, brblja ovaj čudni Gortanac? Koliko razumem, za njega je sva ova gužva test kojim žele da nas ispitaju. A ja jedino želim da izbegnem oblak.

— Problem nije u nama — odgovaram. — Izvan nas je. Tamo. Prst pokazuje tamni oblak koji se preklapa nad Betom.

— Nevažno — kaže.

— Za nas jeste. Pre nas odlazite vi.

— Govori li to iz tebe čovek, ili su to reči jednog androida, doplgengera?

— Nebitno — odgovaram. — Kako da izbegnemo uranjanje u oblak?

— Postoji način — Gortanac dodiruje prstima terminal. — Ali to može da izvede samo jedan Gortanac.

— Objasni.

— Mogu da izvedem brzo prouzrokovani prostorni skok i da spasem tvoj brod. Potrebna mi je samo jedna vaša kaciga i mesto koje sada zauzima tvoj astro-navigator.

— Samo to? — nacerio sam mu se u lice. — A znaš da kauzer omogućava odbijanje vaših mentalnih nasrtaja. Takode ti je poznato da je navigacija srce broda. Ako si vešt, možeš da nas preusmeriš u drugi kvadrant... Recimo, u neposrednu blizinu neke od vaših baza, za koju ni ne znamo.

— To nije moguće.

— Možda kod vaših brodova — odgovaram ledeno. — Ali PARNAS ima takvu silu u pokretačkim segmentima svojih motora. To vama fali. Ja pristanem, u trenutku ludila, ti nas prebaciš na mesto gde je sve spremno za doček. I tako imate jedan naš kompletan, skoro kompletan brod... Imate sve, zatim. Luda zamisao, Kaovode.

— Oblak znači smrt.

— A šta nije smrt u svemiru? — Potrebno je verovanje.

— Posle ovoliko žrtava? To je ludost.

— Za jednog androida. Ne i za čoveka.

— Ja nisam čovek — presekao sam ga. — Ja sam andro. Doplgenger.

— Ali u sebi imaš čoveka.

— Nem je, mrtav. Naš razgovor je završen, Gortanče.

Odveli su ga, ali to nije razrešilo moj problem. Brid ćuti. Zašto je govorio da ću znati? Kad, mračnog mi neba, kad? Kad, jer vreme ističe, pesak naših života čili, želje su samo sve slabiji plam. Oči drugih uperene su u mene. Odjednom svi iščekuju.

Za jednu takvu odluku potrebna je ljudska čvrstina. Ili znak.

Brid ćuti.

I Gortanac je iznova preda mnom.

Zna. Zna da sam doneo odluku. Ekran je gotovo zatamnjen, Beta je samo slabo vidljiva tačka, mutan odraz nekadašnje veličanstvenosti. Skidam lagano svoju kacigu, oslobađam vezove.

— Uzmi — kažem. — Izvedi skok.

I sve zatim gubi svoje oblike. Kaovod vodi brod u skok, ja stojim iza njegovih leđa sa blasterom u ruci. Napraviću veliku i vrelu rupu na njima ako se išta pogrešno dogodi. Brid ćuti. Svi su vezani u stolicama. Znak očekivanja na svakom licu.

I skok.

... Prelet, gubljenje orijentacije, podizanje organske plime negde duboko u telu, oči koje gledaju nigde-u-ništa, sjaj zvezda nestaje, praznina, crnilo... stapanje...

... otapanje... u jednom drugom prostoru, vrlo daleko. Bez oblaka. Nestanak smrti

sa fona dogadanja...

Kaovod ustaje, skida kauzer, pruža mi ga.

Veze su ponovo prikačene za moj potiljak, osećam strujanje, andro-Hirod preuzima kontrolu. Ese i Loro ga odvode. Nemo, bez reči. Šta je očekivao, ako je išta i očekivao? Zahvalnost? Od koga?

Brid, čovek.

Dobar posao, odjekuje vrlo duboko pri samom polju prepoznavanja, dobar posao, momče. Sada znaš. Trebalo bi da sve znaš. I preostaje ti još jedno, ono poslednje.

Brid čovek nestaje iz mog uma. Kao da je jedna trećina mog doplgengerskog odnosa naprasno umrla. Ne, samo to ne, urlam nemo, ne ne, ne. Ne ostavljaj me, čoveče!

Drugi čovek je tu, uz mene. Gorn. I govori kroz svog doplgengera, andro-Gorna.

— Uspeo ti je blef, Hirode. Sada ih jednostavno sprži. I vraćajmo se već jednom nazad.

Klimam. Moj vučji osmeh je odobravajući. — Spržiću ih! — odgovaram.

— Ti si samo android, a kapetan Brid je mrtav. Nema više vašeg dvojnog odnosa. Jak si, Slobodan. Gortanci su zlo. Uništi zlo.

Upravo to i odjekuje u mojoj glavi, samo to. Prsti su već na senzorima za slanje naredbe, igram se nad njima, prelazim lagano, ni za milimetar se ne približavajući. Oči čoveka Gorna, oči Gorna doplgengera, jednake su: kao dva narastajuća safira, oči iščekivanje.

Znaćeš, rekao je Brid čovek. Odlučićeš.

Sada znam. Bilo je potrebno doći u neposredni kontakt, biti uz i sa Gortancima. I ja sam pristao na, za druge gotovo samoubilački, odnos poverenja.

Brod ipak ne bi pao njima u ruke i da nas je izbacio u blizinu neke njihove kosmičke stanice ili u kvadrant njihovog neposrednog uticaja. Davno pre, bio bi uništen. Znam to, znam da je ključ odluke u implantiranim jedinicama centralnog kompjutera.

Ali to ranije nisam imao u sebi. Ili je bilo zakopano van mojih spoznaja.

Zašto je postojao i ovaj segment u Bridovom planu? Ili je i sama moja odluka prestavljala proveru?

Potrebni ste nam... reči, odsjaj, odjek... uobrazilja? Brid je mrtav, više nema uticaja, znam da je moja doplgengerska trećina zauvek zamrla. Kako onda?

Odluka se rada u meni snagom jedne Nove.

Ja, Hirod, android, kažem:

— Ostaju sa nama. Do kvadranta gde ih možemo vratiti njihovima.

To je konačna odluka zapovednika ovog broda. Moja.

Jer svi smo mi potrebni jedni drugima. Mislim, očekujem, želim tako. Ovde, kod Bete Hidre.

Spuštam kapke, zamišljam to i bez pomoći kauzera. I biće tako do same Zemlje. Dolazi skok, dolazi plima.

Tolkin

Gospodar prstenova

KRENITE JOŠ JEDNOM SA DRUŽINOM PRSTENA
PUT MRAČNIH KULA MORDORA

PRVA PRETPLATNA CENA   38 000 - DINARA

Najznačajnije delo svih vremena, Tolkinov „Gospodar prstenova”, ponovo pred jugoslovenskjm čitaocima. Ovog puta, u novom ruhu, u tri knjige i zaštitnoj kutiji.

Prva pretplatna cena važi do kraja aprila 1988. godine. Knjige će biti isporučene pretplatnicima do kraja proleća 1988. godine.

P R E T P L A T N I C A

Ovim se pretplaćujem na ……. primeraka „Gospodara prstenova” Tolkina,
po ceni od 38 000 dinara.

Uplatu ću izvršiti poštanskom uputnicom koju dobijem.

Ime i prezime ………………………………………………

Ulica i broj …………………………………………………..

Poštanski broj i mesto ……………………………………

Pretplatnicu popuniti čitko štampanim slovima i poslati na adresu:

TOLKIN
Poštanski fah 108
11030 BEOGRAD 8

Darel Švajcer: DRUGA STRANA HUGA

Godinama su SF pisci i čitaoci slušali tvrđenje da se to područje ne sastoji ni od čega drugog osim od »običnih besmislica«, »besmislica Bak Rodžersa«, »besmislenih svemirskih putovanja« ili »besmislica Svemira 1999«. Uzalud su oni ponavljali da Bak Rodžers nema šta da traži u SF-u ili Dik Trejsi u misterijama. Nedavno, to se počelo menjati i nekoliko godina unatrag naučna fantastika je prihvaćena i postala je svakodnevna u višim školama.

Kao rezultat toga neki SF-pisci i čitaoci trijumfalno su objavili: »Mi smo došli!« Tako je SF konačno izašao iz anonimnosti ali ostao je izričit strah od gubitka čitalačke publike zbog fenomena domaćih zadataka (tj. pristupa po kome većina ljudi mrzi Šekspira jer su ga morali čitati u školi). Mnogi su napomenuli da SF-geto i nije bio tako loš kao rešenje.

Ja se ne slažem. Pustimo na stranu poslednjih nekoliko godina od pobeđenog uverenja da je nešto dobro ako stvarno napreduje, ako je sposobno za život kao literatura. Naučna fantastika je poštovana i dobra dok donosi novac autorima i to prodajom magazina i ponovnim štampanjem dela u zasebnim knjigama kod boljih izdavača (to jest, veća prodaja) a to znači angažman pisca za predavanja i govore u školama i na univerzitetima, čime se uvećava značaj SF-a uopšte a to donosi mnogo više čitalaca i samim tim još više novca, uz reklamu ličnosti autora. Sav taj ekstra dodatak znači da se autori mogu više posvetiti umetnosti ako to uistinu žele, jer ne moraju više mrviti na brzinu napisan materijal samo zato da bi preživeli. Imaju vremena i mogućnosti da pruže maksimum a ukupan rezultat je visoki kvalitet, više kritičkih prikaza i tako se celokupan proces razvija u korist same naučne fantastike.

Sada je pravo zlatno doba naučne fantastike. Ali dozvolite da se upitam: zašto i pre nije bilo tako? Kako to da je, kao prvo, SF-žanr uopšie izgubio ugled. Dokle god u akademskom zvanju ima bogomoljaca i budala koliko i u drugima, dosta je teško poverovati da su svi ti engleski učitelji zadržali tako nisko mišljenje o SF-u tako dugo, a u stvari bez velikih razloga.

Da bismo odgovorili na ta pitanja, potrebno je dobro pogledati istoriju samog žanra. Treba se izdići iznad konvencionalnih nazora da bi se dosegla nova perspektiva. Po tim konvencionalnim gledištima se SF, koliko znamo, pojavio u prvom izdanju jednog magazina tog žanra 1926. godine. U početku bejaše tama i praznina, povremeni nastavci ili pokušaji u časopisima dvadesetih godina, a onda Gernzbek reče: »Neka budu *Amazing Stories*« i tako nastade naučna fantastika.

No, ja tvrdim da to uopšte nije bilo tako. Naučna fantastika je bila najmanje stoleće stara kada se Gernzbek pojavio. Koliko god je uzaludno pokušavati utvrditi naziv prve izašle SF-priče (mnogi kažu da je to bila priča Lukijana Samočanina »Istinite priče«), tvrdim da je »Frankenštajn« Meri Šeli neosporno naučna fantastika, jer se u potpunosti uklapa u poznatu Sterdženovu definiciju koja kaže da je naučna fantastika ljudska priča, u kojoj se problem rešava na ljudski način i koja se ne bi mogla zbiti bez svog naučnog sadržaja. Frankenštajnov monstrum je plod naučnih sredstava i u knjizi nema ničega nadnaravnog pa je, prema tome u pitanju čista naučna fantastika. Priča o Frankenštajnu je samo prva u dugom nizu priča o monstrumima koje je načinio čovek. Naučna fantastika je, dakle, postojala 1818. godine.

Do kraja XIX veka objavljena je velika količina SF dela i pošto tada nije bilo časopisa specijalizovanih za SF, priče su se pojavljivale u časopisima kao što su Cosmopolitan i Harper's. Naučna fantastika je 1890. godine uživala ugled! Pojavljivala se u većim magazinima i bila publikovana u tvrdom povezu i luksuznim izdanjima. Mnogo greše oni koji misle da se naučna fantastika uzdigla iz petparačkih romana za mlade.

Pođimo sada četrdesetak godina u budućnost, u 1930. Tada je postojalo pet SF izdanja: Astounding, Amazing, Wonder i dva tromesečnika. Povremeno se SF-žanr pojavljivao u Weird Tales ili vrlo retko u nekom mešovitom časopisu kao što je bio Argosy. To je bilo sve. Izvan tih nekoliko izdanja za SF-žanr praktično nije bilo mesta. Nije postojalo nijedno jedino izdanje u obliku knjige. Preštampavanje priča bilo je vanredna retkost. Pisci su prodavali svoje radove za sramotno niske honorare (dva centa za reč bilo je izvanredno, a pola centa sasvim uobičajeno).

Najsposobniji da prežive pod ovakvim uslovima bili su samo skribomani spremni da iznova i iznova pišu po istoj formuli dokle god izdavač bude spreman da plaća. Opšti nivo kvaliteta tih priča bio je vrlo nizak. Kvalitetna dela bilo je gotovo nemoguće pisati jednostavno zato jer je malo autora imalo vre-mena za to, a i da su imali, teško bi se našao izdavač rad da to prihvati i objavi.

To je, dakle, bio period kada je SF izgubio ugled koji je uživao u XIX veku. To je bilo doba kada je SF potpuno ispao iz kolotečine, i obreo se daleko od izdavača knjiga u svojevrsnom degradiranom literarnom getu, iz koga se tek nedavno počeo izvlačiti, a sve to zahvaljujući Hugu Gernzbeku koji je tada bio vodeći izdavač na tom polju.

Već i površan pogled na to kako su stvari. izgledale pre Gernzbekove vladavine, za vreme i nakon nje, nameće zaključak da Hugo Gernzbek nije otac SF-a kako mu se to često pripisuje. On nije otkrio to područje, on ga je čak gotovo uništio. Odgovoran je i kao pisac i urednik i izdavač.

Osoba koja je, verovatno najviše učinila za perspektivu naučne fantastike jeste Sem Moskovic, poznati istoričar žanra. Iako se za Moskovica podrugijivo kaže da je odani pobornik jeftinih knjiga, on je ipak više no iko učinio da nam da uvid u SF-dela koja su postojala pre pokretanja specijalizovanih časopisa. Izdao je mnoge antologije SF-žanra iz doba pre Gernzbeka a posebno treba istaći »SF uz plinsko svetlo« i zbirku SF-priča zaboravljenog američkog pisca Alberta Pejdža Mičela »Čovek od kristala«. Snabdevao nas je dostupnim primercima pismene i inteligentno zamišljene naučne fantastike sa prelaza vekova, od čega je većina sa stranica vodećih publikacija tog doba.

SF-žanr je u to vreme bio veoma ugledan i pojavljivao se u najboljim časo-

pisima. Katlif Hajn je tada mogao prodati svoju novelu o Atlantidi »Izgubljeni kontinent« Pearson's-u, Vels se često pojavljivao: »Rat u vazduhu« (Pearson's, 1903), »Dani komete« (Cosmopolitan, 1906), »San« (Heart's Internacional, 1923), i prva priča o atomskoj bombi »Oslobodeni svet« (Century, 1914). Takođe, nije bilo neobično da se Artur Mehan pojavljuje u časopisu Century 1917. godine sa svojom fantastičnom novelom »Teror«. Dakako, bilo ih je više, ali ovde navodim samo neke koje sam uspeo stvarno da vidim. Razmislite. Ko bi razuman mogao pretpostaviti da su SF novele ili romani redovno izlazili u važnijim časopisima 1930. godine? Niko! Do tada je SF-žanr propao i potpuno izgubio ugled. Ne pokušavajte to opravdati time da je Vels bio glavna književna forma ili da su gore navedena dela bila izuzetno dobra. Mnoga od SF-dela tog doba i nisu bila baš blistava, uveravam vas. Uzmite u obzir da Vels nije uvek bio veliko ime. Prvo delo koje je prodao bilo je »Vremeplov«. To znači da je neko potpuno nepoznat uspeo da proda SF-roman velikom izdavaču 1890. godine, podvig koji je 1930. godine postao nezamisliv, nakon što je Gernzbek zatvorio SF u geto.

Pročitajte neki od Gernzbekovih magazina ako ste mazohistički raspolozeni ili želite da se unazadite. Osim priča, pročitajte i uvodnik i pisma čitalaca. Uporedite to sa SF-pričama iz prethodnih dvadeset pet godina a onda pročitajte pisma čitalaca da vidite koja vrsta publike uživa u torn žanru.

Jedini zaključak koji možete izvući jeste da je Amazing bio časopis jednog neukog amatera pun bezvrednih napisa za decu. Ta publikacija je očajnički nastojala da postane i ostane ugledna, ali bez ikakvog uspeha. Gernzbek je želeo da poznati SF-pisci pišu priče za njega, ali oni su to odbijali tako da se morao zadovoljiti onim što dobije. Da stvari budu još gore, on je bio pravi varalica kao izdavač, plaćajući što je bilo moguće manje i što kasnije.

Nema Sumnje da ste čuli kako je Fle-

čer Prat sakupljao i prevodio delove stranih romana za Gernzbeka i onda mu ih davao u štampu, ali je odbijao da ih dovrši dok mu se dug ne plati. No, pisci uglavnom nisu bili tako srećni i mudri, što se vidi po tome kako se Gernzbek grozno poneo prema H. P. Lavkraftu čiji je roman »Vanzemaljske boje« bio najbolja stvar koju je ikad objavio. Nije mu čak ni rekao da će biti prihvaćen pa se autor nemalo iznenadio kada je roman štampan, a na kraju mu je pošlo za rukom da od Gernzbeka, nakon prepirke, izvuče svega petinu centa za reč i to dosta kasnije. Nije čudo što ga Lavkraft u svojim pismima naziva »Štakor Hugo« i »pravi škrtac«.

U Njujorku je čak postojao advokat specijalizovan iskijučivo da uteruje dugove od Gernzbeka. Rezultat svega toga je bio da mnogi nadareni pisci nisu imali ništa sa Amazingom a i oni koji jesu na to su bili prisiljeni jer nikome drugom nisu uspevali da prodaju svoja dela.

Teoretski, taj časopis trebalo je da sadrži tri četvrtine nauke i četvrtinu beletristike, ali je čak i u samom početku bio daleko od toga. Nauka je bila nejasna a literature nikada nije dobila konkretnu formu. U stvari, nije bilo nikakvih literarnih standarda osim potrebe da tekst bude kolikotoliko čitljiv. Gernzbek je verovatno imao najmanje sluha za umetnost u čitavoj istoriji izdavaštva. Ne samo da je bio potpuno bez književne nadarenosti nego čak ni engleski nije bio njegov maternji jezik. Kao rezultat toga, vrlo često se dešavalo da tekstovi, budu nepismeno napisani, a o nekoj doteranosti nije bilo ni govora. Što se sadržaja tiče, bilo je malo pravih priča a većina materijala bili su ono što bismo danas nazvali slatkastim naučnim lokacijama — eseji sa dijalozima i opisima. Svrha svega bila je da se što više čitalaca potakne na studiranje prirodnih nauka.

Izgleda da je Gernzbek uvek bio razdragan kada bi mu neki čitalac napisao da mu je Amazing Stories pomogao da odabere zanimanje. Rubrika pisama čitalaca bila je puna takvih primera.

Ubrzo nakon što je Gernzbek počeo sa svojim magazinima (1929. godine izgubio je vlast nad Amazingom i pokrenuo Wonder) Glejton je počeo izdavati časopis Astounding Stories of Super-Science. Izdavač je bio Heri Bejts, daleko profesionalniji nego Gernzbek. Imao je čitav niz izdanja i mogao je ponuditi četiri puta više od Gernzbeka (čak dva centa za reč), pa su se njegovi pisci smatrali zaista dobro plaćenim. On je odavno naučio kako udovoljiti željama publike i, dok je on bio urednik, Astounding je bio konvencionalan časopis pun priča akcione formule smeštenih u interplanetarni prostor. One priče koje se nisu odnosile na druge planete imale su tendenciju da obrađuju opasnosti u kojima su se našli glavni junaci u rukama ludih naučnika. Znate ono: mladić sreće devojku, devojku kidnapuju, likvidiraju, a njen mozak presade u telo gorile; mladić takođe poprima lik i telo majmuna, naravno, pod istim okolnostima, i juri kroz džunglu za njom, konačno se nađu i prevarom nateraju naučnlka da ih vrati u ljudski oblik, pobede ga i žive srećno do smrti. Nemojte se smejati, upravo vam prepričavam seriju Artura Burksa iz 1932. godine.

Ekonomska kriza je uništila nove časopise jednostavno zato jer većina ljudi naprosto nije imala ni 25 centi koliko su časopisi koštali. Gernzbekovi časopisi i Amazing, koji je tada uredivao T. O'Konor Sloan, bili su sasvim istisnuti s tržišta i konačno su morali biti prodati. Pod rukom novog urednika, F. Orlin Tremejnea, stvari su krenule nabolje. Bilo je to vreme E. E. »Dok« Smita i njegovih velikih inovacija od kojih je najveća bila ponovo otkrivanje starih sadržaja. Smit je počeo u Amazingu, ali je ubrzo prešao u Astounding svuda praveći hitove od svojih priča, brzih po akciji ali mutnih po sadržaju. Tiraž Astoundinga je skočio na 20000 primeraka kad se pojavio prvi nastavak »Valeronske ševe«, avgusta 1934. godine, učinivši da časopis po prvi put stvori i neki profit od kako je počeo da izlazi. Smit je ponovo uveo i karak-terizaciju koje kod mnogih Gernzbekovih pisaca nije bilo ni u tragovima.

Smitove vizije su danas, naravno smešne a takve bi bile i 1890. godine, ali u njegovo vreme bio je to veliki napredak. Naučna fantastika se polako izvlačila iz mraka u kome je stenjala za vreme Gernzbeka, ali je duh literarnog geta ipak ostao ovekovečen.

Od loših pisaca potiču loši tekstovi i, kada se izdavači naviknu na to, još više teraju pisce da tako pišu. Kad čitaoci s veseljem prime takve tekstove kao neka majstorska dela i traže još, izdavač im mora ispuniti želju ako želi da nastavi s poslom i tako nastaje čvrsto zatvoren krug. Često nadareni pisci uhvaćeni u taj krug nisu sposobni da daju sve od sebe. Prisiljeni su da pišu loše a ne onako dobro kako bi zaista mogli.

Dejvid Keler me podseća na takve pisce. Njegove priče se drže odlične ideje ali su statičhe kao i priče drugih. Neko bi pomislio da on i nije mogao pisati bolje, međutim, pojedini njegovi radovi za Weird Tales su bili kvalitetniji. On je mogao pisati kratke priče i, da mu je to Gernzbek dozvolio, bile bi to dobre SF-priče, ali on nikada nije dobio priliku. Keler je stvorio nekoliko romana o katastrofama na način koji je prethodio školi Džona Vindhama i Džona Kristofera, a među njima verovatno je najbolji »Metalna propast«.

Na žalost, pisci Gernzbekovog vremena većinom nisu bili tako dobri kao Keler (koji je bio i obrazovan: napisao je temeljiti udžbenik engleskog jezika a ni dara za prozu mu nije manjkalo. On je, za razliku od svojih bio bar ozbiljan mislilac zainteresovan za humanu stranu tehnologije). Prosečne serije tog doba bile su još u obliku jeftinih pričica s mnogo praktičnih stvarčica. Često se previše reči trošilo da bi se nešto objasnilo i tako je radnja lagano stagnirala. Istraživač u Amazoniji nađe izgubljeni grad i onda utroši sledećih dvadeset pet strana da bi saznao nešto o privredi tog mesta, a onda nastavlja s melodramom. Čak je i Gernzbek, iako se odupirao koliko je mogao, podlegao tome da tu i tamo objavi koju kratku priču u svom odvratnom časopisu, a najpoznatija je »Ralf 124C41+«.

Sada bi trebalo da bude jasno zašto je ostalo tako malo priča iz tog vremena. Samo ih je nekoliko preštampano a pitanje je da li su i one to zaslužile. Većina onog što se tada pojavljivalo u časopisima najobičnije je smeće, koje nije budilo nikakvo zanimanje kod odraslih a i kod mladih nije baš naročito prihvatano. Naučna fantastika je sve to vreme bila nešto kao mračno doba nakon propasti Rima. Da stvar bude još gora, kad god bi se negde i pojavila kvalitetnija SF-dela, ona nisu označavana kao takva. Termin »naučna balada« je zadugo nestao a »naučna fantastika« je preuzela značenje jeftinih budalaština.

Najgore od svega se dogodilo kada se pojavio Flaš Gordon, čime je pažnja javnosti usmerena ka najgoroj i najjeftinijoj naučnoj fantastici. Ako je imalo inteligentniji čitalac prelistao magazin da bi pogledao kvalitet štiva, recimo 1936. godine, sigurno je bio razočaran, osim ako nije slučajno naišao na priču Stenlija G. Vajnbauma.

Tako je, eto, naučna fantastika izgubila ugled i zato su se njeni pisci morali truditi poslednjih tridesetak godina da povrate status umetnika. Da se Flaš Gordon nije pojavio baš tada kada je naučna fantastika u najvećem opadanju i potpuno bespomoćna da se brani od kritike, stvari su mogle drugačije teći. Ipak, ne možemo kriviti taj petparački strip za ono što se dogodilo čitavom jednom žanru uopšte, što ga je dovelo do stanja da ga prozovu nahočetom književnosti.

Greška je u Gernzbeku i nekolicini njegovih sledbenika. Materijali koje su odabirali bili su jednostavno bez ikakve vrednosti i to je presudilo.

Moj zaključak je da bi američka naučna fantastika bila neuporedivo bolja da Hugo Gernzbek nikada nije napustio Luksemburg. Naravno, nije samo u tome problem jer bi se našao neko drugi da pokrene »prvi« SF-magazin pre ili kasnije. Međutim, sumnjam da bi iko imao lošiji uticaj na tom polju. No, nećemo trošiti vreme na nešto što se nije dogodilo. Gernzbek je uradio ono što je uradio, a naučna fantastika bi nestala u sveopštem slomu jeftinih magazina da je nešto nije podiglo na viši nivo. Džon Kembel, kao urednik Astoundinga, najavljuje poznato »zlatno doba«, negde između 1938. i 1950. godine, i gotovo sam samcit stvara modernu naučnu fantastiku.

Kao urednik odobravao je piscima da pišu inteligentnije price a insistirao je i na posedovanju minimuma tehnike rada. Kao i drugi pisci, i on je pisao sociotehnološke priče. (Za to vreme, Amazing se još uvek koprcao u blatu. Thrilling Wonder, potomak Gernzbekovog Wondera postao je 1947. godine časopis za odrasle i uznapredovao. Hugo, srećom, tih godina ništa nije izdao.)

Moramo konačno spoznati, da SF nije kuća koju je Hugo sagradio već koju je srušio. Kembel je ispravio mnogo od te štete, a Bučer, Gold, Pol, Elison, Ferman i drugi učinili su ostatak. Mnogi pisci sada objavljuju u časopisu Playboy, najbolje plaćenom tržištu SF-a. Bolesnik je potpuno ozdraviio od Gernzbek-bolesti i opet smo u 1890. godini, a možda smo i bolji jer ova kategorija može konkurisati glavnom toku kao nikad ranije.

Pretpostavljam da je sada prekasno, ali ipak smatram da bi trebalo promeniti ime nagrade »Hugo«. Zašto da nagrada za najbolja SF-ostvarenja nosi ime čoveka koji za žanr nije učinio ništa pozitivno.«

VESTI

Iz Lokusa: A.B. Nedeljković

Vilijam Gibson, barjaktar kiberpanka, prodire već po treći put uzastopce na filmske ekrane svojim tekstovima. Najnovije vesti su: Gibson je završio pola posla u pisanju druge verzije svog scenarija za film *Ejlijen III (Osmi putnik III)* – u kome će, uzgred rečeno, glumica Sigurni Viver imati samo sporednu ulogu, a u *Ejlijenu IV* opet glavnu ulogu: uskoro treba da počne snimanje Gibsonovog *Popaljivanja krome* – da, filma po toj njegovoj priči, u organizaciji kompanije Karolko; i, najzad, Gibsonova priča *Hotel Nova ruža* poslužiće kao osnov za snimanje jednog filma u Japanu, a producenti će biti Edvard Presman i Malkolm Meklaren.

Dve tužne vesti: u SSSR je umro, u 53. godini, SF pisac Dmitrij Bilenkin, čije su priče kod nas objavljene dvadesetak puta, u *Politikinom zabavniku*, u *Večernjim novostima*, u *Siriusu* br. 4, 15, 26, 67 itd. Bilenkin je izdahnuo na hirurškom stolu za vreme operacije.

U Americi je preminuo Randal Garet, čiji smo nezaborvni *Detonator* čitali u *Siriusu* 25. Garet je bio veliki šaljivdžija, sklon galami i piću, komunikativan i, tokom niza godina, živa »fabrika reči«: on i Robert Silverberg punili su sami čitave brojeve nekih SF magazina, pišući pod svojim pravim imenima i pod nizom pseudonima. U maju 1979. dogodila se katastrofa. Garet je (možda zbog alkoholizma, ili zbog neke infekcije mozga, na primer meningitisa) izgubio pamćenje i ostao u jednoj klinici kao čovek koji ne prepoznaje nikoga i ne zna skoro ništa, sem u retkim trenucima delimične lucidnosti. U novogodišnjoj noći, 31. decembra 1987. umro je od zapaljenja pluća.

Iz Francuske: Aleksandar Manić

U izdanju francuske izdavačke kuće *Les Humanoides Associes*, inače bivše redakcije *Metal Hurlanta*, pojavila su se u superluksuznoj opremi kao albumi dva serijala jugoslovenskog strip-autora Igora Kordeja. Radi se o Kordejovom junaku Vamu koji je jugoslovensku premijeru imao u *Stripoteci*. Serija o Vamu prevedena je u Francuskoj kao *La saga de Vam* a prva dva albuma objavljena su pod nazivom *Le pouvoir d' Ormag* i *L'enfant d' Agrile* a prodaju se po ceni od 55 FF. U najavi je i treći nastavak pod nazivom *La citde Naat.* Prva dva albuma izašla su u januaru 1988. godine. Novost je i to da je ovaj izdavač u avgustu mesecu definitivno prekinuo sa izdavanjem *Metal Hurlanta* jer nije izdržao finansijski pritisak kao ni konturenciju drugih strip izdanja.

U listu *Les cahiers de la BD* broj 79 od januara 1988. godine, u članku koji najavljuje nova strip-izdanja francuskih izdavačkih kuća govori se o »uvozu mladih vukova jugoslovenskog stripa«. Poseban tretman ima Zoran Janjetov koji je potpisao ugovor sa *Les Humanoides Associes* za novi serijal o Mebijusovom junaku Džonu Difolu. Janjetov ustvari započinje serijal o detinjstvu Džona Difola i o svemu onome što je bilo pre »Crnog Inkala«.

Prema ranijim vestima Zoran Janjetov je trebalo da radi peti nastavak serije koju Mebijus i Jodorovski već godinama rade ali je na kraju peti nastavak uradio stari tandem jer je Džon Difol, ipak, njihovo mezimče, dok je Zoran Janjetov radio kolor petog nastavka koristeći se Mebijusovom paletom boja ali i bojama koje ovaj nije upotrebljavao. Slavni strip-crtač bio je oduševljen ovim radom pa je izdavačima predložio da Janjetov bude kolorista i u šestom nastavku *Inkala* koji se već radi i koji će biti kraj sage o »odraslom« Džonu Difolu.

SFERAKON 88

DESETA KONVENCIJA • BOLJI PROGRAM BEZ STRANACA • SFERINA NAGRADA VLADIMIRU LAZOVIĆU • LOŠ DAN ZA KORDEJA • RAOS NADJEZIČEN • ZOZONIJADA • PETOČASOVNA DISKUSIJA SIRIUS-ALEF • SLEDEĆI YUCON U SKOPLJU

U neprekidnom trajanju od četrdeset sati, od 26 — 28. februara 1988. godine održana je deseta SF konvencija najstarijeg jugoslovenskog SF društva »SFera« iz Zagreba. Poprište događanja bio je društveni dom »Peščanica«, a prisutno nekoliko stotina ljubitelja naučne fantastike.

Deset godina »SFerakona« znači ujedno i deset godina SF konvencija u Jugoslaviji: jedanaest u Zagrebu, tri u Skoplju, po dve u Beogradu i Ljubljani, a jedna u Nišu.

Ipak, zahvaljujući tome što su pre svih drugih započeli s organizovanim okupljanjem ljubitelja fantastike, skupovi u Zagrebu imaju jednu osobenost koja se potvrdila i ove godine: broj prisutnih fanova iz drugih klubova je vrlo veliki, a postoji i mnogo posetilaca iz drugih gradova (prednjači Rijeka) u kojima nema organizovanih društava.

Za razliku od proteklih godina, verovatno iz finansijskih razloga organizator konvencije, nije doveo nekog od stranih pisaca. Najavljeni fan počasni gost Jan Tomas iz Švedske izostao je zbog bolesti. Jedini stranac bio je nekakav Nemac, predstavnik Habartove fondacije ili nečeg sličnog, muvao se unaokolo, pokušavao da bude poslovan i koristan, ali nadamo se da nijednom izdavaču nije uspeo da uvali Habartovu dvanaestologiju za objavljivanje. Svako ko je pokušao da pročita »Bojno polje Zemlja« može da predstavi sebi veličinu tragedije koja bi u tom slučaju zadesila jugoslovensko tržište naučne fantastike. Bilo kako bilo, ogromna naduvana figura Terla (jedan od Habartovih likova) klatila se u dvorištu doma »Peščanica«, a manja varijanta svega toga šetkala se naokolo plašeći decu. To je bilo prvo s čime su se susretali posetioci ovogodišnjeg »SFerakona«.

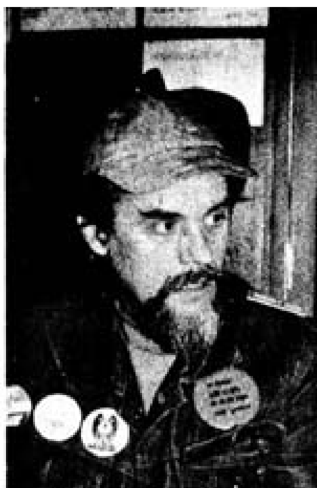
Manifestacija je zamišljena kroz više paralelnih programa u sedam glavnih prostorija. Najveći deo publike privukli su najavljeni filmovi u dve sale i tu se program, ukoliko sam mogao da zapazim, odvijao bez većih izmena. Najavljeni video-bim za glavnu bioskopsku dvoranu, obezbeđen preko predstavništva »Sony«, pokazao se nekompletan i neispravan, tako da je bilo malo naporno i neprikladno za veliki broj posetilaca.

Od propratnih programa, »SFerino« forsiranje igara na ploči i kompjuterima nije pokazalo znake jenjavanja ni ove godine. Bez mnogo veze sa SF-om, na desetak kompjutera i nekoliko ploča, uglavnom mlada publika, zabavljala se na svoj način.

Ono zbog čega je preko pedeset ljudi poteglo iz raznih krajeva Jugoslavije, šestoro čak i iz Skoplja — glavni programi, predavanja, tribine, promocije, YUCON — bilo je prisutno, ali ne u najavljenom broju i ne na najavljeni način.

Počelo je u petak, u 18 časova, svečanim otvaranjem uz kratkotrajan govor Roberta Štimca i upoznavanje sa počasnim gostima: Živkom Prodanovićem i Bobom Živkovićem. Ubrzo zatim prisustvovali smo u Galeriji dogadanja otvaranju samostalne Bobove izložbe ilustracija.

Sledilo je apsolutno ne-SF-ovsko predavanje o principima rada kompjutera, a onda su se fanovi počeli okupljati u Koncertnoj dvorani, radi najavljene promocije prve knjige u novoj seriji edicije »Delta«: »Čaj sa Crnim zmajem«. Uvodnu reč trebalo je da održi Neven Antičević, ali nešto pre toga, nemarnošću organizatora stvari su krenule drugim tokom.

S leva na desno: Živko Prodanović, Krsto Mažuranić i Žiga Leskovšek

Imali smo priliku da vidimo jedan od prvih primeraka knjige »Čaj sa Crnim zmajem«. Izdavač »Mladost« povukao je, štampajući tu knjigu, neverovatan potez. Svi se verovatno sećate izvanrednih Kordejevih ilustracija kojima su bile najavljene tri knjige novog kola i među njima »Čaj...« Knjiga je opremljena na sasvim drugi način, sa krajnje stupidnim stilizovanim crtežom: glava zmaja i šoljica čaj a ispred njega.

Oko ovog neverovatnog poteza zapodeo se razgovor među prisutnima i najavljena promocija pretvorila se u dugotrajnu razmenu mišljenja među kojima su prednjačili Antičević, Bob i Raos. Mišljenja su, naravno, bila različita i konfrotacija je bila neminovna. I tada je Predrag Raos, poznata zagrebačka alapača, inače jedini Jugosloven koji je dobio status književnika na osnovu SF dela, konačno shvatio da nema sreće sa beogradskim crtačima. Njegovim sugrađanima još je u živom sećanju dan kada je, samo na tren, Željko Pahek, tada najbolji jugoslovenski SF ilustrator, zapušio usta Raosu. Ovoga puta, ali konačno i potpuno, učinio je to Bob.

U subotu, rano ujutru, oko jedan čas, trebalo je da se održi promocija dva albuma Igora Kordeja nedavno objavljenih u Francuskoj. Ponovo neshvatliiv propust organizatora, niko nije predviđen da da uvodnu reč, niko nije određen čak ni da vodi sastanak i promocija u potpunosti propada — razgovor se neformalno nastavlja sada medu pedesetak prisutnih osoba. Indisponirani Kordej je neprimetno nestao iz te mase.

Bila su predviđena još neka predavanja za tu noć i rane jutarnje časove, ali premorena publika i predavači baš nisu bili voljni da učestvuju u svemu tome.

Sastanak »World SF« pretvorio se u razmatranja o čisto jugoslovenskim pitanjima i poslužio kao odličan uvod za YUCON — zvanični sastanak predstavnika svih SF klubova u zemlji. Tu su već pokretana stara i nikad dorečena pitanja: kakav treba da izgleda profil kluba, kako privući nove članove, kako sprečiti osipanje članstva, da li je masovnost uopšte i potrebna. Ostalo je nerešeno i pitanje zajedničkog fanzina svih klubova, koji se za sada pojavio samo jedanput, u Skoplju 1986. godine. Podsetimo se, broj 2 trebalo je da priređe i odštampaju članovi Niškog kluba »Lira«, ali oni to do sada nisu učinili. Po davno predviđenom programu, treći broj trebalo je da završi »SFera«. Pošto se nije pojavio drugi broj, njima je glavna dilema bila da li da rade

S leva na desno: Krešimir Ljubić, Vladimir Lazović i Bob Živković

drugi ili treći broj, ali na kraju od svega toga nije ispalo ništa. Po pitanju zajedničkog fanzina, nezvanični zaključak je da se odustane od svega toga, jer takav fanzin jednom godišnje uz osmomesečno prikupljanje informacija gubi svoj početni smisao — informisanje fanova — koje se može mnogo jednostavnije i praktičnije obezbediti preko mesečnika »Sirius« i »Alef«. Dvočasovna diskusija nije donela apsolutno ništa novo u odnosu na ranije godine i pokušaje, osim zaključaka da se naredni YUCON (1989. godine) održi u Skoplju u organizaciji »Pulsara« i izjave spremnosti slovenačkih fanova da prihvate YUCON 1990.

Tačno u 20 časova započela je ceremonija dodela nagrada »SFera«. Nakon uobičajenih nabrajanja najzaslužnijih članova »SFere« u protekloj godini, i izostavljanja imena članova komisije za dodelu nagrade, proglašen je ovogodišnji dobitnik. Ove godine samo jedan, u kategoriji priče: Vladimir Lazović za »Sokolara« objavljenog u »Siriusu« broj 138. Već dve godine »SFera« ne dodeljuje nagradu za najbolji roman, a to pravda odsustvom kvalitetnih ostvarenja. Povelju za izuzetan doprinos u domenu ilustracije uručen je Bobu — nesumnjivo zasluženo.

Nakon ovog zvaničnog dela, nastupio je Neven Antičević i dodelio antinagrade »Hugo-pljugo« za izuzetne poteze, izjave i stavove suprotne logici ili interesima naučne fantastike. Dobitnici su: Krsto Mažuranić, Bruno Ogorelac, Radmilo Anđelković, Hrvoje Prćić i Ivica Posavec. Svima njima pripala je po jedna (Krsti tri, nije jasno zašto) knjiga iz Nevenove privatne kolekcije. Nagrada treba da postane tradicionalna.

Poslednji subotnji sati protekli su u zanimljivom kvizu poznavanja SF dela i pisaca. Među četiri učesnika, najbolje ukupno znanje pokazao je Miloš Tomin iz Beograda, zvani Zozon, koji je svojim nesputanim izlivima mladalačkih osećanja podelio publiku za i protiv sebe. Ostaće nazaboravne scene pantomime i samog finala kviza, koji se s punim pravom može nazvati Zozonijada. Nagradu vrednu 200 dolara — dvanaestotomni Habartov izlet u naučnu fantastiku — i tešku deset kilograma Zozon je uz pomoć sugradana dovukao u Beograd.

U nedelju, odmah iza ponoći održan je okrugli sto »Sirius—Alef«, na kome su učestvovali urednici oba časopisa. Svi koji su očekivali nekakva oštro suprotstavljena mišljenja ili čak svađu, ostali su razočarani. Pomirljivost učesnika vrlo brzo je prešla na publiku i razgovor se nastavio naredna četiri i po sata o položaju jugoslovenskih časopisa i domaćih SF pisaca...

Miloš Tomin Zozon

gde je budućnost svega toga, i tako to. Istakli su se u svojim diskusijama: Vesna Popović, Bruno Ogorelec, Predrag Raos, nepoznati ogromni čovek kraj vrata, nepoznati nekarakteristični čovek iz sredine i, naravno, Bob.

Kraj ovog okruglog stola bio je, praktično, i kraj »Sferakona 10«. Manifestacija je potrajala još nekoliko sati, ali se u tim ranim jutarnjim časovima ništa značajnije nije dogodilo... Iscrpljeni višednevnim boravkom, učesnici su se naprosto rasuli svako na svoju stranu.

Sve u svemu, utisak je povoljan. Mnogo toga je urađeno, mnogo toga se dogodilo, vođeno je stotine neformalnih razgovora, zabeleženo hiljade mišljenja. Fanovi su došli na svoje, ljubitelji filmova takode, ljubitelji kompjuterskih igara nezavisno od svih. Nezadovljni mogu biti jedino pulsarkonski osvetnici koji su u kartaroškom odmeravanju sa »Lazarom Komarčićem«, na neutralnom terenu, nanovo pretrpeli težak poraz.

Ostala su neka obećanja. U Rijeci konačno počinju da razmišljaju o nekakvom klubu i minikonvenciji. Ponovljena je mogućnost ovogodišnjeg okupljanja i u Titovom Užicu, gradu u kome radi div jugoslovenske fantastike, Dragan R. Filipović. Skopljanci za ovogodišnju jesen i svoju četvrtu konvenciju najavljuju Harija Harisona i Sema Lundvala. Započeti su pregovori sa Brunom Ogorelcem oko otkupljivanja njegovog prevoda Oldisove »Prašume« za »Alef« ili neko privatno izdanje — tako da će ljubitelji naučne fantastike konačno moći da pročitaju ovo dugonajavljivano delo. »Sirius« najavljuje ciklične konkurse za domaće priče od kojih bi po tri najbolje bile prevođene na engleski i agencijski nuđene u inostranstvu, Bob najavljuje mnogo novih iznenađenja za Darka Macana...

Foto: Miodrag Milovanović
Tekst: Boban Knežević

Gore: Bruno Ogorelec
Dole: Vesna Popović

KNJIGE

Kolin Mekalou
VJERA ZA TREĆI MILENIJ

Biblioteka »Hit«, »Znanje«, Zagreb, 1987.

Vjera za treći milenij, roman objavljen u originalu 1985. godine, novo je spisateljsko dostignuće Kolin Mekalou, autora čuvenog srceparateljskog bestselera *Ptice umiru pevajući*, nama poznatijeg po istoimenoj TV seriji snimljenoj po ovom romanu, u našem narodu iz milošte nazvanoj »Gledaoci umiru zevajući«.

Već sama činjenica da se spisateljica, čiju publiku u najvećoj meri sačinjavaju dokone domaćice, prihvatila pisanja romana čija se radnja odigrava u sledećem veku, da ne kažem u sledećem milenijumu, bila je dovoljna da u meni probudi određenu dozu skepticizma, na žalost nedovoljnu da me odvrati od čitanja knjige.

Dr. Džošua Kristijan je psiholog specijalizovan za lečenje »neuroze milenija«, blagog oblika histerije koja zahvata Amerikanke dvadesetprvog veka u trenutku kad saznaju da njihova kuglica nije izvučena na lutriji koju organizuje vlada u cilju sticanja prava na rođenje drugog deteta. Dr. Džošua Kristijan je visok, mršav i ima »karizmu«.

Dr. Džudit Keriol »zrači prefinjenošću, mirnom elegancijom i nekom nedodirljivošću koja ne dopušta da joj se ime nađe na spisku uredskih zavodnica«. Uz to je i frigidna. Svoju neispoljenu energiju usmerava na to da pronađe čoveka sa »karizmom«, čoveka koji će Ameriku vratiti sa ivice ponora na koju je dospela nošena hladnim vetrovima novog ledenog doba, nestašicom svih vidova energije i prenaseljenošću.

Dr. Džošua Kristijan i Dr. Džudit Keriol (ah, ti inicijali!), konačno se sreću u trećem poglavlju i od tada počinje tragična saga o još jednoj neispunjenoj ljubavi, o žrtvovanju u cilju »viših interesa«, i o svemu onome što uz to ide.

Na prvi pogled, ovde nema ničega tako strašnog. Običan malo ambiciozniji i obimniji ljubavni roman koji se često sreće i kome ne pridajemo puno pažnje, jer je po pravilu i ne zaslužuje.

Pa zašto se onda ovoliko trudim da ga ocrnim, i trošim dragoceni papir i vaše strpljenje?

Zato što se ovaj roman koristi nekim elementima meni tako drage naučne fantastike da proklamuje ideje tako ogavne da me je samo urođeni mazohizam mogao odvratiti da knjigu ne bacim posle pedesetak pročitanih stranica. Naime, ova knjiga je samo još jedan u nizu ataka »novog američkog konzervativizma«, jedno od onih gnusnih upozorenja: »Evo, vidite šta će se dogoditi ako nas ne budete slušali i dalje nastavite da živite u razvratu!« Umesto toga, nudi nam se alternativa koju treba prigrliti: »Prije svega, okrenite se Bogu. Shvatite da što smo čvršći uprkos zloj kobi, to će nam život biti bogatiji a mi srećniji, to će veća biti Božja iskra koja živi u nama i to lakše ćemo se pomiriti sa smrću.« Slede desetine stranica propovedi, ponekad tako neumerenih da se čovek zapita nije li se spisateljica previše uživela u ulogu Mesije (Džošue), uplašen da i ona ne krene putem koji su izabrali Isus i Džošua.

A naučna fantastika? Ima li tu uopšte naučne fantastike?

Pa, ima, tu i tamo. Doduše, čini mi se da neke stvari spisateljici nisu baš najjasnije:

»Zemlja se hladi i nikome nije jasno zašto. Najbolje objašnjenje koje nam nude naši stručnjaci jest da se nalazimo u malom ledenom dobu. Govore o strujama i atmosferskim slojevima, kontinentalnim pločama i promjeni magnetskih polova, o Sunčevim pjegama i iskrivljenim osovinama, ali sve su to puka nagađanja«.

Ako mislite da je to najgore na šta možete da naiđete, grešite. Poslušajte ovo:

»Prizemlje je uvijek bilo mnogo stupnjeva toplije od gornjih katova gdje se nalaze spavaće sobe, jer su biljke proizvodile prirodnu toplinu, a nešto je topline dolazilo i od naoko hladnog fluorescentnog svjetla koje je gorelo dan i noć.«

Ako imate nekakvih problema sa shvatanjem sadržine, preporučujem vam Džošuin savet:

»Ja govorim svojim pacijentima vjerujte.«

A ako vam ni to ne pomogne, nemojte se puno uzbuđivati. Ni sami niste svesni koliko vam je dobro i kako ste srećni. Zadržite osmeh na svojim licima, jer:

»U duševnom pogledu komunisti su u daleko boljem položaju nego mi, jer oni imaju Državu kojoj se mogu klanjati.«

Ovo je kraj teksta. Odlazim na previjanje kolena.

Miodrag Milovanović

POETSKA METAFORA

Miha Remec: »Lovac« i »Bludna kći«, Prešernova družba, zbirka Vrba, 1987

Najnovije prozno delo Mihe Remca predstavljaju dve SF novele *Lovac* i *Bludna kći*, koje su prošle godine štampane u jednoj knjizi u Pomurskoj založbi. Autor izvanredne grafičke opreme Matjaž Vipotnik, oblikujući naslovnu stranu, izbegao je tipičnu SF likovnu ikonografiju i na estetski i umetnički uverljiv način izrazio nadrealističku usmerenost Remčeve proze.

Novela *Bludna kći* koja je premijerno objavljena 1985. godine u zagrebačkom »Siriusu«, sada je prvi put štampana na slovenačkom jeziku, uspešnije je delo. Autor je u priči, koju obeležavaju središnji motivi jalovosti i plodnosti, međusobnih ljudskih odnosa i preplitanja problema rodoskrnavljenja, postavio jasne parametre ekološke strave. Doduše, na prvi pogled izgleda da priča nezadrživo srlja u pesimizam i propast, ali pisac je ipak uspeo da premosti takva razmišljanja. Završnim pasažima, kad se iz čistog očajanja i bezizlaznosti porađa nada daljeg traganja i svest o tome da čovek jednom mora uspeti, Remec je ostvario pravu poetsku metaforu o čovekovim stremljenjima lepšem i boljem životu. Imamo, dakle, posla s novelom koju bez razmišljanja možemo uvrstiti među najkvalitetnija jugoslovenska ostvarenja na području SF. *Bludna kći* je celovito ostvareno književno delo i retka su mesta na kojima je autor možda nešto više raspričan da bi se eventualno mogla odstraniti koja reč. U svakom slučaju novela je pisana funkcionalno, svet koji nam autor prikazuje sasvim je uverljiv, karakterizacija dovršena, pa zato nije čudno što novela čitaocu pruža izvanredan umetnički užitak.

Druga novela ima naslov *Lovac* i takođe je prvi put objavljena. To svoje najnovije delo Remec je posvetio tematici nekakvog psihičkog vampirizma. Glavni junak pripada nižoj humanoidnoj kasti, koju ljudi viših društvenih slojeva iskorišćavaju tako što upijaju njihova osećanja, doživljaje i oživljavaju njihovu spoznaju objektivne stvarnosti. Već zbog same prirode šarenila doživljaja i osećanja, novela je nužno malo više avanturistički obojena, jer raznovrsnost pejzaža i doživljaja daje smisao psihičkom vampirizmu koji na taj način pripadnicima viših kasta pruža nasladu najrazličitijim čulnim doživljajima. Pisac je u taj okvir postavio ljubavni trougao, koji čine lovac na čula, njegova gazdarica i devojka, koju lovac slučajno otkriva negde u obroncima Himalaja. Remec je i u ovoj noveli, kao i u svojim mnogim drugim delima, ponovo naglasio vrednost ljubavi, kojom čovek održava svoju čovečnost. Ljubav je osnovno ljudsko pravo, kojim se pojedinac može suprotstaviti pokušajima bilo kakvog psihičkog podjarmljivanja ili nekakvim drugačijim metodima zasužnjivanja čovekovoga duha. Novela *Lovac* je manje uspešna od Bludne kćeri, pre svega u odnosu na doteranost i uverljivost međusobnih odnosa pojedinih aktera. Autor se nekako previše strasno posvetio pojedinim blagim erotskim scenama, međutim, neka pitanja, pre svega u vezi sa odnosom među pripadnicima različitih kasta i uopšte sa svetom u kojem žive, kao da ostaju bez zadovoljavajućeg odgovora.

Remec neosporno spada među naše najbolje pisce naučne fantastike. Napisao

je četiri SF romana: *Šupljina* (1978), *Prepoznavanje* (1980), *Iksion* (1981) i *Mana* (1985). Iako upravo sve te romane možemo uvrstiti u kvalitetna i angažovana književna dela, ipak se pre svega novelom *Bludna kći* ponovo potvrđuje teza da je upravo oblik novele književna ka tegorija koja Remecu najviše odgovara i u kojoj najviše dolaze do izraza njegovi književni kvaliteti. Možda zapravo dužina novele omogućava optimalno korišćenje piščeve stvaralačke snage, koja se u nekim njegovim dužim delima gubi bilo u razvučenim fabulama ili u slepim rukavcima glavnog pripovedačkog toka.

Žiga Leskovšek

Ako mislite da su kritike našeg prikazivača filmova Boba Živkovića ponekad neumereno sarkastične, poslušajte kako to radi poznati pisac Harlan Elison u svojoj redovnoj rubrici u časopisu »Fantasy and Science Fiction«. U pitanju su dva filma koje, srećom, nismo imali prilike da gledamo.

Monsignor je neverovatno glupav, i kataklizmično besmislen, ogavno zapetljan, najneprikladniji komad celuloidne trake ikada projektovan na bioskopsko platno. Čovek gleda film razjapljenih čeljusti, prosto ne verujući da toliko navodnih profesionalaca može tako potpuno izgubiti razum pa da sebe ubede da ovu kosmičku smrdljavštinu treba snimiti; ili, ubedivši sebe u to, i pogledavši je na internoj projekciji, pomisliti da se ova gadost može iskoristiti za išta drugo osim da se čovek smeje gluposti. *Monsignor* je zaslužio olimpijsku medalju za imbecilnost.

Film *Supergirl* funkcioniše na potpuno istom intelektualnom i umetničkom nivou kao i *Monsignor*.

BOB ŽIVKOVIĆ

FEST 88

JEDAN SASVIM SUBJEKTIVAN POGLED

Pošto su u modi razni osvrti na nedavno protekli FEST, pridružimo se i mi. Razlika je naravno, što će kritika biti nepotkupljiva, okrutna, nemilosrdna i subjektivno-merodavna (?).

Fest je bio takav da su gušenje po salama (od dosade) mogli izbeći jedino ljubitelji SF ili fantazi—horor filmova. Izgleda da je ta naša vrsta žanra još i jedina pošteđena raznih egzibicija svojih tvoraca, koje rezultiraju (neminovno) čvrstim snom skoro svih onih naivnih konzumenata ove vrste umetnosti koji su poverovali da je jedan od ciljeva filma i da zabavi gledaoca.

Shodno gore navedenom trendu (»kako—Perica—vidi—umetnički—film«) gomila filmskih »bardova« (!) je napravila ove godine u stilu »fotografija-sa-optičkim-efektom-kretanja« (znate to su oni filmovi bez radnje u uvodu, bez akcije u razradi i gde se sigurno ništa ne dešava u završnici). Od velikih tu ubrajam Hjustona (MRTVI ili kako ugušiti čak i jadnu filmsku traku a kamoli gledaoca), Bertolučija (KINESKI CAR ili knjiga istorije sa tako predivnim, moralnim, etičkim, soc-realističko-edukativnim krajem koji celo delo svodi na jednu rusku »skasku«)... Uz velike dolaze naravno, i oni mali. Čitava armija amaterskih, poluamaterskih te nesvrstanih kinematografijica sa svojim »simpatičnim« pokušajčićima da osmisle film..

U svakom slučaju FEST me nije iznenadio. Osim časnih izuzetaka koji su mi izbacili utrobu na usta (ZAKON POŽUDE, NAĆULITE UŠI), te naterali da odlučim da više nikada ne zalutam u bioskop. Pored gomile osrednjih filmova (većim delom neuspešnih), jedino su ostvarenja iz oblasti fantastike i SF-a dali neke rezultate. Za mene je najveće iznenađenje Festa bio Alen Parker (autor katastrofalne PTIČICE), sa svojim filmom ANĐEOSKO SRCE. Neverovatno ali Miki Rurk je uspeo da glumi u nekom filmu, a da me ne dovede do nervnog sloma čim ga ugledam. ANĐEOSKO SRCE je najzad jedno ostvarenje sa svim bitnim odlikama dobrog filma. Tematika je naravno divna, kamera, fotografija, režija, efekti, pa čak i R. De Niro su normalni i prave celinu koju možemo gledati sa uživanjem. Naravno ROBOKAP i PREDATOR su ranije opisani u našem ALEFU (kako idemo ispred svog vremena), a zaključak je bio ispravan, te ponavljamo da se oni nalaze na samom vrhu liste SF filmova prošlih godina.

VEŠTICE IZ ISTViKA balansiraju na granici dosade uz Nikolsona koji je očigledno zaboravio da je davno prestao da snima »ŠAJNING« te i dalje kezi zube i krivi oči. Specijalni efekti su loši i apsolutni višak u filmu koji podseća na manifest društva za borbu protiv žena.

ČUDESNA DEVOJKA (bleda kopija Madoninog KO JE TA DEVOJKA), LA BAMBA (socijalni dosadni film) NEDODIRLJIVI (slabi... slabi... De Palma), BOJA NOVCA (apsolutno bezrazložni film), i ostali koji uopšte nisu vredni po mena.

Kao ilustraciju ovog teksta, pružamo vam uvid u listu filmova sa sigurno najrenomiranijeg i najvećeg festivala SF, fantastičnih i horor filmova na svetu. »AVORIAZ 88« (23-31 decembar - Francuska) predstavlja filmove iz ovih kategorija koje će Evropa gledati tokom naredne godine.

AVORIAZ 88

AENIGMA (1987, Lucio Fulci), Italija — italijanska produkcija je bez komentara!
ANGISH (1986, Bigas Luna), Španija — isto kao sa Italijanima.
BRAIN DAMAGE (1987, Frank Henenlotter), SAD — klasičan horor.
CASSANDRA (1986, Colin Eggleston), Australija — simpatičan pokušaj.
CHINESE GHOST STORY (1986, Ching Siu Tung), Hong Kong - žuti horor.
GHOST HOUSE (1987, Umberto Lenzi), Italija — bez komentara.
HELLRAISER (1987, Clive Barker), SAD — predivno.
HIDDEN (1987, Jack Sholder), SAD — klasičan hororčić.
JULUA AND JULIJA (1987, Peter Del Monte), Italija — bez komentara.
KILLING BIRDS (1987, Claudio Lattanzi), Italija — bez komentara.
MADE IN HEAVEN (1987, Alan Rudolph), SAD — nežno, bljutavo.
MONSTER SQUAD (1986, Fred Dekker), SAD — spilbergovski hit horor.
MORNING PATROL (1987, Nikos Nikoaidis), Grčka — bez komentara.
NEAR DARK (1987, Kathryn Bigelow), SAD — hit horor o vampirima.
OPERA (1987, Dario Argento), Italija — bez komentara.
PRINCE OF DARKNESS (1987, John Carpenter), SAD - razočaranje godine.
PRINCESS BRIDE (1987, Rob Beiner), SAD - fantazi hit.
PRISON (1987, Renny Harlin), SAD — krvavo i gadno.
ROBOCAP (1986, Paul Verhoeven), SAD — sećate li ga se?
SIESTA (1987, Mary Lembert), SAD — »B« produkcija.

Klajv Barker i lik iz filma »Hellraiser«

GOSPODARI UNIVERZUMA

(MASTERS OF THE UNIVERSE)
USA, 1987.

Bejaše jednom jedan mali Amerikanac. On je imao gomilu igračaka koje je voleo i imao je bogatog oca koji je njega mnogo voleo. Taj tata je takođe i želeo da ispuni svaku želju svog deteta. Srećna okolnost u toj dirljivoj pričici je činjenica da je omiljena igračka tog Amerikančića GOSPODARI UNIVERZUMA. U protivnom sada bi morali da gledamo film u stilu »Okrutni Plišani meca protiv najezde krvoločnih lutkica sa Marsa«, »čoveče-ne-ljuti-se uzvraća udarac«. Srećom, do toga nije došlo.

Da vidimo: mašina za ceđenje novca Američke industrije je otkrila da se klincima sviđa jedna vrsta igračke. Odmah se kreira i strip sa likovima iz te igre (to je valjda ona gnusna tvorevina sa tako »nevinim« imenom, koji moramo gledati u P. Zabavniku). Zatim, u akciju kreće serija crtanih filmova, a sve to je uvod u film sa istim likovima. Po igri GOSPODARI UNIVERZUMA Dejvid Odel i Stiven Tolkin (?) pišu priču i scenario filma koji kreće u bioskope na opšte oduševljenje klinaca. Ko od naših čitalaca uspe da vidi film unapred je uskraćen samim tim što ne poznaje igru, ali (u slučaju da je u njemu još uvek neki klinac), ipak može uživati u ovoj, naivnoj, svemirskoj bajci.

... Preko sedam gora, preko sedam mora, na drugoj strani svemira (preko sedam planeta) bejaše planeta Eternija. E, ta planeta beše razorena strahovitim ratom. Sada njome vlada monstruozni Skeletor uz pomoć zarobljene veštice iz »Zamka Senki«. Crpeći moć veštice on je svemoćan, zao, okrutan. Ali, dijabolični Skeletor zazire od Musklora — lidera, uzvišeno-romantičnog i pozitivnog heroja. Uz pomoć patuljka Gvildora koji poseduje ključ vremenskog prolaza Musklor beži sa Eternije spašavajući (normalno) žensku i njenog oca. Sve troje stižu na Zemlju u današnju Ameriku, a za njima dolaze i najamnici Skeletora.

Skeletora glumi Frenk Langela (po sugestijama sopstvene dece), inače poznatiji kao komičar iz »12 stolica« Mel Bruksa i kao Drakula u filmu Džona Bedema (nagrada na festivalu u Parizu). Musklora glumi Dolph Lundgren poznatiji kao strašni Drago—Rus iz filma »Roki IV«. Režiser Gari Godar je do sada radio na spektaklima, ali malčice drugačije vrste: KONAN, ODISEJA 2110, KING KONG... Naravno, sve te filmove je postavio kao »šou programe specijalnih efekata u Diznilendu i sličnim zabavnim parkovima Amerike«.

Mislim da je jasno šta se može očekivati od njegovog filma. Filozofije i velikih novosti sigurno nema ni za lek, ali ako vas zanima filmovani strip, i to posebno ako pripadate mlađem uzrastu (ili se tako osećate) preživećete i ovaj film.

Filip Hose Farmer

IDITE SVOJIM RASUTIM TELIMA

IV

Philip José Farmer:
TO YOUR SCATTERED BODIES GO, 1971.

Prevod sa engleskog: Mirjana Bulatović

20

Gering poče da žvaće, stade, pogleda ukočeno, i reče: »Zašto bih? Ja ovde nemam nikakvog autoriteta, a ne bih ti mogao ništa i da imam. Samo sam gost. Vrlo pristojni ljudi, ovi ovde; uopšte me nisu uznemiravali, izuzev što su me, s vremena na vreme, pitali jesam li dobro. Premda, ne znam koliko će dugo pustiti da ne zaradujem za svoje izdržavanje.«

»Nisi izlazio iz kolibe?« reče Barton. »Ko je onda punio tvoju zdelu? Odakle ti toliko gume snova?«

Gering se lukavo nasmeši. »Imao sam veliku kolekciju tamo gde sam boravio do dolaska ovde; negde oko hiljadu milja uzvodno.«

»Nesumnjivo otetu od sirotih robova«, nadoveza se Barton. »Ali, ako ti je tamo bilo tako dobro, zašti si otišao?«

Gering zaplaka. Suze su mu se slivale niz lice, preko ključnih kostiju, pa niz prsa, dok su mu se ramena tresla.

»Ja... morao sam da odem. Nisam im uopšte bio dobar. Gubio sam vlast nad njima — trošeći previše vremena za piće, pušenje marihuane i žvakanje gume snova. Rekli su da sam suviše omekšao. Ubili bi me, ili pretvorili u roba. Tako sam jedne noći šmugnuo... uzeo čamac. Dobro sam prošao i nisam se zaustavljao sve dovde. Prodao sam deo svoje zalihe Sevieru za dvonedeljno utočište.«

Barton radoznalo posmatraše Geringa.

»Znaš šta će ti se dogoditi ako uzmeš previše gume«, reče. »noćne more, halucinacije, priviđenja. Totalno mentalno i fizičko rastrojstvo. Mora da si to video kod drugih.«

»Ja sam na Zemlji bio zavisnik od morfijuma!« uzviknu Gering. »Izborio sam se protiv toga i zadugo bio Slobodan. Onda, kad su Trećem rajhu kola krenula nizbrdo — a i meni samom — kad je Hitler počeo da me kinji, opet sam se odao drogama!«

Zastade, pa reče: »Ali ovde, kada sam se probudio u novom životu, u mladom telu, kada se činilo da je ispred mene večni život i mladost, kada nije bilo strogog Boga u raju ili đavola u paklu da me zaustavi, mislio sam da mogu učiniti upravo ono što želim, i izići s tim na kraj. Postao bih čak veći od Firera! Ta mala zemlja, u kojoj si me onda zatekao, trebalo je da bude tek početak! Mogao sam gledati svoju imperiju kako se prostire hiljadama milja uz, i niz Reku, sa obe strane doline. Bio bih vladar deset puta većeg broja podanika od onog o kom je Hitler ikad sanjao!«

Opet poče da plače, a onda prestade, da bi popio još jedan gutljaj vode, i potom stavi parče gume snova u usta. Zvakao je i lice mu svakog sekunda postajaše sve opuštenije i ozarenije.

Gering kaza: »Posle sam imao noćne more s tobom, koji mi zarivaš koplje u stomak. Kad bih se probudio, trbuh bi me boleo, kao da mi je kremen zaista probo creva. Tako sam uzeo gumu, da otklonim bol i poniženje. U početku mi je pomagala. Bio sam jak. Bio sam gospodar sveta, Hitler, Napoleon, Julije Cezar, Aleksandar, Džingis Kan, svi u jednom čoveku. Bio sam opet zapovednik fon Rihthofenovog Diviziona crvene smrti; bill su to srećni dani, najsrećniji u mom životu, po mnogo čemu. Ali, euforija se ubrzo pretvorila u grozu. Strpoštao bih se u pakao; video sam sebe kako optužujem sebe, a iza tužitelja milion drugih. Ne milion mojih likova, nego žrtava tog velikog i slavnog junaka, tog skarednog ludaka Hitlera, koga sam i ja obožavao. I u čije sam ime počinio tako mnogo zločina.«

»Priznaješ da si zločinac?« reče Barton. »Ta je priča drugačija od one koju si mi nekad pričao. Tada si rekao kako si sve s pravom činio i kako te izdao...«

Ućuta, shvativši da je skrenut od svoje osnovne namere. »Da ti avet savesti ne da mira, prilično je neverovatno. Ali, možda to objašnjava ono što je zbunilo puritance — zašto su piće, duvan, marihuana i guma snova ponuđeni u zdelama uz hranu. U najmanju ruku, guma snova kao da je dar, mina iznenađenja ispunjena opasnošću za one koji je zloupotrebljavaju.«

On priđe Geringu. Nemčeve oči behu poluzatvorene, a donja usna obešena.

»Ti znaš moj identitet. Ja putujem pod pseudonimom, sa jakim razlogom. Sećaš se Sprusa, jednog od tvojih robova. Pošto si ti ubijen, on je sasvim slučajno otkriven kao jedan od onih koji su nekako uskrsli celo mrtvo čovečanstvo. Mi ih zovemo Moralnim, u nedostatku boljeg izraza. Gering, slušaš li?«

Gering klimnu glavom.

»Sprus se ubio pre nego smo uspeli da doznamo šta smo hteli.

Kasnije je nekoliko njegovih sunarodnika došlo u naš kraj i privremeno su uspavali sve ljude — verovatno uz pomoć gasa — s namerom da me odvedu u svoj

glavni stab. Ali, nisu uspeli. Bio sam odsutan, na trgovačkom putovanju uzvodno Rekom. Kad sam se vratio, shvatio sam da su mi za petama i bežim sve od onda. Gering, čuješ li me?«

Barton ga žestoko ošamari. Gering uzviknu: »Ah!« odskoči unazad i uhvati se za lice. Oči mu behu otvorene. Pravio je grimase.

»Čuo sam te!« zarežao je. »Samo mi se nije učinilo značajnim da ti odgovorim. Ništa nije izgledalo značajno, ništa izuzev lebdenja daleko od ....«

»Zaveži i slušaj!« reče Barton. Moralni svuda imaju ljude koji me traže. Ne smem te ostaviti živog, shvataš? Ne mogu ti verovati. Čak i da si mi prijatelj, ne bi ti se moglo verovati. Ti si narkoman!«

Gering se zakikota, priđe Bartonu i pokuša da mu stavi ruke oko vrata. Barton ga odgurnu tako snažno, da se zateturao preko stola, i, dočepavši se njegovih ivica, jedva se zadržao da ne padne.

»Ovo je vrlo zabavno«, reče Gering. Onog dana kad sam dospeo ovde, jedan me čovek pitao jesam li te video. Detaljno te opisao i kazao tvoje ime. Rekao sam mu da te znam dobro — predobro, i da se nadam da te više nikada neću videti, odnosno nikada, osim ako nisi u mojoj vlasti. On je kazao da treba da ga obavestim ako te opet vidim. Isplatiće mi se.«

Barton nije gubio vreme. Koraknu ka Geringu i ščepa ga obema rukama. Bile su male i nežne, ali se Gering trže od bola.

»Šta to hoćeš«, reče, »da me opet ubiješ?«

»Ne, ako mi kažeš ime čoveka koji te pitao za mene. Inače...«

»Hajde, ubij me!« reče Gering. »Pa šta? Probudiću se negde drugde, hiljadama milja odavde, daleko od tvog domašaja.«

Barton pokaza na bambusovu kutiju u uglu kolibe. Pogađajući da je unutra Geringova zaliha gume, reče: »A probudićeš se i bez toga! Gde još možeš da dobiješ toliko, za tako kratko obaveštenje?«

»Proklet da si!« viknu Gering i pokuša da se istrgne i dograbi kutiju.

»Kaži mi njegovo ime!« reče Barton. »Ili ću uzeti gumu i baciti je u Reku!«

»Agno. Rože Agno. Spava u kolibi odmah do Okrugle kuće.«

»Tobom ću se kasnije pozabaviti«, reče Barton, i udari ga bridom šake u vrat.

Okrenu se i vide čoveka kako čuči pred ulazom u kolibu. Čovek se uspravi i nestade. Barton otrča za njim; za minut se obojica nađoše među visokim borovima i hrastovima na brežuljcima. Njegov plen nestade u travi koja je dosezala do pojasa.

Barton uspori, ugleda pramen beline — svetlost zvezda na goloj koži — i približi se čoveku. Nadao se da se Moralni neće odmah ubiti, jer je imao plan kako da mu izvuče podatke, ako ga bude mogao odmah onesvestiti. Ovo je podrazumevalo hipnozu, ali bi prethodno morao da uhvati Moralnog. Bilo je moguće da čovek ima nešto poput radio-predajnika ugrađenog u telo, i da je čak i sada u vezi sa svojim sunarodnicima — gde god bili. Ako je tako, oni će doći u svojim le-tećim mašinama, i biće gotov.

Stade. Izgubio je svoj plen, i jedino što mu je preostalo da učini, beše da probudi Alisu i ostale, pa da pobegnu. Možda bi ovog puta trebalo poći u planine i skriti se onamo za neko vreme.

Ali, prvo će otići u Agnoovu kolibu. Male su šanse da će ga tamo zateći, no vredelo je proveriti.

21

Barton stiže na mesto odakle se vidi koliba, upravo na vreme da opazi leđa čoveka koji je ulazio unutra. Barton napravi krug, da bi prišao sa strane na kojoj je tama bregova i drveća rasutog duž poljane mogla da ga skrije. Pognuvši se, trčao je dok se nije našao na vratima kolibe.

Začu glasan uzvik na izvesnom odstojanju iza sebe, i munjevito se okrenu, da bi video Geringa kako se tetura prema njemu. Vikao je na nemačkom Agnou, upozoravajući ga da je Barton tik uz vrata. U jednoj ruci držao je dugačko koplje, kojim je zamahivao na Engleza.

Barton se okrenu i gurnu telom klimava vrata od bambusovih letvica. Njegovo rame izvali ih iz drvenih šarki. Vrata poleteše unutra i udariše Agnoa, koji je stajao iza njih. Barton, vrata i Agno sručiše se na pod, sa Agnoom dole.

Barton se skotrlja sa vrata, ustade, i ponovo skoči, obema bosim nogama, na drvo. Agno vrisnu i potom utihnu. Barton odgurnu vrata u stranu i vide svoj plen onesvešćen i okrvavljenog nosa. Dobro! Sada, ako buka nije privukla pažnju, i ako uspe da dovoljno brzo raščisti s Geringom, može da ostvari svoj plan.

Pogleda gore, na vreme da spazi sjaj

zvezda na dugačkom crnom predmetu usmerenom ka njemu. Baci se u stranu, i koplje se, uz tup zvuk, zabode u zemljani pod. Držalje je vibriralo poput zvečarke koja se sprema da ugrize. Barton stade u vrata, proceni Geringovu udaljenost, i hitnu oružje. Asegai se zari u Nemčev stomak. Gering podiže ruke u vazduh, vrisnu i pade na bok. Barton podiže Agnoovo mlitavo telo na rame i iznese ga iz kolibe.

Dotad su se već čuli uzvici iz Okrugle kuće. Baklje su se rasplamsavale; stražar sa najbliže osmatračnice je vikao. Gering je sedeo na zemlji sklupčan i čvrsto držao koplje blizu rane.

Gledao je otvorenih usta, a onda rekao: »Opet si to učinio! Ti...«

Pade ničice, sa samrtnim ropcem u grlu.

Agno se povrati izbezumljen. Oslobodi se Bartonovog stiska i pade na zemlju. Za razliku od Geringa, nije bio bučan. Imao je, taman koliko i Barton, ili još više razloga da bude miran. Barton beše iznenađen kad ostade samo sa čovekovim peškirom u ruci. Krenu da ga baci, ali oseti nešto kruto i čvrsto ispod postave. Prebaci ga u levu ruku, istrgnu asegai iz leša, i potrča za Agnoom.

Moralni se beše otisnuo jednim od bambusovih kanua izvezenih na obalu. Zaveslao je snažno, ozvezdanom vodom, pogledajući povremeno za sobom. Barton podiže asegai iza ramena, i hitnu ga. Bilo je to kratko oružje sa debelom drškom, oblikovano za borbu izbliza, a ne kao koplje. Ali, poletelo je pravo i spustilo se, na kraju putanje, u Agnoova leđa. Moralni je pao napred, pod uglom, i nagnuo uzani čamac. Kanu se izvrnuo. Agno se više nije pojavio.

Barton opsova. Želeo je da uhvati Moralnog živog, ali bi bio gotov, da ga je pustio da pobegne. Ovako je postojala mogućnost da Agno još nije stupio u kontakt sa drugim Moralnima.

Osvrnu se prema gostinskim kolibama. Bubnjevi su lupali duž obale i ljudi sa upaljenim bakljama žurili su ka Okrugloj kući. Barton zaustavi jednu ženu i zamoli je da mu pozajmi baklju za trenutak. Ona mu je dade, ali ga obasu kojekakvim pitanjima. On odgovori da misli da napadaju Ćoktousi preko Reke. Ona požuri ka skupu ispod palisade.

Barton zabode šiljak baklje u mekanu obalsku zemlju i uze da pregleda peškir koji je strgnuo sa Agnoa. Sa unutrašnje strane, tačno iznad tvrdog kvadrata u postavi, nalazio se šav zatvoren sa dve tanke magnetne trake, koji se lako otvori. On izvuče predmet iz postave i pogleda ga uz svetlost baklje.

Dugo je čučao uz treperavo svetlo, ne mogavši da odvoji oči i da se načudi ovoj, bezmalo parališućoj opseni. Fotografija, u ovom svetu bez fotoaparata, beše nečuvena stvar. Ali, *njegova* fotografija, to je bilo još neverovatnije, kao i činjenica da nije snimljena na ovom svetu! Morala je biti načinjena na Zemlji, onoj Zemlji, sada izgubljenoj u haosu zvezda negde na bleštavom nebu i u, sam Bog zna, koliko hiljada godina vremena.

Nemogućnost za nemogućnošću! Ali, snimak je poticao iz vremena i sa mesta, kada i gde, to je zasigurno znao, u njega nije bio uperen fotoaparat da bi mu sačuvao lik. Brkovi mu behu odstranjeni, ali retušer nije mario što je zamrljao pozadinu, niti njegovu odeću. Eto ga, uhvaćen kao nekim čudom od pojasa nagore i zarobljen na parčetu nekakvog ravnog materijala. Ravnog! Kad okrenu kvadrat, vide kako mu se pojavljuje profil. Ako bi ga držao skoro pod pravim uglom u odnosu na pogled, mogao je videti prizor od tri četvrtine sopstvenog profila.

»1848«, mrmljao je sebi u bradu. »Kada sam bio dvadesetsedmogodišnji niži oficir u istočnoindijskoj armiji. A ovo su plave planine Goa. Mora da je ovo snimljeno dok sam se tamo oporavljao. Ali, za ime božje, kako? Ko? I kako su Moralni uspeli da dođu do fotografije.

Agno je, bez sumnje, nosio ovu fotografiju da po njoj pronađe Bartona. Verovatno je svaki lovac imao istu takvu, skrivenu u peškiru. Tražili su ga svud duž Reke; moguće je da postoje hiljade, desetine hiljada njih. Ko zna koliko su agenata imali na raspolaganju, ili koliko su ga očajnički želeli, ili zašto su ga uopšte želeli?

Pošto vrati fotografiju u peškir, okrenu se s namerom da ode natrag u kolibu. U tom trenu pogled mu pade na vrhove planina — tih nesavladivih visokih planina koje su opasivale dolinu Reke s obeju strana.

Na svetloj ponjavi kosmičkog gasa uoči nešto titravo. Pojavilo se i za tren oka nestalo.

Kroz nekoliko sekundi najednom se opet prikaza, ovog puta kao polulopta, i ponovo iščeznu.

Vazduhoplov se u drugom letu spusti još niže i nestade kao prvi put.

Moralni će ga odvesti, a narod Sevierie će se pitati šta ih je uspavalo za sat ili više.

Nije imao kad da se vrati u kolibu i razbudi ostale. Ako bi čekao još i tren, bio bi uhvaćen.

Okrenu se, skoči u Reku, i zapliva ka drugoj obali, udaljenoj milju i po. Ali, nije prešao više od četrdeset jardi, kad oseti prisustvo nečeg ogromnog iznad sebe. Okrenu se na leđa da osmotri. Vide samo blag sjaj zvezda. Potom, pedeset stopa nad njim, disk prečnika oko šezdeset stopa proseče nebo. Iščeznu gotovo istog trena i pojavi se opet, na dvadeset stopa iznad njega.

Znaći, oni mogu da vide na odstojanju u noći, i otkrili su ga u bekstvu.

»Šakali!« viknu. »Svejedno me nećete uhvatiti!«

Iskrenu se i zaroni pravo ka dnu. Voda je postala hladnija i bubne opne ga zaboleše. Iako mu oči behu otvorene, ništa nije mogao da vidi. Iznenada ga voda pogura, i on je znao da pritisak dolazi od pomeranja velikog predmeta.

Vazduhoplov je potonuo za njim.

Postojao je samo jedan izlaz. Imaće njegovo mrtvo telo, i to će biti sve. Ponovo im može pobeći i biti živ negde uz Reku, da ih opet nadmudri i osveti im se.

Otvori usta i udahnu duboko, kroz njih i nos.

Davio se. Samo izuzetnom snagom volje uzdržavao se da ne stisne usne i pokuša da se odupre smrti koja ga je opkoljavala. Znao je da će živeti opet, ali ćelije njegovog tela nisu tog bile svesne. Borile su se za život baš u ovom trenutku, ne u obećanoj budućnosti. I one mu, iz grla punog vode, istisnuše uzvik očajanja.

22

»Aaaaaaaah!«

Uzvik ga podiže sa trave, kao da ga je odbacila odskočna daska. Za razliku od prvog uskrsnuća, sada nije bio slab i zbunjen. Znao je šta da očekuje. Probudiće se na travnatoj obali Reke, u blizini kamene zdele. Ali, nije bio spreman za ove džinove koji su se borili oko njega.

Prva pomisao mu beše da nađe oružje. Ništa nije imao pri ruci, izuzev zdele, koja se uvek pojavljuje uz uskrslog, i gomile peškira raznih veličina, boja i debljina. Koraknu, ščepa ručku zdele i sačeka. Ako bude morao, upotrebiće zdelu kao palicu. Bila je laka, ali gotovo neuništiva i vrlo tvrda.

Međutim, grdosije oko njega izgledale su kao da se mogu tući ceo dan a da im ništa ne bude.

Većinom behu visoki, u najmanju ruku osam stopa, a pojedini sigurno i preko devet; masivna mišićava ramena behu im široka preko tri stope. Tela im behu ljudska, ili približno ljudska, a bela koža pokrivena crvenkastosmeđim dlakama. Ne behu dlakavi kao šimpanze, ali dlakaviji od svih ljudi koje je ikad video, a znao je nekoliko izuzetno maljavih ljudskih stvorova.

Ali, lica su im davala neljudski i zastrašujući izgled, posebno zato što su svi režali u borbenoj jarosti. Ispod niskog čela, iznad očiju, imali su bezoblične koščurine što su se završavale u obliku slova O. Iako su im oči bile krupne kao i njegove, izgledale su sitne u odnosu na široko lice u koje su usađene. Jagodične kosti su im štrčale, a zatim se oštro povijale ka licu. Ogromni nosevi davali su džinovima izgled surlastih majmuna.

U drugoj prilici, možda bi oni Bartonu bili i zabavni. Sada ne. Rika koja je dolazila iz njihovih širih nego u gorile grudi, bila je duboka, kao lavovska, a ogromni zubi naterali bi i *kodiak* medveda da dvaput promisli pre nego što napadne. U pesnicama, velikim kao njegova glava, držali su batine, debele i dugačke poput kolske rude, i kamene sekire. Zamahivali su oružjem jedan na drugog, a kada bi nekog pogodili u meso, kost bi pucala s praskom kakav se čuje pri cepanju drva. Katkad bi se i palica polomila.

Barton stiže da se osvrne uokolo. Svetlost je bila slaba. Sunce se beše tek do pola uzdiglo iznad visova preko Reke. Vazduh je bio hladniji nego što je, koliko se sećao, ikad bio na ovoj planeti, izuzev za vreme njegovih bezuspešnih pokušaja da se popne na vrh vertikalnih venaca.

Tada jedan od pobednika u borbi potraži pogledom još nekog od protivnika, i spazi njega.

Razrogači oči. Za trenutak je izgledao iznenađen, kao što je iznenađen bio Barton kada je prvi put otvorio oči. Možda nikad pre nije video stvorenje nalik Bartonu, kao što ni Barton nikad nije video nekog nalik njemu. Ako je tako, ubrzo će se povratiti od iznenađenja. On riknu, preskoči unakaženo telo svog protivnika i potrča prema Bartonu podigavši sekiru koja bi oborila slona.

I Barton potrča, sa zdelom u ruci. Ako je

izgubi, može slobodno i da umre. Bez nje bi gladovao, ili životario na ribi i bambusovim mladicama.

Umalo mu se to i ne dogodi. Pred njim se pojavi prolaz, i on požuri izmedu dva džina koji su se uhvatili ukoštac i naprezali da obore jedan drugog, i trećeg koji se povlačio pred kišom udaraca batine četvrtog. Samo što nije projurio, kad se dvojica rvača svališe na njega.

Trčao je dovoljno brzo da se ne nađe direktno pod njima, ali ga ruka jednog od njih mlatnu u levu petu. Udarac je bio tako jak da mu je smrvio stopalo i momentalno ga zaustavio. Pade napred i zaječa. Mora da mu je stopalo bilo slomljeno, a mišići duž cele noge behu mu rasparani. Uprkos tome, pokušao je da ustane i odhramlje do Reke. Kad bi je se domogao, mogao bi da otpliva, ako se u agoniji ne onesvesti. Poskoči dvaput na desnoj nozi, i to samo da bi bio ščepan otpozadi.

Polete u vazduh, koprcajući se, i bi uhvaćen pre nego što je otpočeo svoj napad.

Džin ga je držao jednom ispruženom rukom oko grudnog koša. stiskajući ga u golemoj snažnoj pesnici. Barton je jedva mogao disati; rebra samo što mu nisu popucala.

Uprkos svemu, nije ispustio zdelu. Sada njome udari Džina po ramenu.

Lako, kao da tera muvu, Džin dotače metalnu posudu svojom sekirom i izbi je Bartonu iz ruku.

Ogromna životinja se isceri i povi ruku da primakne Bartona bliže. Barton beše težak sto osamdeset funti, ali ruka ni ne zadrhta pod pritiskom.

Za časak je Barton gledao pravo u bledoplave oči, potonule u koščate krugove. Nos nemani bio je prošaran mnoštvom popucalih kapilara. Usne su mu bile isturene zbog izbačene donje vilice a ne, kako isprva pomisli, što su debele.

Onda džin riknu i podiže Bartona iznad svoje glave. Barton je udarao golemu ruku pesnicama, znajući da je to uzaludno, ali nije želeo da se pokori kao uhvaćeni kunić. Uz sve to je primećivao, premda ne sa punom svešću, nekoliko stvari u vezi sa okolinom.

Sunce se baš uzdizalo iznad planinskih vrhova, kada se probudio. Iako je, otkad je skočio na noge, prošlo svega nekoliko minuta, sunce bi već trebalo da osvetli vrhove. Ali nije; nije mrdnulo, otkako ga je prvi put video.

K tome, uspon doline zatvarao je vidik tek posle, najmanje četiri milje. Kamena zdela kraj njega, bila je poslednja. Dalje je samo poljana i Reka.

Ovo beše kraj puta — ili početak Reke.

Nije imao ni vremena ni želje da sudi o čemu je reč. Samo je sve to primetio, prolazeći kroz bol, bes i užas. Potom, kako se pripremao da zamahne sekirom i rascepi Bartonu lobanju, džin se ukruti i vrisnu. Za Bartona je to bilo kao da mu je lokomotiva pisnula na uho. Stisak popusti, i Barton pade na zemlju. Za trenutak mu uminu bol u stopalu.

Kad ponovo dođe sebi, morade da zaškripi zubima, da ne bi opet vrisnuo. Zastenja i sede, osećajući žarenje duž noge, koje je učinilo da mu slaba dnevna svetlost postane skoro crna. Bitka je besnela oko njega, ali on beše u malom bezbednom uglu. Uz njega je ležao kao tri debla debeo leš džina, koji ga umalo nije ubio. Lobanja, koja je bila dovoljno masivna da odoli ovnu, staroj ratnoj spravi za razbijanje zidova, beše mu provaljena.

Oko slonovskog leša, šunjao se, na sve četiri, još jedan ranjenik. Videvši ga, Barton za trenutak zaboravi bol. Taj užasno povređeni čovek, bio je Herman Gering.

Obojica su bila uskrsnuta na istom mestu. Nije imao kad da razmišlja o igri slučajnosti. Bol je počeo da mu se vraća. Osim toga, Gering progovori.

A nije izgledalo da je u njemu ostalo previše priče, ili previše vremena za nju. Bio je obliven krvlju. Desno oko mu beše izbijeno; obraz razderan od ugla usana do uha. Ruka zgnječena. Jedno rebro štrčalo je van. Kako je uspeo da ostane živ i da puzi, bilo je izvan Bartonovog shvatanja.

»Ti... ti!« reče Gering promuklo na nemačkom i pade. Kao iz česme pokulja iz njegovih usta po Bartonovim nogama; oči mu dobiše staklast sjaj.

Barton se pitaše hoće li ikada znati šta je ovaj hteo da kaže. To, u suštini, nije ni bilo važno. Imao je važnijih stvari o kojima bi razmišljao. Na oko deset jardi od njega, stajala su mu dva, leđima okrenuta džina. Oba su teško disala, očito se odmarajući za časak, pre nego što opet uskoče u borbu. Potom jedan saopšti nešto drugom.

Nije bilo sumnje. Džin nije samo puštao krike. Koristio je jezik.

Barton ga nije razumeo, ali je znao da je u pitanju govor. Nije mu bio neophodan modulirani, razgovetno—silabični odgo-

vor drugog, da potvrdi ono što je već prepoznao.

Ovi, dakle, nisu bili nikakvi predistorijski majmuni, već pripadnici neke podljudske vrste. Mora da su bili nepoznati zemaljskoj nauci do dvadesetog veka, jer mu je njegov prijatelj Frigit opisao sve fosile za koje se znalo 2.008 godine naše ere.

Leže dole, s leđima prislonjenim uz gotska rebra opruženog džina i skloni duge crvenkaste dlake sa svog lica. Savladavao je mučninu u agoniji zbog stopala i pokidanih nožnih mišića. Ako bi bio suviše bučan, privukao bi, može biti, onu dvojicu, i oni bi završili posao. Pa šta i ako bi? Sa ranama, u zemlji ovakvih čudovišta, kakve su mu šanse da preživi?

Gotovo gora od bola zbog stopala, bila je pomisao da je, na svom prvom putovanju, koje je nazvao samoubistvo—ekspres, postigao cilj.

Po proračunu, šanse su mu bile jedan prema deset miliona da dospe u ovaj grad, i moguće je da to nikada ne bi postigao da se sam utapao deset hiljada puta. Još je imao fantastičnu sreću. Možda se to nikad više neće dogoditi. A trebalo je da sve, vrlo brzo, izgubi.

Sunce se pomeralo, poluotkriveno, nad vrhovima planina preko Reke. Ovo je bilo to mesto za koje je nagađao da postoji; dospeo je tu iz prve. Sada, kada ga je vid izdavao, a bol se stišavao, znao je da umire. Slabost nije dolazila samo iz slomljenih kostiju. Mora da je krvario iznutra.

Pokušao je još jednom da ustane. Uspraviće se, makar samo na jednu nogu i zapretiti pesnicom zlehudoj sudbini i prokleti je. Umreće sa kletvom na usnama.

23

Crveno krilo zore lagano mu doticaše oči.

Ustade na noge, znajući da su mu rane isceljene i da je ponovo čitav, ali ne verujući sasvim. Kraj njega je bila zdela i šest uredno složenih peškira, različitih veličina, boja i debljina.

Dvanaest stopa dalje, još jedan čovek, takođe nag, ustajao je iz niske jarkozelene trave. Bartonova se koža ohladi. Plavkasta kosa; široko lice i svetloplave oči bile su odlike Hermana Geringa.

Nemac izgledaše iznenađen koliko i Barton. Govorio je sporo, kao da se budi iz dubokog sna. »Nešto ovde ne valja«.

»Neka greška, zaista«, odgovori Barton. Ništa više od ikog drugog, nije znao o obrascu uskrsnuća duž Reke. Nikada nije video uskrsnuće, ali su mu ga opisivali oni koji jesu. U zoru, čim sunce oblije vrhove nesavladivih planina, pojavi se, u vazduhu kod kamene zdele, izvesno svetlucanje. U lepetu ptičjih krila izvitopereni oblik očvrsne, i nag muškarac, žena ili dete, pojavi se niotkuda na travi uz obalu. Uvek je neophodna zdela sa peškirima uz vaskrslog.

Duž pojmljivih deset do dvadeset miliona milja duge rečne doline, u kojoj je, po proceni, živelo trideset pet do trideset šest miliona ljudi, milion ih je moglo umreti na dan. Bilo je tačno da nije bilo bolesti (izuzev mentalnih) ali, uprkos nedostatku statističkih podataka, verovatno ih je milion ubijano svakih dvadesetčetiri sata, usled mnoštva ratova između, oko milion malih država, zločina u afektu, samoubistava, pogubljenja zločinaca, i nesrećnih slučajeva. Postojao je stalan i masovan promet onih koji su se podvrgavali takozvanom »malom uskrsnuću«.

Ali, Barton još ne beše čuo o dva umiranja na istom mestu i istovremenom zajedničkom uskrsnuću. Izbor oblasti za novi život bio je slučajan — ili je bar on oduvek tako mislio.

Jedan takav dogadaj se može shvatiti, iako su šanse bile jedan prema dvadeset miliona. Ali, dva takva slučaja, jedan za drugim, predstavljali su čudo.

Barton u čuda nije verovao. Nema toga što ne može biti objašnjeno fizičkim načelima — ukoliko su sve činjenice poznate.

On ih nije znao, pa ne htede da brine o »koincidenciji« u tom času. Razrešenje drugog problema zahtevalo je više pažnje. Šta treba da učini sa Geringom?

Čovek ga zna, i može otkriti njegov identitet svakom Moralnom koji traga za njim.

Barton baci pogled uokolo i spazi izvestan broj muškaraca i žena kako prilaze sa, kako se čini, prijateljskim držanjem. Bilo je vremena za kratak razgovor s Nemcem.

»Gering, ja mogu ubiti tebe ili sebe. Ali, ne želim da u ovom času učinim ni jedno, ni drugo. Ti znaš zašto mi predstavljaš opasnost. Ne treba da rizikujem s tobom, ti podmukla hijeno. Ali, postoji i nešto drugo s tobom u vezi, nešto što ne mogu da dokučim. No... «

Gering, koji je bio poznat po svojoj elastičnosti, izgledao je kao da se

oporavlja od šoka. Lukavo se nasmeši i reče:

»Zadao sam ti dosta jada, zar ne?«

Opazivši Bartonovo režanje, žurno podiže ruku i reče: »Ali, kunem ti se da neću nikome otkriti tvoj identitet! Niti učiniti bilo šta što bi te povredilo! Neka i nismo prijatelji, ali smo bar poznanici, u zemlji stranaca. Dobro je imati poznato lice kraj sebe. Znam, predugo sam patio zbog usamljenosti, pustoši duše. Mislio sam da ću poludeti. To je, delom, razlog što sam se odao gumi snova. Veruj mi, neću te izdati«.

Barton mu nije verovao. Mislio je, međutim, da mu može verovati za neko vreme. Gering želi potencijalnog saveznika, bar dok ne upozna narod u ovom kraju i vidi šta može, a šta ne može činiti. Uostalom, Gering se, možda, popravio.

Ne, rekao je Barton sebi. Ne. Eto te opet. Iako si verbalni cinik, uvek si previše praštao, bio prečesto spreman da predeš preko rana koje su ti nanesene, i daš napadaču još jednu šansu. Ne budi više lud, Bartone.

Ni posle tri dana nije bio siguran u Geringa.

Barton beše uzeo ime Abdul ibn Haruna, devetnaestovekovnog građanina Kaira, Egipat. Imao je više razloga za to prerušavanje. Jedan je bio što je izvesno vreme govorio arapski i znao kairski dijalekt tog vremena, a imao je i opravdanje da pokrije glavu peškirom umotanim u turban. Nadao se da će mu ovo pomoći da promeni svoj izgled. Gering to ni jednom rečju nije porekao. Barton je u to bio prilično siguran, jer su on i Gering najveći deo vremena provodili zajedno. Bili su smešteni u istoj kolibi, dok se nisu prilagodili lokalnim običajima i započeli probni rad. Tu je spadala i intenzivna vojna obuka. Barton je bio jedan od najvećih mačevalaca devetnaestog veka, a takođe je znao svaki zahvat u borbi oružjem ili rukama. Nakon što je, u nizovima testova, pokazao svoje sposobnosti, srdačno je primljen za regruta. U stvari, obećano mu je da će postati instruktor, kad dovoljno ovlada jezikom.

Gering je gotovo isto tako brzo zadobio poštovanje ovdašnjih ljudi. Na stranu sve njegove mane, ali mu nije nedostajala hrabrost. Bio je jak i vešt sa oružjem, veseo, mio kad mu treba, a nije bio daleko iza Bartona ni u ovladavanju jezikom. Bio je brz u sticanju i korišćenju autoriteta, kako i dolikuje bivšem rajhmaršalu Hitlerove Nemačke.

Ovaj deo zapadne obale bio je u velikoj meri naseljen ljudima što su govorili jezikom koji je čak i Bartonu, vrhunskom lingvisti i na Zemlji i na Rečnoj planeti, bio sasvim nepoznat. Kada je naučio dovoljno da postavlja pitanja, zaključio je da su ovi ljudi živeli negde u Centralnoj Evropi, u toku ranog bronzanog doba. Imali su čudnih običaja, kao, recimo, javni snošaj. To je bilo dovoljno zanimljivo za Bartona, suosnivača Kraljevskog antropološkog društva u Londonu 1863, koji se nagledao neobičnih stvari u toku svojih istraživanja na Zemlji. Nije učestvovao, ali se nije ni grozio.

Običaj koji je prihvatio s radošću, bio je bojenje brkova i brade. Muškarce je uvredila činjenica da su uskrsnućem zauvek lišeni brade, baš kao da su obrezani.

Drugu uvredu nisu mogli ispraviti, ali prvu jesu, donekle. Premazivali su predeo iznad gornje usne i bradu tamnom tečnošću dobijenom od sitno samlevenog drvenog uglja, ribljeg tutkala, hrastovog tanina i još nekoliko sastojaka. Posvećeniji su koristili boju za tetoviranje i trpeli bolne ubode u dugačkim linijama, oštrom bambusovom iglom.

Sad je Barton bio dvostruko prerušen, ali je bio stavljen na milost i nemilost čoveku koji ga je mogao izdati prvom prilikom. Želeo je da privuče nekog od Moralnih, ali ne nekog ko bi bio upućen u njegov identitet.

Barton je želeo da bude siguran da može umaći, pre nego što bude uhvaćen u mrežu. Bila je to opasna igra, poput hodanja po užetu iznad jame sa gladnim vukovima, ali je želeo da je igra. Pobeći će tek kada to postane apsolutno neophodno. Ostalo vreme biće plen u lovu na lovca.

Još uvek mu je vizija Mračne kule i Velike zdele obuzimala misli. Čemu igra mačke i miša, kad je on u stanju da jurne na same bedeme zamka u kom pretpostavlja da je komanda Moralnih? Ili, ako juriš nije dobra reč, da se prikrade do Kule i uvuče se kao što miš ulazi u kuću — ili u zamak. Dok ga mačke svuda budu tražile, miš će se ušunjati u Kulu, a tu se miš može pretvoriti u tigra.

Pri ovoj pomisli se nasmejao, privukavši znatiželjne poglede dvojice sobnih drugova: Geringa, i jednog Engleza iz sedamnaestog veka, Džona Kolopa. Njegov smeh bio je poruga sebi u tigrovoj koži.

Šta ga je podstaklo da pomisli kako on, običan čovek, može da učini nažao onima koji su oblikovali planetu, uskrsli milijarde mrtvih i hrane i izdržavaju ove koji su pozvani natrag u život? Skrši ruke, znajući da je u njima i u mozgu koji ih vodi, sadržan krah Moralnih. Šta je bila ta strašna stvar koju je gajio u sebi, nije znao. Ali, oni su ga plašili. Kad bi samo mogao znati zašto...

Njegov smeh je samo jednim delom bio poruga sebi. Drugi dao njega, verovao je da je on tigar među ljudima. *Ono si što misliš*, mrmljao je.

Gering reče: »Imaš vrlo neobičan smeh, prijatelju. Nešto ženskasto, iz tako muževnog čoveka. Kao... kao kad bačeni kamen skakuće po ledenom jezeru. Ili, kao šakalov.«

»Imam nešto od šakala i hijene u sebi«, odgovori Barton. »Tako su moji klevetnici utvrdili — i bili su u pravu. Ali ja sam i više od toga.«

Ustade iz kreveta i poče da vežba, da razgiba mišiće. Za nekoliko minuta, krenuće se ostalima prema kamenoj zdeli, uz obalu Reke, da napuni svoju zdelu. Nakon toga, sat vremena će trajati uređenje okoline. Potom obuka, uz instrukcije za rukovanje kopljem, batinom, praćkom, obsidijanskim mačem, lukom i strelom, kamenom sekirom, i za borbu golim rukama i nogama. Sat za odmor, razgovor i ručak. Onda sat na predavanju iz jezika. Pa svakodnevni, dvočasovni rad na izgradnji zidina koji označavaju granice ove male države. Polučasovni odmor, pa obavezna milja trčanja za održavanje snage. Večera iz zdela, pa slobodna noć, izuzev za one koji su na stražarskoj dužnosti ili drugim zadacima.

Ovakav raspored i ovakve aktivnosti bili su zastupljeni u svim majušnim državama nizvodno i uzvodno, duž Reke. Gotovo svugde je ljudstvo bilo u ratu, ili se za njega pripremalo. Građani su morali održavati kondiciju i pripravnost za tuču, najbolju koju mogu pružiti. Vežbe su ih, takođe, okupirale. Bez obzira koliko je vojnički život bio monoton, bio je bolji od sedenja i potrage za zabavom. Sloboda od briga zbog hrane, kirije, računa, od pipavih kućnih poslova i obaveza koje su Zemljane okupirale i sekirale, nije u celini bila blagoslov. Ovde se vodila velika bitka protiv dosade, i vođe svih država bili su obuzeti smišljanjem načina da uposle svoj narod.

U dolini Reke trebalo je da bude raj, ali je bio rat, rat, rat. Na stranu sve drugo, rat je, ipak, na ovom mestu bio dobar (prema nekima)! Davao je draž životu i otklanjao dosadu. Čovekova pohlepa i agresivnost imali su i vrednu stranu.

Posle večere, svaki čovek i žena bili su slobodni da čine šta žele, sve dotle dok se ne ogreše o lokalne zakone. Mogao je trampiti cigarete i piće, kojima ga je snabdevala zdela, ili ribu koju ju ulovio u Reci, za jedan bolji luk i strele; štitove; činije i šolje; stolove i stolice; bambusove frule; glinene trube; doboše od ljudske ili riblje kože; retko kamenje (koje je stvarno bilo retko); ogrlice načinjene od lepo spojenih i obojenih kostiju ribe iz rečnih dubina, od žada ili izrezbarenog drveta; obsidijanska ogledala; sandale i cipele; ugljene pisaljke; redak i skup bambusov papir; mastilo i nalivpera od riblje kosti; šešire načinjene od dugačke i žilave trave s bregova; daščicu sa uzicom koja, kad se vrti iznad glave, pravi buku; mala kola za vožnju niz padinu brda; harfe načinjene od drveta, sa žicama oblikovanim od creva »ribe-aždaje«; hrastovo prstenje za prste na rukama i nogama; glinene statuete; i ostale naprave, korisne ili ukrasne.

Kasnije je, naravno, došlo na red, i vođenje ljubavi. Barton i njegovi drugovi iz kolibe, bili su, za sada, toga lišeni. Tek kada steknu građansko pravo, biće im dozvoljeno da se presele u zasebne kolibe i žive sa ženama.

Džon Kolop bio je nizak, vitak mladić, s dugom žutom kosom, uskim ali prijatnim licem, i krupnim plavim očima, sa vrlo dugim, povijenim crnim trepavicama. U prvom razgovoru sa Bartonom je, pošto se predstavio, rekao: »Isporučen sam iz mraka majčine materice — čije još? — na svetlo Boga zemaljskog 1625. godine. Prebrzo sam ponovo sišao u matericu majke Prirode, nepokolebljiv u nadi u uskrsnuće i neprevaren, kako vidiš. Iako moram da priznam da ovaj zagrobni život nije onaj za koji su me pastori uveravali da me očekuje. Ali, najzad, kako će oni znati istinu, siroti slepi đavoli što vode slepce!«

Nedugo potom, Kolop mu je rekao da je član Crkve druge šanse.

Barton podiže obrve. Susreo se sa ovom novom religijom na mnogim mestima duž Reke. Barton, iako bezvernik, stavio je sebi u zadatak da temeljno istraži sve religije. Ako znaš čovekovu veru, znaćeš najmanje pola čoveka. Ako znaš njegovu

ženu, znaćeš i drugo pola.

Crkva je imala nekoliko prostih načela, pojedina zasnovana na činjenicama, a većinu na pretpostavkama, nadama i željama. U ovom su bili srodni sa svakom religijom rođenom na Zemlji. Ali, »drugošanseri« su imali jednu prednost nad svim zemaljskim religijama. Nisu imali teškoća u dokazivanju da mrtav čovek može biti vraćen u život — ne jednom, nego počesto.

»A zašto je čovečanstvu data druga šansa?« reče Kolop tihim, ozbiljnim glasom. »Da li ono to zaslužuje? Ne. Sa retkim izuzecima, ljudi su pakosni, bedni, sitni, poročni, zatucani, veoma egoistični, uopšte svađalice i prilično gadni. Gledajući ih, bogovi — ill Bog — treba da povraćaju. Ali, u ovom božanskom bljuvanju je ugrušak sažaljenja, ako mi praštaš upotrebu ovakvih slika pri izlaganju. Čovek, koliko god nedostojan, posedije srebrnu žicu božanskog u sebi. Nije puka fraza da je čovek stvoren prema božjem liku. Nešto vredno je sačuvano i u najgorem od nas, i iz tog nečeg može da se oblikuje novi čovek:«

»Ko god da nam je pružio ovu novu priliku da spaserno svoje duše, zna tu istinu. Smešteni smo ovde, u ovoj rečnoj dolini — na ovoj tuđoj planeti, pod tuđim nebesima — da postignemo spasenje. Koja nam je vremenska granica, ne znam, niti znaju starešine moje crkve. Možda nema granice, ili je samo sto godina, možda hiljadu. Ali, mi moramo iskoristiti to vremena koliko ga bude, moj prijatelju.«

Barton reče: »Nisu li tebe na Odinovom oltaru žrtvovali Nordijci, koji su se držali stare religije, iako ovaj svet nije Valhala koju su im obećali njihovi sveštenici? Ne misliš li da gubiš vreme, uzalud propovedajući, po njima? Oni veruju u iste stare bogove i jedino su svoju teologiju malo prilagodili ovdašnjim uslovima. Upravo, koliko se i ti držiš svoje stare vere.«

»Nordijci nemaju objašnjenja za svoju novu okolinu«, reče Kolop, »ali ja imam. Imam razložno objašnjenje, ono do kojeg će Nordijci konačno doći i vatreno u njega poverovati, kao što sam ja. Ubili su me, ali malo uporniji član Crkve će napredovati i razgovarati s njima pre nego što ga razapnu u drvenom okrilju svog drvenog idola i probodu mu srce. Ako ih on ne odvrati od toga, sledeći misionar hoće.«

»Da je krv mučenika šeme crkve, bilo je istina na Zemlji. To je čak veća istina ovde. Ako ubiješ čoveka da mu začepiš usta, on se pojavljuje drugde duž Reke. I, čovek koji je bio mučen sto hiljada milja daleko, dode da zameni prethodnog mučenika. Najzad će Crkva pobediti. Onda će ljudi prekinuti ove beskorisne ratove što seju mržnju, i započeti pravo delo, jedino vredno delo, zadobijanje spasenja.«

»To što kažeš o mučenicima, može da se odnosi na bilo koga«, reče Barton. »Kad je rđav čovek ubijen, on se pojavljuje da poseje svoje zlo drugde.«

»Bog će preovladati; istina uvek pobeđuje«, odvrati Kolop.

»Ne znam koliko je na Zemlji bila ograničena tvoja pokretljivost, ni koliko si dugo živeo«, reče Barton, »ali oboje mora da je imalo vrlo uske granice, kad si tako slep. Toliko vidim.«

Kolop reče: »Crkva nije zasnovana samo na veri. Ona ima nešto vrlo faktičko, vrlo supstancijalno, na čemu bazira svoja učenja. Kaži mi, Abdule, prijatelju, jesi li ikad čuo da je neko uskrsnut mrtav?«

»Paradoks!« uzviknu Barton. »Kako misliš — uskrsnut mrtav?«

»Postoje najmanje tri autentična slučaja, i četiri još, za koje je Crkva čula, ali nije mogla da ih potvrdi. To su muškarci i žene ubijeni na jednom mestu kraj Reke, i preneti na drugo. Neobično, tela su im ponovo stvorena, ali bez iskre života u njima. Pa, kako to?«

»Ne mogu da verujem!« reče Barton. »Pričaj mi. Slušam, jer govoriš znalački.«

Mogao je da veruje, jer je i drugde čuo istu priču. Ali hteo je da vidi da li se Kolopove priča slaže sa ostalim.

Podudarala se, čak i u imenima mrtvih. Naime, te ljude i žene su identifikovali oni koji su ih dobro znali na Zemlji. Svi oni su bili sveti, ili bezmalo sveti ljudi; jedan je zbilja bio proglašen za sveca na Zemlji. Po teoriji, oni su postigli stanje svetosti, pa više nije bilo neophodno da prolaze kroz »čistilište« na planeti Reci. Njihove duše otišle su nekud... i ostavile suvišni prtljag tela za sobom.

Uskoro će, kako Crkva veli, još njih snaći isto. I njihova tela ostaće za njima. Konačno. nakon izvesnog vremena, dolina Reke ostaće pusta. Svi će se osloboditi svoje grešnosti i mržnje, i prosvetliće se ljudskom i božanskom ljubavlju. Čak i najizopačeniji, oni koji izgledaju nepovratno izgubljeni, moći će da napuste svoje fizičko biće. Sve što je potrebno da se

postigne ovakva milost, jeste ljubav.

Barton uzdahnu, nasmeja se grohotom i reče, *'Plus ca change, plus c'est la meme chose*. Još jedna slatka priča, da ljudima da nadu. Stare religije su diskreditovane — iako neki odbijaju da se suoče sa tom činjenicom — tako da se nove moraju izumeti.«

»To ima smisla«, reče Kolop. »A imaš li ti bolje objašnjenje zašto smo ovde?«

»Možda. Umem i ja da slažem priče.«

U stvari, Barton jeste imao objašnjenje. Međutim, nije ga mogao reći Kolopu. Sprus je kazao Bartonu ponešto o identitetu, istoriji i svrsi svoje grupe, Moralnih. Mnogo od tog što je rekao, slagalo se s Kolopovom teologijom.

Sprus se ubio pre nego što je govorio o »duši«. Verovatno je »duša« morala da bude deo ukupne organizacije. Jer, kada telo postigne »spasenje« i prestane da živi, ne bi bilo ničeg što će poneti esencijalni deo čoveka. Pošto je postzemaljski život mogao biti objašnjen fizičkim terminima, »duša« je takođe morala biti fizički entitet, a ne objašnjena izrazom »natprirodan«, kao što je to bilo na Zemlji.

Mnogo toga Barton nije znao. Ali imao je uvid u mehanizam ove planete-Reke, kao nijedan drugi čovek.

S malim znanjem koje je posedovao, planirao je da prodre dublje u istinu, da mu ono bude poluga za podizanje poklopca, a zatim bi se ušunjao u sveto mesto. Da bi se to desilo, dosegnuće Mračnu kulu. Jedini način da tamo brzo stigne bio je samoubistvo-ekspres. Prethodno, morao bi ga otkriti neki Moralni. Potom on mora Moralnog nadvladati, onesposobiti ga za samoubistvo i nekako izvući iz njega još podataka.

U međuvremenu, nastavio je da igra ulogu Abdula ibn Haruna, premeštenog i presađenog egipatskog lekara iz devetnaestog veka, sada građanina Bargouhdžisa. Kao takav, odlučio je da pristupi Crkvi druge šanse. Objavio je Kolopu razočaranje u Muhameda i njegova učenja, i tako postao Kolopov prvi obraćenik u kraju.

»Onda moraš da se zakuneš da nećeš upotrebljavati oružje ni protiv jednog čoveka, niti se braniti fizički, dragi moj prijatelju«, kazao je Kolop.

Barton, povređen, reče da on neće dozvoliti nijednom čoveku da ga udari i ode čitav.

»To nije neprirodno«, reče Kolop blago. »U suprotnosti sa navikama, jeste. Ali, čovek može postati nešto drugo u odnosu na ono što je bio, nešto bolje — ako ima snagu volje i želju.«

Barton odseče gnevno 'ne' i oholo otkorača. Kolop je tužno zavrteo glavom, ali je i dalje bio srdačan kao i obično. Ne bez smisla za humor, ponekad je Bartona nazivao svojim »petominutnim obraćenikom«, što se nije odnosilo na vreme koje mu je bilo potrebno da ga pridobije za versku zajednicu, nego na vreme posle kojeg je Barton zajednicu napustio.

Tada je Kolop dobio svog drugog obraćenika, Geringa. Podrugljiv osmeh i porugaj bili su sve što je Nemac ispoljavao prema Kolopu. Onda je opet počeo da žvaće gumu snova, i košmari su počeli.

Dve noći Kolop i Barton nisu mogli da spavaju od njegovog stenjanja, koprcanja i vrištanja. Trećeg dana uveče; pitao je Kolopa da ga primi u Crkvu. Medutim, morao je da se ispovedi. Kolop je morao da vidi o kakvoj je osobi reč, na Zemlji i ovoj planeti.

Kolop je čuo mešavinu samouniženja i samouzdizanja. Potom je rekao: »Prijatelju, nije mi stalo do toga šta si, možda, bio. Jedino, do onog šta jesi, i šta ćeš biti. Slušao sam samo zato, što je ispovedanje dobro za dušu. Koliko vidim, ti si duboko uznemiren i patiš, žalostan si i tužan, zbog onog što si uradio, mada još osećaš izvesno zadovoljstvo zbog onog što si nekad bio, moćna figura među lju-dima. Mnogo od tog što si mi rekao, ne shvatam, jer ne znam previše o tvom dobu. Ni to nije važno. Samo danas i sutra treba da nas zanimaju; svaki će se dan sam o sebi brinuti.«

Bartonu se činilo, ne da Kolopu nije važno šta je Gering bio, već da nije verovao u njegovu priču o zemaljskoj slavi i sramoti. Bilo je tu tako mnogo falsifikata, da su istinski heroji, ili nitkovi, omalovaženi. Tako, Barton se susreo sa tri Isusa Hrista, dva Abrahama, četiri kralja Ričarda Lavljeg Srca, šest Atila, tucetom Juda (samo jedan je govorio aramejskim jezikom), jednim Džordžom Vašingtonom, dva Lorda Bajrona, tri Džesija Džejmsa, više Napoleona, jednim generalom Kasterom (koji je govorio s teškim jorkširskim naglaskom), jednim Fin Mek Kulom (koji nije znao staroirski), jednim Čakom (koji je govorio pogrešnim zulu dijalektom) i drugima, koji su možda bili, a možda ne, ono što su tvrdili da su.

Šta god da je čovek bio na Zemlji, ovde je morao da se ponovo dokaže. To nije bilo lako, jer su uslovi bili posve drugačiji. Veliki i važni Zemljani stalno su se unižavali svojim zahtevima, i odbijali šansu da dokažu sopstveni identitet.

Za Kolopa je poniženje značilo blagoslov. Prvo poniženje, potom poniznost, rekao bi on. A onda dolazi humanost, kao prirodan rezultat.

Gering je bio uhvaćen u Velike Šare — kako ju je Barton nazvao — jer mu je njegova priroda nalagala da se pretrpava, naročito drogama. Znajući da guma snova izvlači mračne stvari iz njegovih ličnih ponora, da ih izbacuje na svetlo, da sam biva raznet, raskomadan, nastavio je da je žvaće što je više mogao. Jedno vreme, privremeno ozdravljen novim uskrsnućem, bio je sposoban da se odupre zovu droge. Ali, nekoliko nedelja po dolasku u ovaj kraj, opet je podlegao, pa su sada noć parali njegovi krici: »Hermane Gering, mrzim te!«

»Ako ovako nastavi«, rekao je Barton Kolopu, »poludeće. Opet će se ubiti, ili naterati nekog da ga ubije, kako bi pobegao od sebe. Ali, od samoubistva neće imati vajde, i sve će se ponoviti. Kaži mi pravo sada, nije li ovo pakao?«

»Čistilište, pre«, odgovori Kolop. »Čistilište je pakao s nadom.«

24

Prošla su dva meseca. Barton je označavao dane na jednom borovom štapu, tako što ga je zasecao kamenim nožem. Bio je četrnaesti dan, sedmog meseca, pete godine posle Uskrsnuća. Barton je nastojao da sačuva kalendar, jer je, pored mnogih drugih stvari, bio i hroničar; to je bilo teško. Vreme nije imalo naročitog značaja na planeti-Reci. Planeta je imala polarnu osu uvek na devedeset stepeni prema ekliptici. Nije bilo smene godišnjih doba i izgledalo je kao da se zvezde guraju na nebu, pa je identifika cija pojedinačnih svetlećih tela ili sazvežđa bila nemoguća. Bile su tako mnogobrojne i tako svetle, da čak podnevno sunce u zenitu nije moglo sasvim da pomrači najveće od njih. Poput duhova, koji ne žele da se povuku pre svetlosti dana, lebdele su u zapaljenom zraku.

Ipak, čovek treba vreme, kao što riba treba vodu. Ako ga nema, izmisliće ga; tako je, po Bartonu, taj dan bio 14. jul, 5. p.u.

Ali, Kolop je, poput mnogih, računao vreme od dana svoje zemaljske smrti. Po njemu, bila je to 1667. godina naše ere. On nije verovao da je njegov slatki Isus uskisnuo. Čak je ova reka bila reka Jordan; ova dolina izvan senke smrti. Priznao je da ovaj zagrobni život nije onaj koji je očekivao. Štaviše, u mnogo pogleda bio je kudikamo veličanstveniji. Bio je svedočanstvo sveobuhvatne ljubavi Boga prema svom delu. On je svim ljudima, posve nezaslužnim za takav dar, dao drugu šansu. Ako ovaj svet nije Novi Jerusalim, onda je to prostor za njegovu izgradnju. Evo cigala, Božje ljubavi, i maltera, ljubavi za čoveka, što mora da su nastali u ovoj peći za cigle i ovoj mešalici: planeti Dolini Reke.

Barton je omalovažio ovo shvatanje, ali nije mogao da ne voli tog malenog čoveka. Kolop je bio iskren: nije ložio peć svoje dragosti listovima iz knjiga ili stranicama teologije. Bio je neusiljen. Goreo je plamenom koji je razbuktavala njegova sopstvena suština, a ta suština bila je ljubav. Ljubav, čak i za nedostojne, najređa i najteža vrsta ljubavi.

On je Bartonu išpričao ponešto i o svom zemaljskom životu. Bio je lekar, farmer, liberal sa nepokolebljivom verom u svoju religiju, ali pun pitanja o svojoj veri i društvu svog vremena. Pisao je apel za religijsku toleranciju, koji je izazvao i pohvale i pokude, u ono doba. Uz to, bio je i pesnik, dobro poznat kratko vreme, a onda zaboravljen.

Gospode, daj da vidi bezverni
Čudesa davna, oživi u meni.
Gubavca iscelio, slepcu dao vid,
mrtvog uzdigab si Ti.

»Moji su stihovi možda mrtvi, ali njihova istina nije«, rekao je Bartonu. Zatalasa rukom da pokaže na bregove, Reku, planine, ljude. »Kao što možeš videti ako otvoriš oči, ne istrajavajući u torn svom tvrdoglavom mitu da je ovo tvorevina ljudi nalik nama. «

Nastavio je; »Ili, drži se svoje premise. I tada preostaje da su ovo Moralni, ali obavljaju poslove za svog Tvorca«.

»Više mi se dopadaju oni tvoji stihovi«, reče Barton.

Slaba dušo, stremi;
Ti nisi Zemlja: Viša od planine!
Nebesa varnicu izbaciše
da se vatra vrati u visine.

Kolop je bio polaskan, ne znajući da je Barton dao stihovima drugačiji smisao, u odnosu na pesnikovu nameru.

»Da se vatra vrati«.

To je podrazumevalo nekog ko ulazi u Mračnu kulu, otkriva tajne Moralnih, i okreće Njihove izume protiv njih. On nije osećao zahvalnost što su mu dali drugi život. Bio je uvređen što oni to čine bez njegovog dopuštenja. Ako su želeli njegovo hvala, zašto mu nisu rekli s kojim su mu motivom dali drugu šansu? Iz kog su razloga tajili svoje motive? Saznaće. Varnica što su je kresnuli u njemu, rasplamsaće se u razuzdani oganj, koji će ih spržiti.

Prokleo je sudbinu koja ga je odvela tako blizu izvora Reke, dakle i Kule, i za nekoliko minuta ga opet vratila natrag, do izvesnog mesta na sredini Reke, milione milja od cilja. Ali, ako je tamo bio jednom, biće opet. Ne čamcem, jer bi putovanje trajalo najmanje četrdeset godina. Mogao je, takođe, računati da bi bio uhvaćen i porobljen hiljade puta. A, ako bi usput bio ubijen, opet bi možda uskrsnuo daleko od svog cilja, i morao sve početi iznova.

S druge strane, igrom slučaja, na kojoj, kako se čini, i počiva uskrsnuće, mogao bi se još jednom naći blizu rečnog ušća. To ga je podsticalo da se još jednom ukrca na Samoubistvo-ekspres. Medutim, čak i ako je znao da bi njegova smrt bila privremena, nije mu bilo lako da preduzme taj neophodni korak. Razum mu je govorio da je smrt samo karta, ali mu se telo protivilo. Pred žestokim nastojanjem ćelija da traju, njegova volja nije odolela.

Jedno vreme se zavaravao da je zainteresovan za izučavanje običaja i jezika predistorijskih ljudi medu kojima je živeo. Onda je čestitost trijumfovala, i, priznao je sebi da je samo tražio opravdanja da odgodi grozni trenutak. Uprkos ovome, i dalje nije ništa preduzimao.

Barton, Kolop i Gering bili su iseljeni iz svoje momačke barake, kako bi se posvetili normalnom građanskom životu. Svi su, za obitavalište, dobili po jednu baraku, a za nedelju dana našli i žene koje će s njima živeti. Kolopova crkva nije zahtevala neženstvo. Član je mogao položiti zakletvu čednosti, ako je želeo. Ali, Crkva je rasuđivala da su muškarci i žene uskrsnuti u telima koja su zadržala punu polnost originala. (Čak, što je nedostajalo na Zemlji, pridodato je ovde.) Bilo je očevidno da su tvorci uskrsnuća uzeli u obzir polni život. Bilo je opštepoznato; premda su neki to i dalje poricali, da seks ima i druge funkcije, osim reproduktivne. Pa, napred, mladeži, valjajte se po travi.

Još jedan rezultat neumoljive logike Crkve (koja je, uzgred, osudila razum kao nepouzdan) bio je da je svaki oblik ljubavi dopušten, dotle dok je dragovoljan i bez okrutnosti i nasilja. Iskorištavanje dece bilo je zabranjeno. Ovaj problem će za izvesno vreme prestati da postoji. Kroz koju godinu, sva deca biće punoletna.

Kolop je odbio da ima ženu samo zbog oslobadanja seksualne napetosti. Nastojao je da to bude ona koju voli. Barton se složio s njim, govoreći da je taj uslov lako — dakle jevtino — ispunjen. Kolop je voleo celo čovečanstvo; otud on, teorijski, treba da uzme prvu ženu koja mu kaže da.

»U stvari se, moj prijatelju«, kazao je Kolop »upravo to i dogodilo.«

»A puka je slučajnost što je ona lepa, vatrena i inteligentna?« reče Barton.

»lako težim da budem vise nego čovek, pre, da postanem celovit čovek, u svemu sam previse ljudski«, odgovori Kolop. Nasmejao se. »Je li trebalo da se namerno mučim, odabravši kakvu ružnu goropadnicu?«

»Mislio bih da si čak veća budala nego što sada mislim«, reče Barton. »Što se mene tiče, sve što tražim od žene je lepota i ljubav. Nije mi stalo, ni trunke, do njenog mozga. A draže su mi plavuše. U meni postoji harmonija, koja reaguje na prste zlatokose žene.«

Gering je u svoju kolibu doveo jednu valkiru, visoku, prsatu i plećatu Švedanku iz osamnaestog veka. Barton se pitao nije li ona dobra zamena za Geringovu prvu ženu, svastiku švedskog istraživača, grofa fon Rouzena. Gering je priznao da ona, ne samo što liči na njegovu Karin, nego čak ima i sličan glas. Izgledali su vrlo srećni jedno s drugim.

Onda, jedne noći, dok je padala monotona ranojutarnja kiša, Bartona je nešto prenulo iz dubokog sna.

Mislio je da je čuo vrisak, ali sve što je mogao čutt i videti kad se sasvim rasanio, bila je tutnjava groma i blesak munje u blizini. Sklopi oči, da bi se opet trgnuo. U obližnjoj kolibi vrisnula je žena.

On skoči na noge, gurnu vrata od bambusovih letvica i promoli glavu van. Hladna kiša skvasi mu lice. Sve je bilo

mračno, izuzev planina na zapadu, obasjanih munjom. Onda grom udari tako blizu, da ga zagluši i zaslepi. Ipak je spazio dve sablasno bele figure ispred Geringove kolibe. Nemac je stezao ruke oko vrata svoje žene, koja ga je držala za zglobove, pokušavajući da ga odgurne.

Barton istrča, okliznu se na mokroj travi i pade. Kako je ustao, druga munja osvetli ženu na kolenima, što se povijala unatrag, i Geringovo iskrivljeno lice nad njom. U istom času Kolop, obmotavajući peškir oko pojasa, izađe iz kolibe. Barton ustade na noge i, još uvek nem, ponovo potrča. Ali, Gering beše nestao. Barton kleknu uz Karlu, opipa joj srce i otkri da je stalo. Sledeći blesak munje pokaza mu njeno lice sa otvorenim ustima i iskolačenim očima.

On ustade i viknu: »Gering! Gde si?«

Nešto ga udari u potiljak. Pade ničice.

Ošamućen, uzmognu da stane na ruke i noge, da bi ga opružio još jedan težak udarac. Poluonesvešćen, uspe da se prevrne na leđa, pa podiže noge i ruke da se odbrani. Munja otkri kako Gering stoji nad njim, sa batinom u ruci. Imao je ludački izraz lica.

Munja iščeznu u tmini. Nešto belo i neodređeno skoči na Geringa iz mraka. Dva bleda tela sručiše se kraj Bartona i kotrljahu se po travi. Frktali su kao mačori i pri još jednom sevu munje, vide kako jedan drugog grebu.

Barton je nekako stao na noge i posrtao ka njima, kad ga obori Kolopovo telo, koje je odbacio Gering. Barton opet ustade. Kolop skoči na noge i nasrnu na Geringa. Još jedan tresak, i Kolop se presavi. Barton pokuša da jurne na Geringa. Noge mu otkazaše poslušnost; pade na stranu, daleko od objekta napada. Potom još jedna navala svetla i buke, i Gering, kao na fotografiji, zaustavljen u zamahu palicom na Bartona.

Barton oseti da mu ruka utrnu od udara batine. Sada mu nisu samo noge bile neposlušne, već i leva ruka. Uprkos tome, on stisnu desnu pesnicu i zamahnu na Geringa. Još jedan prasak; osećao je kao da su mu se rebra otkačila i zarila u pluća. Dah mu se prekinuo i ponovo se našao na hladnoj, mokroj travi.

Nešto pade pokraj njega. Uprkos agoniji, ispuži ruku. Ščepa batinu; mora da ju je Gering ispustio. Ježeći se pri svakom bolnom udisaju, uspravi se na jedno koleno. Gde je ludak? Dve senke, zatitrane i pomućene, stopile su se i poluodvojile. Koliba. Oči su mu bile ukrštene. Pitao se ima li potres mozga, a onda to zaboravio, videvši nejasno Geringa, pri svetlosti udaljene munje. Odnosno dva Geringa. Kao da je jedan sledio drugog; onom sleva noge behu na zemlji; desni je lebdeo u vazduhu.

Obojici su ruke bile ispružene visoko u kišu, kao da su pokušavali da ih operu. I, kada se obojica okrenuše i pođoše ka njemu, shvatio je da su baš to hteli da učine. Vikali su na nemačkom (jednim glasom): »Skini krv s mojih ruku! O, Bože, speri je!«

Barton posrtaše ka Geringu, držeći visoko palicu. Nameravao je da ga onesvesti, ali se Gering najednom okrenu i otrča. Barton ga je sledio najbrže što je mogao, niz brdo, uz drugo brdo, a potom ravnom poljanom. Kiše su stale, grmljavlna i munja zamrli, i oblaci se za pet minuta. kao i obično, razišli. Svetlost zvezda bleštala je na Geringovoj beloj koži.

Poput fantoma, lebdeo je ispred svog goniča i, kako se čini, hteo ka Reci. Barton je držao odstojanje, premda se pitao zašto to čini. Povratila mu se gotovo sva snaga u nogama i više nije video dvostruko. Uskoro nađe Geringa. Čučao je kraj Reke i zurio netremice u zvezdanom svetlošću izlomljene talase.

»Je li ti sada dobro?« upita Barton.

Gering se trgnu. Krenu da ustane, ali se predomisli. Položi glavu na kolena, stenjući.

»Znam šta sam radio, ali ne znam zašto«, reče utučeno. »Karla mi je govorila da će se iseliti ujutru, da ne može da spava od buke zbog mojih košmara. I, ja sam se ponašao čudno. Molio sam je da ostane; rekao joj da je mnogo volim. Umreću ako me ostavi. Ona je kazala da sam joj drag, bio drag, odnosno, ali me ne voli. Najednom mi se učinilo da, ako želim da je zadržim, moram da je ubijem. Istrčala je iz kolibe, vrišteći. Ostalo znaš.«

»Hteo sam da te ubijem«, reče Barton. »Ali, koliko vidim, nisi u stanju da odgovaraš za svoje postupke, više nego ludak. Ovaj narod neće prihvatiti to opravdanje, ipak. Znaš šta će da ti urade; obesiće te naglavačke, za gležnjeve, i pustiti da visiš do smrti.«

Gering uzviknu: »Nije mi jasno! Šta je sa mnom? Ove more! Veruj mi, Bartone, ako sam zgrešio, platio sam! Ali, ne prestajem da plaćam! Moje noći su pakao, a uskoro će mi i dani postati pakao! Tada će mi

ostati samo jedan način da se smirim! Ubiću se! Ali, i to je beznadežno! Probudiću se — i opet pakao!«

»Okani se gume snova«, reče Barton »Moras je se osloboditi. Možeš ti to. Rekao si mi da si nadvladao zavisnost od morfijuma na Zemlji.«

Gering ustade i okrenu se prema Bartonu. »To je to! Nisam pipnuo gumu otkad sam ovde!«

»Šta? Ali, ja bih se zakleo...!«

»Pretpostavljaš, po mojim postupcima, da sam je koristio! Ne, nisam uzeo ni komadić gume! Ali, to ne menja stvar!«

Uprkos gnušanju prema Geringu, Barton ga je sažaljevao. Rekao je; »Otvorio si svoju Pandorinu kutiju i, izgleda, nećeš moći da zatvoriš. poklopac. Ne znam kako će se sve završiti, ali ne bih voleo da sam u tvojoj koži. Nije da ti to ne zaslužuješ.«

Gering mirno i odlučno reče: »Pobediću ja njih.«

»Misliš, pobedićeš sebe«, reče Barton. Okrenu se da ode, ali zastade da još jedno priupita. »Šta nameravaš da učiniš?«

Gering pokaza na Reku. »Da se utopim. Počeću iznova. Možda je bolje da priuštim sebi novi prostor. Sigurno da ne želim da budem privezan, kao pile u izlogu mesnice.«

»*Au revoir*, onda«, reče Barton. »I, srećno.«

»Hvala. Čuj, nisi ti loš. Samo još saslušaj jedan savet.«

»Kakav to?«

»Bolje ti je da se i sam kloniš gume snova. Dosad si imao sreće. Ali, ubrzo će te uzeti pod svoje, kako je i mene. Tvoji košmari neće biti i moji, ali će biti isto tako grozni i zastrašujući za tebe.«

»Koješta! Ja nemam šta da krijem od sebe!« Barton se grohotom nasmeja. »Dovoljno sam toga sažvakao da znam!« Ode, ali je razmišljao o upozorenju. Uzeo je gumu dvadeset dva puta. Svaki put se kleo da je više neće pipnuti.

Idući natrag ka bregovima, osvrnuo se za sobom. Nejasna bela Geringova figura, tonula je lagano u crne i srebrne vode Reke. Barton pozdravi po vojnički, jer nije mogao da odoli tom dramatičnom gestu. Zatim zaboravi Geringa. Bol u potiljku, privremeno ublažen, povratio mu se, još oštriji. Kolena mu klecahu i, svega nekoliko jardi od kolibe, morade sesti.

Mora da je tada, sasvim ili delimično, izgubio svest, jer se nije sećao da ga je iko vukao po travi. Kada mu se razum izbistrio, shvatio je da leži na bambusovom krevetu u kolibi.

Bilo je mračno, i jedina svetlost dolazila je od zvezda, kroz granje drveta u kvadratu prozora. Okrenu glavu i opazi senovito, bledo obličje čoveka koji je čučao uz njega. Čovek je držao pred očima, tanak metalni predmet, sa svetlucavim vrhom uperenim u Bartona.

25

Čim je Barton okrenuo glavu, čovek spusti spravu. Govorio je engleski. »Dugo mi je trebalo da te pronađem, Ričarde Bartone.«

Barton levom rukom, koja beše skrivena od čovekovog pogleda, pipaše po podu, tražeći oružje. Prsti mu doticahu samo zemlju. Reče; »Eto, našao si me, prokleti Moralni, i šta ćeš sada sa mnom?«

Čovek se malo pomače i zakikota »Ništa«. Zastade, i reče: »Ja nisam jedan od njih.« Nasmeja se opet, kad Barton zadahta. »Nije baš sasvim tako. Ja sam sa Njima, ali nisam od Njih.«

Podiže spravu koju beše usmerio na Bartona.

»Ovo mi govori da imaš frakturu lobanje i potres mozga. Mora da si vrlo žilav, jer bi trebalo da si mrtav, sudeći po težini ozlede. Ali možeš se izvuci, ako se ne budeš uzbuđivao. Na žalost, nemaš vremena za oporavak. Ostali znaju da si u ovom kraju, trideset milja bliže ili dalje, svejedno. Za oko jedan dan će ti odrediti tačan položaj.«

Barton pokuša da se uspravi u postelji, ali otkri da su mu kosti postale mekane poput karamele na suncu, i kao da mu bajonet podiže zadnji deo lobanje. Zastenja, i opruži se ponovo.

»Ko si, i šta hoćeš?«

»Ne mogu ti reći svoje ime. Ako — ili, mnogo verovatnije, kada — te uhvate, izvuci će tvoju memoriju i vratiti je do vremena kad si se probudio u onom mehuru pre uskrsnuća. Neće otkriti zašto si se probudio pre vremena. Ali, znaće za ovaj razgovor. Čak će moći i mene da vide, ali samo kako me ti vidiš, kao bledu senku bez lica. Čuće i moj glas, ali ga neće prepoznati. Koristim transmuter.«

»Međutim, biće užasnuti. Sve što su polako i nerado pretpostavljali, biće naprasno obelodanjeno kao istina. Imaju izdajnika u svojim redovima.«

»Voleo bih da Znam o čemu govoriš«,

reče Barton.

Čovek kaza: »Reći ću ti mnogo. Čuo si monstruoznu laž o svrsi uskrsnuća. Ono što ti je rekao Sprus, i što ta Moralna tvorevina, Crkva druge šanse, propoveda, laži su! Gole laži. Istina je u tome da ste vi, ljudska bića, oživljeni jedino zbog učešća u naučnom eksperimentu. Moralni pogrešno ime, ako je ikad bilo ijednog — preoblikovali su ovu planetu u rečnu dolinu, podigli kamene zdele, i sve vas vratili iz mrtvih, s jednim ciljem. Da snime vašu istoriju i običaje. I, uzgred, da posmatraju vašu reakciju na uskrsnuće i mešanje različitih naroda i doba. To je sve: naučni projekat. A kada dobro poslužite, idete natrag u prah!«

»Ta priča da vam se svima daje druga šansa za večni život i spasenje, zato što je to Njihova etička dužnost — je laž! U suštini, moj narod ne veruje da ste vredni spasenja. Oni ne misle da vi imate 'duše'!«

Barton je ćutao. Čovek je sigurno bio iskren. Ili, ako ne iskren, bar emocionalno ponesen, jer je teško disao.

Najzad, Barton progovori: »Ne mogu da verujem da neko ulazi u ovoliki trošak i posao, samo da bi izveo naučni eksperiment, ili načinio istorijske snimke.

»Besmrtnima je vreme dugo. Iznenadio bi se kad bi znao šta radimo da večnost učinimo zanimljivom. K tome, kako nam je dato sve vreme, imamo kad da ne dozvolimo da nas najvrtoglaviji projekti obeshrabre. Po smrti poslednjeg Zemljanina, priprema uskrsnuća trajala je nekoliko hiljada godina, iako je završna faza obavljena za samo jedan dan.«

»A ti?« reče Barton. »Šta ti radiš? I zašto radiš, šta god radio?«

»Ja sam jedini istinski Moralni u celoj monstruoznoj rasi! Ne volim da se igram s vama kao da ste lutke, ili puki objekti za posmatranje, životinje u laboratoriji. Najzad, neka ste primitivni i pokvareni, vi ste osećajna bića. Vi ste, u izvesnom smislu, kao... kao...«

Čovek-senka mahnu senovitom rukom, kao da pokušava da istera reč iz mraka. Potom nastavi: »Moram vaš izraz da upotrebim za vas. Vi ste humani koliko i mi. Baš kao što su podljudska bića, koja su prva upotrebila jezik, bila humana koliko i vi. I, vi ste naši preci. Koliko znam, može biti da sam tvoj direktni potomak. Ceo moj narod možda potiče od tebe.«

»Sumnjam«, reče Barton. »Ja nisam imao dece — ne bar da znam.«

Imao je mnogo pitanja i poče da ih postavlja. Ali, čovek nije obraćao pažnju na njih. Držao je spravu uz čelo. Iznenada je skloni i prekide Bartona usred rečenice. »Oni su me... vi nemate reč za to... recimo... prisluškivali. Otkrili su moj *wathan*... Mislim da vi to zovete aura. Oni ne znaju čiji je *wathan* u pitanju, samo znaju da pripada Moralnom. Ali, usredsrediće se na ovo mesto za pet minuta. Moram ići.«

Bleda figura ustade. »I ti moras ići.«

»Kuda me vodiš?« upita Barton.

Ne vodim te. Moraš umreti; Oni moraju zateći samo tvoj leš. Ne mogu te odvesti sa sobom; to je neizvodljivo. Ali, ako umreš ovde, oni će te opet izgubiti. I mi ćemo se ponovo sresti. Onda...!

»Stani!« viknu Barton. »Ne razumem. Kako me ne mogu pronaći? Oni su napravili mašineriju za uskrsnuće. Zar ne znaju gde je pojedinac koji me je uskrsnuo?«

Čovek se opet zakikota. »Ne. Njihovi snimci ljudi sa Zemlje su vizuelni, ne zvučni. A mesto uskrsnutih u mehuru pre uskrsnuća, odredivano je nasumice, jer su planirali da vas, ljude, raspu duž Reke, u približnom hronološkom nizu, ali uz izvesno mešanje. Hteli su da siđu dole, u pojedine baze, kasnije. Naravno, nisu imali pojma da ću im se suprotstaviti. Ili da ću odabrati jednog od njihovih potčinjenih, da mi pomogne da osujetim Plan. Dakle, ne znaju gde ćeš se ti, ili iko drugi, sledeći put pojaviti.«

»A sad, možda se pitaš, kako ja ne mogu da podesim uređaj koji te je oživeo, tako da te premesti nadomak cilja, gornjeg toka Reke. Stvar je u tome što ga ja jesam podesio, tako da se, kad prvi put umreš, nađeš kod prve kamene zdele. Ali nisi to iskoristio; tako, pretpostavljam da su te ubili Titantropi. Na nesreću, jer više nisam smeo da se primičem mehuru bez opravdanja. Za sve koji nemaju ovlašćenje da uđu u mehur u kom je pripremano uskrsnuće, pristup je zabranjen. Oni su sumnjičavi; strepe da im se ne pokvari mehanizam. Tako, od tebe i slučaja zavisi hoćeš li dospeti natrag u severnu polarnu regiju.

»A što se ostalih tiče, nikad nisam bio u prilici da podešavam njihove uređaje. I oni su morali da se rađaju po zakonima verovatnoće, koji su oko dvadeset miliona prema jedan.«

»Ostalih?« reče Barton. »Ostalih? Ali, zašto si odabrao nas?«

»Imao si dobru auru. I oni. Veruj mi da znam šta radim; dobro sam odabrao.«

»Ali napomenuo si da si me probudio pre vremena... u pripremnom mehuru, s izvesnom namerom. Šta si time postigao?«

»Jedino tako si se mogao uveriti da uskrsnuće nije natprirodan čin. I, tako si namirisao trag Moralnih. Jesam li u pravu? Jesam, naravno. Evo!«

On pruži Bartonu jednu sićušnu kapsulu. »Progutaj ovo. Bićeš mrtav istog trena, i van njihovog dosega — neko vreme. A tvoje moždane ćelije biće toliko pokidane, da neće moći da ih pročitaju. Brzo! Moram ići!«

»Šta ako je ne uzmem?« reče Barton. »Šta ako im dozvolim da me sada uhvate?«

»Nemaš auru za to«, odvrati ćovek.

Barton gotovo odluči da ne uzme kapsulu. Zašto treba da pusti ovog nabusitog čoveka da mu tu nešto određuje?

Potom proceni da ne treba da prkosi. Kako su stvari stajale, mogao je, ili da sarađuje sa ovim neznancem, ili da padne u ruke ostalih.

»Dobro«, reče. »Ali, zašto me ti ne ubiješ? Zašto to prepuštaš meni?« .

Čovek se nasmeja i reče: »Ova igra ima izvesna pravila, koja nemam kad da objašnjavam. Ali ti si inteligentan, i sam ćeš dokučiti većinu. Jedno je, da mi jesmo Moralni. Možemo dati život, ali ga ne možemo direktno oduzeti. Ne da je to nezamislivo, ili iznad naših sposobnosti. Samo, vrlo je teško.«

Čovek naglo ode. Barton nije oklevao. Progutao je kapsulu. Obasja ga zaslepljujući sjaj...

26

I, oči mu behu pune svetlosti tek izišlog sunca. Imao je taman toliko vremena da se brzo osvrne uokolo, spazi svoju zdelu, gomilu uredno presavijenih peškira i — Hermana Geringa.

Onda su Bartona i Geringa ščepali niski tamnoputi ljudi, krupnih glava i krivih nogu. Nosili su koplja i sekire sa kremenim sečivima. Nosili su peškire, ali kao plaštove, svezane oko debelih kratkih vratova. Trake od štavljene kože, nesumnjivo ljudske, padale su im preko nesrazmerno visokih čela i oko glava, kao povezi za njihove duge, zapuštene, crne kose. Izgledali su polumongolski, i govorili njemu nepoznat jezik.

Na glavu su mu stavili jednu praznu, prevrnutu zdelu: ruke su mu bile svezane na leđima, uzanim kožnim remenom. Slepog i bespomoćnog, terahu ga niz poljanu, uz ubode kamenog vrha kopija u leđa. Negde u blizini grmnuše bubnjevi, i ženski glasovi počeše da nariču.

Prešao je trista koraka, pa su ga zaustavili. Bubnjevi su stali, a žene prekinule jednoličnu melodiju. Nije mogao čuti ništa, do šuma krvi u sopstvenim ušima. Šta se, kog davola, događalo? Je li on bio deo religijske ceremonije, koja zahteva da žrtva bude oslepljena? Što da ne? Na Zemlji su postojale mnoge kulture, koje nisu dozvoljavale da ritualno ubijeni vidi one koji su mu prolili krv. Duh mrtvaca može poželeti da se osveti ubicama.

Ali, ti ljudi su dosad morali znati da ovde nema duhova, niti čega sličnog. Ili su smatrali uskrsle upravo kad duhove koje mogu poslati natrag u njihovu rođenu zemlju, tako što će ih, prosto, opet ubiti?

Gering! I on je poslat ovamo. Kod iste kamene zdele. Prvi put je to mogla biti slučajnost, iako je verovatnoća bila mala. Ali triputa uzastopno? Ne, to je... Prva strela pogodi sa strane zdelu na njegovoj glavi, i gotovo ga onesvesti, proževši ga celog zaglušujućim zvonom, rasuvši mu zvezde pred očima, i oborivši ga na kolena. Nikada nije osetio sledeću strelu, i tako se probudio još jednom, na drugom mestu...

27

A sa njim beše Herman Gering.

»Ti i ja mora da smo duše-blizanci«, reče Gering. »Kao da nas je Onaj, Ko je odgovoran za sve ovo, upregnuo zajedno.«

»Vo i magarac vuku ralo«, reče Barton, prepuštajući Nemcu da odabere koje je on. Potom su bili zauzeti predstavljanjem, ili pokušajem da to učine, ljudima među koje su dospeli. Ovo su, kako je kasnije doznao, bili Sumeri iz starog, ili klasičnog perioda: to jest, živeli su u Mesopotamiji, izmedu 2.500. i 2.300. godine pre Hrista. Muškarci su brijali glave kremenim brijačem (težak običaj), a žene su bile gole do pojasa. Mahom su imali kratka, zdepasta tela, izbuljene oči i (po Bartonu) ružna lica.

Ali, ako je njima lepota bila slabija

strana, pretkolumbovski Samoanci, koji su činili trideset procenata populacije, bili su više nego atraktivni. I, naravno, bilo je tu i deset odsto nezaobilazne mešavine naroda, a oni iz dvadesetog veka behu najbrojniji. To je bilo razumljivo, jer je ukupan broj ovih činio četvrtinu čovečanstva. Barton nije raspolagao naučno-statističkim podacima, naravno, ali se putovanjima uverio da su ljudi iz dvadesetog veka smišljeno rasuti duž Reke, u većoj srazmeri prema drugim narodima, nego što se moglo očekivati. Ovo je bio još jedan aspekt uređenja sveta Reke, koji mu nije bio jasan. Šta su Moralni hteli da postignu ovakvim rasporedom?

Bilo je previše pitanja. Trebalo mu je vremena za razmišljanje, i nije to mogao odgonetnuti trošeći se u neprestanim putovanjima samoubistvo-ekspresom. Ova oblast, za razliku od većine drugih u kojima bi se našao, pružala je malo mira i tišine za analize. Tako će ostati ovde neko vreme.

Najzad, Herman Gering je bio tu. Barton je želeo da posmatra neobični oblik njegovog puritanskog razvoja. Jedna od mnogih stvari, o kojoj nije bio u mogućnosti da pita Misterioznog Stranca, (Barton je bio sklon da misli sa velikim početnim slovima), bila je guma snova. Gde je dolazila ta kockica mozaika? Još jedan deo velikog eksperimenta?

Na žalost, Gering nije dugo izdržao.

Prve noći počeo je da vrišti. Izleteo je iz kolibe i odjurio ka Reci, zastajkujući ovde-onde, da udari po vazduhu, ili da se porve sa nevidljivim bićem i da se valja po travi. Barton ga je sledio do Reke. Tu se Gering pripremao da se otisne u vodu, verovatno da se utopi. Ali, ukočio se za momenat, uzdrhtao, i potom se srušio, ukrućen kao statua. Oči mu behu otvorene, ali nisu videle ništa izvan sebe. Gledao je unutra. Kakav je užas preživljavao, nije se moglo znati, jer nije bio u stanju da govori.

Usne su mu se grčile, ne puštajući glasa, i tako je bilo svih deset dana, koliko je živeo. Bartonovi napori da ga nahrani, bili su uzaludni. Vilice kao da su mu srasle. Kopneo je na Bartonove oči, meso mu se sušilo, koža obesila, a kosti pod njom davale sliku živog skeleta. Jednog jutra ga je ukočio grč. uspravio se i vrisnuo. Trenutak kasnije bio je mrtav.

Znatiželjan, Barton je nad njim izvršio obdukciju kremenim noževima, i obsidijanskom testerom kojima je raspolagao. Geringova naduta bešika bila je pukla i mokraća mu se izlila u telo.

Barton nastavi da vadi Geringu zube, pre nego što ga sahrani. Zubi su se dobro prodavali, jer su se mogli nanizati na riblje crevo ili tetivu, u mnogoželjene ogrlice. I Geringov skalp je skinut. Sumeri su običaj skidanja skalpa primili od svojih protivnika preko Reke, Šouni iz sedamnaestog veka. Dodali su tome civilizovano doterivanje, šijući od skalpova ogrtače, suknje, zavese čak. Skalp nije bio na ceni koliko zubi, ali je imao izvesnu vrednost.

Dok je kopao grob kraj jednog velikog kamena u podnožju planine, Bartonu nešto sinu u sećanju. Prestao je da radi, kako bi popio gutljaj vode, kada slučajno pogleda Geringa. Sasvim ogoljena glava i lice, mirno kao u snu, podstakoše mu jednu misao.

Kad se bio probudio u onoj ogromnoj dvorani, i otkrio kako plovi u nizu tela, video je ovo lice. Pripadalo je telu u redu do njegovog. Gering je, poput svih ostalih spavača, imao obrijanu glavu. Barton ga je zapazio u prolazu, i to kratko vreme pre nego što će ga otkriti čuvari. Kad je kasnije, nakon masovnog uskrsnuća, sreo Geringa, nije primetio sličnost izmedu spavača i tog čoveka, čija je glava bila prekrivena plavkastom kosom.

Aii, sada je znao da je taj čovek zauzimao mesto u blizini njegovog.

Je li moguće da su se njihova dva resurektora, tako fizički blizu jedan drugom, poklopila u fazi? Ako jesu, kad god on i Gering umru u približno isto vreme, biće ponovo uskrsriuti kraj iste kamene zdele. Geringova šala da su duše-blizanci, ne mora da je toliko neosnovana.

Barton nastavi da kopa, i istovremeno opsova, jer je imao tako mnogo pitanja a tako malo odgovora. Ako mu se ponovo pruži prilika da se dočepa nekog Moralnog, izvući će iz njega odgovore, ne birajući sredstva.

Naredna tri meseca. Barton je bio zauzet prilagodavanjem neobičnom društvu u ovoj oblasti. Bio je fasciniran novim jezikom, nastalim u sudaru sumerskog i samoanskog. Kako je prvi narod bio brojniji, njihov je jezik preovladavao. Ali, ovde, kao i drugde, glavni jezik je odneo Pirovu pobedu. Rezultat spajanja, bila je jedna mešavina jezika, govor uveliko pojednostavljen i sa uprošćenom sintaksom. Gramatički rodovi pali su u vodu; reči su bile skraćene; glagolska vremena i vidovi svedeni su na sadašnje

vreme, koje se, koristilo za buduću radnju. Prilozi za vreme označavali su prošlost. Finese su zamenjene izrazima koje su i Sumeri i Samoanci razumeli, čak iako su u početku izgledali trapavi i naivni. A mnoge samoanske reči, u nešto drugačijoj fonologiji, potisnule su sumerske izraze.

Ovaj uspon hibridnih jezika dogadao se svugde duž doline Reke. Barton je mislio kako Moralni, ukoiiko nameravaju da snime sve ljudske govore, treba da požure. Stari su izumirali, odnosno transmutirali. Ali, koliko zna, Oni su već obavili posao. Njihovi registrujući uređaji, tako neophodni za postizanje prirodne translacije, možda su takode snimali ceo govor.

U međuvremenu, on je noćima, kad je imao priliku da bude sam, pušio cigare koje su im zdele tako darežljivo davale, i pokušavao da analizira situaciju. Kome je mogao da veruje, Moralnima ili otpadniku, Misterioznom Strancu? Ili su svi lagali?

Zašto je Misteriozni Stranac tražio njega da bi ubacio ključ u bravu kosmičke mašinerije? Šta može Barton, tek ljudsko biće, zarobljeno u ovoj dolini, tek ograničeno sopstvenim neznanjem, učiniti da pomogne Judi?

Jedna je stvar bila izvesna. Da Strancu nije potreban, ne bi se za njega zanimao. Želeo je da Barton uđe u tu Kulu na severnom polu.

Zašto?

Barton je razmišljao dve nedelje, pre nego što mu je pao na um jedini mogući razlog.

Stranac je rekao da ni on, niti ijedan Moralni, neće direktno oduzeti ljudski život. Ali, nije se kolebao da to učini posredno, o čemu svedoči njegovo davanje otrova Bartonu. Tako, ako želi Bartona u Tornju, onda mu je potreban da za njega ubija. Okrenuće slobodnog tigra na svoj sopstveni narod, otvoriti prozor iznajmljenom ubici.

Ubica ima cenu. Kakvu je nagradu Stranac obećao?

Barton uvuče dim cigare u pluća, izdahnu ga, i potom popi gutljaj viskija. Vrlo dobro. Stranac će pokušati da ga iskoristi.Ali, neka se pripazi. I Barton će iskoristiti Stranca.

Nakon tri meseca, Barton reši da je dosta razmišljanja. Vreme je da nešto preduzme.

Plivao je tada u Reci, i nagonski otplivao do sredine. Zaronio je toliko duboko, koliko se mogao suprotstaviti bezuslovnom htenju svog tela da opstane, tako što će ga najzad naterati da ispliva i udahne mili vazduh. Nije to učinio. Ribestrvožderi će mu oglodati telo, i kosti će pasti u mulj na dnu hiljadu stopa duboke Reke. Što dublje, to bolje. Nije želeo da mu telo padne u ruke Moralnim. Ako je ono što je rekao stranac istina, možda bi mogli da izvuku iz njegove svesti sve što je video i čuo, ukoiiko ga se domognu dok su moždane ćelije još neoštećene.

Nije verovao da će uspeti. U toku poslednjih sedam godina im je, koliko zna, uvek izmicao. Ako otpadnik zna gde je, nije Bartonu to stavio do znanja. Barton je sumnjao da to iko zna; ni on sam nije mogao dokučiti u kom je delu planete Reke, koliko daleko, ili blizu štaba u Kuli. Ali, išao je, išao, išao, uvek u pokretu. A onda, jednog dana, verovao je da je oborio svojevrsni rekord. Smrt je postala njegova druga priroda.

Ako mu je računica bila tačna, 777 puta je putovao samoubistvo-ekspresom.

28

Katkad je Barton sebi ličio na planetarnog skakavca, koji odskače u tminu smrti, prizemljuje se, gricka malo u travi, motreći jednim okom na senku koja bi odala kidisanje svračka — Moralnog. Na ovoj ogromnoj livadi čovečanstva, probao je mnoge travke, kušao ih kratko, i potom nastavljao put.

Neki put bi se sebi činio poput mreže koja lovi primerke ovde-onde, u ogromnom moru čovečanstva. Ulovio je nekoliko velikih riba i mnoge sardine, iako se od malih riba moglo naučiti bar koliko i od velikih, ako ne i više.

Nije, međutim, voleo metaforu mreže, jer ga je podsećala na to da je mnogo veća mreža razapeta za njega.

Kakve god metafore ili poređenja upotrebio, on je bio čovek koji se mnogo kretao, rečeno dvadesetovekovnim amerikanizmom. Toliko, da je nekoliko puta naišao na legendu o Bartonu Ciganinu, ili, na jednom engleskom govornom području, Ričardu Lutalici, i, na drugom; Večno uskrsavajućem. Ovo ga je pomalo brinulo, jer su Moralni mogli da otkriju njegov način izvrdavanja, a tako i mogućnost da preduzmu mere da ga uhvate. Ili čak mogu pogoditi njegov glavni cilj, i postaviti stražu u blizini gornjeg toka Reke.

Na isteku sedme godine, nakon brojnih posmatranja zornjače i brojnih razgovora, stvorio je sliku rečnog toka.

Nije to bila zmija sa dve glave, gornjim tokom na severnom, i ušćem na južnom polu. Bila je to zmija sa repom na severnom polu i telom koje obmotava celu planetu, da bi se najzad rep našao u ustima guje. Reka je izvirala iz severnog polarnog mora, krivudala jednom hemisferom, kružila oko južnog pola, i potom krivudala drugom hemisferom, napred-nazad, stalno tekući naviše, dok se ušće ne otvori u pretpostavljeno polarno more.

Ni ta velika vodena površina, nije bila baš sasvim pretpostavka. Ako je priča onog Titantropa, podljudskog bića koje je tvrdilo da je videlo Magleni toranj, istinita, Toranj se izdiže iznad maglom pokrivenog mora.

Barton je tu priču čuo samo iz druge ruke. Ali, video je Titantrope u blizini rečnog izvora, u svom prvom »skoku«, i delovalo je prihvatljivo da je jedan od njih stvarno mogao pregaziti planine i naći se dovoljno blizu da spazi polarno more. A gde je jedan čovek stigao, može i drugi.

A, kako je Reka tekla uzbrdo?

Izgledalo je da joj je brzina konstantna čak i tamo gde bi trebalo da uspori, ili da prestane da teče. Zbog toga je pretpostavio da postoje gravitaciona polja, koja teraju silnu bujicu napred, dok opet ne stigne u zonu gde je preuzima prirodna gravitacija. Negde, možda zakopani ispod same Reke, postoje uređaji koji ovo omogućavaju. Takva polja mora da su vrlo ograničena, jer se privlačnost zemlje, koja je delovala na ljude u ovim oblastima, nije menjala ni za jedan primetan stupanj.

Bilo je previše pitanja. Ne sme posustati dok ne stigne do mesta ili bića koja mu mogu na njih odgovoriti.

I, sedam godina nakon svoje prve smrti, dospeo je u željenu oblast.

To je ostvario u svom 777. »skoku«. Bio je uveren da mu je sedmica srećan broj. Barton je, uprkos ruganju prijatelja iz dvadesetog veka, čvrsto verovao u većinu praznoverica kojima se hranio na Zemlji. Često se smejao praznoverju drugih, ali je znao da su mu neka verovanja vraćala dobrim, da će mu srebro koje položi na oči, podmladiti umorno telo i podstaći drugi pogled, percepciju koja ga je unapred upozoravala na rđave situacije. Istina, nije se činilo da ima srebra na ovom, mineralima oskudnom svetu, ali ako ima, utoliko bolje.

Celog tog prvog dana stajao je na ivici Reke. Jedva je obraćao pažnju na one koji su pokušavali da razgovaraju s njim, osmehujući im se kratko. Za razliku od ljudi u većini oblasti, ovi nisu bili neprijateljski raspoloženi. Sunce se pomeralo duž istočnih planina i upravo im, kako se činilo, osvetljavalo vrhove. Plamena lopta klizila je dolinom, niže nego što je ikada video, izuzev kad se spustio među groteskno nosate Titantrope. Sunce je preplavilo dolinu svetlošću i toplotom, i posle nekog vremena započelo svoje kruženje upravo iznad zapadnih planina. Dolina ostade u senci, i vazduh postade hladniji nego na bilo kom drugom mestu, izuzimajući, naravno, taj prvi skok. Sunce je nastavilo da kruži, dok se opet nije našlo tamo gde ga je Barton, otvorivši oči, prvi put video.

Umoran od dvadesetčetvoročasovnog bdenja, ali srećan, okrenuo se da potraži prebivalište. Sada je znao da je u arktičkoj oblasti, ali ne na tački odmah ispod izvora. Ovog puta bio je na drugom kraju, na ušću.

Kako se okrenuo, začu glas, poznat, ali ne do prepoznavanja. (Čuo je mnoge.)

Slaba dušo, stremi;
Ti nisi zemlja. Viša od planine!
Nebesa varnicu izbaciše
da te vatra vrati u visine.

»Džon Kolop!«

»Abdul ibn Harun! I kažu da nema čuda! Šta se s tobom dogadalo otkad sam te video poslednji put?«

»Umro sam iste one noći kad i ti«, reče Barton. »I još nekoliko puta. Mnogo je zlih ljudi na ovom svetu«.

»To je prirodno. Bilo ih je mnogo i na Zemlji. Rekao bih da ih je sada manje, jer je Crkva bila u mogućnosti da učini mnogo dobrog, hvaleći Boga. Naročito u ovom kraju. Ali, hajde sa mnom, prijatelju. Predstaviću te svojoj ženi. Divna je to žena, odana, u jednom svetu koji još uvek ne ceni bračnu vernost, ili, uistinu ijednu vrlinu. Rođena je u dvadesetom veku naše ere i predavala je engleski skoro celog života. Katkad zaista mislim da me voli, ne tako mnogo zbog mene samog, koliko zato što je mogu učiti govoru mog doba«.

Nasmeja se čudnim, nervoznim smehom, po kom je Barton znao da se šalio.

Prođoše ravnicom prema podnožju bregova, gde su, na malim kamenim postoljima, gorele vatre ispred svake kolibe. Većina muškaraca i žena behu vezali oko sebe peškire namesto bluza, da ih štite od hladnoće u seni.

»Mračno i hladno mesto«, reče Barton. »Kako se nekom živi ovde«?

»Većina ovih ljudi su Finci i Šveđani s kraja dvadesetog veka. Navikli su na zubato sunce. Medutim, ti treba da si srećan što si ovde. Pamtim tvoju žarku znatiželju u odnosu na polarne regione, odnosno, tvoja nagađanja... Bilo je i drugih poput tebe, koji su produžili niz Reku, da potraže svoje mitske krajeve, ili, ako ćeš mi oprostiti na izrazu, blesanovo zlato na kraju duge. Ali, svi su se, ili razočarali i vratili, ili su morali da se vrate posustavši pred pretećim preprekama«.

»Kojim to«? reče Barton, zgrabivši Kolopovu ruku.

»Prijatelju, boli. Kao prvo, odsustvo kamenih zdela, tako da nisu imali gde da napune svoje zdele hranom. Dalje, poljane se najednom završavaju, i Reka nastavlja svoj tok izmedu samih planina, kroz ponore ledenih senki. Najzad, šta je iza, ne znam, jer se niko nije vratio natrag da mi kaže. Ali, plašim se da su skončali svi koji su počinili greh oholosti.«

»Koliko je dug taj put bez povratka«?

»Koliko i rečni vetrovi, oko 25.000 milja. Marljivom plovidbom, tamo možeš stići za godinu ili više. Svemogući Bog jedino zna koliko treba da ideš do samog kraja Reke. Ali, moriće te glad pre toga, jer bi morao da snabdeš čamac namirnicama za put nakon napuštanja poslednje kamene zdele.«

»Nemam drugog načina da saznam«, reče Barton.

»Onda, ništa te ne može sprečiti, Ričarde Bartone?« reče Kolop. »Nećeš prekinuti tu besplodnu jurnjavu za fizičkim, kad treba da si taman na tragu metafizičkog«?

Barton opet ščepa Kolopa za ruku. »Rekao si *Bartone*?"

»Da, jesam. Tvoj prijatelj Gering kazao mi je pre izvesnog vremena da je to tvoje pravo ime. Rekao mi je i ostalo o tebi«.

»Gering je ovde?«.

Kolop klimnu glavom i reče: »Ima oko dve godine otkako je ovde. Živi milju odavde. Sutra ga možemo videti. Bićeš zadovoljan koliko se promenio, znam. Pobedio je razaranje započeto gumom snova i oblikovao delove sebe u novog mnogo boljeg čoveka. Tačnije, on je sada starešina Crkve druge šanse u ovoj oblasti.«

»Dok si ti, moj prijatelju tragao za nekom irelevantnom zdelom izvan sebe, on je pronašao Svetu zdelu u sebi. Gotovo je bio skončao od ludila, bezmalo posrnuo natrag na đavolje staze svog zemaljskog života. Ali, milošću Božjom i zahvaljujući njegovoj istinskoj želji da se pokaže vrednim još jedne prilike za život koja mu je data, on... no, videćeš i sam sutra. A ja usrdno molim da se poućiš njego vim primerom«.

Kolop je sve detaljno izložio. Gering je umirao gotovo jednako često kao i Barton, obično se sam ubijajući. Nesposoban da podnese košmare i samoprezir, imao je vremena i ponovo preduzimao korak i beskoristan prekid. Samo da bi se suočio sa sobom sledećeg dana. Ali, nakon što je prispeo u ovaj kraj i zatražio pomoć od Kolopa, čoveka kojeg je jednom ubio, pobedio je.

»Zadivljen sam«, reče Barton. »I srećan zbog Geringa. Ali, ja imam druge ciljeve. Želeo bih da mi obećaš da nikom nećeš otkriti moj pravi identitet. Dozvoli mi da budem Abdul ibn Harun.«

Kolop reče da će čuvati tajnu, iako je bio razočaran što Barton neće moći ponovo da vidi Geringa i sam prosudi šta vera i ljubav mogu da učine od, na izgled, beznadežnih i izopačenih. Odveo je Bartona u svoju kolibu i upoznao ga sa svojom ženom, oniskom, krhkom crnkom. Bila je vrlo blagonaklona i srdačna, i insistirala je da ide sa dvojicom muškaraca u posetu lokalnom gazdi, *valkotukkainenu*. (Ova reč je bila regionalni šatrovački izraz za belokosog momka.)

Vile Ahonen bio je krupan momak, tihog glasa, koji je pažljivo slušao Bartona. Barton je izložio samo pola svog plana, rekavši da želi da izgradi čamac, kako bi mogao da putuje do kraja Reke. Nije spominjao želju da ide dalje. Ali, Ahonen je, očito, sretao takve.

Nasmešio se znalački, i odgovorio da Barton može izgraditi brod. Međutim, ljudi uokolo bili su konzervatori. Čuvali su drveće. Hrast i bor ne smeju se dirati, ali bambus može. Čak se i taj materijal kupuje, za cigarete i piće, što bi mu oduzelo vremena da ih prikupi iz svoje zdele.

Barton mu je zahvalio i otišao. Kasnije, kada je legao u krevet u kolibi blizu Kolopove, nije mogao da zaspi.

Malo pre neizbežne kiše, odluči da napusti kolibu. Poći će u planine i skloniti se ispod nekog grebena dok kiša ne stane, oblaci se ne raziđu i ponovo se ne pojavi večno (ali slabo) sunce.. Sada, kada je bio nadomak svog cilja, nije želeo da ga iznenade. A izgledalo je kao da će Moralni usredsrediti agente ovde. Koli-ko je znao, Kolopova žena mogla je biti jedan od Njih.

Nije prešao ni pola milje, a skvasi ga kiša i munja udari u tle u blizini. Uz zaslepljujući sjaj, spazi nešto treperavo pravo pred sobom, dvadeset stopa iznad.

Strelovito se okrenu i otrča ka šumici, nadajući se da ga nisu primetili i da će se tamo moći sakriti. Ako nije posmatran, uspeće da se domogne planina. Kada oni ovde sve uspavaju, videće da je opet umakao...

29

»Bio je to dug, težak lov, Bartone«, reče čovek na engleskom.

Barton otvori oči. Dolazak ovamo bio je tako neočekivan, da ga je zgranuo. Ali, samo za trenutak. Sedeo je u stolici od nekakvog vrlo mekanog, plutajućeg materijala. Soba je bila savršena lopta; zidovi behu bledozeleni i poluprozirni. Mogao je da vidi i druge sferične odaje na sve strane, napred, natrag, iznad, i, kada se nagnuo, dole. Ponovo beše zbunjen, jer se ostale sobe nisu samo graničile sa tom sferom. One su se sekle. De-lovi drugih soba ulazili su u ovu, ali tada postajali tako bezbojni i prozračni, da ih je jedva mogao opaziti.

Na zidu na suprotnom kraju njegove sobe, nalazio se jedan tamnije zelen oval. Beše kriv u skladu sa zidom. Sablasna šuma bila je prikazana na ovalu. Sablasno lane kasalo je preko slike. Otud se širio miris bora i svibe.

U mehuru je, nasuprot njemu, sedelo dvanaestoro ljudi u stolicama poput njegove. Šest su bili muškarci, šest žene. Svi su veoma lepo izgledali. Izuzev dvoje, svi su imali crnu ili tamnosmeđu kosu, i vrlo preplanulu kožu. Troje su imali neupadljive bore; kosa jednog čoveka bila je uvijena, gotovo kovrdžava.

Jedna žena je imala dugu, talasastu, žutu kosu, skupljenu na zatiljku. Neki muškarac, pak, imao je riđu kosu, riđu kao krzno lisice. Bio je naočit, s nepravilnim crtama lica, velikim i krivim nosem i tamnozelenim očima.

Svi su na sebi imali srebrne ili purpurne bluze sa kratkim, bleštavim rukavima, i nabranim okovratnicima, uzane, svetleće pojaseve, kiltove i sandale. I muškarci i žene imali su nalakirane nokte na rukama i nogama, ruž, naušnice i šminku oko očiju.

Iznad njihovih glava, bezmalo im dodirujući kosu, obrtali su se raznobojni globusi, prečnika oko jednu stopu. Vrteli su se, svetleli i menjali boje, prošavši kroz svaku nijansu u spektru. S vremena na vreme, iz globusa bi izbile duge šestougle oštrice zelene, plave, crne, ili bleštavo bele boje. Potom bi oštrice posustale, samo da bi ih nasledili drugi šestougaonici.

Barton spusti pogled. Od odeće je na sebi imao samo crni peškir, pričvršćen oko struka.

»Preduhitriću tvoje prvo pitanje, time što ću ti reći da ti nećemo dati nikakve informacije o tome gde si.«

Govorio je riđokosi. Nasmešio se Bartonu, otkrivši neljudski bele zube.

»Vrlo dobro«, reče Barton. »A na koje ćete pitanje da odgovorite, ko god da ste? Kako ste me pronašli, recimo?«

»Ja sam Loga«, odgovori riđokosi. »Naš-li smo te spregom detektivskog posla i sreće. Bila je to komplikovana procedura, ali ću ti je pojednostaviti. Imali smo agente koji su te tražili, nesrećno mali broj, s obzirom trideset šest milijardi šest miliona devet hiljada šesto trideset sedam kandidata duž Reke.«

Kandidata? mišljaše Barton. Kandidata za šta? Za večni život? Je li Sprus rekao istinu o svrsi uskrsnuća?

Loga reče, »Nismo znali da nam izmičeš uz pomoć samoubistava. Čak i kada si otkriven u oblastima toliko udaljenim, da tamo nisi mogao nikako dospeti, osim kroz uskrsnuće, nismo sumnjali. Mislili smo da si ubijen, i potom premešten. Godine su prolazile. Nismo imali pojma gde si. I drugo se štošta moralo obaviti, pa smo povukli sve agente sa slučaja Barton, kako smo ga zvali, izuzev poje-dinih, smeštenih na oba kraja Reke. Ti si nekako doznao o polarnom tornju. Kas-nije smo otkrili kako. Tvoji prijatelji, Gering i Kolop, bili su vrlo korisni, prem-da, naravno. nisu znali da razgovaraju s Moralnima«.

»Ko vas je obavestio da sam u blizini rečnog ušća?« upita Barton.

Loga senasmeši i reče: »Nije ti neop-hodno da znaš. Kako god, uhvatili bismo

te i sami. Shvataš, svako mesto u restauracijskom mehuru — gde si se ti neobjašnjivo probudio u fazi pre uskrsnuća — ima automatski brojač. Instalirani su u statističke, i naučnoistraživačke svrhe. Mi volimo da čuvamo registre svih događaja. Eto, na primer, svaki kandidat koji ima više od prosečnog broja smrti, pre ili kasnije biće predmet izučavanja. Obično kasnije, jer ne stižemo sve da obavimo.

»Tek nakon tvoje 777 smrti, izišli smo da potražimo neke od onih sa većom frekvencijom uskrsnuća. Tvoja je bila najveća. Mislim da ti se može na tome čestitati.«

»Tu su i drugi?«

»Njih nismo gonili, ako si to mislio. A, uslovno govoreći, nema ih mnogo. Nismo znali da si ti taj koji je postigao ovaj zapanjujući broj. Tvoje mesto u PU mehuru bilo je prazno, kad smo ga pogledali u toku naše statističke istrage. Dvojica tehničara, koji su te videli kada si se probudio u PU komori, identifikovali su te uz pomoć tvoje.. ..fotografije«.

»Podesili smo resurektor tako da nam, kad se tvoje telo sledeći put bude obnavljalo, alarm skrene pažnju na to, i onda bismo te doveli ovamo«.

»Pretpostavimo da nisam ponovo umro?«

»Bilo ti je suđeno da umreš! Planirao si da pokušaš da udeš u polarno more preko ušća Reke, zar ne? To je nemoguće. Poslednjih sto milja, Reka teče podzemnim tunelom. Svaki bi čamac bio raznet u paramparčad. Poput ostalih, koji su se usudili da odu na takav put, umro bi«.

Barton reče: »Moja fotografija — ona što sam je uzeo od Agnoa. Očito je snimljena na Zemlji, kada sam bio oficir za Džon kompaniju u Indiji Odakle vam to?«

»Naučno istraživanje, gospodine Barton«, reče Loga i dalje se smešeći.

Bartonu je došlo da smrvi taj superiorni izraz njegovog lica. Nije se činilo da bi ga išta sprečilo; izgledalo je da može da ode do Loge i udari ga. Ali, znao je da Moralni verovatno ne bi sedeli s njim u istoj sobi bez obezbeđenja. Bilo bi to kao da oslobadaju pobesnelu hijenu.

»Jeste li ikad otkrili zašto sam se probudio pre vremena?« upitao je. »Ili, šta je podstaklo i ostale da dođu sebi?«

Loga dade znak. Nekoliko muškaraca i žena su teško disali.

Loga se prvi pribrao. Reče: »Temeljno smo ti ispitali telo. Pojma nemaš koliko temeljno. Takode smo ekranizovali sve komponente tvog... psihomorfa, mislim da ga vi tako možete zvati. Ili aure, ako ti se više dopada.« On pokaza na sferu iznad svoje glave. »Nismo našli nikakvih indicija.«

Barton zabaci glavu i smejaše se dugo grohotom.

»Znači, vi ne znate sve, kučkini sinovi!«

Loga se ukočeno smešio. »Ne. Nećemo nikad ni znati. Samo Jedan je svemoguć.«

On dotače svoje čelo, usne, srce i genitalije s tri najduža prsta desne ruke. I ostali tako uradiše.

»Medutim, mogu ti reći da si nas uplašio — ako ti je šta bolje od toga. Još nas plašiš. Znaš, u dobroj smo meri sigurni da si ti jedan od ljudi na kog smo upozoreni.«

»Upozoreni? Ko vas je upozorio?«

»Neka... vrsta gigantskog kompjutera, živog. Pa njegov operater.« Ponovo načini neobični znak prstima. »To je sve što sam hteo da ti kažem — iako se nećeš sećati ničeg što se ovde dole događa, kada te pošaljemo u dolinu Reke.«

Bartonova svest bila je pomućena ljutnjom, ali ne toliko da bi mu promaklo »ovde dole«. Znači li to da je mašinerija za uskrsnuće i skrovište Moralnih, ispod površine planete Reke?

Loga nastavi; »Podaci govore da nam ti, potencijalni, možeš upropastiti projekat. Zašto treba to da učiniš, ili odakle ti moć, ne znamo. Ali, uvažavamo svoj izvor informacija, toliko koliko ti ne možeš ni da zamisliš.«

»Ako verujete u to«, reče Barton, »zašto me, jednostavno, ne stavite u hladno skladište? Onemogućite me između one dve šipke. Ostavite me da plovim u prostoru, okrećući se večno, kao pečenje na ražnju, dok ne ostvarite svoje planove?«

Loga reče: »Ne možemo to da uradimo! Sam taj čin bi sve upropastio. Kako bi ti postigao svoje spasenje? Uostalom, to bi bacilo neoprostivu senku nasilja na našu stranu! Nezamislivo!«

»Bili ste nasilnici kad ste me prisiljavali da bežim i krijem se od vas«, reče Barton. »Sada ste nasilnici, jer me držite ovde protiv moje volje. I bićete nasilnici kad budete uništavali moju memoriju posle ovog kratkog ćeretanja s vama.«

Loga gotovo skrši ruke. Ako je on Misteriozni Stranac, Moralni otpadnik, veliki je glumac. Loga tužnim glasom reče:

»To je samo delimična istina. Morali smo da preduzmemo izvesne mere da zaštitimo sebe. Da si ti jedini čovek, ostavili bismo te sasvim na miru. Tačno je da smo prekršili svoje moralne norme time što si morao da bežiš od nas i što te ispitujemo. Tako je, međutim, moralo da bude. A, veruj mi, plaćamo mi ovo mentalnom agonijom.«

»Možete se, donekle, iskupiti, ako mi kažete zašto sam ja, zašto su svi ljudi koji su ikad živeli, uskrsnuti. I, kako ste to postigli.«

Loga je govorio, uz povremene upadice ostalih. Žutokosa žena najčešće se mešala u razgovor, i ubrzo je Barton, iz njenog i Loginog držanja, zaključio da mu je ona, ili supruga, ili je na visokom položaju.

Još je jedan muškarac katkad pravio upadice. Kad bi se to dogodilo, vladala je usredsređenost i poštovanje od strane ostalih, što je Bartona navelo da poveruje da je on glavni u grupi. Jednom je okrenuo glavu tako da mu je jedno oko zaiskrilo. Barton je ukočeno posmatrao, jer pre ne beše primetio da mu je levo oko, zapravo dragulj.

Barton pomisli kako je to, verovatno, uređaj koji mu daje osećanje, ili osećanja, opažanja koja su ostalima uskraćena. Otad pa nadalje, Barton se osećao neugodno kad god bi se svetlucavo oko okrenulo ka njemu. Šta je videla ta mnogougla prizma?

Nakon objašnjenja, Barton nije znao, mnogo više nego pre. Moralni su mogli videti natrag u prošlost uz pomoć neke vrste hronoskopa; njime su mogli da snime koje god žele fizičko biće. Koristeći te snimke kao modele, izveli su uskrsnuće uz pomoć pretvarača energije u materiju.

»Šta bi se«, upita Barton, »dogodilo da istovremeno obnovite dva tela jedne osobe?«

Loga se suvo osmehnu i kaza da je taj eksperiment izveden. Samo u jednom telu bude života.

Barton se masmeši kao mačka koja je upravo smazala miša. Reče: »Mislim da me lažete. Ili mi govorite poluistine. Neka je greška u svemu ovome. Ako ljudska bića mogu postići tako neverovatno visoko etičko stanje, da 'produžuju', zašto ste vi Moralni, navodno viša bića, još tu? Zašto niste i vi 'produžili'?«

Lica svih, izuzev Loge i čoveka sa okom-draguljem, dobiše strog izraz. Loga se nasmeja i reče: »Vrlo vispreno. Izvrsna poenta. Jedino mogu da ti odgovorim da neki od nas 'produžuju'. Ali, od nas se, etički govoreći, više zahteva nego od vas uskrsnutih.«

»Još mislim da lažete«, reče Barton. »No, ja tu ništa ne mogu učiniti.« Isceri se i dovrši: »Ne odmah, u svakom slučaju.«

»Ako budeš uporan u takvom odnosu, nikada nećeš produžiti«, reče Loga. »Ali, osećali smo se dužnim da ti objasnimo šta radimo — kako smo najbolje umeli. Kada uhvatimo ostale koji su se mešali u ovo, isto ćemo i njima priuštiti.«

»Među vama je izdajnik«, reče Barton, uživajući u dejstvu svojih reči.

Ali, čovek sa okom-draguljem reče; »Zašto mu ne kažeš istinu, Loga? To će mu otrti taj gnusni, zlobni osmeh, i vratiti ga na njegovo pravo mesto.«

Loga se kolebao, a onda rekao: »Vrlo dobro, Tanabure. Bartone, moraćeš odsad da budeš vrlo oprezan. Ne smeš izvršiti samoubistvo, i moraćeš da se boriš za život isto onako bezrezervno kao na Zemlji. Broj uskrsnuća je ograničen. Nakon izvesnog broja — on varira, i ne postoji način da se predvidi koliki je za koga — psihomorf, izgleda, više nije u stanju da se ponovo veže za telo. Svaka smrt slabi privlačnost izmedu tela i psihomorfa. Konačno, psihomorf dolazi do stupnja kada više nema povratka. Postaje — hajde da upotrebim nenaučni izraz — 'izgubljena duša'. Luta, bestelesan, univerzumom; mi možemo otkriti ove razjedinjene psihomorfe bez instrumenata, za razliku od onih — kako bih rekao? — 'spasenih', koji sasvim iščezavaju iz našeg vidokruga.«

»Kao što vidiš, moras se okaniti putovanja pomoću smrti. Eto zašto je produženo samoubistvo onih sirotih nesrećnika, koji se ne mogu suočiti sa životom kakav jeste, ako ne neoprostiv greh, neopozivo.«

Čovek sa okom-draguljem reče: »Izdajnik, prljavi neznanac koji je tvrdio da ti pomaže, ustvari te je koristio za sopstvene ciljeve. Nije ti rekao da ćeš proćerdati priliku za večni život sprovođenjem njegovog — i tvog — plana. On, ili ona, ko god da je izdajnik, zao je. Zao, zao!«

»Moras, dakle, biti oprezan, odsad pa nadalje. Možda ti je preostalo još desetak smrti. Ili ti sledeća može biti i poslednja.«

Barton ustade i viknu: »Ne date mi da stignem do kraja Reke? Zašto? Zašto?

Loga reče: »Au revior. Oprosti nasilnost.«

Barton nije video da je ijedna od dvanaest osoba upravila kakav instrument na njega. Ali, svest šiknu iz njega, kao strela iz luka, i probudi se...

30

Prvi ga je pozdravio Piter Frigit. Frigit beše izgubio svoju uobičajenu suzdržljivost; plakao je. I sam Barton je malo plakao i imao u početku poteškoća da odgovori Frigitu na sva pitanja kojima ga beše obasuo. Prvo što je Barton hteo da sazna, bilo je šta su Frigit, Lodi i Alisa radili po njegovom nestanku. Frigit je kazao da su ga njih troje tražili, a potom otplovili uzvodno, natrag u Teleme.

»Gde si bio? upita Frigit.

»Uzduž i popreko i gore-dole kroz zemlju.« reče Barton. Međutim, za razliku od Satane, našao sam bar nekoliko savršenih i čestitih ljudi, bogobojažljivih i što se drže po strani od zla. Prokletih nekoliko, ipak. Većinom muškarci i žene su još uvek sebični, neuki, sujeverni, samozaslepljeni, licemerni, kukavni bednici, kakvi su bili na Zemlji. I, većinom se stari, crvenooki majmun-ubica bori protiv svog čuvara, društva, i pobeći će i okrvaviti ruke.«

Frigit je neumorno brbljao, dok su hodali ka ogromnoj palisadi udaljenoj milju, većnici u kojoj je bila smeštena uprava države Teleme. Barton beše poluodsutan. Drhtao je i srce mu je snažno tuklo, ali ne zbog povratka kući.

Sećao se!

Nasuprot Loginom obećanju, sećao se obe stvari — buđenja u mehuru pre uskrsnuća, koje se zbilo pre mnogo godina, i istrage dvanaestorice Moralnih.

Postojalo je samo jedno objašnjenje. Mora da je neko od onih dvanaestoro sprečio blokadu njegovog pamćenja, bez znanja ostalih.

Jedan od dvanaestoro bio je Misteriozni Stranac, otpadnik.

Koji? Zasad nije bilo načina da odredi. Ali, jednog će dana to saznati. U međuvremenu, ima prijatelja u palati, koji, možebiti, koristi Bartona za svoje sopstvene ciljeve. Ali, doći će vreme kada će Barton koristiti njega.

Ima i drugih ljudi sa kojima je stranac uspostavio kontakt. Možda ih nađe. Zajedno će jurnuti na Kulu.

Odisej je imao svoju Atinu. Obično je Odisej morao da nadvlada opasnosti sopstvenom dovitljivošću i hrabrošću. Ali, s vremena na vreme, kad god bi boginja bila u prilici, pružila bi Odiseju zaštitničku ruku.

Odisej je imao svoju Atinu; Barton, svog Misterioznog Stranca.

»Šta nameravaš, Dik?« upita Frigit.

»Da izgradim čamac i plovim uzvodno Rekom. Do kraja! Hoćeš li sa mnom?«

(K R A J)

ALEF 9

OD SLEDECEG BROJA *ALEFA* IMAĆETE PRILIKU DA PRATITE NOVI ROMAN U NASTAVCIMA: »MENTALNI MOST« DŽO HALDEMANA. NASLOVNA NOVELA BIĆE »PRODAVNICA ORUŽJA« A.E. VAN VOGTA; PRIČE: »AJKULA« EDVARDA BRAJANTA, »ROJ« BRUSA STERLINGA I »SNEG« DŽONA KRULIA. DOMAĆE AUTORE PREDSTAVLJA BRANKO PIHAČ I NJEGOV »EKSPERIMENT DOKTORA KUHLGRUBERA«.

NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST 21000 NOVI SAD,
Vojvođanskih brigada 7/VI
Odeljenju fiksne prodaje

N A R U D Ž B E N I C A

1) Ovim se neopozivo pretplaćujem na SF magazin *Alef*, počev od broja _____ pa zaključno sa brojem _____ (Rok pretplate ne može biti kraći od šest, niti duži od dvanaest meseci). Ukupan iznos od ___________ dinara uplatiću u roku od 10 dana po prijemu čekovne uplatnice. U slučaju da se cena *Alefa* poveća, pretplatna cena od 900 dinara po jednom broju ostaje neizmenjena do isteka pretplate.

2) Istovremeno, pretplaćujem se na drugo kolo biblioteke *Supernova*, koje je oglašeno na poslednjoj stranici korica ovog broja *Alefa*. Iznos od 4.800 dinara uplatiću u roku od 10 dana po prijemu čekovne uplatnice, čime u potpunosti izmirujem svoje obaveze prema izdavaču za drugo kolo ove biblioteke.

____
(prezime, očevo ime i ime)

____
(mesto, ulica i broj)

____________________ ____________________
(datum) (svojeručni potpis)

Ukoliko želite da ovaj broj »Alefa« sačuvate, narudžbenicu možete poslati dopisnicom ili pismom.

Cena pojedinačnog primerka 900 dinara. Godišnja pretplata: 10.800 dinara. Polugodišnja pretplata: 5.400 dinara. Godišnja pretplata za inostranstvo: 39 DM, 270 Asch, 32 Sfr, 128 FF, 134 Skr, 31 USA $, 42 A $ i 42 C $

Dinarska pretplata uplaćuje se opštom uplatnicom na žiro-račun: 65700—603—6350 — NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, Novi Sad, sa naznakom »za Alef«.

Pretplate za inostranstvo uplaćuju se na devizni račun NIŠRO »Dnevnik«, Radna zajednica zajedničkih službi: 25730—421—8049882, takođe sa naznakom »za Alef«.

Cena oglasnog prostora za crnobelu stranu iznosi 300.000 dinara, za unutrašnje strane korica 400.000 i za poslednju, spoljnju stranu — 500.000 dinara.

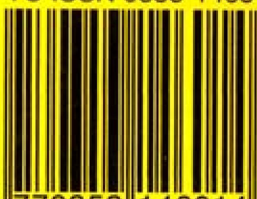
ALEF - SCIENCE FICTION MAGAZIN • Izdavač: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, 21000 Novi Sad, Bulevar 23. oktobra 31 • Direktor NIŠRO »Dnevnik«: JOVAN SMEDEREVAC • Rukovodilac OOUR Izdavačka delatnost: ILIJA VOJNOVIĆ • Glavni i odgovorni urednik OOUR Izdavačka delatnost: TODOR ĐURIĆ • Sekretar Redakcije: ZDENKA KARABASIL • Korektor: SAVA MALEŠEVIĆ •Štampa: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Štamparija

Biblioteka »SUPERNOVA« DRUGO KOLO

supernova

REMEK—DELA
NAJPOZNATIJIH SVETSKIH SF MAJSTORA

Alfred Bester: RAZORENI ČOVEK
Rodžer Zelazni: ALEJA PROKLETSTVA
Braća Strugacki: PLANETA PURPURNIH OBLAKA
Tomas Diš: JEKA OKO NJEGOVIH KOSTIJU
Robert Hajnlajn: ČOVEK KOJI JE PRODAO MESEC
Kliford Simak: LUTKA SUDBINE

Format 10,5 X 15 cm, latinica, 160—192 strane

Cena kompleta: 4.800 dinara